

WÓJT GMINY GRĘBOCICE

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GRĘBOCICE**

TEKST STUDIUM
PROJEKT
(Etap wyłożenia do publicznego wglądu)

Marzec 2023 r.

SPIS TREŚCI

strona

CZĘŚĆ A.....	6
WSTĘP	6
1. WPROWADZENIE.....	7
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	13
3. CELE STUDIUM.....	14
4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	15
CZĘŚĆ B.....	17
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE	17
DZIAŁ I. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE	18
5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	19
5.1. Abiotyczne elementy środowiska.....	19
5.1.1. Położenie fizycznogeograficzne.....	19
5.1.2. Geologia i struktura litologiczna podłoża.....	20
5.1.3. Rzeźba terenu i krajobraz, w tym krajobraz kulturowy.....	22
5.1.4. Surowce mineralne. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla. Obszary i tereny górnicze.....	23
5.1.5. Uwarunkowania klimatyczne.....	27
5.1.6. Wody powierzchniowe i podziemne.....	28
5.1.7. Gleby i walory przyrodniczo-produkcyjne przestrzeni rolniczej.....	30
5.2. Biotyczne elementy środowiska.....	33
5.2.1. Szata roślinna i zwierzęta.....	33
5.2.2. Obiekty i obszary chronionej przyrody oraz ich powiązania z układami zewnętrznymi.....	36
5.3. Stan środowiska i główne źródła jego zagrożeń. Wpływ na ludzi.....	40
5.3.1. Zagrożenia środowiska ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW) „Żelazny Most”.....	41
5.3.2. Powietrze atmosferyczne.....	47
5.3.3. Klimat akustyczny.....	48
5.3.4. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	49
5.3.5. Wody powierzchniowe i podziemne.....	49
5.3.6. Zagrożenia dla fauny i flory.....	51
5.3.7. Występujące i prognozowane skutki działalności górniczej.....	51
5.3.8. Zagrożenie zalaniem powodziowym i podtopieniami.....	51
5.4. Uwarunkowania wynikające z charakteru i jakości środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń tego środowiska - podsumowanie.....	52
6. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	56
6.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków.....	56
6.2. Zabytki nieruchome - z wyłączeniem zabytków archeologicznych - wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....	60
6.3. Zabytki archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....	66
6.4. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	97
6.5. Miejsca pamięci narodowej.....	98
6.6. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego wynikające z zasobów i walorów środowiska kulturowego - podsumowanie.....	99
DZIAŁ II.....	100
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	100
7. DEMOGRAFIA.....	101
7.1. Sieć osadnicza.....	101
7.2. Dynamika rozwoju zaludnienia i cechy biologiczne populacji.....	106
7.3. Prognozy demograficzne.....	114
7.4. Uwarunkowania wynikające z procesów demograficznych - podsumowanie.....	115

8. MIESZKALNICTWO.....	117
8.1. Charakterystyka stanu istniejącego i dotychczasowego rozwoju zasobów i standardów mieszkaniowych.....	117
8.2. Uwarunkowania wynikające z założonego rozwoju mieszkalnictwa - podsumowanie.....	120
9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (USŁUGI SOCJALNE).....	121
9.1. Warunki rozwoju infrastruktury społecznej, w tym usług publicznych.....	121
9.2. Oświata i wychowanie.....	121
9.3. Usługi zdrowia.....	123
9.4. Kultura. Sport i rekreacja.....	123
9.5. Kościoły i cmentarze.....	124
9.6. Urzędy publiczne i organizacje społeczne.....	125
9.7. Uwarunkowania wynikające z rozwoju sieci placówek infrastruktury społecznej - podsumowanie.....	125
10. SFERA GOSPODARCZA I BAZA EKONOMICZNA GMINY.....	127
10.1. Struktura gospodarcza gminy.....	127
10.2. Rolnictwo i leśnictwo.....	129
10.3. Bezrobocie.....	131
10.4. Uwarunkowania wynikające z rozwoju strefy gospodarczej i bazy ekonomicznej gminy - podsumowanie.....	132
DZIAŁ III.....	133
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA I STRUKTURY WŁASNOŚCI GRUNTÓW.....	133
11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	134
11.1. Struktura własności gruntów.....	134
11.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury własności gruntów - podsumowanie.....	134
12. UKŁAD FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY I STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW.....	136
12.1. Struktura użytkowania terenów.....	136
12.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury funkcjonalno-przestrzennej – podsumowanie.....	138
13. Komunikacja i transport.....	139
13.1. Komunikacja kolejowa i autobusowa.....	139
13.2. Układ drogowy.....	140
13.2.1. Drogi wojewódzkie.....	140
13.2.2. Drogi powiatowe.....	140
13.2.3. Drogi gminne.....	141
13.2.4. Trasy rowerowe i szlaki turystyczne.....	143
13.3. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu komunikacyjnego oraz możliwości i potrzeb jego rozwoju – podsumowanie.....	144
14. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	146
14.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	146
14.1.1. Zaopatrzenie w wodę.....	146
14.1.2. Odprowadzanie ścieków.....	148
14.2. Gospodarka odpadami.....	150
14.3. Gospodarka energetyczna.....	151
14.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	151
14.3.2. Zaopatrzenie w gaz.....	152
14.3.3. Zaopatrzenie w energię cieplną.....	153
14.4. Telekomunikacja.....	154
14.5. Uwarunkowania wynikające z istniejącego wyposażenia w systemy infrastruktury technicznej - podsumowanie.....	154
15. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	156
15.1. Wstęp.....	156

15.2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	159
15.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb gminy w tym zakresie.	161
15.3.1. Zadania własne gminy i źródła ich finansowania.....	161
15.3.2. Analiza budżetu Gminy i możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy.....	162
15.4. Założenia przyjęte do obliczeń bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.	165
15.5. Wyniki o bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i ich stosowanie.....	169
CZĘŚĆ C.....	172
KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE.....	172
16. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.....	173
17. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW...175	
17.1. Ogólne kierunki i zasady zagospodarowania terenów.	175
17.2. Funkcjonalne jednostki terenowe – ogólne zasady.	178
17.3. Funkcjonalne jednostki terenowe – szczegółowe zasady i standardy zagospodarowania.	180
17.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	199
18. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	202
18.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.	202
18.2. Pozostałe zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.	204
18.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	209
19. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	209
19.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji zabytków.	209
19.2. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	211
19.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	213
20. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	213
20.1. Układ i hierarchia ważniejszych dróg, ustalenia dotyczące dróg.....	213
20.2. Ustalenia dotyczące pozostałych elementów komunikacji i transportu.	215
20.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	216
21. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.	218
21.1. Zasady wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej.	218
21.2. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	224
22. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.	225
23. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	227
24. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	227
25. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE.	228
26. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE.	228
27. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI ORAZ OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	229
28. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM I LOKALNYM.	230
29. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.	231
30. UZDROWISKA.	232
31. NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM.	232
31.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.	232
31.2. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania	

przestrzennego.....	239
31.3. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	239
31.4. Ogólne zalecenia dotyczące przystępowania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	239
31.5. Wnioski do ponadgminnych działań i opracowań planistycznych lub wykonywanych w sąsiednich gminach.....	241
32. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM WRAZ Z UZASADNIENIEM OBJAŚNIAJĄCYM PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.	244

CZĘŚĆ A.
WSTĘP

1. WPROWADZENIE.

Niniejsze opracowanie jest piątą edycją tego dokumentu w gminie, stanowiąc całościową zmianę dotychczas obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice” przyjętego Uchwałą Nr LII/247/2013 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie uchwalenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice*.

Główną przesłanką do przystąpienia do niniejszej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice, określanej w dalszej części opracowania jako „Studium” była, zgłoszona przez działającego na obszarze gminy przedsiębiorcę górniczego, potrzeba budowy nowego szybu górniczego wentylacyjnego wdechowego o funkcji materiałowo-zjazdowej „Retków” oraz rozbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” (zwanego dalej OUOW „Żelazny Most”) – inwestycji warunkującej dalsze prowadzenie eksploatacji złóż rud miedzi, również poza granicami gminy Grębocice. Ponadto niniejsza zmiana podyktowana była zgłoszonymi przez mieszkańców gminy oraz przedsiębiorców działających na obszarze gminy potrzebami zmian planowanego zagospodarowania. Niektóre ze zgłoszonych do Wójta Gminy Grębocice wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów w planach miejscowych nie mogą zostać uwzględnione bez zmiany ustaleń dotychczasowego Studium.

W Studium dokonano zmian w zakresie uwarunkowań, głównie wynikających z aktualizacji danych statystycznych, ale także z potrzeby weryfikacji informacji o środowisku kulturowym, jak i w części dotyczącej kierunków polityki przestrzennej.

Niniejsze Studium kompleksowo zmienia dotychczasowe Studium. Zmiany dotyczące uwarunkowań wypłynęły głównie z potrzeby aktualizacji różnych danych, m.in. statystycznych, a tym samym zidentyfikowania obecnych tendencji rozwoju gminy, ale także z konieczności uwzględnienia sporządzonych w międzyczasie różnych lokalnych i ponadlokalnych dokumentów planistycznych. Wynikały także z potrzeby weryfikacji niektórych tez diagnozy obecnego stanu zagospodarowania.

Sporządzenie zmiany dotychczasowego Studium wynikało ponadto z konieczności dostosowania zakresu tego dokumentu do obowiązujących przepisów, w tym zwłaszcza z wejścia w życie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Przyjęcie tej ustawy wywołało szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym zwłaszcza w zakresie konieczności wykonania i uwzględnienia w studium określonych analiz i opracowań dotyczących potrzeb i możliwości rozwoju gminy, w tym bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przy sporządzaniu niniejszego Studium uwzględniono w szczególności ustalenia:

- „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, przyjętej Uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. (M. P. z 2017 r., poz. 260);
- „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku”, przyjętej Uchwałą Nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.;
- „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego”, przyjętego Uchwałą Nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2020 r. poz. 4036);
- „Strategii Rozwoju Gminy Grębocice na lata 2021-2027”;
- „Programu rozwoju powiatu polkowickiego na lata 2021-2025” przyjętego Uchwałą Nr XIX/181/2020 Rady Powiatu Polkowickiego z dnia 15 grudnia 2020 r.

Studium jest podstawowym dokumentem dla władz samorządowych gminy, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego. W przypadku istotnych zmian uwarunkowań lub dokonania znaczących odstępstw od ustaleń niniejszego Studium, należy przystąpić do kolejnych jego aktualizacji. Między innymi dlatego celowe jest dokonywanie oceny aktualności Studium co najmniej raz w ciągu kadencji Rady Gminy Grębocice.

Zgodnie z wymogami ustawowymi (art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*) Studium składa się z części tekstowej i graficznej – rysunków Studium. **Tekst** niniejszego **Studium** podzielono na trzy części. Pierwsza („Część A”) zawiera wstępne informacje m.in. o zawartości dokumentu, jego roli (niniejszy rozdział) i prawnej podstawie sporządzenia oraz o podstawowych celach Studium. Część druga („Część B”) przedstawia uwarunkowania rozwoju przestrzennego podzielone na 10 rozdziałów, pogrupowanych w czterech działach: uwarunkowania środowiskowe, uwarunkowania społeczno-gospodarcze, uwarunkowania wynikające z istniejącego zagospodarowania przestrzennego i struktury własności gruntów oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Na końcu każdego rozdziału tej części (z wyjątkiem części dotyczącej bilansu terenów) zamieszczono syntetyczny zapis uwarunkowań wynikających z charakteru i stanu istniejącego, a także wnioski dla przyszłego zagospodarowania czy rozwoju danej dziedziny życia. W trzeciej części Studium („Część C”) określono kierunków rozwoju przestrzennego - ujęte w 17 kolejnych rozdziałach, przy czym w ostatnim z nich przedstawiono syntetyczne streszczenie przyjętych ustaleń wraz z uzasadnieniem objaśniającym te rozwiązania.

Strukturę tego dokumentu podporządkowano przede wszystkim wygodzie przyszłych jego użytkowników. Dlatego w „Części C” tytuły rozdziałów w większości nawiązują do treści art. 10 ust. 2 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Ten związek jest mniejszy w „Części B”, której tytuły rozdziałów tylko częściowo odnoszą się do brzmienia art. 10 ust. 1, tak aby struktura opisu uwarunkowań umożliwiała kolejno omawianie całościowych zagadnień: środowiskowych, społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych. Natomiast poszczególne uwarunkowania wymagające uwzględnienia na mocy tego przepisu, zostały odpowiednio opisane w Studium, przy czym często nie w jednym rozdziale, tylko w kilku (a dodatkowo zilustrowane na rysunkach Studium).

Jak już wspomniano, integralnym elementem Studium jest załączona do niniejszego tekstu część graficzna. Składają się na nią rysunki w skali 1:10 000, o następujących tytułach:

- „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”,
- „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

W rzeczywistości w niektórych sytuacjach podział treści na rysunkach jest nieco umowny, ze względu na potrzebę zapewnienia ich czytelności i funkcjonalności. Wynika to też z tego, że niektóre dane o charakterze uwarunkowań przedstawione na ww. rysunkach, mają istotne znaczenie dla właściwego zobrazowania kierunków rozwoju przestrzennego.

W analizach diagnostycznych prowadzących do określenia uwarunkowań dla gminy, jako bazowe przyjęto dane statystyczne GUS z 2020 r. (lub z lat wcześniejszych w przypadku braku aktualniejszych danych). Zebrane informacje wykorzystano w szczególności przy dokonywaniu porównań w szerszym kontekście przestrzennym (powiatowym lub wojewódzkim) oraz identyfikacji niektórych procesów dynamicznych (np. przy prognozie demograficznej). Dla określenia tzw. „stanu istniejącego” niektórych cech środowiska oraz społeczności lokalnej, stanu prawnego, infrastruktury technicznej czy gospodarki i zagospodarowania terenów przedstawiono także dane pozyskane z Urzędu Gminy lub u innych podmiotów. Ponadto część danych i informacji zaczerpnięto m.in. z następujących opracowań:

- 1) Aktualizacja studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim 2011, przyjęta Uchwałą nr 2082/IV/12 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 3 kwietnia 2012 r., Internet (https://irt.wroc.pl/pliki/energetyka_wiatrowa_aktualizacja/index.html);
- 2) Biuro Urbanistyczne Ecoland, 2012 r., Opracowanie ekofizjograficzne do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice, Wrocław;

- 3) Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, Wykaz dróg wojewódzkich, stan na dzień 1 maja 2022 r. Internet (<https://dsdik.wroc.pl/infrastruktura/wykaz-drog-wojewodzkich-na-dolnym-slasku.html>);
- 4) Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych. Zespół autorski: mgr inż. Michał Chrulski, mgr inż. Bartosz Tarasiewicz, 2007 r., Plan Urzędzeniowo - Rolny, Wrocław;
- 5) e-podróżnik.pl, stacja kolejowa Grębocice (<https://www.e-podroznik.pl/public/timeTableSearcherResults.do?stopId=104838&tabToken=98c5566fd77347afd2d5b20d42edfb1b>);
- 6) Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Centralny rejestr form ochrony przyrody. Gmina Grębocice, Internet (<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>);
- 7) Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Geoserwis mapy (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>);
- 8) Geoportal Dolnego Śląska, Dolnośląska Infrastruktura Informacji Przestrzennej. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wydział Geodezji i Kartografii, Internet (www.geoportal.dolnyslask.pl);
- 9) Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Geoportal. Internet (<http://geoportal.gov.pl/>);
- 10) Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne), Internet (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>);
- 11) Główny Urząd Statystyczny, 2014 r., Prognoza ludności na lata 2014-2050. Internet (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1,5.html>);
- 12) Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, Dane według dziedzin, Internet (<https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>);
- 13) Hydroprojekt Wrocław spółka z o.o., listopad 2022 r., Prognoza oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zmiany aktów prawa miejscowego gminy Grębocice. Wrocław;
- 14) Hydroprojekt Wrocław spółka z o.o., marzec 2003 r., Rozwiązania alternatywne oraz rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo budowli wraz z charakterystyką przedsięwzięcia. Materiały do prognozy oddziaływania na środowisko. Wrocław;
- 15) Instytut Rozwoju Terytorialnego, 2015 r., Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku, Internet (https://www.irt.wroc.pl/aktualnosc-17-309-prognoza_demograficzna_dla_gmin.html);

- 16) Inspekcja Ochrony Środowiska, 2020 r., Ocena jakości powietrza - rozkład stężeń zanieczyszczeń, Internet (<https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/modeling#>);
- 17) ISOK - Hydroportal publikujący mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego w formacie pdf. Arkusz M-33-21-A-a-2. Internet (<http://mapy.isok.gov.pl/imap/>);
- 18) Iwański R., 2013 r., Współczynnik obciążenia demograficznego a rozwój społeczny. Nowiny Lekarskie 82, 1, 46–50, Internet (http://www.nowinylekarskie.ump.edu.pl/uploads/2013/1/46_1_82_2013.pdf);
- 19) KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: mgr Wojciech Mizera, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, Wrocław-Lubin, grudzień 2009-2012, Raport o oddziaływaniu na środowisko wydobywania rudy miedzi ze złoża „Sieroszowice”;
- 20) KGHM Polska Miedź S.A., Departament Gospodarki Zasobami i Ochrony Powierzchni. Lubin, kwiecień 2010 r., Charakterystyka Bazy Surowcowej złóż rud miedzi KGHM Polska Miedź S.A. stan na 31.12.2009 r.;
- 21) KGHM CUPRUM Sp. z o. o. CBR, kierujący pracą: Izabela Koterska, Kierownik Zakładu dr inż. Andrzej Grotowski, 2009-2012 r., Raport o oddziaływaniu na środowisko wydobywania rudy miedzi ze złoża „Rudna”, Wrocław-Lubin;
- 22) KGHM CUPRUM Sp. z o.o. CBR, 2020 r., Dodatek nr 5 do dokumentacji geologicznej złoża rud miedzi „Głogów” w kat. C₁ + C₂ Część IV – Operat geodezyjny. Wrocław;
- 23) KGHM CUPRUM Sp. z o.o. CBR, 2020 r., Dodatek nr 4 do dokumentacji geologicznej w kat. C₁ + C₂ złoża rud miedzi „Retków” Część IV – Operat geodezyjny, Wrocław;
- 24) KGHM CUPRUM Sp. z o.o. CBR, 2022 r., Dokumentacja geologiczna złoża rud miedzy „Retków-Grodziszcz” Część VIII – Operat geodezyjny. Wrocław;
- 25) Kondracki J., 2013 r., Geografia regionalna Polski. Warszawa;
- 26) Mapa BTS. Internet (<http://mapabts.pl/?center=51.566%2C16.043824&zoom=14&area=51.589626%2C16.040920>);
- 27) Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., 1995 r., Potencjalna roślinność naturalna Polski, Mapa przeglądowa 1:300000, IGiPZ PAN, Warszawa;
- 28) Okołowicz W., Martyn D., 1979 r., Regiony klimatyczne Polski, Atlas Geograficzny Polski, Warszawa, PPWK;
- 29) Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry. Internet (https://wroclaw.rzgw.gov.pl/pl/articles/3/1382/Ramowa_Dyrektywa_Wodna);

- 30) Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Informacje o danych przestrzennych, Internet (<https://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/aktualnosci/551-informacja-o-danych-przestrzennych>);
- 31) Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2021 r., Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r., Internet (http://geoportal.pgi.gov.pl/css/surowce/images/2020/bilans_2020.pdf);
- 32) Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, 2022 r., Podział Polski na 174 JCWPd, Internet (<https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8913-zadania-psh-jcwpd.html>);
- 33) Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, System MIDAS (<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>);
- 34) PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Mapa Interaktywna Linii Kolejowych (<http://mapa.plk-sa.pl/>);
- 35) Pomorska Grupa Konsultingowa S.A., Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Grębocice na lata 2021-2030. Bydgoszcz;
- 36) Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce, Internet (<https://mapa.korytarze.pl>);
- 37) Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim do 2015, przyjęty Uchwałą Nr XLVII/622/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2005 r.;
- 38) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Grębocice na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028, przyjęty Uchwałą Nr XXXII/225/2021 Rady Gminy Grębocice z dnia 26 stycznia 2021 r.;
- 39) Program ochrony środowiska dla powiatu polkowickiego na lata 2019-2022, z perspektywą do 2026 r., przyjęty Uchwałą Nr XI/112/2019 Rady Powiatu Polkowickiego z dnia 30 grudnia 2019 r.;
- 40) Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe (PPW) „Czyste Powietrze” Sp. z o.o., listopad 2004 r., Program ochrony środowiska gminy Grębocice. Wrocław;
- 41) WBU we Wrocławiu, grudzień 2011 r., Aktualizacji studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim 2011, przyjęta Uchwałą nr 2082/IV/12 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 3 kwietnia 2012 r.;
- 42) Woś A., 1999 r., Klimat Polski. Warszawa;
- 43) Wrona A., Dąbrowska L., Gołubowicz J., Holak E., Dubel K., Harabin Z., Maćkowski R., 1998 r., Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Grębocice w woj. legnickim, Zabrze.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.

Podstawę prawną niniejszego dokumentu stanowi art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2022 r., poz. 503, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w *sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. Nr 118, poz. 1233). Formalnym aktem otwierającym prace nad projektem tego dokumentu była Uchwała Nr XLV/311/2021 Rady Gminy Grębocice z dnia 7 grudnia 2021 r. w *sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grębocice*.

Projekt niniejszego Studium został opracowany przez Biuro Urbanistyczne Ecoland z Wrocławia pod kierunkiem mgr inż. arch. Marka Wilanda (nr uprawnień urbanistycznych 1016/89 z dnia 12.09.1989 r.). W zespole opracowującym Studium uczestniczyli:

mgr inż. Katarzyna Drobot,
mgr inż. Edyta Jaworska,
mgr inż. Klaudia Mejnartowicz,
mgr inż. Alicja Wojda,
mgr inż. Kamil Zalewski.

3. CELE STUDIUM.

1. Celem polityki przestrzennej, zapisanej w niniejszym Studium, jest w szczególności:
 - 1) wzmacnianie uwarunkowań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi gminy;
 - 2) poprawa warunków zamieszkiwania (habitatu) ludności gminy, m.in. poprzez: stworzenie warunków przestrzennych dla racjonalnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego, odpowiednie doposażenie terenów osadniczych w zakresie infrastruktury technicznej, racjonalny rozwój infrastruktury społecznej;
 - 3) ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych gminy;
 - 4) ochrona i poprawa stanu środowiska;
 - 5) wzmacnianie uwarunkowań przestrzennych dla aktywizacji rozwoju gospodarczego, tj. wzmocnienia i poszerzenia bazy ekonomicznej i w konsekwencji ograniczenie bezrobocia, przede wszystkim dalszy rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości, z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury technicznej i porolniczego majątku trwałego oraz kwalifikacji miejscowej siły roboczej, a także występowania zasobów surowców, przy uwzględnieniu celu wymienionego w pkt 4 (kształtowanie zrównoważonego rozwoju);
 - 6) poprawa powiązań komunikacyjnych - zewnętrznych i wewnętrznych - gminy;
 - 7) umożliwienie rozwoju przemysłu miedziowego i jednocześnie ograniczanie potencjalnych konfliktów pomiędzy istniejącą i planowaną działalnością górniczą a pozostałymi aktywnościami gospodarczymi gminy.
2. Główne przesłanki dla podejmowania decyzji planistycznych w kierunku osiągnięcia ww. celów to:
 - 1) wskazanie rezerw terenów dla różnych inwestycji - głównie mieszkaniowych i gospodarczych - zgodnie z zasadą:
 - a) w rejonach stanowiących kontynuację terenów zainwestowanych,
 - b) w rejonach największego zainteresowania inwestorów,
 - c) z dogodną komunikacją,
 - d) w miarę możliwości na najsłabszych glebach,
 - e) w rejonach jak najmniej zagrożonych wylewami powodziowymi i podtopieniami;
 - 2) kolejność realizacji inwestycji zgodnie z zasadą:
 - a) w pierwszej kolejności - tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia oraz tereny, których zagospodarowanie może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju gminy,
 - b) w drugiej - tereny odleglejsze, wymagające większych nakładów na komunikację i uzbrojenie oraz mające mniejsze znaczenie dla rozwoju gminy,

3) ochrona zasobów i walorów gminy:

przyrodniczych:

- a) gleb wyższych klas bonitacyjnych (II-III),
- b) lasów, w tym wodochronnych i zadrzewień;
- c) wód powierzchniowych,
- d) wód podziemnych,
- e) kompleksów przyrodniczych objętych ochroną,
- f) zasobów kopalin,

kulturowych:

- g) krajobrazu kulturowego,
- h) zabytkowych obiektów kubaturowych,
- i) zabytkowych obiektów i terenów archeologicznych,
- j) zespołów objętych ochroną konserwatorską,
- 4) wskazanie nowych rozwiązań komunikacyjnych usprawniających powiązania wewnętrzne i zewnętrzne gminy (z uwzględnieniem nowych terenów przewidzianych pod rozwój osadnictwa i różnych aktywności gospodarczych),
- 5) wskazanie zasad uzbrojenia terenów,
- 6) wskazanie obszarów zagrożenia powodziowego.

4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.

Gmina Grębocice jest gminą wiejską, położoną w północnej części województwa dolnośląskiego i w północno-wschodniej części powiatu polkowickiego. Gmina ta graniczy z gminami:

- Głogów (od północnego zachodu), Jerzmanowa (od zachodu) i Pęcław (od północnego wschodu) w powiecie głogowskim,
- Rudna (od południowego wschodu i wschodu) w powiecie lubińskim,
- Polkowice (od południowego zachodu) w powiecie polkowickim.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina położona jest w zasięgu Pradoliny Głogowskiej – Równiny Grębocickiej oraz Wzgórz Dalkowskich.

Poniżej przedstawia się wybrane dane o gminie:

- Powierzchnia: 121,7 km² (12170 ha); 0,6% powierzchni województwa dolnośląskiego i 15,6% powierzchni powiatu polkowickiego;
- Struktura użytkowania gruntów (wg stanu z 2022 r.):
 - użytki rolne 70,60%

- lasy i zadrzewienia 21,44%
- wody 0,23%
- tereny osadnicze 3,82% (obejmujące też – traktowane jako przemysłowe – teren obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”)
- tereny komunikacyjne 3,42%
- pozostałe (w tym nieużytki) 0,49%
- Zaludnienie (wg danych GUS z 2020 r.) : 5 427 mieszkańców, co stanowi 8,6% populacji powiatu polkowickiego (37,98% populacji gmin wiejskich powiatu) i 0,19% ludności województwa dolnośląskiego (0,93% populacji gmin wiejskich województwa);
- Średnia gęstość zaludnienia (wg danych GUS z 2020 r.): 45 osób/km² (w całym powiecie polkowickim - 81 osób/km², a w gminach wiejskich powiatu - 51 osób/km²; w całym województwie dolnośląskim - 145 osób/km², a w gminach wiejskich województwa - 59 osób/km²);
- Osadnictwo: 17 sołectw, 21 miejscowości, 17 obrębów geodezyjnych;
- Wiodące funkcje: rolnictwo, mieszkalnictwo, drobna i średnia przedsiębiorczość;
- Główne elementy układu komunikacyjnego:
 - drogi wojewódzkie nr: 292 i 104,
 - linia kolejowa o znaczeniu państwowym nr 273 relacji Wrocław Główny – Szczecin Główny.

CZĘŚĆ B.
UWARUNKOWANIA ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO GMINY GRĘBOCICE

DZIAŁ I.

UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.

5.1. Abiotyczne elementy środowiska.

5.1.1. Położenie fizycznogeograficzne.

Według dziesiętnego podziału regionalnego Polski Kondrackiego obszar gminy Grębocice położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów: Pradolina Głogowska (318.32; przeważająca część gminy) i Wzgórza Dalkowskie (318.42; północno zachodni, zachodni, południowy i południowo wschodni fragment gminy). Przebieg granicy pomiędzy ww. mezoregionami na obszarze gminy Grębocice przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek nr 1. Granica pomiędzy jednostkami fizyczno-geograficznymi na tle gminy Grębocice.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Geoserwisu GDOŚ.

Pradolina Głogowska stanowi fragment makroregionu Obniżenie Milicko-Głogowskie (318.3), będącego częścią - jak ww. Wał Trzebnicki i Wzgórza Dalkowskie - Nizin Środkowopolskich (318). Pradolina Głogowska o powierzchni 850 km², długości około 80 km i szerokości do 12 km, rozciąga się pomiędzy: Pojezierzem Sławskim i Wysoczyzną Leszczyńską (na północnym wschodzie), Kotliną Żmigrodzką (na wschodzie), Wzgórzami Trzebnickimi i Obniżeniem Ścinawskim (na południu), Wzgórzami Dalkowskimi (na południowym zachodzie),

Obniżeniem Nowosolskim (na zachodzie) oraz Wałem Zielonogórskim i Kotliną Kargowską (na północy). Pradolina Głogowska obejmuje swoim zasięgiem fragment doliny Odry (w jej środkowym biegu) oraz część doliny Baryczy (prawego dopływu Odry).

Wzgórza Dalkowskie należą do rozległego systemu spiętrzeń czołowo-morenowych makroregionu Wał Trzebnicki (318.4), leżących w zasięgu Nizin Środkowopolskich (318). Wzgórza te rozciągają się pasem o szerokości około 10 km i długości około 100 km pomiędzy: Pradolina Głogowską (na północnym zachodzie), Obniżeniem Ścinawskim (na wschodzie), Równiną Szprotawską i Wysoczyzną Lubińską (na południu) oraz Wzniesieniami Żarskimi (na zachodzie) [Kondracki J., 2013 r.]. Generalnie Wzgórza Dalkowskie obejmują obszar pomiędzy dolinami: Bobru, Odry i Szprotawy. W zasięgu Wzgórz Dalkowskich wyróżniono 4 mikroregiony, w tym Grzbiet Dalkowski (318.423), który obejmuje część gminy Grębocice oraz fragmenty gmin: Gaworzyce, Jerzmanowa, Nowe Miasteczko, Niegosławice, Polkowice, Radwanice i Żukowice.

5.1.2. Geologia i struktura litologiczna podłoża.

Pod względem tektonicznym gmina Grębocice należy do jednostki monokliny przedsudeckiej zbudowanej z osadowych skał perm i triasu, na których spoczywają utwory trzeciorzędowe. Występują tu liczne uskoki tektoniczne oraz systemy spękań i szczelin. Na tym najstarszym podłożu zalegają skały osadowe permu i triasu, przede wszystkim piaskowca i skał węglanowych. Seria złożowa rud miedzi związana jest ze stropowymi utworami czerwonego spągowca oraz spągowymi utworami cechsztynu.

Warstwa trzeciorzędowa osiąga miąższość do około 300 m i zalega na zróżnicowanej głębokości: od 0 do 100 m p.p.t. Struktura stratygraficzna i litologiczna trzeciorzędu przedstawia się następująco (według Inwentaryzacji przyrodniczej gminy):

- eocen - piaski kwarcowo-glaukonitowe,
- oligocen - iły, piaski i mułki z kilkoma warstwami węgla brunatnych,
- miocen dolny - iły, mułki z wkładkami piasków i żwirów,
- miocen środkowy - piaski i żwiry z przewarstwieniami ilów i mułków z pokładami węgla brunatnego,
- miocen górny - piaski i żwiry z warstwami węgla brunatnego oraz iły i mułki,
- pliocen - osady ilasto-piaszczyste, lokalnie wychodzące na powierzchnię.

Na przeważającej części gminy wierzchnie warstwy podłoża budują utwory czwartorzędowe: Są to osady:

- plejstocénskie wodnolodowcowe (osady piaszczysto - żwirowe, gliny zwałowe) oraz utwory kemowe (piaski pylaste i drobnoziarniste z mułkami i ilami). Ponadto z okresu

złodowacenia północno polskiego pochodzą piaski i mułki rzeczne terasów akumulacyjnych i nadzalewowych oraz utwory lessopodobne,

- holocenyjskie osady rzeczne pokrywające północną i środkową część gminy.

Miąszość warstwy czwartorzędowej jest zróżnicowana: od 0 m do ponad 100 m. Lokalnie nierówne podłoże trzeciorzędowe wychodzi na powierzchnię. Wschodnie trzeciorzędu mają miejsce wyłącznie w południowej części gminy, w obrębie Wzgórz Dalkowskich, gdzie powierzchnia podczwartorzędowa tworzy najwyższą wyniesioną elewację. Wschodnie te, w formie niewielkich płatów utworów neogenu (głównie iły) występują m.in. na południowy wschód od Krzydłowic, w rejonie Grodowca oraz (rozleglejszy płat) na zachód od Obiszowa wzdłuż drogi w kierunku Kwielic, aż do granicy gminy.

W zasięgu mezoregionu Wzgórz Dalkowskich, w jego części obejmującej południowo-zachodnią i południową część gminy, w budowie wierzchnich warstw podłoża dominują piaski i żwiry wodno-lodowcowe górne, z niewielkimi wychodniami morenowej gliny zwałowej. Większe rozprzestrzenienie utworów gliny zwałowej występuje w trójkącie Grębocice – Świnino – Kwielice oraz na północ od Kwielic, ciągnąc się wąskim pasem w kierunku Ogorzelca. Utwory te w znacznej części wchodzi więc w zasięg Równiny Grębocickiej. Gliny zwałowe pojawiające się pojedynczymi płatami wśród utworów fluwioglacjalnych występują też na południe i wschód od Krzydłowic oraz w rejonie Grodowca.

Podłoże równinnych terenów położonych na północ od odcinka drogi Grębocice – Kwielice, aż do granic gminy oraz do koryta rzeki Rudna w kierunku północno-wschodnim, budują utwory pylaste wodnego pochodzenia (utwory lessopodobne). Zarówno utwory gliny zwałowej, jak i utwory pylaste stanowiły podłoże do wykształcenia się dobrych gleb o wysokiej urodzajności. Na żwirowo-piaszczystych utworach fluwioglacjalnych powstały natomiast słabsze gleby lekkie, mało odporne na degradację.

W północno-wschodniej części gminy, o dość zróżnicowanej rzeźbie i wyniesieniach przekraczających 100 m n.p.m., znajduje się ostatnie terasy kemowej o złożonej litologii: mułki, piaski i żwiry. Centralną część tej terasy (na południowy zachód od Trzęsowa) wypełniają piaszczysto-żwirowe utwory fluwioglacjalne, tworząc dość rozległe, płaskie zagłębienie terenu. Na północny wschód od Trzęsowa, po wschodniej stronie szosy biegnącej do granic gminy, znajduje się pokryta sosnowym lasem piaszczysta wydma.

Pozostałą, największą część gminy, znajdującą się już w zasięgu Pradoliny Głogowskiej wypełniają holocenyjskie i plejstocenyjskie utwory rzeczne. Prawie całą północno-wschodnią część gminy budują holocenyjskie namuły (rejon wsi: Czerńczyce, Bucze, Szymocin, Żabice, Rzeczyca i tereny na północ od Trzęsowa).

Wzdłuż koryta rzeki Rudnej, po jej prawobrzeżnej stronie, ciągnie się szeroki pas holocenijskich rzecznych mułków, piasków i żwirów. Utwory takie budują też rozległe dno doliny rzeki Moskorzynki i wielu jej dopływów. Po obu stronach tej rozszerzającej się ku północy doliny znajdują się nieco wyżej wyniesione akumulacyjne terasy nadzalewowe, zbudowane z plejstocenijskich mułków, piasków i żwirów rzecznych.

Utwory holocenijskie reprezentują też torfy, których największe rozprzestrzenienie pojawia się na południowy zachód od wsi Szymocin (na południe od szosy). Osady rzeczne – plejstocenijskie, a zwłaszcza holocenijskie – wykazują dużą zmienność przestrzenną przyczyniając się m.in. do mozaikowego układu gleb (od urodzajnych do słabych lekkich gleb piaszczystych), zróżnicowanej wrażliwości środowiska gruntowo-wodnego na degradację oraz zmiennych warunków fizjograficznych dla posadowienia budowli.

5.1.3. Rzeźba terenu i krajobraz, w tym krajobraz kulturowy.

Jak wspomniano już we wcześniejszym rozdziale (5.1.1.) gmina Grębocice leży w zasięgu dwóch mezoregionów: Pradolina Głogowska i Wzgórza Dalkowskie. W skład **Pradoliny Głogowskiej** wchodzi mikroregion Równina Grębocicka, tworzący prawie płaską powierzchnię o znikomych spadkach, wyniesioną do rzędnych od 75 do 90 m n.p.m. Jedynie w części północno-wschodniej, gdzie zachował się rozległy ostaniec terasy kemowej, rzeźba terenu jest bardziej zróżnicowana, a wysokości bezwzględne przekraczają tam 100 m n.p.m. Przestrzeń użytkowana rolniczo w gminie Grębocice obejmuje głównie właśnie jednostkę fizycznogeograficzną „Równina Grębocicka”.

Rzeźba terenu w części gminy położonej na **Wzgórzach Dalkowskich** jest bardziej zróżnicowana; występują spadki powyżej 5%, miejscami nawet powyżej 10%, a wysokości względne dochodzą do 100 m. Największe wyniosłości występują w części zachodniej wzgórz, maksymalnie do 180 m n.p.m. Wzgórza w części wschodniej są niższe, do 140 m n.p.m. Zbocza wzgórz w południowo-zachodniej części gminy, o generalnym nachyleniu w kierunku północno-wschodnim (ku Równinie Grębocickiej), są rozcięte licznymi, głębokimi dolinkami, dodatkowo urozmaicającymi rzeźbę terenu. W rejonie Wzgórz Dalkowskich, z uwagi na rzeźbę terenu, występują większe niż na innych obszarach gminy zagrożenia erozyjne. Erozją wodną – według danych zawartych w „Planie Urzędniowo – Rolnym” [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.] - zagrożone są użytki rolne o powierzchni 13 ha występujące w obrębach: Ogorzelec – 7 ha i Kwielice – 6 ha. Zjawisko erozji wodnej polega na wymywaniu i przemieszczaniu materiału glebowego po powierzchni stoku przez spływające wody deszczowe lub z topniejącego śniegu. Nasileniu erozji wodnej gleb sprzyja zły układ działek w stosunku

do spadku terenu (działki rozmieszczone są równolegle do spadku terenu).

Na obszarze gminy Grębocice występuje różny stopień przekształceń antropogenicznych rzeźby terenu. Największe przekształcenia widoczne są w rejonie OUOW „Żelazny Most”. Mniejsze przekształcenia antropogeniczne rzeźby terenu występują w rejonie poszczególnych miejscowości, a także wzdłuż dróg i linii kolejowej. Najmniejsze przekształcenia pierwotnej rzeźby terenu występują w tych częściach obszaru gminy, gdzie nie ma terenów osadniczych.

Rzeźba terenu na obszarze gminy Grębocice nie stwarza szczególnych utrudnień dla wprowadzania nowego zainwestowania. Problemy mogą wystąpić w miejscach, gdzie występują powierzchnie o znaczących nachyleniach, w tym zwłaszcza w południowej części obszaru gminy.

5.1.4. Surowce mineralne. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla. Obszary i tereny górnicze.

Ze strukturą litologiczną podłoża związane są zasoby surowców mineralnych. Według „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r.” [PIG-PIB, 2021 r.] w granicach gminy Grębocice występują następujące udokumentowane złoża:

1) rud miedzi:

- a) „Rudna” (o kodzie w systemie MIDAS - RM 24);
- b) „Sieroszowice” (o kodzie w systemie MIDAS - RM 29);
- c) „Głogów Głęboki-Przemysłowy” (RM 9748);
- d) „Głogów” (RM 6437; złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
- e) „Retków” (RM 6751; złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
- f) „Retków-Grodziszcz” (złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo);

2) kruszywa naturalnego:

- a) „Grodziszcz” (KN 6229; złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
- b) „Ogorzelec” (KN 15831).

Część z wyżej wymienionych złóż jest obecnie eksploatowana na obszarze gminy Grębocice. Mowa o tym szerzej w dalszej części niniejszego rozdziału.

Złożo rud miedzi „Rudna” (RM 24)

Największym z obecnie eksploatowanych na obszarze gminy Grębocice złóż rud miedzi jest złożo „Rudna” (RM 24) obejmujące południową część gminy. Złożo to charakteryzuje zmienne i zróżnicowane okruszcowanie, szczególnie w rudzie łupkowej. We wszystkich typach rud (węglanowej, łupkowej i piaskowej) występuje szereg metali określanych nazwą pierwiastków współwystępujących jak srebro, ołów, cynk, kobalt, molibden, wanad. Występują także złoto, ren,

selen. Tworzą one minerały własne lub występują w postaci domieszek izomorficznych w podstawowych minerałach kruszczowych. Na obszarze złoża „Rudna” nie występują kopaliny współwystępujące. Wśród kopalin towarzyszących wymienia się anhydryty w cechszynie, sól kamienna w cechszynie, węgiel brunatny (mało przydatny do gospodarczego wykorzystania), cechsztyńskie gipsy, kruszywa naturalne (piaski i żwiry), piaski podsadzkowe (złoża „Sucha Góra” położone poza obszarem gminy Grębocice).

Udokumentowane złoża rud miedzi „Rudna” zajmuje powierzchnię około 78 km², z czego na obszarze gminy Grębocice – około 6,26 km² i eksploatowane jest od 1974 roku. Dalsza eksploatacja odbywać się będzie na głębokości 850-1250 m z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury kopalnianej, z której jeden szyb wentylacyjny wydechowy R-XI znajduje się na terenie gminy Grębocice, w rejonie wsi Grodowiec. Obecny (i przyszły) system eksploatacji – komorowo-filarowy.

Złoża rud miedzi „Rudna” eksploatowane jest na podstawie koncesji Nr 9/2013 wydanej przez Ministra Środowiska z dnia 14.08.2013 r. Koncesja została udzielona na 50 lat – od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2063 r. Na mocy tej koncesji ustanowiono obszar górniczy „Rudna”, o powierzchni 77,81 km² oraz teren górniczy „Rudna” o powierzchni 96,07 km². Na obszarze gminy Grębocice obszar górniczy zajmuje powierzchnię 6,6 km², co stanowi 5,4% jej powierzchni, zaś teren górniczy zajmuje 11,9 km², tj. 9,7% powierzchni gminy.

Złoża rud miedzi „Sieroszowice” (RM 29)

Drugim eksploatowanym obecnie złożem rud miedzi na obszarze gminy Grębocice jest złoża „Sieroszowice” (RM 29). Zajmuje ono południowo-zachodnie tereny gminy, około 3,57 km², przy granicy z gminą Jerzmanowa. Ze względu na odsetek zawartości Cu (miedzi bilansowej) w zasobach przemysłowych złoża „Sieroszowice” zalicza się do złóż o największej jakości ze wszystkich złóż eksploatowanych przez KGHM Polska Miedź S.A. Wydobywanie kopaliny ze złoża „Sieroszowice” odbywa się od 1980 r. Obecnie eksploatacja tego złoża odbywa się na mocy koncesji Nr 11/2013 wydanej przez Ministra Środowiska z dnia 12.09.2013 r. Koncesja ta została udzielona na 50 lat – od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2063 r. Na mocy tej koncesji ustanowiono obszar górniczy „Sieroszowice” o powierzchni 96,97 km² oraz teren górniczy „Sieroszowice” o powierzchni 96,97 km². Omawiany obszar i teren górniczy zajmują na obszarze gminy Grębocice 3,56 km², co stanowi 2,9 % jej powierzchni.

W nadkładzie złoża rud miedzi „Sieroszowice” udokumentowano cechsztyńską sól kamienną. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Decyzją nr KZK/012//W5882/91 z dnia 31.05.1991 r. zatwierdził dokumentację geologiczną złoża soli kamiennej występującej

ponad złożem rud miedzi kopalni „Sieroszowice”. Złoże to leży w granicach gmin: Grębocice, Jerzmanowa, Polkowice, Radwanice i Żukowice. Następnie w 1998 r. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wydał Koncesję Nr 68/98/p na okres 15 lat (do roku 2013), zmienioną decyzją Ministra Środowiska nr DG/wk/AK/487-196/2002 z dnia 15 stycznia 2002 r., na rozpoznanie złoża soli kamiennej w obszarze „Kazimierzów” z dokładnością w kategorii B i C1. Obecnie eksploatowane jest udokumentowane złożo „Bądzów” (SK 16917), stanowiące stosunkowo niewielki fragment złoża soli kamiennej występującej ponad złożem rud miedzi kopalni „Sieroszowice”. Złoże to znajduje się w całości w gminie Jerzmanowa. Przedsiębiorca górniczy planuje prowadzenie dalszych prac nad rozpoznawaniem szczegółowym zasobów pozostałej części powyższego złoża w obszarze „Kazimierzów”.

Złoże rud miedzi „Głogów Głęboki - Przemysłowy” (RM 9748)

Złoże rud miedzi „Głogów Głęboki-Przemysłowy” (RM 9748), o powierzchni około 55,90 km², rozciąga się na fragmentach obszarów gmin: Grębocice, Jerzmanowa, Głogów i miasta Głogów. W zasięgu gminy Grębocice zajmuje ono około 30,60 km². Złoże to zalega na głębokości poniżej 1200 m i charakteryzuje się zmienną miąższością (0,40 m – 4,13 m) oraz intensywnością okruszcowania (zawartość miedzi w złożu bilansowym) od 1,01% do 6,21%. Omawiane złożo miedzi występuje w spągowej części poziomu cechsztyńskiego i w stropowych warstwach czerwonego spągowca. W serii rudonośnej wyróżnia się rudę węglanową, łupkową i piaskowcową. Ponadto występują tu pokłady soli kamiennej o zróżnicowanej miąższości. Udział soli I gatunku wynosi tu 65% zasobów. Z innych kopalin towarzyszących wymienić można anhydryty cechsztyńskie, których zagospodarowanie jest jednak mało prawdopodobne.

Omawiane złożo jest eksploatowane (metodą podziemną) na podstawie koncesji nr 16/2004 wydanej przez Ministra Środowiska dnia 25 listopada 2004 r., której ważność upływa w 2054 r. W ramach tej koncesji wyznaczono obszar górniczy „Głogów Głęboki-Przemysłowy” i teren górniczy „Głogów Głęboki-Przemysłowy”. W zasięgu terenu górniczego „Głogów Głęboki - Przemysłowy” znajdują się znaczne obszary zachodniej części gminy, z terenami zabudowy wsi gminnej Grębocice włącznie. Teren górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” zajmuje 35,75 km², co stanowi 29,3% powierzchni gminy, zaś obszar górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” - powierzchnię 30,40 km², tj. 24,9% powierzchni gminy. Obszar i teren górniczy „Głogów Głęboki - Przemysłowy” stanowi poszerzenie obszarów działalności górniczej w kierunku północno-wschodnim od wcześniej ustanowionych obszarów górniczych dla eksploatacji złóż rud miedzi „Rudna” i „Sieroszowice”.

Złoże kruszywa naturalnego „Ogorzelec” (KN 15831)

Poza złożami rud miedzi i soli kamiennej w gminie Grębocice udokumentowano także złoża kruszyw naturalnych. Na terenie gminy do 2022 r. eksploatowane było - okresowo - **złoże kruszywa naturalnego „Ogorzelec” (KN 15831)**. Dnia 12 grudnia 2012 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję nr 9/E/2012 udzielając koncesji na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Ogorzelec”. Koncesja ta została wygaszona decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr 1/WE/2022 z dnia 25 stycznia 2022 r. (znak: DOW-G.I.7422.100.2021.EW).

W bazie ekonomicznej gminy eksploatacja kruszywa nie odgrywa znaczącej roli.

Pozostałe zasoby kopalin

Jak już wspomniano na początku niniejszego rozdziału, w zasięgu gminy Grębocice, udokumentowano złoża kopalin, z których część podlega eksploatacji, a część nie. Do udokumentowanych, nie eksploatowanych złóż należą:

- złoża rud miedzi „Głogów” (RM 6437) i „Retków” (RM 6751);
- złożo kruszywa naturalnego „Grodziszczce” (KN 6229).

Według informacji zawartych w inwentaryzacji przyrodniczej gminy Grębocice [Wrona A., 1998 r.] na obszarze tej gminy znajduje się 51 wyrobisk poeksploatacyjnych, o powierzchni od 50 m² do 102 000 m². Są one pozostałością po eksploatowanych niegdyś dla potrzeb lokalnych: piaskach, pospółkach, żwirach, glinach, mułkach i ilach (te ostatnie występowały na terenach wychodni utworów trzeciorzędowych). Największe z nich (około 3,80 ha) związane jest z ww. udokumentowanym złożem piasku „Grodziszczce”, a mniejsze znajdują się:

- na północny-zachód od Kwielic (piasek),
- na północ od wsi Trzęsów (piasek eksploatowany z wydmy),
- na zachód od Wilczyna i na północ od Dużej Wólki (piasek),
- na południe od Obiszowa (piasek),
- w rejonie Bieńkowa, w bezpośrednim sąsiedztwie szosy, po jej wschodniej stronie (piasek).

Poza wymienionymi powyżej złożami w warstwach trzeciorzędowych na obszarze gminy Grębocice występuje węgiel brunatny. W świetle dotychczasowego rozpoznania nie przewiduje się eksploatacji tych warstw burowęglowych. Powierzchniowe warstwy gruntu o zróżnicowanej litologii zawierają natomiast szereg surowców, takich jak: piasek, pospółka, żwir, glina, mułek i il (ten ostatni na terenach wychodni utworów trzeciorzędowych). Skały te były w przeszłości

przedmiotem eksploatacji dla lokalnych potrzeb. Po ich eksploatacji pozostało wiele wyrobisk na obszarze gminy.

Poza działalnością eksploatacyjną na obszarze gminy Grębocice prowadzone są także prace poszukiwawcze i rozpoznawcze (prace i roboty geologiczne). Dotychczas wydano koncesje na poszukiwanie i rozpoznanie złóż, które obejmują obszary leżące w granicach gminy Grębocice, tj.:

- wspomnianą już koncesję na rozpoznanie złoża soli kamiennej w obszarze „Kazimierzów” w kategorii B i C1,
- koncesję nr 7/2013/p na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż rud miedzi „Retków-Ścinawa”
- koncesję nr 5/2021/p na poszukiwanie złóż rud miedzi w obszarze „Kulów-Luboszyce”;

koncesję nr 6/2019/p na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego „Nowe Miasteczko”. Prace poszukiwawczo-rozpoznawcze mogą w przyszłości doprowadzić do uruchomienia działalności wydobywczej na obszarze objętym obecnie rozpoznaniem.

5.1.5. Uwarunkowania klimatyczne.

Obszar gminy Grębocice leży w zasięgu Południowowielkopolskim (XVI) regionie klimatycznym [Woś, 1999 r.]. Region ten charakteryzuje dość duża liczba dni z pogodą umiarkowaną ciepłą (132) i bardzo ciepłą (88 dni). Ponadto w omawianym regionie często (w porównaniu z innymi regionami klimatycznymi) występują dni z pogodą umiarkowaną ciepłą i pochmurną, ale bez opadów (49). W regionie tym średnio 30 dni jest mroźnych, a w 78 dniach w ciągu roku odnotowywuje się przymrozki.

Klimat lokalny gminy Grębocice nie odbiega znacząco od regionalnego. Zima jest dość krótka i ciepła - potencjalny czas jej trwania wynosi 60 dni w roku, a pokrywa śnieżna utrzymuje się około 58 dni. Natomiast lato termiczne trwa tu stosunkowo długo, gdyż około 100 dni. Średnia temperatura roku na obszarze gminy wynosi około +8°C (stycznia -1,3°C, lipca +18,0°C). Średnia liczba dni pogodnych w ciągu roku wynosi 62, a dni pochmurnych 108. Suma opadów rocznych wynosi tu około 550 mm [Okołowicz W. Martyn D., 1979 r.].

Klimatyczny bilans wodny (za pomocą którego określa się warunki meteorologiczne powodujące suszę) dla obszaru gmin Grębocice jest ujemny - średnia wieloletnia (z lat 1966 - 1995) roczna wartość klimatycznego bilansu wodnego wynosi tu poniżej - 50 mm [Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim].

Warunki przewietrzania określa się generalnie, jako słabe. Na obszarze gminy przeważają wiatry z kierunku zachodniego (17,4%) i południowego (14,8%). Są to przeważnie (około 73% obserwacji) wiatry słabe, wiejące z prędkością mniejszą, niż 5 m/s. Silniejsze wiatry - o prędkości powyżej 10 m/s - wieją w wyższych warstwach atmosfery.

W „Aktualizacji studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim 2011” (przyjętej Uchwałą nr 2082/IV/12 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 3 kwietnia 2012 r.) dokonano „kategoryzacji terenów na obszarze województwa, na których lokalizacja dużych obiektów energetyki wiatrowej powinna być wykluczona lub podlegać określonym ograniczeniom a także obszarów dla których nie wskazuje się istotnych ograniczeń lokalizacji” [WBU we Wrocławiu, grudzień 2011 r.]. Waloryzacji tej dokonano wydzielając 4 kategorie terenów dla lokalizacji dużych obiektów energetyki wiatrowej. W zasięgu gminy Grębocice występują obszary zaliczone do trzech kategorii. W północno-wschodniej części gminy został wyznaczony obszar wysokiego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych (kategoria II). Południowy i południowo zachodni fragment obszaru gminy zaliczono do obszaru dużego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych (kategoria III). Pozostała część gminy stanowi obszar potencjalnie najmniej konfliktowy dla lokalizacji elektrowni wiatrowych (kategoria IV).

5.1.6. Wody powierzchniowe i podziemne.

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy Grębocice jest rzeka Rudna - lewobrzeżny dopływ rzeki Odry, tworząca zlewnię II rzędu, w zasięgu której znajduje się cały obszar gminy. Rudna przepływa „skośnie” przez środek gminy (kierunek biegu koryta: z południowego wschodu na północny zachód). W niektórych miejscach (m.in. pomiędzy Proszówkiem a Retkowem) koryto rzeki rozwidla się na kilka odnóg (układ roztokowy). Niemal cały obszar zlewni rzeki Rudna jest zmeliorowany.

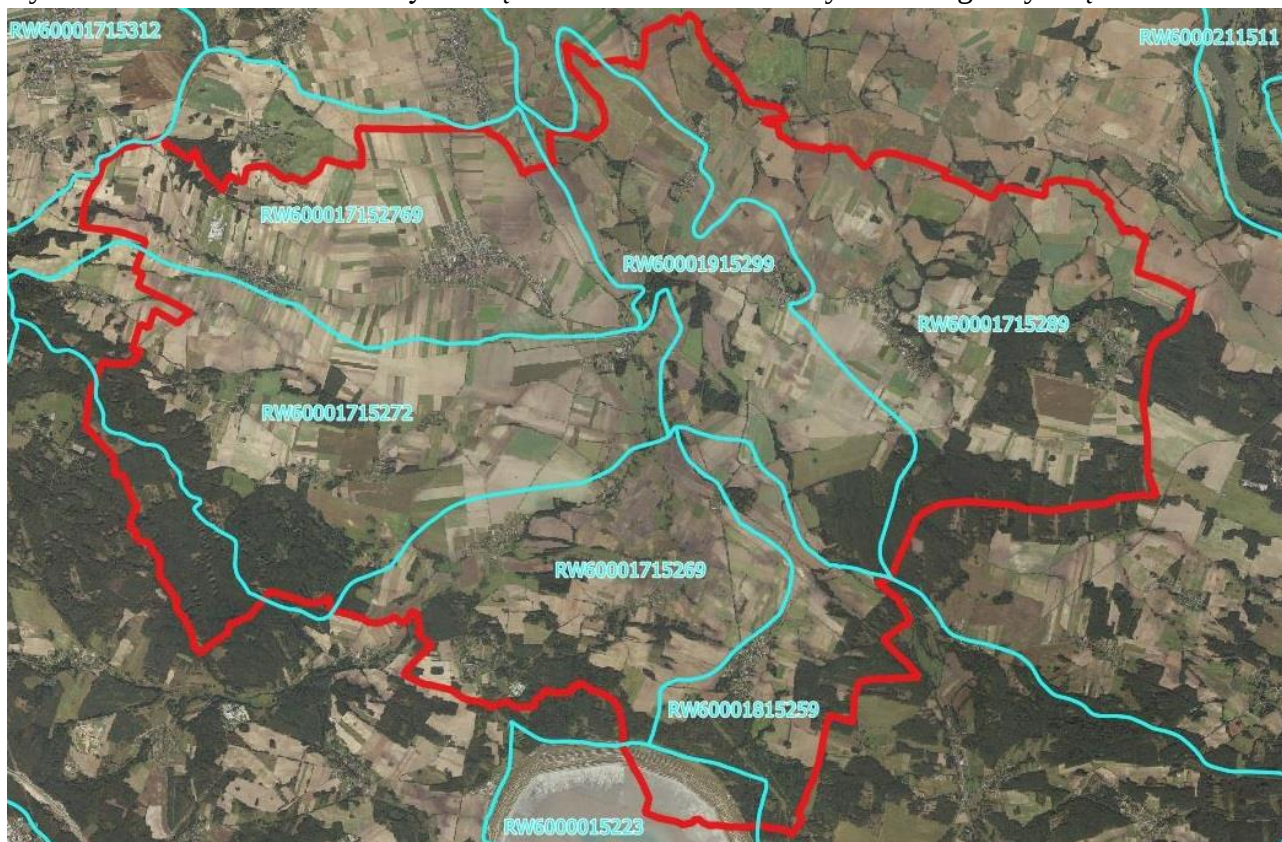
Na obszarze gminy znajdują się 3 lewe (Rów Mleczarski, Brusina i Moskorzynka) oraz 2 prawe (Nowy Rów i fragment Kanału Południowego) dopływy Rudnej. Spośród dopływów lewobrzeżnych największym jest Moskorzynka, wypływający z sąsiedniej gminy Polkowice, głęboko wciętą doliną w wał Wzgórz Dalkowskich. Moskorzynka jest częściowo uregulowana, a na odcinku między Żukowem (gmina Polkowice) i Retkowem (ujście do rzeki Rudnej) wybudowano system kanałów i rowów rozprowadzających wodę tego ciek dla nawadniania sąsiadującego równinnego terenu. Ważnym ciekami drenującymi południowo-wschodnią część gminy jest Krzydłowski Rów, uchodzący do rzeki Rudna.

Poza dopływami Rudnej z większych cieków przez obszar gminy płyną ponadto: Borownica (lewy dopływ Kanału Południowego), Stobna (lewy dopływ Moskorzynki), Kanał Wstążka (prawy dopływ Moskorzynki) oraz Dopływ spod Kwielic (prawy dopływ Rowu Mleczarskiego). Poza ciekami, większą część niżej położonych obszarów gminy, zwłaszcza jej centralnej części, pokrywa także gęsta sieć rowów melioracyjnych.

Generalnie sieć hydrograficzna równinnej części gminy jest gęsta, natomiast rzadka w strefie Wzgórz Dalkowskich (południowa i południowo-zachodnia część gminy). Oprócz cieków na obszarze opracowania występują zbiorniki wodne. Z informacji zamieszczonych w „Planie urządzeniowo-rolnym gminy Grębocice” [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.] wynika, że w większości miejscowości gminy znajdują się niewielkie zbiorniki, w tym np. oczko wodne w wyrobisku poeksploatacyjnym piasku w rejonie Grodowca.

Gmina Grębocice leży w zasięgu siedmiu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych (wg. kodowania stosowanego w Unii Europejskiej; rysunek nr 2): Rów Mleczarski RW600017152769, Rudna od Moskorzynki do Odry RW60001915299, Kanał Południowy RW60001715289, Rudna od źródła do Moskorzynki RW60001815259, Żelazny Most - Zbiornik Lipówki, zbiornik poflotacyjny RW6000015223, Moskorzynka RW60001715269 oraz Brusina RW60001715272 [Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry...].

Rysunek nr 2. Zlewnie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na tle gminy Grębocice.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Według obowiązującego podziału Polski na 174 zweryfikowane JCWPd (podział obowiązujący w latach 2022-2027) gmina Grębocice leży w zasięgu JCWPd nr 78 [PIG-PIB, Podział Polski na 174 JCWPd...]. W zasięgu JCWPd nr 78 poziomy wodonośne występują w poziomach:

czwartorzędowym, mioceńskim (po dwa poziomy wodonośne) i oligoceńskim (jeden poziom wodonośny). Wody wszystkich tych poziomów to wody porowe w utworach piaszczystych. Wody słodkie w zasięgu JCWPd nr 78 występują prawdopodobnie na głębokości do około 300 m [PSH, PIG-PIB, Charakterystyka ...]. W obrębie omawianej JCWPd wydzielono 4 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). W zasięgu gminy Grębocice (w jej północno-wschodniej i centralnej części) znajduje się fragment GZWP 314 „Pradolina rzeki Odry (Głogów)”. Granice tego zbiornika wskazano na obu rysunkach Studium.

Występowanie wód podziemnych jest ściśle powiązane ze strukturą geologiczną podłoża, a zaleganie pierwszego zwierciadła tych wód koreluje z rzeźbą terenu. Na terenach najniżej położonych, w dnach dolin i na terasach zalewowych, woda gruntowa występuje na głębokości od 0,0 do 1,5 m ppt., na terasach nadzalewowych do 5,0 m ppt. W obrębie wzgórz głębokość zalegania jest znacznie większa – do 20,0 m ppt. Istnieje silne lokalne zróżnicowanie głębokości występowania wód podziemnych, np. w rejonie wsi Grodowiec, o zróżnicowanej rzeźbie terenu, woda gruntowa występuje na głębokości od 1,0 do 7,0 m ppt.

Na przeważającej równinnej części gminy (środkowa i północna część) płytkie wody gruntowe są często przykryte utworami luźnymi, o dużej przepuszczalności. Stąd też środowisko gruntowo-wodne jest tu wrażliwe na degradację (zanieczyszczenie). Wymagane jest więc odpowiednie gospodarowanie (w tym rolnicze) na tych obszarach.

W centralnej części gminy (pomiędzy Retkowem, Wilczynem, Świninem, Starą Rzeką i Proszówkiem) znajduje się obszar zasobowy zespołowych ujęć wody podziemnej. Obszar o tym samym charakterze występuje też w północno-wschodniej części gminy, obejmując rejon wsi Szymocin, Rzeczyca, Żabice i Trzęsów. W kierunku północnym obszar ten wchodzi w zasięg granic gminy Pęcław. Oba obszary zasobowe wód podziemnych obejmują wody czwartorzędowe, związane ze strukturami dolin kopalnych.

W centralnej części gminy znajduje się ujęcie wody podziemnej „Retków - Stara Rzeka”. Mowa o nim szerzej w rozdziale 14.1.1.

5.1.7. Gleby i walory przyrodniczo-produkcyjne przestrzeni rolniczej.

W gminie dominują gleby brunatne wyługowane (Bw – *eutric cambisols*), zajmujące prawie 56% powierzchni gminy użytkowanej rolniczo. Duży udział mają też mady (F-*furisols*) związane z osadami rzecznyymi - prawie 19% areału rolnego gminy, a także czarne ziemie (D i Dz – zdegradowane – *gleyic phaeozems*) - około 15% powierzchni gminy użytkowanej rolniczo. Pozostałe typy gleb występujące na użytkach rolnych w zasięgu gminy to: gleby bielcowe i pseudobielcowe (A - 4,7% - *albic arenosols*; *lepnic podzols*), brunatne właściwe (B - 3,6% -

eutric cambisols) oraz, zajmujące tereny podmokłe, gleby hydromorficzne (M): marsze płytkie (1,8% - *thionic fluvisols*) oraz torfy średnie i głębokie (0,3% - *eutric histosols*). W składzie mechanicznym gleb przeważają utwory piaszczyste i piaski słabogliniaste (57,1%), pyły (32,6%) oraz gliny (10,3%). Zmiana składu mechanicznego występuje najczęściej na głębokości poniżej 50 cm [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.].

Biorąc pod uwagę bonitację gleb gruntów ornych zauważyć można, że w areale gruntów ornych największy udział mają gleby o najwyższej wartości: I-III klasy bonitacyjnej (37,1% tego arealu). Niewiele mniejszy udział mają gleby średniej wartości - klasy IVa i IVb (36,4% arealu gruntów ornych). Dość wysoki jest jednak także udział gleb najslabszych, tj. klas V, VI i VIz (26,5% powierzchni gruntów ornych gminy) [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.]. Zasięgi występowania gleb I-III klasy bonitacyjnej, zostały - jako uwarunkowania - naniesione na rysunku Studium pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego”.

Tabela nr 5.1.7.1. Bonitacja gruntów ornych i użytków zielonych.

Klasa	Grunty orne		Użytki zielone		Razem użytki rolne	
	ha	%	ha	%	ha	%
I	18,15	0,2	0	0,0	19	0,2
II	782	10,5	31	2,1	813	9,2
III	1965	26,4	418	28,9	2383	26,9
IVa	2722	36,4	654	45,3	3354	37,9
IVb						
V	1403	18,8	278	19,3	1687	19,1
VI	539	7,2	6	4,1	545	6,2
VIz	40	0,5	4	0,3	44	0,5
Razem	7470	100,0	1391	100,0	8845	100,0

źródło: Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r., Plan Urządzeniowo – Rolny.

Wśród użytków zielonych przeważający udział mają użytki klasy IV (45,3% ogółu tych użytków na obszarze gminy). W skali gminy stosunkowo wysoki jest także odsetek użytków zielonych klasy III (28,9% ogółu użytków zielonych w gminie). Mniejszy, ale nadal znaczący, jest udział użytków zielonych klasy V (19,3% ogółu użytków zielonych). Użytków zielonych najslabszych (klasy VI i VIz) na obszarze gminy jest stosunkowo mało (łącznie 4,4% powierzchni ogółu użytków zielonych). Jeszcze mniejszy areal – 2,1% ogółu użytków zielonych – zajmują użytki zielone klasy II [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.].

Rozpatrując przydatność gleb do produkcji roślinnej, określanej za pomocą kompleksów rolniczej przydatności gleb, można stwierdzić, iż jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy jest generalnie wysoka, chociaż zróżnicowana. Na obszarze gminy dominują gleby kompleksu pszennego dobrego (20,9% powierzchni gruntów ornych). Znaczący areal gruntów ornych na

obszarze gminy zajmują także kompleksy żytni słaby (18,6%) i żytni dobry (17,9%). Ponadto występują tu kompleksy rolniczej przydatności gleb: pszenney bardzo dobry (9,8%), żytni bardzo dobry (9,8%), żytni najslabszy (9,3%), zbożowo-pastewny mocny (9,2%), zbożowo-pastewny słaby (2,85) oraz pszenney wadliwy (1,7%) [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.].

Wśród użytków zielonych na obszarze gminy przeważający udział mają użytki zielone średnie (2z - ponad 72% ogółu użytków zielonych w gminie). Poza tym miejscami na obszarze gminy występują także użytki zielone słabe i bardzo słabe (3z - około 24% ogółu użytków) oraz użytki bardzo dobre i dobre (1z; około 4% ogółu arealu użytków) [Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r.].

Tabela nr 5.1.7. 2. Kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Numer kompleksu	Nazwa kompleksu	Powierzchnia	
		ha	%
1	pszenney bardzo dobry	723	9,8
2	pszenney dobry	1553	20,9
3	pszenney wadliwy	127	1,7
4	żytni bardzo dobry	722	9,8
5	żytni dobry	1319	17,9
6	żytni słaby	1372	18,6
7	żytni bardzo słaby	685	9,3
8	zbożowo - pastewny mocny	678	9,2
9	zbożowo - pastewny słaby	205	2,8
Razem grunty orne i sady		7385	100,0
1z	użytki zielone bardzo dobre i dobre	54	4,1
2z	użytki zielone średnie	953	72,1
3z	użytki zielone słabe	315	23,8
Razem użytki zielone		1322	100,0

źródło: Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, 2007 r., Plan Urządzeniowo – Rolny.

Na wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) składają się: warunki glebowe, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne. Wielkość tego wskaźnika podaje się w teoretycznie 120-punktowej skali. Jakkolwiek w Polsce nie ma obszaru, któremu przyznano tę maksymalną ilość punktów - najwyższa wartość WWRPP w Polsce wynosi 111 punktów. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla obszaru gminy średnio na 75,7 punktów; średnia liczba punktów dla województwa dolnośląskiego wnosi nieco więcej, bo 79,2 (średnia dla całej Polski – 66,6 pkt). Zatem pod względem walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej gmina Grębocice należy - w skali województwa - do gmin o średnich warunkach dla produkcji rolniczej. Jednak na tle powiatu polkowickiego gmina Grębocice (podobnie jak gmina Gaworzyce) wyróżnia się wyraźnie korzystniej. Z tego też względu, duży udział w strukturze użytkowania gruntów gminy mają grunty rolne, a zwłaszcza pola orne, przy względnie małym udziale lasów.

Poza jakością gleb, na możliwość uzyskiwania wysokich plonów wpływa stopień zakwaszenia gleb. W większości przypadków ma ono genezę naturalną i jest związane z rodzajem skał budujących podłoże dla gleb (te powstające na skałach kwaśnych, będą zakwaszone), ale również człowiek przyczynia się do zakwaszania gleb (np.: wraz z plonami pobierane jest z gleb wapno). Problem ten występuje na znacznej części gruntów ornych Polski. Dotyczy on również gleb obszaru gminy Grębocice. Na podstawie wyników badań przeprowadzonych w 2010 r. stwierdzono, że znaczna część - ponad 44% - gleb użytkowanych rolniczo w zasięgu obszaru gminy Grębocice posiada odczyn obojętny. Około 22% gleb użytków rolnych cechuje odczyn zasadowy, ponad 16% lekko kwaśny. Gleby kwaśne stanowią ponad 11% wszystkich gleb użytkowanych rolniczo w zasięgu gminy, a gleby o odczynie bardzo kwaśnym ponad 5,5%. W porównaniu z innymi gminami powiatu polkowickiego gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych na obszarze gminy Grębocice jest stosunkowo mało.

Z przedstawionych powyżej danych (w tym m.in. typów gleb, wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz stopnia zakwaszenia gleb) wynika, iż znaczna centralna i południowa część obszaru gminy nie posiada dobrych warunków glebowych dla prowadzenia produkcji rolniczej. Na omawianych fragmentach obszaru gminy Grębocice dominują gleby niskich klasy bonitacyjnych, na których opłacalna ekonomicznie jest jedynie uprawa roślin o małych wymaganiach. W związku z powyższym warto rozpatrzeć możliwość zalesienia tych najsłabszych gleb, a na części także możliwość rozwoju innych form zagospodarowania, np. związanych z usługami turystyczno-rekreacyjnymi czy handlowymi.

5.2. Biotyczne elementy środowiska.

5.2.1. Szata roślinna i zwierzęta.

Roślinność potencjalna na obszarze gminy Grębocice była zróżnicowana. Rosły tu niegdyś: grądy środkowoeuropejskie w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii ubogiej *Galio-Carpinetum* (w południowej i północno-wschodniej części gminy), grądy środkowoeuropejskie w odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii żyznej *Galio-Carpinetum* (w północno-zachodniej części gminy) oraz nadrzeczne łęgi jesionowo-wiązowe *Ficario-Ulmetum typicum* (w centralnej i północno-wschodniej części gminy). Ponadto rosły tu kiedyś miejscami: niżowe łęgi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*, kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe *Pino-Quercetum* (= *Quercus-Pinetum* + *Serratulo-Pinetum*), trzcinnikowe, podgórskie, wilgotne bory sosnowe *Calamagrostio villosae-Pinetum* i olsy środkowoeuropejskie *Almetum* [Matuszkiewicz J.M., 2008 r.].

Pierwotna szata roślinna gminy Grębocice została przekształcona przez działalność człowieka,

a ekosystemy leśne zostały w znacznym stopniu zamienione w agrocenozy, zwłaszcza na urodzajniejszych siedliskach.

Według regionalizacji geobotanicznej Polski [Matuszkiewicz J.M., 2008 r.] obszar gminy Grębocice położony jest w Prowincji Środkowoeuropejskiej Właściwej, dziale Brandenbursko-Wielkopolskim (B), krainie Południowowielkopolskiej-Łużyckiej (B.4.) i podkrainie Południowowielkopolskiej (B.4b.). W ramach powyższej podkrainy obszar gminy leży w zasięgu fragmentów:

- okręgu Wzgórz Dalkowskich (B.4b.10), podokręgu Głogowskiego (B.4b.10.a) - zachodni fragment gminy Grębocice,
- okręgu Nadodrzańskich Kotlin Ścinawsko-Głogowskich (B.4b.11), podokręgu Doliny Odry „Chobienia - Bytom Odrzański” (B.4b.11.a) - wschodnia część obszaru gminy.

Natomiast według regionalizacji przyrodniczo-leśnej [Tramplera i inni, 1990 r.] obszar gminy Grębocice leży w zasięgu krainy Śląskiej (V). Dominującymi typami siedliskowymi lasów na obszarze gminy są bór mieszany świeży (BMśw – 46,55%) i las mieszany świeży (LMśw – 26,45%). Względnie niewielkie powierzchnie zajmują: bór świeży (Bśw), las mieszany wilgotny (LMw), las świeży (Lśw), las wilgotny (Lw) i ols (Ol).

Generalnie obecnie szata roślinna na obszarze gminy ma charakter: lasów, użytków rolnych i zielonych, zieleni urządzonej (m.in. cmentarzy, parków, ogródków przydomowych) lub zadrzewień (przdrożnych, przywodnych i śródpolnych). Ponadto miejscami roślinność gminy ma charakter spontaniczny – występują tu „samosiejki drzew i krzewów. Skład gatunkowy powyższych zbiorowisk roślinnych (z wyjątkiem lasów), nie jest dobrze rozpoznany.

W grębocickich lasach dominującym lasotwórczym gatunkiem jest sosna (65% drzewostanu leśnego). Znaczący jest także udział: dębu, brzozy i olszy. Ponadto w omawianych lasach występują m.in.: akacje, jesiony, modrzewie, świerki i topole. Niekorzystna jest struktura wiekowa drzewostanu – 70% drzew ma poniżej 60 lat.

Według danych Biura Urządzania Lasów i Gospodarki Leśnej w Brzegu ponad 94% powierzchni leśnej gminy Grębocice stanowią lasy ochronne, w tym przede wszystkim wodochronne.

Podobnie jak szata roślinna, tak też pierwotna struktura gatunkowa zwierząt została na obszarze gminy Grębocice zmieniona wskutek działalności człowieka. Obecny skład gatunkowy fauny omawianego obszaru jest dość dobrze rozpoznany, z wyjątkiem ryb [PPW „Czyste powietrze” Sp. z o.o., listopad 2004 r.].

W granicach gminy Grębocice stwierdzono występowanie wielu gatunków ptaków, w tym: bażanta *Phasianus colchicus*, bociana białego *Ciconia ciconia*, czapli siwej *Ardea cinerea*,

derkacza *Crex crex*, dzięcioła zielonego *Picus viridis*, gawrona *Corvus frugilegus*, gąsiorka *Lanius collurio*, gęsi gęgawy *Anser anser*, gila *Pyrrhula*, jastrzębia *Accipiter gentilis*, krzyżówki *Anas platyrhynchos*, łabędzia niemego *Cygnus olor*, łyski *Fulica atra*, myszołowa *Buteo buteo*, sroki *Pica pica*, świergotka łąkowego *Anthus pratensis*, żurawia *Grus grus* i wrony siwej *Corvus cornix*.

Grębocickie ssaki reprezentują: borsuk *Meles meles*, daniel *Dama dama*, dzik *Sus scrofa*, gronostaj *Mustela erminea*, jeleń *Cervus elaphus*, jeż zachodni *Erinaceus europaeus*, karczownik *Arvicola amphibius*, kret europejski *Talpa europaea*, kuna leśna *Martes martes* i domowa *Martes foina*, lis pospolity *Vulpes vulpes*, łasica *Mustela nivalis*, mysz domowa *Mus musculus*, polna *Apodemus agrarius* i leśna *Apodemus flavicollis*, nornica ruda *Myodes glareolus*, ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, sarna *Capreolus capreolus*, szczur wędrowny *Rattus norvegicus*, tchórz zwyczajny *Mustela putorius*, wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris* oraz zając szarak *Lepus europaeus*.

Spośród gadów na obszarze gminy spotkać można: gniewosza plamistego *Coronella austriaca*, jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis* i żyworodną *Zootoca vivipara*, padalca zwyczajnego *Anguis fragilis* i zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*. Natomiast spośród płazów na omawianym obszarze występują: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, kumak górski *Bombina variegata*, ropucha szara *Bufo bufo* i zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris* oraz żaby - jeziorkowa *Rana lessonae*, moczarowa *Rana arvalis*, śmieszka *Rana ridibunda*, trawna (brunatna) *Rana temporaria* i wodna *Rana* kl. *esculenta*.

Chrząszcze na obszarze gminy Grębocice reprezentują następujące gatunki: biedronka siedmiokropka *Coccinella septempunctata*, biegacz granulowany *Carabus granulatus* i złocisty *Carabus auratus*, chrabąszcz majowy *Melolontha melolontha*, pływak żółtobrzuszek *Dytiscus marginalis*, osiewnik rolowiec *Agriotes lineatus*, stonka ziemniaczana *Leptinotarsa decemlineata* i rzemlik osinowiec *Saperda populnea*. Błonkówki występujące licznie w gminie to: mrówka rudnica *Formica rufa*, pszczoła miodna *Apis mellifera* L., szerszeń *Vespa*, trzmiel polny *Bombus agrorum* i ziemny *Bombus terrestris* L. Spośród owadów na obszarze gminy Grębocice licznie występują także mrówkowate *Formicidae*.

Jak już wspomniano najslabiej spośród grębocickich gatunków zwierząt rozpoznane są ryby. Dotychczas stwierdzono występowanie: karpia *Cyprinus carpio*, kielba *Gobio gobio*, klenia *Gobio gobio*, leszcza *abramis brama* L., płoci *Rutilus rutilus* i szczupaka *Esox lucius*. Z mięczaków na obszarze gminy stwierdzono występowanie ślimaków i szczeżui spłaszczonej *Pseudanodonta complanata*. Ślimaki reprezentują m.in.: błotniarka stawowa *Lymnaea stagnalis*, ślimak winniczek *Helix pomatia*, ślimak zaroślowy *Arianta arbustorum* oraz zatoczek rogowy *Planorbis corneus*.

Ponadto na obszarze gminy Grębocice odnotowano pojedyncze przypadki występowania raka stawowego *Astacus (Pontastacus) leptodactylus* i pijawki lekarskiej *Hirudo medicinalis*.

Spośród ważek na obszarze gminy Grębocice najliczniej występują: pałatka pospolita *Lestes sponsa*, świtezianka błyszcząca *Calopteryx splendens* i żagnica sina *Aeshna cyanea*. Natomiast wśród prostoskrzydłych licznie występują: konik pospolity *Chorthippus biguttulus*, pasikonik zielony *Tettigonia viridissima* i świerszcz polny *Gryllus campestris*.

5.2.2. Obiekty i obszary chronionej przyrody oraz ich powiązania z układami zewnętrznymi.

Część obszaru gminy została objęta różnymi obszarowymi formami ochrony przyrody. Ponadto na obszarze gminy ustanowiono pomniki przyrody ożywionej oraz zidentyfikowano stanowiska zwierząt objętych ochroną gatunkową.

W południowej części gminy, w centralnej części wsi Grodowiec, ustanowiono **Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy Grodowiec** (uchwałą Nr XII/113/99 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie ustalenia i wprowadzenia szczególnej formy ochrony przyrody). Obszar ten, o powierzchni 50,45 ha, został powołany w celu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt. Przez jego teren przeprowadzono ścieżkę dydaktyczną. Najcenniejsze zasoby środowiska przyrodniczego objęto tu dodatkowo ochroną w postaci:

- **pomników przyrody** - dwa dęby burgundzkie *Quercus cerris* (w północno-wschodniej części Zespołu przyrodniczo - Krajobrazowego Grodowiec; 110 m na północ od posesji Grodowiec 33 i przy posesji Grodowiec 41 - przy drodze), aleja kasztanowa złożona z kasztanowców zwyczajnych *Aesculus hippocastanum* (w południowej części omawianego zespołu przyrodniczo - krajobrazowego; ochrona ustanowiona uchwałą Nr XIV/104/2019 Rady Gminy Grębocice z dnia 28 października 2019 r. zniesiono formę ochrony przyrody z trzech drzew będących elementem tej alei);
- dwóch **użytków ekologicznych** - „Grodowiec I” i „Grodowiec II” (wspomnianą wcześniej uchwałą Nr XII/113/99 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 grudnia 1999 r.). Oba z tych użytków wyznaczono na terenach dawnych wyrobisk. W ramach użytku ekologicznego „Grodowiec I” (o powierzchni 0,22 ha) chroniona jest kępę drzew i krzewów z oczkiem wodnym, a w ramach użytku „Grodowiec II” (o powierzchni 0,25 ha) - kępa drzew i krzewów.

Poza powyższymi pomnikami przyrody ożywionej na obszarze gminy tą formą ochrony objęto jeszcze dwa drzewa (w tym lipę szerokolistną *Tilia platyphyllos*), położone na placu kościelnym we wsi Grębocice (pomniki powołano Zarządzeniem nr 5/88 Wojewody Legnickiego z dnia

11 marca 1988 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody).

Na obszarze gminy Grębocice - w jej zachodniej części - ustanowiono **rezerwat przyrody „Uroczysko Obiszów”** (zarządzeniem nr 72 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 czerwca 1972 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, a następnie Zarządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. na terenie województwa *dolnośląskiego* oraz Zarządzeniem Nr 9 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Uroczysko Obiszów"). Rezerwat ten, o powierzchni 6,28 ha, został utworzony w celu zachowania „ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego o cechach zespołu naturalnego”.

Do punktowych form ochrony przyrody na obszarze gminy Grębocice należą - poza wspomnianymi już pomnikami przyrody - także stanowiska roślin i zwierząt, objętych ochroną gatunkową, zidentyfikowane w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej gminy, przeprowadzonej w 1998 r. [Wrona A. i inni]. Wśród gatunków roślin podlegających ochronie (wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin; Dz. U. z 2014 r. poz. 1409) zidentyfikowano: śnieżyczkę przebiśnieg *Galanthus nivalis* L. (ochrona częściowa), śnieżycę wiosenną *Leucojum vernum* (ochrona częściowa), i szafirka miękkolistnego *Muscari comosum* (L.) Mill. Charakterystyczną cechą rozmieszczenia zidentyfikowanych stanowisk gatunków roślin chronionych jest ich koncentracja w bezpośrednim rejonie układów osadniczych (w znacznej części występują one na terenach parków przypałacowych, podworskich lub na terenach cmentarnych). Znacznie mniej stanowisk gatunków roślin chronionych rozpoznano na obszarach leśnych.

Według inwentaryzacji przyrodniczej gminy na jej obszarze zidentyfikowano także stanowiska chronionych gatunków zwierząt (wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt; Dz. U. z 2016 r. poz. 2183), tj.: kumaka nizinnego *Bombina bombina* (ochrona ścisła), bobra europejskiego *Castor fiber* (ochrona częściowa) i wydry *Lutra lutra* (ochrona częściowa). Stanowiska cennych gatunków zwierząt zidentyfikowano także w trakcie inwentaryzacji przeprowadzonej w 2021 r. na potrzeby prac dotyczących planowanej nadbudowy OUOW „Żelazny Most”. Według tej inwentaryzacji na i w rejonie OUOW „Żelazny Most” zidentyfikowano stanowiska winniczka *Helix pomatia* oraz takie gatunki ptaków, jak: batalion *Calidris pugnax*, białorzytka *Oenanthe oenanthe*, biegus malutki *Calidris minuta*, biegus rdzawy *Calidris canutus*, biegus zmienny *Calidris alpina*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, czajka *Vanellus vanellus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzierlatka *Galerida cristata*, gąsiorek

Lanius collurio, gęgawa *Anser anser*, gęś białoczena *Anser albifrons*, gęś tundrowa *Anser serrirostris*, jarzębatka *Curruca nisoria*, kania ruda *Milvus milvus*, kobuz *Falco subbuteo*, kormoran *Phalacrocorax carbo*, krogulec *Accipiter nisus*, kuropatwa *Perdix perdix*, lerka *Lullula arborea*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, mewa białogłowa *Larus cachinnans*, mewa romańska *Larus michahellis*, mewa srebrzysta *Larus argentatus*, piaskowiec *Calidris alba*, pustułka *Falco tinnunculus*, siewnica *Pluvialis squatarola*, sieweczka obrożna *Charadrius hiaticula*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, srokosz *Lanius excubitor*, skowronek *Alauda arvensis*, szpak *Sturnus vulgaris*, świergotek polny *Corydalla campestris*, turkawka *Corydalla campestris* oraz żuraw *Grus grus* [Hydroprojekt Wrocław spółka z o.o., listopad 2022 r.

Z informacji zawartych w raportach o ocenach oddziaływania na środowisko wydobywania miedzi na obszarach górniczych „Rudna I” i „Rudna II” oraz „Sieroszowice I” wynika, że na obszarze gminy Grębocice występują 2 stanowiska zwierząt objętych ochroną gatunkową (wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt; Dz. U. z 2016 r. poz. 2183):

- pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* (ochrona ścisła) - w rezerwacie przyrody „Uroczysko Obiszów”;
- świergotka polnego *Anthus campestris* (ochrona ścisła) - na stanowisku położonym na południe od Krzydłowic.

W południowo-zachodniej części gminy, gdzie występują największe zwarte kompleksy leśne, zidentyfikowano ponadto szereg cennych przyrodniczo siedlisk oraz stanowisk gatunków nietoperzy wymienionych w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej. Są to:

- 1) spośród cennych siedlisk przyrodniczych (wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej):
 - grądy środkowoeuropejskie *Galio sylvatici-Carpinetum* (o kodzie 9170), położone w lasach rozciągających się w południowo-zachodniej części gminy;
 - acidofilne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae* (o kodzie 9190), zajmujące znikome areale, często w mozaice z siedliskami 9170;
 - lasy łęgowe *Alno-Ulmion*, głównie wierzbowe *Salicetum triandro-viminalis*, a w mniejszym udziale także olchowe i jesionowe *Fraxino-Alnetum* (o kodzie 91EO), występujące w podmokłych zagłębieniach terenu lasów rozciągających się w południowo-zachodniej części gminy;
 - łąki świeże użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* (o kodzie 6510), koszone dwukrotnie w ciągu roku lub czasowo wypasane, położone w lasach obejmujących południowo-zachodni fragment gminy;

- 2) siedliska nietoperzy (wymienionych w załączniku II lub IV Dyrektywy Siedliskowej):
- nocka dużego *Myotis myotis* (II Załącznik);
 - nocka Notterna *Myotis natterei* (IV Załącznik);
 - nocka Brandta *Myotis brandtii* (IV Załącznik);
 - nocka rudego *Myotis daubentonii* (IV Załącznik);
 - mroczka późnego *Eptesius serotinus* (IV Załącznik);
 - karlików malutkiego, drobnego i większego *Pippistrellus pippistrellus/pygmaetus/nathussi* (IV Załącznik);
 - borowca wielkiego *Nyctalus noctula* (IV Załącznik);
 - gacka brunatnego *Plecotus auritus* (IV Załącznik);
 - mopka barbastrella *Barbastrella barbastrellus* (IV Załącznik).

Wszystkie wymienione wyżej gatunki nietoperzy podlegają w Polsce ścisłej ochronie gatunkowej.

Na rysunku pt.: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” przedstawiono lokalizację ww. siedlisk na podstawie danych przekazanych przez Lasy Państwowe, uzyskanych w ramach Inwentaryzacji Przyrodniczej 2007, oraz na podstawie „Waloryzacji przyrodniczych...” dla poszczególnych obszarów złożowych, przeprowadzonych przez ViaNaturae w latach 2010-2011. Na rysunku tym wskazano także stanowiska roślin i zwierząt chronionych.

W Inwentaryzacji przyrodniczej gminy wskazano ponadto na celowość rozpatrzenia możliwości objęcia ochroną następujących obiektów:

- 1) proponowany rezerwat częściowy bluszczu pospolitego w miejscowości Rzeczyca, o powierzchni około 2 ha, znajdujący się w zasięgu zabytkowego parku,
- 2) proponowany użytek ekologiczny „Szymocin”, o powierzchni 0,22 ha, usytuowany przy drodze z Bucza do Szymocina,
- 3) proponowany użytek ekologiczny „Kanału Wstążki” w rejonie miejscowości Grodziszczce,
- 4) proponowane pomniki przyrody nieożywionej w postaci trzech głazów narzutowych w rejonie miejscowości Ogorzelec, Kwielice i Krzydłowice,
- 5) 180 drzew różnych gatunków o cechach, które mogą decydować o objęciu ich ochroną pomnikową, w tym głównie dęby szypułkowe w ilości 91 egzemplarzy – co stanowi 50% wszystkich zaproponowanych do ochrony drzew - i pozostałe gatunki, tj.: wiąz szypułkowy, jesion wyniosły, kasztanowiec biały oraz lipy: drobnolistna i szerokolistna.

W cytowanej inwentaryzacji przyrodniczej gminy Grębocice wskazano też na wysokie walory przyrodnicze wiejskich parków i terenów cmentarnych, których część objęta jest ochroną konserwatorską (o czym mowa w rozdziale 6). Poza tym stwierdzono występowanie cennych: alei,

szpalerów zadrzewień przywodnych i zadrzewień w sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej oraz w dawnych wyrobiskach. Według informacji zawartych w „Programie Ochrony Środowiska gminy Grębocice” cenne zadrzewienia występują przede wszystkim wzdłuż cieków: Rudna, Morawka, Kanał Brusina i Kanał Południowy. Pod względem składu gatunkowego drzew omawiane zadrzewienia tworzą: dąb szypułkowy *Quercus robur* L., czeremcha zwyczajna *Padus avium* Mill., jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* L., klon zwyczajny *Acer platanoides* L., olsza czarna *Alnus glutinosa* i szara *Alnus incana* (L.) Moench, topola czarna *Populus nigra* L. i osika *Populus tremula* L., wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, wierzba biała *Salix alba* L., iwa *Salix caprea* L. oraz krucha *Salix fragilis*. Natomiast spośród krzewów wyróżnia się tu: bez czarny *Sambucus nigra* L., dereń biały *Cornus alba* L., głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, kalinę koralową *Viburnum opulus*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus* Mill., leszczynę pospolitą *Corylus avellana* L., trzmielinę pospolitą *Euonymus europaeus* L., śliwę tarnina *Prunus spinosa* L. i ałycza *Prunus cerasifera*.

Poza ciągami i grupami zadrzewień nad rowami lub w bliskim ich sąsiedztwie występują pojedyncze, cenne drzewa, w tym m.in.: żywotnik zachodni *Thuja occidentalis* L. (o obwodzie 79 cm) rosnący nad rowem w Rzeczycy z kwitnącym bluszczem pospolitym, 3 wierzby kruche *Salix fragilis* w dolinie Moskorzynki w Proszycach oraz dęby szypułkowe *Quercus robur* L. nad ciekami w Rzeczycy i w Starej Rzece, które posiadają wymiary drzew semipomnikowych [PPW „Czyste Powietrze” Sp. z o.o., 2004 r.].

Doliny rzeczne oraz pasy zadrzewień i zakrzewień pełnią istotną funkcję ekologiczną i krajobrazową. Tworzą one bowiem lokalne - w skali gminy - korytarze ekologiczne i węzły ekologiczne, umożliwiające migrację zwierząt. Ponadto stanowią dogodne miejsce ich rozrodu. Przez gminę nie prowadzą korytarze ekologiczne o znaczeniu: regionalnym, krajowym ani międzynarodowym.

5.3. Stan środowiska i główne źródła jego zagrożeń. Wpływ na ludzi.

Największe zagrożenia dla środowiska w gminie Grębocice wynikają z działalności górniczej. Do źródeł zagrożeń związanych z tą działalnością należy w szczególności obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” (OUOW „Żelazny Most”), którego wschodni odcinek północnej zapory oraz zachodni odcinek zapory wschodniej znajdują się w granicach gminy Grębocice. Źródło zagrożenia dla środowiska stanowi również istniejący szyb wentylacyjny wydechowy R-XI, zlokalizowany na północno-wschodnich skłonach wzgórza „Góra Kalwaria” - w rejonie wsi Grodowiec.

5.3.1. Zagrożenia środowiska ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW) „Żelazny Most”.

Charakterystyka OUOW „Żelazny Most”

Budowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” rozpoczęto w 1974 r. (eksploatacja i sukcesywna rozbudowa – od 1977 r.). Dotychczas posiadane zezwolenia pozwalają na eksploatację obiektu do osiągnięcia rzędnych korony zapór o wartości 195 m n.p.m. Planowana jest nadbudowa obiektu do rzędnej 205 m n.p.m., o czym mowa szerzej na końcu niniejszego rozdziału.

Obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” służy do deponowania odpadów wydobywczych z Zakładów Wzbogacania Rud. Zagospodarowane w obiekcie odpady nie są niebezpieczne; jest to skała płonna, która stanowi 94% wydobywanych rud. Nadmiar wód odprowadza się systemem rurociągów do rzeki Odry (jako wody kopalniano-technologiczne). Są to wody silnie zmineralizowane. Pod względem wskaźników tlenowych i miana Coli zaliczyć je można do I lub II klasy czystości wód powierzchniowych.

Uciążliwość OUOW „Żelazny Most”

Do 2004 r. obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (dawniej określany jako składowisko odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most”) znajdował się na liście zakładów najbardziej uciążliwych dla środowiska w kraju. Skreślenie z tej listy nastąpiło – zgodnie z przyjętymi zasadami – w wyniku wydania decyzji Wojewody Dolnośląskiego (z dnia 27.02.2004 r., znak SR.III.6619/W3/2004) w sprawie *udzielenia pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji składowania odpadów z flotacji rud miedzi.*

Oddziaływanie OUOW „Żelazny Most” na środowisko polega przede wszystkim na: emisji zanieczyszczeń do powietrza (deflacja cząstek pyłu z powierzchni plaż i zapór), hałasie emitowanym z maszyn i obiektów zaplecza obiektu oraz na przesiąkaniu do gruntu silnie zmineralizowanej wody nadosadowej. W związku z zasięgiem oddziaływania tego obiektu na środowisko utworzono niegdyś wokół niego strefę ochronną, dla której następnie opracowano projekt zagospodarowania terenu. Niewielka część tej strefy o szerokości około 300 m znalazła się na obszarze gminy Grębocice (południowo-wschodnia część gminy; obręb Krzydłowice). Zasady zagospodarowania strefy zawarte w jej projekcie polegały głównie na zalesianiu gruntów. Strefa ochronna wokół omawianego obiektu straciła moc w 2006 r. Należy w tym miejscu wyjaśnić, że strefa ta miała inny zasięg, niż strefa ochrony OUOW „Żelazny Most”, wskazana na rysunku Studium pt. „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

Wokół OUOW „Żelazny Most” utworzono rozbudowany system monitoringu skutków oddziaływania tego obiektu na poszczególne elementy środowiska: powietrze atmosferyczne, wody, gleby oraz rośliny uprawne. Wprowadzono też szereg zabezpieczeń przed negatywnymi oddziaływaniami, jak m.in.: systematyczną stabilizację plaż i zapór, zraszanie plaż, zadarnienie zapór, system rowów drenażowych (układ pierścieniowy), barierę utworzoną ze studni drenażu pionowego, system alarmowy na wypadek zagrożeń nadzwyczajnych czy uszczelnienie czaszy obiektu odpadami drobnofrakcyjnymi.

Typowymi sytuacjami awaryjnymi związanymi z funkcjonowaniem OUOW są rozszechnienia rurociągów lub elementów armatury. Duże wycieki z rurociągów (kilka m³/min) wykrywane za pomocą systemu monitorowania parametrów hydrotransportu i przesyłania wody zwrotnej z wykorzystaniem platformy Wonderware (w niektórych miejscach pozostał system PRO2000), mniejsze (kilkadziesiąt dm³/min) wykrywane są przez obsługę podczas obchodów instalacji. Skutkiem wycieku jest zanieczyszczenie gruntu odpadami wydobywczymi i zasoloną wodą kopalniano-technologiczną. Odpady te zawierają stosunkowo niewielkie ilości zanieczyszczeń, dlatego podstawowym i wystarczającym sposobem usunięcia skutków ich rozproszenia jest ich zebranie z powierzchni terenu i skierowanie do składowania. W przypadku awarii rurociągu w sąsiedztwie obiektu, większość wody kopalniano-technologicznej przejęta zostaje przez systemy drenażu, pozostała ilość spływa rowami melioracyjnymi do cieków, powodując okresowy wzrost ich zasolenia.

Najpoważniejszą w skutkach potencjalną awarią OUOW „Żelazny Most” może być obsunięcie się zapory połączone z wypływem wody nadosadowej oraz zawiesiny odpadów składowanych na obiekcie.

Zagrożenie zalaniem wodami nadosadowymi w wyniku awarii OUOW „Żelazny Most”

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o odpadach wydobywczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1972 i z 2022 r. poz. 1261) obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych Żelazny Most zalicza się do obiektów „kategorii A”, ponieważ brak działania lub niewłaściwe działanie może spowodować poważny wypadek. Z tej racji w odniesieniu do tego obiektu mają zastosowanie, oprócz ww. ustawy, przepisy *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa oraz ich szczególnej ochrony* (Dz. U. z 2022 r. poz. 880).

W opracowanym w 2018 r. „Programie gospodarowania odpadami wydobywczymi w KGHM Polska Miedź S.A.” założono, że zjawiskiem mogącym doprowadzić do zagrożenia ze strony obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” jest osunięcie skarpy zapory

z odsłonięciem granicy upłynnienia osadów, powodujące wypływ i opróżnienie poprzez powiększającą się w czasie trwania wypływu wyrwę w zaporze OUOW „Żelazny Most”. W następstwie takiego rozwoju zjawiska nastąpić może uwolnienie wody technologicznej wraz z upłynnionymi osadami o łącznej objętości od kilku do około 107,7 mln m³. Na potrzeby opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego w 2019 roku sporządzono prognozę zasięgu zalewów wywołanych awarią OUOW „Żelazny Most”, przy rzędnej korony zapór 195 m n.p.m. W prognozie tej założono, że zalewem mogą być objęte rozległe tereny w sąsiedztwie zapór OUOW „Żelazny Most”. „Fala zalewowa przesuwać się będzie z prędkością średnią ok. 2–3 m/s, poczynając od miejsca katastrofy w kierunku Głogowa, zgodnie z trasą naturalnych dolin i zagłębień terenowych, zatapiając najniżej położone jednostki osadnicze warstwą wody o głębokości średnio 0,5–1,5 m, lokalnie do około 4 m” [Hydroprojekt Wrocław spółka z o.o., listopad 2022 r.]. Należy podkreślić, że bez względu na możliwy scenariusz awarii (tj. awarii: jednej z zapór Obiektu Głównego, zapory Kwatery Południowej od strony południowo-zachodniej, zapory na granicy Obiektu Głównego i Kwatery Południowej od strony zachodniej lub zapory na granicy Obiektu Głównego i Kwatery Południowej od strony południowej) „zarówno woda nadosadowa, jak i upłynnione odpady wydobywcze (namuł), spłyną w kierunku północnym, co jest ściśle związane z ukształtowaniem terenu otaczającego OG i KP OUOW Żelazny Most”, zatem na obszar gminy Grębocice. Z prognoz wynika, że w przypadku awarii:

- Zapory Północnej Obiektu Głównego maksymalny zasięg wypływu wody nadosadowej objąłby miejscowości: Grodziszczce, Stara Rzeką, Proszyce, Proszówek, Retków, Szymocin, Bucze i Czerńczyce;
- Zapory Południowej Obiektu Głównego w strefie maksymalnego zasięgu wypływu wody nadosadowej znalazłyby się miejscowości: Proszówek, Retków, Szymocin, Rzeczyca i Bucze;
- Zapory Wschodniej Obiektu Głównego maksymalny zasięg wypływu wody nadosadowej objąłby miejscowości: Proszówek, Retków, Szymocin, Rzeczyca i Bucze;
- Zapory Zachodniej Obiektu Głównego w strefie maksymalnego zasięgu wypływu wody nadosadowej znalazłyby się miejscowości: Stara Rzeką, Proszyce, Retków, Proszówek i Bucze;
- Zapory Kwatery Południowej od strony południowo-zachodniej - zalane wodą nadosadową byłyby wsie Stara Rzeką i Retków;
- zapory na granicy Kwatery Południowej i Obiektu Głównego od strony zachodniej - maksymalny zasięg wypływu wody nadosadowej objąłby miejscowości: Stara Rzeką, Proszyce, Retków, Proszówek, Bucze i Czerńczyce;

- zapory na granicy Kwatery Południowej i Obiektu Głównego od strony południowej - zalane wodą nadosadową byłyby wsie: Proszówek, Retków, Szymocin, Rzeczyca i Bucze.

W przypadku planowanej nadbudowy OUOW „Żelazny Most” potencjalne zagrożenie powodziowe w przypadku awarii obiektu, zostanie utrzymane i zmieni swój zasięg. Z symulacji obliczeniowych zasięgu rozlania się wody nadosadowej i szlamu w przypadku awarii OUOW „Żelazny Most”, przedstawionych w opracowaniu z marca 2023 r. spółki Hydroprojekt Wrocław pt. „Rozwiązania alternatywne oraz rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo budowli wraz z charakterystyką przedsięwzięcia. Materiały do prognozy oddziaływania na środowisko” wynika, że w przypadku urzeczywistnienia się każdego z przyjętych scenariuszy przerwania zapór OUOW „Żelazny Most”, zostanie zalana mniejsza lub większa część obszaru gminy Grębocice. Z prognoz wynika, że w przypadku awarii:

- Zapory Północnej Obiektu Głównego maksymalny zasięg zalewu - – w zasięgu gminy Grębocice - objąłby miejscowości: Grodziszczce, Proszyce, Proszówek, Retków oraz częściowo także Szymocin i Bucze;
- Zapory Południowej Obiektu Głównego w strefie maksymalnego zasięgu zalewu znalazłyby się miejscowości: Proszówek, Retków, Szymocin i Bucze;
- Zapory Wschodniej Obiektu Głównego maksymalny zasięg zalewu objąłby miejscowości: Proszówek, Retków, Szymocin, Rzeczyca oraz częściowo Bucze i Żabice;
- Zapory Zachodniej Obiektu Głównego w strefie maksymalnego zasięgu zalewu znalazłyby się miejscowości: Stara Rzeka, Wilczyn, Proszyce, Retków, Szymocin, Proszówek, Czerńczyce i Bucze;
- Zapory Wschodniej Kwatery Południowej - zalana byłaby wieś Proszówek;
- Zapory Zachodniej Kwatery Południowej - maksymalny zasięg zalewu objąłby miejscowości: Stara Rzeka, Proszyce i Retków.
- Zapory Wschodniej Obiektu Głównego i Zapory Zachodniej Obiektu Głównego w strefie maksymalnego zasięgu zalewu znalazłyby się miejscowości: Stara Rzeka, Proszyce, Proszówek, Retków, Wilczyn, Rzeczyca, Szymocin, Bucze i Czerńczyce, a także częściowo Żabice.

Na rysunku Studium pt. „Kierunki rozwoju przestrzennego” wskazano zasięg zalewu dla wszystkich z ww. scenariuszy awarii OUOW „Żelazny Most” w zasięgu gminy Grębocice.

W związku z powyższym w przywołanym powyżej opracowaniu pt. „Rozwiązania alternatywne oraz rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo budowli wraz z charakterystyką przedsięwzięcia. Materiały do prognozy oddziaływania na środowisko” [Hydroprojekt Wrocław spółka z o.o.,

marzec 2023 r.] wskazano, iż „w związku z projektowaną nadbudową obiektu do rzędnej 205 m n.p.m. należałoby wykonać dodatkowe stacje alarmowania SAOL w miejscowościach: Żabice, Szymocin, Czerńczyce (...) i Wilczyn”.

W miejscowościach zagrożonych zalewem (w przypadku wszystkich możliwych scenariuszy awarii OUOW „Żelazny Most”) mieszka około 2050 osób, co stanowi około 38% populacji gminy. Wylanie się zasolonych wód oraz upłynnionych osadów ze zbiornika może spowodować poważne straty materialne w zabudowie i innym zainwestowaniu oraz degradację przestrzeni rolniczej, a także niekorzystne zmiany siedlisk leśnych.

OUOW „Żelazny Most” jest eksploatowany zgodnie z obowiązującymi w hydrotechnice standardami. Zakład Hydrotechniczny, jako Oddział KGHM Polska Miedź S.A., zapewnia bezpośrednią specjalistyczną obsługę eksploatacyjną obiektu, planowanie jego rozwoju i zapewnienie bezpieczeństwa. Wypełnianie obiektu odpadami, formowanie zapór i gospodarowanie wodą w akwenie odbywa się według ściśle realizowanego procesu technologicznego, który wiąże wszystkie działania jednostkowe w jednolitą procedurę eksploatacyjną. Zgodnie z Instrukcją eksploatacji OUOW „Żelazny Most”, w celu zabezpieczenia się przed uwolnieniem wód nadosadowych w przypadku awarii zapory stosuje się zachowanie minimalnej szerokości plaży 200 m. W praktyce szerokości plaż wynoszą od 300 do 1200 m. W odniesieniu do opinii Zespołu Ekspertów Międzynarodowych przedstawionej w ekspertyzie dotyczącej rozbudowy OUOW „Żelazny Most” (luty 2013 r.), ostatnie badania geotechniczne wskazują na fakt, że *„osady in situ nawet w ekstremalnie niesprzyjających warunkach a także w stanie pełnego nasycenia nie są podatne na spontaniczne rozległe zniszczenie wskutek upłynnienia”*, w związku z czym najbardziej pesymistyczny scenariusz przyjęty w planie operacyjno-ratowniczym jest mało realny.

Obiekty hydrotechniczne OUOW „Żelazny Most” wyposażone są w systemy monitoringu geotechnicznego i hydrogeologicznego. W związku z tym, że eksploatacja obiektu odbywa się w długim okresie czasu (trwa już 45 lat), eksploatacja i nadzór inwestycyjny odbywa się według zasad tzw. „metody obserwacyjnej”, która polega na pełnym monitorowaniu zachowania się obiektu i szczegółowym analizowaniu jego wyników, a także na wykonywaniu ciągłych badań w zakresie rozpoznania warunków geologiczno-inżynierskich i geologicznych, na podstawie których aktualizuje się, na bieżąco, warunki posadowienia zapór i potwierdza się lub modyfikuje przyjęte kryteria projektowe rozbudowy OUOW „Żelaznego Mostu”. Realizację tych prac programują i nadzorują specjaliści z różnych dziedzin hydrotechniki w kraju, których pracę koordynuje Krajowy Ekspert Geotechniczny (KEG) oraz Zespół Ekspertów Międzynarodowych (ZEM). Okresowo ZEM dokonuje niezależnej oceny stanu bezpieczeństwa obiektu na bazie

raportów półrocznych sporządzanych przez KEG. Raporty ZEM wykorzystywane są na bieżąco w działaniach eksploatacyjnych, w projektowaniu i w postępowaniu administracyjnym dotyczącym planowanej rozbudowy obiektu.

Zapory OUOW „Żelazny Most” zostały wyposażone w „System monitoringu stanów alarmowych”. System ten składa się obecnie (styczeń 2023 r.) z lokalnych stacji monitorujących (LSM) i z centralnej stacji dyspozycyjnej z wizualizacją do nadzoru i kontroli pracy systemu (przy czym system ten może być w przyszłości rozbudowany). Monitorowane są między innymi czujniki liniowe ciągłości nasypu zapory i czujniki przekroczenia poziomu wody w studzienkach połączonych z rowami opaskowymi, które kontrolują zachowanie się budowli i są wskaźnikami bezpieczeństwa omawianego obiektu. Ewentualne przerwanie kabla między studnią a LSM jest sygnalizowane w centralnej stacji dyspozycyjnej. Dodatkowo zainstalowany jest System Alarmowania i Ostrzegania Ludności (SAOL), który komunikuje się z Lokalnymi Stacjami Alarmowania (LSA) wyposażonymi w głośniki (horny), rozmieszczonymi wokół OUOW „Żelazny Most” w strefach zagrożonych potencjalnym zalaniem w przypadku wystąpienia kryzysowej sytuacji nadzwyczajnej. Obecnie (styczeń 2023 r.) osiem stacji alarmowych LSA znajdują się na obszarze gminy Grębocice, w miejscowościach: Bucze, Grodziszczce, Krzydlowice, Proszówek, Proszyce, Retków, Rzeczyca i Stara Rzeka.

Planowana rozbudowa OUOW „Żelazny Most”

Jak już wspomniano wcześniej, posiadane zezwolenia pozwalają na eksploatację obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” do osiągnięcia rzędnej korony zapór o wartości 195 m n.p.m. W związku z ciągłym procesem eksploatacji złóż miedzi, a co się z tym wiąże, również ciągłym deponowaniem odpadów - do uzyskania wymaganej docelowej pojemności dyspozycyjnej obiektu niezbędna jest dalsza nadbudowa lub/i rozbudowa obiektu. Według informacji dotyczących rozbudowy obiektu, przekazanych przez KGHM Polska Miedź S.A., dla Obiektu Głównego wraz z Kwaterą Południową ustalono maksymalną rzędną korony zapór na 205 m n.p.m., przy docelowej objętości około 1,1 mld m³ i około 2000 ha powierzchni.

W zakresie technologii deponowania odpadów przedsiębiorca górniczy zakłada, że deponowanie odpadów na OUOW „Żelazny Most” może odbywać się z zastosowaniem dotychczasowej technologii, tj. technologia namywu lub z zastosowaniem technologii odpadów zagęszczonych, w tym do konsystencji pasty.

5.3.2. Powietrze atmosferyczne.

Spośród wielu czynników wpływających na stan powietrza atmosferycznego, do najbardziej powszechnych na obszarze gminy Grębocice można zaliczyć: system komunikacyjny, gospodarkę energetyczną, rolnictwo i przemysł (w tym wydobywczy). Na stan jakości powietrza na obszarze gminy wpływają także źródła zanieczyszczeń położone w jego sąsiedztwie.

Przyczyną zanieczyszczeń powietrza, w tym zwłaszcza: tlenkiem węgla, pyłem zawieszonym PM10 i zawartym w nim benzo(a)pirenem, na większości terenów zabudowanych jest głównie emisja niska. Źródłami tej emisji są przede wszystkim indywidualne źródła ciepła (tj. piece, kominki i kotły) w budynkach mieszkalnych i innych obiektach – zwłaszcza w sytuacjach, gdy do ogrzewania stosuje się paliwa konwencjonalne (węgiel, koks) i mało efektywne technologie.

Źródłem zanieczyszczeń powietrza – szczególnie dwutlenkiem azotu – na obszarze gminy jest również komunikacja. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń generowanych przez pojazdy, najbardziej odczuwalne są na terenach osadniczych położonych w bezpośrednim i bliskim sąsiedztwie dróg przenoszących większe potoki ruchu, w tym zwłaszcza wsi Retków, przez którą prowadzi odcinek drogi wojewódzkiej nr 292.

Do źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, występujących na obszarze gminy należą także zakłady produkcyjne. Przy czym należy podkreślić, że istniejące na obszarze gminy zakłady produkcyjne to stosunkowo niewielkie zakłady – przemysłowy charakter regionu nie wpływa na rozwój branży przemysłowej gminy Grębocice. Zgodnie z danymi zawartymi w „Programie ochrony środowiska dla powiatu polkowickiego na lata 2019-2022, z perspektywą do 2026 r.” na obszarze gminy nie występują zakłady mające znaczący udział w emisji zanieczyszczeń do atmosfery powiatu polkowickiego. Tego typu zakłady zidentyfikowano przede wszystkim w gminie Polkowice.

Należy przy tym pamiętać, że w skali regionu (w tym powiatu) emitorem zanieczyszczeń do powietrza jest Obiekt Unieszkodliwiania Odpadów Wydobywczych „Żelazny Most”. Przy czym emisje z tego obiektu (deflacja cząstek pyłu z powierzchni plaż i zapór) nie wpływają znacząco negatywnie na stan jakości powietrza.

Badania i ocena jakości powietrza w Polsce prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska – dla stref określonych w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. z 2012 r. poz. 914). W strefach tych rozmieszczone są stacje pomiarowe, na których zbierane są dane dotyczące zanieczyszczenia powietrza różnego typu pierwiastkami i ich związkami. Następnie dokonuje się analizy zebranych danych w odniesieniu do dwóch kryteriów: ochrony zdrowia oraz

ochrony roślin. Dla każdej z tych grup określone są stężenia zanieczyszczeń mających decydujący wpływ na stan zdrowia ludzi oraz stan roślin.

Zgodnie z przywołanym powyżej rozporządzeniem gmina Grębocice należy do strefy dolnośląskiej o kodzie PL0204. Na obszarze gminy nie ma stacji pomiarowej PMŚ, gdyż zanieczyszczenie powietrza nie stanowi tu istotnego problemu ekologicznego (monitoringiem – przedsiębiorcy górniczego – objęty jest wyłącznie obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” oraz z szybem wentylacyjnym wydechowym R-XI).

Najbliżej – względem granicy gminy Grębocice – położona jest stacja pomiarowa jakości powietrza PMŚ przy ul. Kasztanowej w Polkowicach. W stacji tej w 2020 r. zbierano dane dotyczące zawartości w powietrzu pyłu zawieszonego PM10 i zawartych w tym pyłe arsenu i benzo(a)pirenu. Pomiary m.in. z tej stacji posłużyły do wyznaczenia obszarów przekroczeń wartości normatywnych poszczególnych zanieczyszczeń m.in. na obszarze opracowania. Wyniki badań wykazały, że zachodnia i centralna część gminy Grębocice położona była w 2020 r. w obszarze przekroczeń średniego rocznego poziomu dopuszczalnego benzo(a)pirenu dla kryterium ochrony zdrowia ludzi. Przekroczenia te związane były z oddziaływaniem emisji z zakładów przemysłowych zlokalizowanych w rejonie Polkowic i Głogowa [IOŚ, 2020 r.].

Pod względem kryterium ochrony zdrowia ludzi we wschodniej części gminy stwierdzono w 2020 r. przekroczenie poziomu docelowego i poziomu celu długoterminowego zawartości w powietrzu ozonu. Problem ten dotyczy całej strefy dolnośląskiej.

5.3.3. Klimat akustyczny.

Na obszarze gminy Grębocice wyróżnić można m.in. hałas: komunikacyjny, przemysłowy i komunalny. Obecnie za najbardziej powszechny i uciążliwy dla ludzi uważa się hałas komunikacyjny. Głównymi źródłami tego typu hałasu są odcinki drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych, przenoszących większe potoki ruchu, a także grębocicki odcinek linii kolejowej nr 273. Uciążliwości związane z hałasem komunikacyjnym najbardziej odczuwalne są na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej i ww. dróg. W ostatnim cyklu pomiarowym nie badano poziomów hałasu generowanego przez ruch pojazdów samochodowych na odcinku powyższej drogi wojewódzkiej, prowadzącym przez obszar gminy Grębocice. Badano natomiast – w 2022 r. - emisje hałasu kolejowego. Z badań tych wynika, że tereny osadnicze we wsiach Proszówek i Grębocice, położone w bezpośrednim sąsiedztwie grębocickiego odcinka linii kolejowej nr 273, są zagrożone hałasem [PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Mapa interaktywna...].

Poza komunikacją, emisje hałasu mogą być związane także z:

- dominującym na obszarze gminy zagospodarowaniem rolniczym i leśnym, w tym np. z pracą maszyn i pojazdów, jednakże ze względu na sezonowość i dość krótki okres występowania tego typu hałasu (zwykle do dwóch miesięcy), nie powinien on znacząco negatywnie wpływać na środowisko;
- obiektami usługowymi, zakładami rzemieślniczymi (hałas od różnego typu urządzeń, w tym wentylatorów i klimatyzatorów) czy obiektami przemysłowymi (w tym, szybami górniczymi), przy czym zakres oddziaływania danego zakładu na klimat akustyczny zależy w znacznym stopniu od profilu jego działalności oraz jego położenia względem terenów podlegających ochronie akustycznej;
- napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi (ich pracy towarzyszy szum akustyczny, który z formalnego punktu widzenia kwalifikowany jest do kategorii hałasu) oraz stacjami transformatorowymi;
- działalnością kopalni odkrywkowej w Ogorzelcu.

5.3.4. Promieniowanie elektromagnetyczne.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne źródła promieniowania elektromagnetycznego zlokalizowane na obszarze gminy to: napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu 110 kV (i wyższym), stacje transformatorowe (w przypadku pola elektromagnetycznego niskiej częstotliwości, tj. poniżej 100 kHz) oraz nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajniki CB-radio (w przypadku pola elektromagnetycznego średniej częstotliwości, tj. powyżej 100 kHz).

Funkcjonowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych nie może powodować przekroczenia wartości granicznych oddziaływań podanych w przepisach odrębnych, poza obszarem pasa technologicznego linii.

Na obszarze gminy znajduje się kilka stacji bazowych telefonii komórkowej, w miejscach trudno dostępnych dla ludzi, więc pole elektromagnetyczne generowane przez anteny nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla stanu zdrowia ludzi.

5.3.5. Wody powierzchniowe i podziemne.

Dla środowiska gruntowo-wodnego i wodnego gminy najbardziej powszechnym źródłem zanieczyszczeń, wobec skanalizowania prawie wszystkich terenów osadniczych w gminie, może być nieprawidłowo prowadzona gospodarka rolna, zwłaszcza na glebach lżejszych. Niemale też znaczenie mają zanieczyszczone wody głównych cieków powierzchniowych – Rudnej i Moskorzynki, które wpływają z sąsiednich gmin. Na jakość wód podziemnych poziomów

użytkowania ma przede wszystkim ich eksploatacja powodująca m.in. wzrost stężenia substancji zanieczyszczających.

Spośród 8 występujących na obszarze gminy Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), 5 zostało ujętych w klasyfikacji wskaźników jakości jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w roku 2020 w województwie dolnośląskim (tabela nr 5.3.5.1.). Ocena dla JCWP „Żelazny Most = Zbiornika Lipówki, zbiornik poflotacyjny” (PLRW6000015223) nie została wykonana z powodu odstąpienia od badań. W zestawieniu zabrakło także JCWP „Kanał Południowy” (RW60001715289) i JCWP „Rudna od Moskorzynki do Odry (RW60001915299).

Względem klasyfikacji elementów biologicznych wody JCWP „Rudna od źródła do Moskorzynki” i „Brusina” zaliczono do klasy II, ale wody pozostałych z badanych JCWP w zasięgu gminy Grębocice zakwalifikowano do klasy IV (tabela nr 5.3.5.1.). Pod względem klasyfikacji elementów fizykochemicznych JCWP na obszarze gminy Grębocice zaliczano są do klasy >II.

Tabela nr 5.3.5.1. Zróżnicowanie klas JCWP w gminie Grębocice.

Numer JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych
PLRW600017152769	Rów Mleczarski	4	>2
PLRW60001815259	Rudna od źródła do Moskorzynki	2	>2
PLRW60001715272	Brusina	2	>2
PLRW60001715269	Moskorzynka	4	>2
PLRW60001915299	Rudna od Moskorzynki do Odry	4	>2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ.

W ramach PMS prowadzony jest monitoring wód podziemnych w sieci: krajowej, regionalnej i lokalnej. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu w 2020 r. przeprowadził ocenę stanu jakości wód m.in. JCWPd nr 78, w zasięgu której położona jest gmina Grębocice. Analityczny zakres badań wód podziemnych obejmował: temperaturę, tlen rozpuszczony, przewodność elektrolityczną, odczyn, zasadowość ogólną, ogólny węgiel organiczny, azot amonowy, arsen, azot azotanowy, azot azotynowy, bor, chlorki, chrom ogólny, cyjanki wolne, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany i żelazo.

Według wyników badań w 2020 r. wody JCWPd nr 78 zostały zakwalifikowane do klasy II, czyli do wód dobrej jakości. Całość wód tej JCWPd reprezentuje dobry stan chemiczny. Warto jednak dodać, że pomiary obrazujące stan wód w JCWPd były przeprowadzone jedynie w jednym punkcie poboru – w miejscowości Rynarcice.

5.3.6. Zagrożenia dla fauny i flory.

Pierwotna szata roślinna obszaru gminy Grębocice została w znacznym stopniu przekształcona w wyniku działalności człowieka – przede wszystkim w wyniku działalności rolniczej. Niemniej występują tu cenne przyrodniczo obiekty i obszary, które należy chronić (mowa o nich w podrozdziale 5.2.2.).

Potencjalne zagrożenie dla fauny gminy stanowią:

- rozbudowa terenów osadniczych i sieci dróg w pobliżu stanowisk chronionych gatunków roślin i zwierząt, cennych siedlisk przyrodniczych oraz lasów;
- prace rolnicze i leśne;
- wypalanie traw;
- chemizacja leśnictwa (stosowanie chemicznych środków do zwalczania chorób drzew) i rolnictwa (stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, zwłaszcza w nieodpowiednich dawkach i okresach);
- napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich napięć (potencjalne kolizje ptaków).

5.3.7. Występujące i prognozowane skutki działalności górniczej.

Południowa część gminy znajduje się w granicach terenów i obszarów górniczych wyznaczonych dla eksploatacji rud miedzi ze złóż „Rudna”, „Sieroszowice” i „Głogów Głęboki – Przemysłowy”. Z podziemną działalnością górniczą wiążą się następujące wpływy górnicze:

- deformacje powierzchni terenu w formie obniżen terenu, nachyleń, krzywizn, poziomych przemieszczeń i odkształceń (wpływy ciągłe);
- wstrząsy górnicze wywołujące drgania sejsmiczne (wpływy dynamiczne);
- obniżenia terenu spowodowane odwodnieniem górotworu (wpływy pośrednie).

Skutki tych oddziaływań mogą wystąpić w zasięgu terenów górniczych ustanowionych w koncesjach na wydobywanie kopalin z poszczególnych złóż. Prognozowane parametry wpływów górniczych, określane na bieżąco przez przedsiębiorcę górniczego, należy uwzględniać w rozwiązaniach konstrukcyjnych przy budowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie i modernizacji obiektów budowlanych.

5.3.8. Zagrożenie zalaniem powodziowym i podtopieniami.

Na obszarze gminy Grębocice, w jej północnej części, przy rzece Rudna, wyznaczono – na mocy przepisów ustawy *Prawo wodne* – obszar szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujący tereny . między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym. Ponadto według aktualnie obowiązujących Map Zagrożenia Powodziowego i Map Ryzyka Powodziowego północna część

gminy leży na obszarze narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego w scenariuszu całkowitego zniszczenia obwałowania rzeki Odry, przy wyznaczeniu którego przyjęto przepływ o prawdopodobieństwie przewyższenia 1%.

Na obszarze gminy występują także problemy zagrożenia podtopieniami i zalaniem, mające charakter lokalny – są one związane zwłaszcza z rzekami Moskorzynka i Rudna. Podczas katastrofalnej lipcowej powodzi w 1997 r. zagrożone były przejściem fali powodziowej na Odrze (choć nie doszło do ich zalania) następujące miejscowości gminy: Trzęsów, Rzeczyca, Rzeczyca-Żabice, Szymocin, Bucze, Czerńczyce.

Lokalne podtopienia nie związane z wylewem Odry mogą się zdarzyć także w innych miejscowościach. W większym stopniu na takie wydarzenia potencjalnie narażone są wsie leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich oraz usytuowane w dnach dolin rzecznych Moskorzynki i Rudnej, czyli: Stara Rzeka, Proszyce, Proszówek i Retków oraz leżące u podnóża Wzgórz Dalkowskich – Bieńków i Grodziszcz.

Do zalania części obszaru gminy Grębocice może dojść w przypadku ewentualnej awarii obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”. Mowa o tym szerzej w rozdziale 5.4.1.

5.4. Uwarunkowania wynikające z charakteru i jakości środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń tego środowiska – podsumowanie.

1. Rzeźba terenu na obszarze gminy Grębocice nie stwarza szczególnych utrudnień dla wprowadzania nowego zainwestowania. Problemy mogą wystąpić w rejonie OUOW „Żelazny Most” oraz w miejscach, gdzie występują powierzchnie o znaczących nachyleniach, w tym zwłaszcza w południowej części obszaru gminy.
2. Obecnie w gminie dominuje krajobraz rolniczo-osadniczy.
3. Na obszarze gminy występują udokumentowane złoża surowców mineralnych:
 - 1) rud miedzi:
 - a) „Rudna” (o kodzie w systemie MIDAS – RM 24);
 - b) „Sieroszowice” (o kodzie w systemie MIDAS – RM 29);
 - c) „Głogów Głęboki-Przemysłowy” (RM 9748); „Głogów” (RM 6437; złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
 - d) „Retków” (RM 6751; złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo);

- e) „Retków-Grodziszczce” (złóże o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
- 2) kruszywa naturalnego:
 - a) „Grodziszczce” (KN 6229; złóże o zasobach rozpoznanych szczegółowo);
 - b) „Ogorzelec” (KN 15831).

Część z ww. złóż jest eksploatowana.

W gminie prowadzone są prace polegające na poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż rud miedzi „Retków-Ścinawa”, złóż rud miedzi w obszarze „Kulów-Luboszyce”, złóż ropy naftowej i gazu ziemnego „Nowe Miasteczko” oraz złoża soli kamiennej w obszarze „Kazimierzów” w kategorii B i C1.

4. Z podziemną eksploatacją udokumentowanych złóż rud miedzi wiążą się wpływy górnicze. Stwarza to określone utrudnienia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów położonych w zasięgu powyższych oddziaływań, w związku z czym dla nowej zabudowy oraz w przypadku rozbudowy, nadbudowy lub przebudowy istniejących obiektów budowlanych należy przyjmować rozwiązania konstrukcyjne uwzględniające prognozowane parametry oddziaływań górniczych (każdorazowo przed przystąpieniem do projektowania wyżej wspomnianych obiektów budowlanych można uzyskać te parametry od przedsiębiorcy górniczego).
5. Klimat lokalny gminy Grębocice nie odbiega znacząco od regionalnego.
6. Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy Grębocice jest rzeka Rudna przepływająca „skośnie” przez środek gminy. Na obszarze gminy znajdują się 3 lewe (Rów Mleczarski, Brusina i Moskorzynka) oraz 2 prawe (Nowy Rów i fragment Kanału Południowego) dopływy Rudnej. Generalnie sieć hydrograficzna równinnej części gminy jest gęsta, natomiast rzadka w strefie Wzgórz Dalkowskich (południowa i południowo-zachodnia część gminy).
7. Według obowiązującego podziału Polski na 174 zweryfikowane JCWPd (podział obowiązujący w latach 2022-2027) gmina Grębocice leży w zasięgu JCWPd nr 78, dla której wyznaczono między innymi Główny Zbiornik Wód Podziemnych – GZWP nr 314 „Pradolina rzeki Odry (Głogów)”, obejmujący swoim zasięgiem większą część gminy (z wyjątkiem jej południowych fragmentów).

8. Na obszarze gminy Grębocice występują duże obszary zasobowe wód podziemnych, lokalnie o wysokiej wrażliwości na degradację, co ogranicza niektóre formy zagospodarowania na powierzchni.
9. Centralna i południowa część obszaru gminy nie posiada dobrych warunków glebowych dla prowadzenia produkcji rolniczej, gdyż dominują tu gleby niskich klas bonitacyjnych, na których opłacalna ekonomicznie jest jedynie uprawa roślin o małych wymaganiach. W związku z powyższym warto rozpatrzyć możliwość zalesienia tych najsłabszych gleb, a na części także możliwość rozwoju innych form zagospodarowania, np. związanych z usługami turystyczno-rekreacyjnymi czy handlowymi. Najważniejszym efektem ekologicznym zalesienia tych gruntów byłoby zabezpieczenie środowiska gruntowo-wodnego przed zanieczyszczeniem ze strony działalności rolniczej. Słabe gleby pokrywają się bowiem w znacznej części z obszarami o najbardziej wrażliwym środowisku gruntowo-wodnym.
10. Dotychczas na obszarze gminy ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:
 - 1) Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Grodowiec;
 - 2) użytki ekologiczne – „Grodowiec I” i „Grodowiec II”;
 - 3) rezerwat przyrody „Uroczysko Obiszów”;
 - 4) pomniki przyrody ożywionej;
 - 5) stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Ponadto na obszarze gminy występuje szereg obiektów o wysokich walorach przyrodniczych. Wysokie walory przyrodnicze tych terenów, w szczególności objętych ochroną, stwarzają określone ograniczenia w zagospodarowaniu.
11. Walory przyrodnicze gminy mogą być przesłanką (uwarunkowaniami) dla rozwoju niektórych rodzajów aktywności, w tym zwłaszcza turystyki i rekreacji. Obecnie te rodzaje działalności – jako elementy bazy ekonomicznej gminy – odgrywają relatywnie niewielką rolę.
12. Ograniczenia dla zagospodarowania wynikają ze skutków negatywnego oddziaływania powodowanego głównie działalnością górniczą. Najpoważniejszym zagrożeniem powstałym w wyniku awarii OUOW „Żelazny Most” jest osunięcie się skarpy zapory z odsłonięciem granicy upłynięcia osadów, powodujące wypływ i opróżnienie poprzez

powiększającą się w czasie trwania wypływu wyrwę OUOW „Żelazny Most”. Zalew może objąć następujące miejscowości w gminie Grębocice: Proszówek, Rzeczyca, Żabice, Szymocin, Bucze, i Czerńczyce, a w przypadku awarii zapory zachodniej także: Bieńków, Starą Rzekę i Proszyce, zaś w przypadku awarii zapory północnej także Grodziszczce.

Wylanie się zasolonych wód oraz upłynnionych osadów z OUOW „Żelazny Most” może spowodować poważne straty materialne w zabudowie i innym zainwestowaniu oraz degradację przestrzeni rolniczej, a także niekorzystne zmiany siedlisk leśnych (klęska ekologiczna).

13. Na obszarze gminy Grębocice, w jej północnej części, przy rzece Rudna, wyznaczono – na mocy przepisów ustawy *Prawo wodne* – obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujące tereny między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym.
14. Północna część gminy leży na obszarze narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego w scenariuszu całkowitego zniszczenia obwałowania rzeki Odry, przy wyznaczeniu którego przyjęto przepływ o prawdopodobieństwie przewyższenia 1%.

6. ŚRODOWISKO KULTUROWE.

6.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków jest najpowszechniejszą formą ochrony zabytków w Polsce. W rejestrze tym ujmowane są zabytki (w rozumieniu art. 3 pkt 1 *ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*) będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, mające szczególną wartość historyczną, artystyczną lub naukową dla dziedzictwa narodowego. Ze względu na różne formy zabytków, wyróżnia się zabytki: nieruchome, ruchome i archeologiczne. Przy czym zabytek archeologiczny stanowi swoistą formę zabytku nieruchomego. Według powyższego podziału zabytki wpisuje się do odpowiednich ksiąg w rejestrze zabytków.

Dotychczas do rejestru zabytków z obszaru gminy Grębocice wpisano 47 zabytków nieruchomych (tabela nr 6.1.1.) oraz 16 zabytków archeologicznych (tabela nr 6.1.2.). Spośród zabytków nieruchomych niearcheologicznych najliczniejsze są parki (11). Następnie pod względem liczności obiektami są: kościoły (6), pałace (5), domy mieszkalne (4), cmentarze przykościelne (4), spichlerze (4), oficyny dworskie (2), plebanie (2), zespoły pałacowo-folwarczne (2). Pojedynczo występują: kaplica cmentarna, kaplica pw. Góry Oliwnej, schody prowadzące do zabytkowego kościoła, ruiny pałacu myśliwskiego, kostnica, zespół pałacowy, budynek gospodarczy, kaplica nagrobna.

Najwięcej zabytków nieruchomych ujętych wpisem do rejestru zabytków (z wyjątkiem zabytków archeologicznych) znajduje się we wsi Grębocice (13). Pozostałe występują we wsiach: Krzydłowice (6), Grodowiec, Kwielice i Świnino (po 4 obiekty), Rzeczyca (3), Duża Wólka, Grodziszczce, Obiszów, Stara Rzeką, Trzęsów (po 2 obiekty) oraz w Czerńcicach, Retkowie i Szymocinie (pojedyncze zabytki).

Tabela nr 6.1.1. Zestawienie zabytków nieruchomych z obszaru gminy Grębocice objętych wpisem do rejestru zabytków.*

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
1.	Czerńcice	Park krajobrazowy (dawniej pałacowy)	1870 r. 1880 r.	A/2820/582/L	10-12-1980	1.
2.	Duża Wólka	Pałac	1570 r., XVIII w., 1 poł. XIX w.	A/2821/160/310/ L	15-03-1961	2.
3.	Duża Wólka	Park krajobrazowy (dawniej pałacowy)	1 poł. XIX w.	A/2822/578/L	11-06-1980	3.
4.	Grębocice	Kościół parafialny pw.	XIV-XVI w.	A/1629/122	23-07-1958	4.

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
		Św. Marcina				
5.	Grębocice	Kaplica cmentarna	2 poł. XVIII w. lata 80-te XX w.	A/1631/683	18-12-1963	5.
6.	Grębocice	Cmentarz przykościelny	założony w XIV w.	A/1630/766/L	28-12-1987	6.
	Grębocice	Zespół pałacowo-folwarczny	początek XVII w.	A/2860/121/302/L	23-07-1958	7.
7.	Grębocice	Pałac				
8.	Grębocice	Spichlerz I				
9.	Grębocice	Spichlerz II	XVIII w.	A/2861/684	18-12-1963	8.
10.	Grębocice	Oficina dworska	XVIII w. w.	A/2862/685	18-12-1963	9.
11.	Grębocice	Park krajobrazowy (dawniej pałacowy)	1 poł. XIX w.	A/2863/576/L	11-06-1980	10.
12.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 116 (ul. Długa 11)	1805 r.	A/2864/678	18-12-1963	11.
13.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 130 (ul. Długa 29)	1832 r.	A/2865/679	18-12-1963	12.
14.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 143 (ul. Długa 38)	początek XIX w.	A/2866/680	18-12-1963	13.
15.	Grębocice	Dom mieszkalny nr 174 (ul. Głogowska 12)	XVIII w.	A/2867/682	18-12-1963	14.
16.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela	1702-1724	A/1641/182	15-03-1961	15.
17.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Schody prowadzące do zabytkowego kościoła	połowa XVIII w.	A/1773/2096	04-05-1971	16.
18.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Plebania	1784-1788	A/1774/2097	05-05-1971	17.
19.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	Kaplica p.w. Góry Oliwnej	1755 r.	A/1775/2095	05-05-1971	18.
20.	Grodziszczce obręb Krzydłowice	Pałac myśliwski (ruina)	2 połowa XVI w.	A/2868/390	04-04-1963	19.
21.	Grodziszczce	Park	2 poł. XIX w.	A/2860/574/L	08-07-1980	20.

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
	<i>obręb Krzydlowice</i>					
22.	Krzydlowice	Kościół filialny p.w. św. Marii Magdaleny	XIV w., XVIII w.	A/2182/2089	05-05-1971	21.
23.	Krzydlowice	Cmentarz przykościelny	założony w XIV w.	A/2183/591/L	05-07-1989	22.
24.	Krzydlowice	Spichlerz	XVIII w.	A/2968/382	02-04-1963	-
25.	Krzydlowice	Pałac (<i>ruina</i>) z parkiem	1. połowa XVII w.	A/2969/173/323/L	15-03-1961	23.
26.	Krzydlowice	Zespół pałacowo – folwarczny	2 połowa XIX w., 1722 r.	A/2969/577/L	11-06-1980	24.
27.	Krzydlowice	Park				
28.	Kwielice	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła	XIV, XV, XVI, XVIII w.	A/2191/175	15-03-1961	25.
29.	Kwielice	Plebania	1794 r.	A/2194/176	15-03-1961	26.
30.	Kwielice	Kostnica na cmentarzu	XVIII w.	A/2193/697	18-12-1963	27.
31.	Kwielice	Cmentarz przykościelny	założony na przełomie XIV i XV w.	A/2192/767/L	28-12-1987	28.
32.	Kwielice	Brama główna i mur cmentarny		A/6050	07-06-2017	29.
33.	Obiszów	Pałac	3 ćw. XIX w.	A/3193/712/L	26-06-1986	30.
34.	Obiszów	Park krajobrazowy	1 poł. XIX w.	A/3194/579/L	02-05-1980	31.
35.	Retków	Park	XVIII w.	A/3297/571/L	11-06-1980	32.
36.	Rzeczycza	Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi	XVI w., 1773 r.	A/2392/383	02-04-1963	33.
37.	Rzeczycza	Cmentarz przykościelny	XVI w.	A/2393/768/L	28-12-1987	34.
38.	Rzeczycza	Park	ok. 1870 r.	A/3298/561/L	05-06-1980	35.
39.	Stara Rzeka	Oficyny	XVIII/XIX w.	A/3360/2099	05-05-1971	36.
40.	Stara Rzeka	Park krajobrazowy	2 połowa XIX w.	A/3361/573/L	11-06-1980	37.
41.	Szymocin	Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	XIV w., XVIII w.	A/2460/181	15-03-1961	38.
42.	Świnino <i>obręb Duża Wólka</i>	Pałac	XVIII w.-XIX w.	A/3359/402	02-04-1963	39.

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków	Numer na rys. Studium
43.	Świnino obręb Duża Wólka	Spichlerz				40.
44.	Świnino obręb Duża Wólka	Budynek gospodarczy I (na folwarku)				41.
45.	Świnino obręb Duża Wólka	Park	połowa XIX w.	A/3358/1058/L	07-06-1996	42.
46.	Trzęsów	Kaplica nagrobna Lasowskich, (obecnie kościół filialny p.w. św. Józefa)	1735 r., 1981 r.	A/3416/711	18/-12-1963	43.
47.	Trzęsów	Park dworski	1870 r. -1880 r.	A/3415/575/L	11-06-1980	44.

* rejestr zabytków podlega bieżącej aktualizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów od Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 16 zabytków archeologicznych, wpisanych do rejestru zabytków. Wśród nich występują: grodziska, cmentarzyska, osady i punkt osadniczy. Najwięcej zabytków archeologicznych ujętych wpisem do rejestru zabytków zidentyfikowano w obrębie Obiszów (6 stanowisk), a następnie w obrębach Duża Wólka (4) i Trzęsów (3 stanowiska). Ponadto po jednym zabytku archeologicznym wpisany do rejestru zabytków zidentyfikowano w obrębach: Grodowiec, Szymocin i Wilczyn.

Tabela nr 6.1.2. Zestawienie zabytków archeologicznych z obszaru gminy Grębocice objętych wpisem do rejestru zabytków.*

Lp.	Obręb/ przysiółek	Nr stanowiska (nr stanowiska w obrębie/ nr st. Na obszarze AZP/obszar AZP)	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Duża Wólka/ Bieńków	1/8/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-131/68 209/85	01-12-1968
2.	Duża Wólka/ Bieńków	2/9/70-20	Osada produkcyjna	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-135/68 213/85	01-12-1968
3.	Duża Wólka/ Bieńków	3/10//70-20	Osada produkcyjna	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-119/68 204/85	01-12-1968
4.	Duża	4/7/70-20	Osada	Wczesne	193/Ar/69	10-11-1969

Lp.	Obręb/ przysiółek	Nr stanowiska (nr stanowiska w obrębie/ nr st. Na obszarze AZP/obszar AZP)	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu
	Wólka / Świnino			średniowiecze	237/85	
5.	Obiszów	5/1/69-20	Punkt osadniczy	Mezolit	KZA-1-V-168/68 223/85	01-12-1986
6.	Obiszów	2/5/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-108/68 192/85	01-12-1968
7.	Obiszów	3/1/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-101/68 185/85	01-12-1968
8.	Obiszów	4/4/70-20	Osada	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-153/68 215/85	01-12-1968
9.	Obiszów	6/2/70-20	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-129/68 207/85	01-12-1968
10.	Obiszów	7/3/70-20	Osada i cmentarzysko	Wczesne średniowiecze	KZA-1-V-102/68 186/85	01-12-1968
11.	Szymocin	1/73/69-21	Cmentarzysko ciałopalne	Epoka brązu/ k. łżycka	KZA-1-V-69/68 178/85	01-12-1968
12.	Trzęsów	1/30/69-22	Cmentarzysko	K. łżycka	KZA-1-V-134/68 212/85 z dnia 01- 12-1968 r.	01-12-1968
13.	Trzęsów	2/27/69-22	Osada	OWR, późne średniowiecze, wczesne średniowiecze	KZA-1-V-127/68 205/85 z dnia 01- 12-1968 r.	01-12-1968
14.	Trzęsów	3/204/69- 21	Cmentarzysko	K. łżycka	KZA-1-V-99/68 183/85	01-12-1968
15.	Wilczyn	5/6/70-20	Osada	Wczesne średniowiecze	196/Ar/ZG 239/855	01-12-1968
16.	Grodowiec (Wysoka Cerkiew)	1/13/70-20	Grodzisko	Średniowiecze	KZA-1-V-104/68 188/85	01-12-1968

* rejestr zabytków podlega bieżącej aktualizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów od Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Lokalizacje zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków wskazano na obu rysunkach Studium.

6.2. Zabytki nieruchome – z wyłączeniem zabytków archeologicznych – wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Poprzez ewidencję zabytków w niniejszym Studium rozumie się ewidencję, o których mowa w art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W myśl

ww. ustawy zabytek jest dziełem człowieka lub jest związany z jego działalnością i stanowi świadectwo minionej epoki. W ewidencji najczęściej umieszcza się zabytki powstałe przed 1945 r., w których późniejsza działalność nie zatarła cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Zabytki wpisane do ewidencji zabytków, stanowią charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno-architektoniczne. Poza obiektami budowlanymi w ewidencji zabytków często umieszcza się także: zabytki archeologiczne (o których mowa szerzej w rozdziale 6.3.), cenne zespoły zieleni, np. tereny cmentarzy (lub pocmentarne) oraz parki. Wśród zabytków ujętych w ewidencji zabytków, znajdują się także zabytki wpisane do rejestru zabytków.

Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 205 niearcheologicznych obiektów objętych ochroną poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków (w tym część wpisano także do rejestru zabytków) oraz 14 historycznych układów ruralistycznych wsi. Wśród zabytkowych obiektów większość stanowią domy mieszkalne i mieszkalno-gospodarcze (60% wszystkich obiektów). Dość licznie występują również budynki gospodarcze, które stanowią około 30% wszystkich obiektów ujętych w gminnej ewidencji budynków. W ewidencji ujęto również: zespoły folwarczno-pałacowe i folwarczne, dwory, pałace, parki, cmentarze lub ich ogrodzenia, tereny pocmentarne, kościoły i kaplice, budynek dworca PKP, remizę strażacką, szkoły, dawne karczmy, gołębnik, kostnice, oficyny, cenografy. Wyodrębniono także historyczne układy ruralistyczne wsi: Bucze, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Retków, Rzeczyca, Stara Rzeka, Szymocin i Trzęsów.

Najwięcej z obiektów umieszczonych w gminnej ewidencji zabytków znajduje się we wsi Grębocice. Następne w kolejności, pod względem liczby znajdujących się na ich terenie ww. obiektów, są wsie: Krzydłowice, Szymocin, Kwielice, Stara Rzeka, Retków, Trzęsów, Czerńczyce, Grodowiec, Bucze, Duża Wólka, Proszycy, Rzeczyca, Świniono, Obiszów, Grodziszczce, Ogorzelec, Proszycy, Wilczyn, Żabice, Proszówek.

Tabela nr 6.2.1. Zestawienie zabytków – z wyłączeniem zabytków archeologicznych – w granicach gminy Grębocice ujętych w ewidencji zabytków*.

Lp.	Obręb	Obiekt (lokalizacja, datowanie)
1.	Bucze	Teren pocmentarny
2.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 1)
3.	Bucze	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 1a)
4.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 4)
5.	Bucze	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 5)
6.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 9)
7.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 10)
8.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 12)
9.	Bucze	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 15)
10.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 22)
11.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 23)
12.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 26)

Lp.	Obręb	Obiekt (lokalizacja, datowanie)
13.	Bucze	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 29)
14.	Bucze	Budynek mieszkalny (przy numerze 30)
15.	Bucze	Historyczny układ ruralistyczny wsi
16.	Czerńczyce	Zespół pałacowo – folwarczny (przy numerze 34)
17.	Czerńczyce	Pałac (przy numerze 34)
18.	Czerńczyce	Spichlerz
19.	Czerńczyce	Obora I
20.	Czerńczyce	Obora II
21.	Czerńczyce	Stodoła
22.	Czerńczyce	Stajnia
23.	Czerńczyce	Budynek mieszkalny (przy numerze 6)
24.	Czerńczyce	Historyczny układ ruralistyczny wsi
25.	Duża Wólka	Zespół pałacowo – folwarczny
26.	Duża Wólka	Oficyna I
27.	Duża Wólka	Oficyna II
28.	Duża Wólka	Stodoła
29.	Duża Wólka	Budynek dworca PKP
30.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny (przy numerze 6)
31.	Duża Wólka	Budynek mieszkalny (przy numerze 9)
32.	Duża Wólka	Historyczny układ ruralistyczny wsi
33.	Grębocice	Cmentarz komunalny
34.	Grębocice	Teren pocmentarny
35.	Grębocice	Kapliczka różańcowa
36.	Grębocice	Stajnia
37.	Grębocice	Szkoła (ul. Kościelna 18a)
38.	Grębocice	Budynek dworca PKP (ul. Kolejowa 2-6)
39.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 12)
40.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 15)
41.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 35)
42.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 44)
43.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 58)
44.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Długa 79)
45.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Głogowska 8)
46.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Głogowska 9)
47.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Głogowska 10)
48.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Głogowska 14)
49.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Głogowska 20)
50.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kolejowa 21)
51.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kolejowa 23)
52.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 2)
53.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 6)
54.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 17)
55.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 20)
56.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 29)
57.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 32)
58.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 33)
59.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 34)
60.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 36)
61.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Kościelna 60)
62.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Legnicka 1)
63.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Legnicka 3)
64.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Pocztowa 5)
65.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Pocztowa 6)
66.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Pocztowa 8)

Lp.	Obręb	Obiekt (lokalizacja, datowanie)
67.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Polna 4)
68.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Spółdzielcza 2)
69.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Spółdzielcza 23)
70.	Grębocice	Budynek mieszkalny (ul. Wąska 4)
71.	Grębocice	Historyczny układ ruralistyczny wsi
72.	Grodowiec	Zespół kościelny
73.	Grodowiec	Zespół 13 kaplic-Kalwaria
74.	Grodowiec	Studnia
75.	Grodowiec	Kaplica
76.	Grodowiec	Cmentarz parafialny
77.	Grodowiec	Teren pocmentarny
78.	Grodowiec	Kapliczka różańcowa
79.	Grodowiec	Budynek mieszkalny (przy numerze 10)
80.	Grodowiec	Budynek mieszkalny (przy numerze 11)
81.	Grodowiec	Budynek mieszkalny (przy numerze 20)
82.	Grodowiec	Budynek mieszkalny (przy numerze 36)
83.	Grodowiec	Budynek mieszkalny (przy numerze 40)
84.	Grodowiec	Historyczny układ ruralistyczny wsi
85.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny (przy numerze 15)
86.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny (przy numerze 21)
87.	Grodziszczce	Budynek mieszkalny (przy numerze 24)
88.	Krzydlowice	Cmentarz komunalny
89.	Krzydlowice	Cenotaf
90.	Krzydlowice	Stajnia
91.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 5)
92.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 7)
93.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 13)
94.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 22)
95.	Krzydlowice	Obora (przy numerze 29)
96.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 38)
97.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 38)
98.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 39)
99.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 47)
100.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 48)
101.	Krzydlowice	Obora (przy numerze 48)
102.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 48)
103.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 54)
104.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 67)
105.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 74)
106.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 86)
107.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 89)
108.	Krzydlowice	Budynek mieszkalny (przy numerze 90)
109.	Krzydlowice	Stodoła (przy numerze 93)
110.	Krzydlowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi
111.	Kwielice	Budynek gospodarczy (przy numerze 75)
112.	Kwielice	Cmentarz parafialny
113.	Kwielice	Szkoła podstawowa (przy numerze 74)
114.	Kwielice	Budynek gospodarczy (przy numerze 74)
115.	Kwielice	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 15)
116.	Kwielice	Stodoła (przy numerze 22)
117.	Kwielice	Stodoła (przy numerze 24 i 25)
118.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 27)
119.	Kwielice	Stodoła (przy numerze 27)

Lp.	Obręb	Obiekt (lokalizacja, datowanie)
120.	Kwielice	Stodoła (przy numerze 28)
121.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 44)
122.	Kwielice	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 45)
123.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 48)
124.	Kwielice	Budynek mieszkalno – gospodarczy (przy numerze 67)
125.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 70)
126.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 73)
127.	Kwielice	Budynek mieszkalny (przy numerze 85)
128.	Kwielice	Historyczny układ ruralistyczny wsi
129.	Obiszów	Kościół filialny pw. Św. Kazimierza
130.	Obiszów	Teren pocmentarny
131.	Obiszów	Zespół pałacowy
132.	Obiszów	Budynek folwarczny – stodoła
133.	Obiszów	Budynek mieszkalny (przy numerze 2)
134.	Obiszów	Budynek mieszkalny (przy numerze 14)
135.	Obiszów	Budynek mieszkalny (przy numerze 19)
136.	Obiszów	Historyczny układ ruralistyczny wsi
137.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny (przy numerze 2)
138.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny (przy numerze 4)
139.	Ogorzelec	Zagroda (przy numerze 8)
140.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny (przy numerze 8)
141.	Ogorzelec	Obora (przy numerze 8)
142.	Ogorzelec	Budynek mieszkalny (przy numerze 10)
143.	Ogorzelec	Historyczny układ ruralistyczny wsi
144.	Proszówek	Budynek mieszkalny (przy numerze 4)
145.	Proszówek	Budynek mieszkalny (przy numerze 6)
146.	Proszyce	Zespół dworski
147.	Proszyce	Dwór
148.	Proszyce	Budynek mieszkalny
149.	Proszyce	Obora
150.	Proszyce	Stajnia
151.	Proszyce	Stodoła
152.	Proszyce	Park
153.	Proszyce	Gołębnik (przy numerze 25)
154.	Proszyce	Szkoła (przy numerze 30)
155.	Proszyce	Budynek gospodarczy (przy numerze 34/12)
156.	Retków	Teren pocmentarny
157.	Retków	Budynek mieszkalny (przy numerze 20)
158.	Retków	Budynek mieszkalny (przy numerze 28)
159.	Retków	Stodoła (przy numerze 31)
160.	Retków	Stodoła (przy numerze 35)
161.	Retków	Budynek mieszkalny (przy numerze 44)
162.	Retków	Obora (przy numerze 44)
163.	Retków	Historyczny układ ruralistyczny wsi
164.	Rzeczyca	Cmentarz parafialny
165.	Rzeczyca	Zespół folwarczny
166.	Rzeczyca	Obora (przy numerze 60)
167.	Rzeczyca	Budynek mieszkalny (przy numerze 61)
168.	Rzeczyca	Oficyna
169.	Rzeczyca	Stodoła (przy numerze 5)
170.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 44)

Lp.	Obręb	Obiekt (lokalizacja, datowanie)
171.	Rzeczyca	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 49)
172.	Rzeczyca	Historyczny układ ruralistyczny wsi
173.	Stara Rzeką	Kapliczka różańcowa
174.	Stara Rzeką	Cmentarz przykościelny
175.	Stara Rzeką	Ogrodzenie kościoła i cmentarza
176.	Stara Rzeką	Zespół folwarczny (przy numerze 31-32)
177.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny – czworak (przy numerze 32)
178.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny – dwójak (przy numerze 31)
179.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny
180.	Stara Rzeką	Obora I
181.	Stara Rzeką	Obora II
182.	Stara Rzeką	Stodoła
183.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny (przy numerze 8)
184.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny (przy numerze 11)
185.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny (przy numerze 20)
186.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalny (przy numerze 21)
187.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 24)
188.	Stara Rzeką	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 26)
189.	Stara Rzeką	Historyczny układ ruralistyczny wsi
190.	Szymocin	Pałac (przy numerze 54)
191.	Szymocin	Budynek mieszkalny (przy numerze 6)
192.	Szymocin	Budynek mieszkalny (przy numerze 8)
193.	Szymocin	Stodoła (przy numerze 49)
194.	Szymocin	Historyczny układ ruralistyczny wsi
195.	Świnino	Teren pocmentarny
196.	Świnino	Zespół pałacowy
197.	Świnino	Budynek gospodarczy II
198.	Świnino	Budynek gospodarczy III
199.	Świnino	Budynek mieszkalny (przy numerze 4)
200.	Świnino	Budynek mieszkalny (przy numerze 7)
201.	Trzęsów	Teren d. kościoła ewangelickiego i cmentarza
202.	Trzęsów	Plebania (przy numerze 22)
203.	Trzęsów	Zespół folwarczny (przy numerze 6-6a)
204.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 6)
205.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 6a)
206.	Trzęsów	Obora (obok numeru 6)
207.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 19)
208.	Trzęsów	D. szkoła parafialna, ob. Budynek mieszkalny (przy numerze 23)
209.	Trzęsów	Stodoła (przy numerze 23)
210.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 25)
211.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 30)
212.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 32)
213.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 35)
214.	Trzęsów	Budynek mieszkalny (przy numerze 36)
215.	Trzęsów	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 46)
216.	Trzęsów	Historyczny układ ruralistyczny wsi
217.	Wilczyn	Kapliczka różańcowa
218.	Wilczyn	Budynek mieszkalno-gospodarczy (przy numerze 1)
219.	Żabice	Zajazd (przy numerze 12)

* ewidencja zabytków podlega bieżącej aktualizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

6.3. Zabytki archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Wykaz stanowisk archeologicznych występujących na terenie gminy Grębocice opracowano na podstawie dokumentacji zgromadzonej w ramach ogólnopolskiej akcji pod nazwą Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Prawie cały obszar gminy gęsto pokryty jest stanowiskami archeologicznymi. Łącznie na obszarze gminy Grębocice znajduje się 663 stanowiska archeologiczne, z których 17 zostało wpisanych do rejestru zabytków (o czym mowa w rozdziale 6.1.). Na obszarze gminy Grębocice stanowiska występują na ośmiu obszarach AZP: 68-21, 69-21, 69-20, 70-20, 70-22, 70-21, 69-19 i 69-22. Odkryte pamiątki archeologiczne pochodzą z różnych epok kulturowych: kamienia, mezolitu, neolitu, brązu i żelaza, kultury łużyckiej, wpływów rzymskich, wczesnego i późnego średniowiecza, aż do okresu nowożytnego. Są to najczęściej ślady osadnictwa i cmentarzyska. Zawartość stanowisk archeologicznych, stanowiąca przedmiot ochrony, to różnego rodzaju relikty przeszłości. Ze względu na ich rodzaj na obszarze gminy Grębocice wyróżnia się następujące typy obiektów archeologicznych: cmentarzysko, grodzisko, osada, punkt osadniczy, skarb czy założenie obronne tworzą pozostałości po danym obiekcie, zespole osadniczym lub przedmiocie. Natomiast obiekty archeologiczne typu ślad osadnictwa stanowią pozostałości po działalności człowieka, obejmując np.: fragmenty naczyń, narzędzi, pieniądze itp. Ponadto stanowiska archeologiczne można podzielić na tzw. płaskie – głównie pozostałości osad, cmentarzyska i znaleziska luźne oraz posiadające własną formę terenową – np. grodziska.

Występujące na obszarze gminy Grębocice stanowiska archeologiczne zakwalifikowano do trzech grup wielkości: o powierzchni do 0,01 ha, o powierzchni powyżej 0,01 ha do 0,5 ha oraz o powierzchni powyżej 0,5 ha. Ponadto w gminie Grębocice występują stanowiska archeologiczne archiwalne o nieokreślonej powierzchni, których lokalizacja jest znana (i wówczas określona na rysunku studium) lub nieznana.

Tabela nr 6.3.1. Zestawienie zabytków archeologicznych z obszaru gminy Grębocice ujętych w gminnej ewidencji zabytków***.

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
1.	Bucze	1/9	96-21	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
2.	Bucze	2/5	69-21	ślad osadnictwa	-
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
3.	Bucze	3/6	69-21	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
4.	Bucze	4/7	69-21	punkt osadniczy	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
5.	Bucze	5/8	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
6.	Bucze	6/10	69-21	śląd osadnictwa	-
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
7.	Bucze	7/11	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
8.	Bucze	8/12	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
9.	Bucze	9/13	69/21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
10.	Bucze	10/14	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
11.	Bucze	11/15	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
12.	Bucze	12/16	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze, fazy młodsze
13.	Bucze	13/17	69-21	śląd osadnictwa	-
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	neolit schyłkowy
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
14.	Bucze	14/18	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
15.	Bucze	15/19	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
16.	Bucze	16/20	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
17.	Bucze	17/21	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
18.	Bucze	18/22	69-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
19.	Bucze	19/23	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
20.	Bucze	20/24	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
21.	Bucze	21/25	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska?
22.	Bucze	22/26	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
23.	Bucze	23/27*	69-21	cmentarzysko	halsztat
24.	Bucze	24/28*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
25.	Bucze	25/29*	69-21	śląd osadnictwa	-
26.	Bucze	26/30*	69-21	śląd osadnictwa	halsztat
27.	Bucze	27/31*	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
28.	Bucze	28/32*	69-21	cmentarzysko	-
29.	Bucze	29/208	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
30.	Czerńczyce	1/51	68-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze, faza D-E
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
31.	Czerńczyce	2/2*	69-21	punkt osadniczy	halsztat
32.	Czerńczyce	3/3*	69-21	punkt osadniczy	-
33.	Czerńczyce	4/1	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze, faza D-E
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
34.	Czerńczyce	166/5	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
35.	Duża Wólka (Bieńków)	1/8**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
36.	Duża Wólka	1/22	70-20	osada?	Późne średniowiecze – okres nowożytny, XV-XVII w.

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
37.	Duża Wólka (Świnino)	1/29	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze 2 poł. XIII-XIV
				punkt osadniczy	pradzieje
38.	Duża Wólka (Bieńków)	2/9**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
39.	Duża Wólka	2/23	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
40.	Duża Wólka (Świnino)	2/30	70-20	osada	późne średniowiecze XIII-XV
41.	Duża Wólka (Bieńków)	3/10**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
42.	Duża Wólka	3/24	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
43.	Duża Wólka (Świnino)	3/31	70-20	osada	późne średniowiecze XIV
				śląd osadnictwa	pradzieje
44.	Duża Wólka (Bieńków)	4/32	70-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	wczesne średniowiecze
45.	Duża Wólka	4/25	70-20	osada	późne średniowiecze, XIV-XV w.
46.	Duża Wólka (Świnino)	4/7**	70-20	cmentarzysko	wczesne średniowiecze
47.	Duża Wólka (Bieńków)	5/33	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
48.	Duża Wólka	5/26	70-20	osada?	Wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
49.	Duża Wólka (Bieńków)	6/34	70-20	osada?	Halsztat / kultura łużycka
50.	Duża Wólka	6/27	70-20	osada?	Okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
51.	Duża Wólka (Bieńków)	7/35	70-20	osada	halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
52.	Duża Wólka	7/28	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
53.	Duża Wólka (Bieńków)	8/36	70-20	śląd osadnictwa	średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
54.	Duża Wólka	8/3	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
55.	Duża Wólka (Bieńków)	9/37	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
56.	Duża Wólka	9/82	69-20	osada	pradzieje
				osada?	Okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
57.	Duża Wólka	10/83	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
58.	Duża Wólka	11/84	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
59.	Duża Wólka	12/4	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia - epoka brązu
60.	Duża Wólka	13/211	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
61.	Grębocice	1/88	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
62.	Grębocice	2/89	69-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
63.	Grębocice	3/85	69-20	ślad osadnictwa	pradzieje
64.	Grębocice	4/86	69-20	osada	późne średniowiecze
65.	Grębocice	5/87	69-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
66.	Grębocice	6/33	69-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
67.	Grębocice	7/35	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
68.	Grębocice	8/207	69-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
69.	Grębocice	9/7	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit / kultura lendzielska
70.	Grębocice	10/8	69-20	osada	laten
				osada	- / kultura łużycka
				cmentarzysko szkieletowe	neolit / kultura KCWK
71.	Grębocice	11/90	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	epoka kamienia
72.	Grębocice	12/91	69-20	osada	- / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	pradzieje
73.	Grębocice	13/92	69-20	osada	pradzieje
74.	Grębocice	14/93	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
				ślad osadnictwa	epoka kamienia
75.	Grębocice	15/94	69-20	osada	pradzieje
76.	Grębocice	16/95	69-20	ślad osadnictwa	epoka kamienia
77.	Grębocice	17/96	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
				ślad osadnictwa	neolit / kultura lendzielska
				ślad osadnictwa	epoka kamienia
78.	Grębocice	18/97	69-20	ślad osadnictwa	pradzieje
79.	Grębocice	19/98	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
80.	Grębocice	20/99	69-20	osada	- / kultura łużycka
81.	Grębocice	21/100	69-20	osada	pradzieje
82.	Grębocice	22/101	69-20	osada	późne średniowiecze
83.	Grębocice	23/102	69-20	ślad osadnictwa	pradzieje
84.	Grębocice	24/103	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				ślad osadnictwa	neolit
85.	Grębocice	25/104	69-20	ślad osadnictwa	pradzieje
86.	Grębocice	26/105	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
87.	Grębocice	27/106	69-20	osada	pradzieje

Lp.	Nazwa obróbu	Nr stanowiska (nr st. W obróbie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
88.	Grębocice	28/107	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
89.	Grębocice	29/108	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
90.	Grębocice	30/109	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
91.	Grębocice	31/110	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
92.	Grębocice	32/111	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
93.	Grębocice	33/112	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
94.	Grębocice	34/113	69-20	osada	pradzieje
95.	Grębocice	35/114	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit
96.	Grębocice	36/115	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
97.	Grębocice	37/116	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
98.	Grębocice	38/117	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
99.	Grębocice	39/118	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
100.	Grębocice	40/119	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
101.	Grębocice	41/120	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
102.	Grębocice	42/121	69-20	osada?	Pradzieje
103.	Grębocice	43/122	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
104.	Grębocice	44/123	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
105.	Grębocice	45/124	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
106.	Grębocice	46/125	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
107.	Grębocice	47/126	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
108.	Grębocice	48/127	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
109.	Grębocice	49/128	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
110.	Grębocice	50/129	69-20	osada	neolit
111.	Grębocice	51/130	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
112.	Grębocice	52/131	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
113.	Grębocice	53/132	69-20	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
114.	Grębocice	54/133	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
115.	Grębocice	55/134	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada?	Neolit
116.	Grębocice	56/135	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
117.	Grębocice	57/136	69-20	osada?	Późne średniowiecze
				osada	pradzieje
118.	Grębocice	58/137	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
119.	Grębocice	59/138	69-20	osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit
120.	Grębocice	60/139	69-20	osada	okres wpływów rzymskich

Lp.	Nazwa obróbu	Nr stanowiska (nr st. W obróbie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
121.	Grębocice	61/140	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
122.	Grębocice	62/141	69-20	osada	pradzieje
123.	Grębocice	63/142	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
124.	Grębocice	64/143	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
125.	Grębocice	65/216	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
126.	Grębocice	66/218*	69-20	osada	neolit
127.	Grębocice	67/219*	69-20	cmentarzysko szkieletowe	neolit / kultura KPL
128.	Grębocice	68/220*	69-20	śląd osadnictwa	epoka brązu I / kultura unietycka
129.	Grębocice	69/221*	69-20	osada	okres wpływów rzymskich III- IV NE / kultura przeworska
130.	Grębocice	70/222*	69-20	osada	wczesne średniowiecze VI- IX/X
131.	Grębocice	71/212	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
132.	Grębocice	72/213	69-20	osada	pradzieje
133.	Grębocice	73/214	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
134.	Grodowiec	1/13**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
135.	Grodowiec	2/14	70-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu I- II
136.	Grodowiec	3/44	70-20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
137.	Grodowiec	4/45	70-20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
138.	Grodowiec	5/46	70-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
139.	Grodowiec	6/47	70-20	osada?	Okres nowożytny
				osada?	Późne średniowiecze
140.	Grodowiec	7/48	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
141.	Krzydlowice (Grodziszczce)	2/17	70-20	cmentarzysko	- / kultura łużycka
142.	Krzydlowice (Grodziszczce)	3/49	70-20	osada?	Późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
143.	Krzydlowice (Grodziszczce)	4/50	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	pradzieje
144.	Krzydlowice (Grodziszczce)	5/51	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
145.	Krzydlowice (Grodziszczce)	6/52	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze*
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka?
146.	Krzydlowice (Grodziszczce)	7/53	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				punkt osadniczy	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
147.	Krzydlowice	1/4	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				cmentarzysko szkieletowe	wczesne średniowiecze
148.	Krzydłowice	4/51	70-21	osada	wczesne średniowiecze
149.	Krzydłowice	2/96	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu II-V / halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
150.	Krzydłowice	3/81	70-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
151.	Krzydłowice	5/52	70-21	osada	epoka brązu II – halsztat
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
152.	Krzydłowice	6/15	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				punkt osadniczy	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
153.	Krzydłowice	7/16	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
154.	Krzydłowice	8/17	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
155.	Krzydłowice	9/18	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
156.	Krzydłowice	10/19	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
157.	Krzydłowice	11/20	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
158.	Krzydłowice	12/21	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
				osada	wczesne średniowiecze faza C- D
159.	Krzydłowice	13/22	70-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
160.	Krzydłowice	14/23	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
161.	Krzydłowice	15/24	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
162.	Krzydłowice	16/25	70-21	osada	wczesne średniowiecze
163.	Krzydłowice	17/26	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
164.	Krzydłowice	18/27	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
165.	Krzydłowice	19/28	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
166.	Krzydłowice	20/29	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
167.	Krzydłowice	21/30	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
168.	Krzydłowice	22/31	70-21	grodzisko	wczesne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
169.	Krzydłowice	23/32	70-21	osada	wczesne średniowiecze
170.	Krzydłowice	24/33	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
171.	Krzydłowice	25/34	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
172.	Krzydłowice	26/35	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza E
173.	Krzydłowice	27/36	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
174.	Krzydłowice	28/37	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
175.	Krzydłowice	29/38	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
176.	Krzydłowice	30/39	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
177.	Krzydłowice	31/40	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
178.	Krzydłowice	32/41	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
179.	Krzydłowice	33/42	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
180.	Krzydłowice	34/43	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D
181.	Krzydłowice	35/44	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze faza D
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
182.	Krzydłowice	36/45	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
183.	Krzydłowice	37/46	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
184.	Krzydłowice	38/47	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
185.	Krzydłowice	39/48	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
186.	Krzydłowice	40/49	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
187.	Krzydłowice	41/50	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
188.	Krzydłowice	42/51	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
189.	Krzydłowice	43/52	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
190.	Krzydłowice	44/53	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
191.	Krzydłowice	45/54	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze faza D
				osada	- / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
192.	Krzydłowice	46/55	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
193.	Krzydłowice	47/56	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
194.	Krzydłowice	48/57	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
195.	Krzydłowice	49/58	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
196.	Krzydłowice	50/59	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
197.	Krzydłowice	51/60	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
198.	Krzydłowice	52/61	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
199.	Krzydłowice	53/62	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
200.	Krzydłowice	54/63	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
201.	Krzydłowice	55/64	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
202.	Krzydłowice	56/65	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
203.	Krzydłowice	57/66	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
204.	Krzydłowice	58/67	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
205.	Krzydłowice	59/68	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
206.	Krzydłowice	60/69	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
207.	Krzydłowice	61/70	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
208.	Krzydłowice	62/71	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
209.	Krzydłowice	63/72	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
210.	Krzydłowice	64/73	70-21	osada	późne średniowiecze
211.	Krzydłowice	65/74	70-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
212.	Krzydłowice	66/75	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
213.	Krzydłowice	67/76	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
214.	Krzydłowice	68/77	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
215.	Krzydłowice	69/78	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
216.	Krzydłowice	70/79	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
217.	Krzydłowice	71/80	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
218.	Krzydłowice	72/14	70-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
219.	Krzydłowice	73/82	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
220.	Krzydłowice	83/74	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
221.	Krzydłowice	75/84	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
222.	Krzydłowice	76/85	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
223.	Krzydłowice	77/86	70-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
224.	Krzydłowice	78/87	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
225.	Krzydłowice	79/88	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
226.	Krzydłowice	80/89	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
				punkt osadniczy	późne średniowiecze
227.	Krzydłowice	81/90	70-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
228.	Krzydłowice	82/91	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
229.	Krzydłowice	83/92	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
230.	Krzydłowice	84/93	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
231.	Krzydłowice	85/9	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
232.	Krzydłowice	86/13	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
233.	Krzydłowice	87/95	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza F
				osada?	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
234.	Krzydłowice	88/97	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
235.	Krzydłowice	89/98	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
236.	Krzydlowice	90/99	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
237.	Krzydlowice	91/100	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
238.	Krzydlowice	92/101	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
239.	Krzydlowice	93/102	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
240.	Krzydlowice	94/103	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
241.	Krzydlowice	95/104	70-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
242.	Krzydlowice	96/105	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
243.	Krzydlowice	97/106	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
244.	Krzydlowice	98/107	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
245.	Krzydlowice	99/108	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
246.	Krzydlowice	100/109	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
247.	Krzydlowice	101/110	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
248.	Krzydlowice	102/111	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
249.	Krzydlowice	103/112	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
250.	Krzydlowice	104/113	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje

Lp.	Nazwa obróbu	Nr stanowiska (nr st. W obróbie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
251.	Krzydłowice	105/114	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				osada	późne średniowiecze
252.	Krzydłowice	106/115	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
253.	Krzydłowice	107/116	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
254.	Krzydłowice	108/117	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
255.	Krzydłowice	109/118	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
256.	Krzydłowice	110/119	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
257.	Krzydłowice	111/120	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
258.	Krzydłowice	112/121	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
259.	Krzydłowice	113/122	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
260.	Krzydłowice	114/123	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
261.	Krzydłowice	115/124	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
262.	Krzydłowice	116/125	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
263.	Krzydłowice	117/126	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
264.	Krzydłowice	118/127	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
265.	Krzydłowice	119/128	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
266.	Krzydłowice	120/129	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
267.	Krzydłowice	121/130	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
268.	Krzydłowice	122/131	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
269.	Krzydłowice	123/132	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
270.	Krzydlowice	124/133	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
271.	Krzydlowice	125/134	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
272.	Krzydlowice	126/135	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
273.	Krzydlowice	127/136	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
274.	Krzydlowice	128/137*	70-20	osada	wczesne średniowiecze VIII – IX
275.	Krzydlowice	129/138*	70-20	cmentarzysko ciałopalne	-
276.	Krzydlowice	130/139*	70-20	śląd osadnictwa	-
277.	Krzydlowice	131/140*	70-20	śląd osadnictwa	epoka brązu IV / kultura łużycka
278.	Krzydlowice	132/141*	70-20	śląd osadnictwa	neolit
279.	Krzydlowice	133/142*	70-20	cmentarzysko	epoka brązu / kultura łużycka
280.	Krzydlowice	134/143*	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
281.	Krzydlowice	135/144*	70-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
282.	Krzydlowice	136/145*	70-20	śląd osadnictwa	epoka brązu III / kultura łużycka
283.	Kwielice	1/27	69-19	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
284.	Kwielice	2/28	69-19	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
285.	Kwielice	3/9	69-20	śląd osadnictwa	neolit
				śląd osadnictwa	neolit / kultura KPL
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
286.	Kwielice	4/10	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
287.	Kwielice	5/11	69-20	osada	pradzieje
288.	Kwielice	6/12	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
289.	Kwielice	7/13	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
290.	Kwielice	8/14	69-20	osada	pradzieje
291.	Kwielice	9/15	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	okres wpływów rzymskich?
292.	Kwielice	10/16	69-20	osada	późne średniowiecze
293.	Kwielice	11/17	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
294.	Kwielice	12/18	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit?
				Punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
295.	Kwielice	13/19	69-20	osada	pradzieje
296.	Kwielice	14/21	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
297.	Kwielice	15/22	69-20	osada	- / kultura łużycka
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
298.	Kwielice	16/23	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
299.	Kwielice	17/24	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
300.	Kwielice	18/25	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
301.	Kwielice	19/27	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
302.	Kwielice	20/20	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
303.	Kwielice	21/26	69-20	osada	pradzieje
304.	Kwielice	22/28	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
305.	Kwielice	23/29	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
306.	Kwielice	24/30	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
307.	Kwielice	25/31	69-20	osada	pradzieje
				osada?	Okres wpływów rzymskich?
308.	Kwielice	26/32	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
309.	Kwielice	27/33	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
				osada	neolit
310.	Kwielice	28/34	69-20	osada	późne średniowiecze
311.	Kwielice	29/35	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
312.	Kwielice	30/36	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
313.	Kwielice	31/37	69-20	osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
314.	Kwielice	32/38	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka kamienia

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
315.	Kwielice	33/39	69-20	osada	późne średniowiecze
316.	Kwielice	34/40	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
317.	Kwielice	35/41	69-20	osada	pradzieje
318.	Kwielice	36/42	69-20	osada	pradzieje
319.	Kwielice	37/43	69-20	osada	pradzieje
320.	Kwielice	38/44	69-20	osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
321.	Kwielice	39/45	69-20	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
322.	Kwielice	40/46	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
323.	Kwielice	41/47	69-20	osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	neolit
324.	Kwielice	42/48	69-20	osada	pradzieje
				osada?	Okres wpływów rzymskich
325.	Kwielice	43/49	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	neolit
326.	Kwielice	44/50	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
327.	Kwielice	45/51	69-20	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
				osada	laten późny
328.	Kwielice	46/52	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
329.	Kwielice	47/53	69-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
330.	Kwielice	48/54	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich
331.	Kwielice	49/55	69-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
332.	Kwielice	50/56	69-20	osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
333.	Kwielice	51/57	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
334.	Kwielice	52/58	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
335.	Kwielice	53/59	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	- / kultura łużycka
336.	Kwielice	54/60	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
337.	Kwielice	55/61	69-20	punkt osadniczy	pradzieje
338.	Kwielice	56/62	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
339.	Kwielice	57/63	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
340.	Kwielice	58/64	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
341.	Kwielice	59/215	69-20	osada	pradzieje
342.	Kwielice	60/230	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
343.	Kwielice	61/231	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
344.	Kwielice	62/232	69-20	śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
345.	Kwielice	63/233	69-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
346.	Kwielice	64/234	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
347.	Kwielice	65/235	69-20	śląd osadnictwa	neolit
348.	Obiszów	1/1	70-19	grodzisko	wczesne średniowiecze
349.	Obiszów	2/5**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
350.	Obiszów	3/1**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	mezolit
				grodzisko	wczesne średniowiecze
351.	Obiszów	4/4**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
				osada?	Epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
352.	Obiszów	5/1**	69-20	punkt osadniczy	mezolit
353.	Obiszów	6/2**	70-20	grodzisko	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko całopalne	epoka brązu -halsztat
354.	Obiszów	7/3**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko	wczesne średniowiecze
355.	Obiszów	8/18	70-20	osada?	Wczesne średniowiecze
356.	Obiszów	9/19	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIII-XIV
				osada	wczesne średniowiecze faza C IX-X
357.	Obiszów	10/20	70-20	osada	wczesne średniowiecze VIII-IX/X
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
358.	Obiszów	11/21	70-20	osada?	Późne średniowiecze – okres nowożytny XV-XVI
359.	Obiszów	12/2	69-20	cmentarzysko całopalne	epoka brązu – halsztat
360.	Obiszów	13/65	69-20	śląd osadnictwa	laten / kultura pomorska
				osada	pradzieje
361.	Obiszów	14/66	69-20	osada	okres wpływów rzymskich
				osada	neolit
362.	Obiszów	15/67	69-20	osada	pradzieje
363.	Obiszów	16/68	69-20	osada	- / kultura łużycka
364.	Obiszów	17/69	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
				punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
365.	Obiszów	18/70	69-20	osada	neolit
366.	Obiszów	19/71	70/19	osada	pradzieje
				osada	pradzieje
367.	Obiszów	20/72	69-20	osada	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
				śląd osadnictwa	neolit
368.	Obiszów	21/73	69-20	osada	- / kultura łużycka
369.	Obiszów	22/74	69-20	osada	- / kultura łużycka
370.	Obiszów	23/75	69-20	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
371.	Obiszów	24/76	69-20	osada	pradzieje
372.	Obiszów	25/77	69-20	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
373.	Obiszów	26/78	69-20	osada	pradzieje
				osada	neolit
374.	Obiszów	27/79	69-20	osada	pradzieje
375.	Obiszów	28/80	69-20	osada	późne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
376.	Obiszów	29/81	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
377.	Obiszów	30/227*	69-20	cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu III – IV /kultura łużycka
378.	Obiszów	31/228*	69-20	osada cmentarzysko	wczesne średniowiecze
379.	Obiszów	32/229*	69-20	osada	wczesne średniowiecze
380.	Obiszów	33/88	70-20	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
381.	Obiszów	34/89	70-20	punkt osadniczy	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres nowożytny
382.	Ogorzelec	1/155	69-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia
383.	Ogorzelec	2/156	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
384.	Ogorzelec	3/157	69-20	osada?	Późne średniowiecze
385.	Ogorzelec	4/158	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
386.	Ogorzelec	5/227	69-20	osada	epoka brązu
				osada	wczesne średniowiecze
387.	Proszówek	1/146	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	neolit
388.	Proszówek	2/147	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
389.	Proszówek	3/148	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
390.	Proszówek	4/149	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka?
391.	Proszówek	5/150	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
392.	Proszówek	6/151	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
393.	Proszówek	7/152	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
394.	Proszówek	8/153	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
395.	Proszówek	9/154	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza E
396.	Proszówek	10/155	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
397.	Proszówek	11/156	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
398.	Proszówek	12/157	70-21	ślad osadnictwa	pradzieje
399.	Proszówek	13/158	70-21	osada	wczesne średniowiecze
400.	Proszówek	14/159	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
401.	Proszówek	15/160	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
402.	Proszówek	16/161	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
403.	Proszówek	17/162	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
404.	Proszówek	18/163	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				osada	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
405.	Proszówek	19/164	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
406.	Proszówek	20/165	70-21	osada	wczesne średniowiecze
407.	Proszówek	21/166	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
408.	Proszówek	22/167	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze -okres nowożytny
409.	Proszówek	23/168	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
410.	Proszówek	24/169	70-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka?
411.	Proszyce	1/71	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
412.	Proszyce	2/72	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada?	- / kultura łużycka
413.	Proszyce	3/73	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XI
414.	Proszyce	4/74	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
415.	Proszyce	5/75	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	pradzieje
416.	Proszyce	6/76	70-20	osada?	Późne średniowiecze XIV-XV
				osada	halsztat / kultura łużycka
417.	Proszyce	7/77	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	pradzieje
418.	Proszyce	8/6	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
419.	Proszyce	9/7	70-21	punkt osadniczy	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
420.	Proszyce	10/8	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
421.	Proszyce	11/10	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza D
422.	Proszyce	12/11	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E
423.	Proszyce	13/12	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D
424.	Retków	1/34	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
425.	Retków	2/36	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
426.	Retków	3/37	69-21	osada	wczesne średniowiecze
427.	Retków	4/38	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
428.	Retków	5/39	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
429.	Retków	6/40	69-21	osada?	Okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
430.	Retków	7/41	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
431.	Retków	8/42	69/21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
432.	Retków	9/2	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
433.	Retków	10/3	70-21	osada	wczesne średniowiecze faza D-E

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
434.	Retków	11/4	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
435.	Retków	12/5	70-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura przeworska
436.	Retków	13/1	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
437.	Retków	14/159	69-20	osada	pradzieje
438.	Retków	15/160	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich
439.	Retków	16/161	69-20	osada?	Pradzieje
440.	Retków	17/162	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
441.	Retków	18/163	69-20	śląd osadnictwa	pradzieje
442.	Retków	19/164	69-20	osada?	Pradzieje
443.	Retków	20/165	69-20	osada	późne średniowiecze
444.	Retków	21/217	69-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
445.	Rzeczyca	1/110	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
446.	Rzeczyca	2/136	69-21	śląd osadnictwa	laten
447.	Rzeczyca	3/174	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
448.	Rzeczyca	4/108	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
449.	Rzeczyca	5/145	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
450.	Rzeczyca	6/103	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
451.	Rzeczyca	7/104	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
452.	Rzeczyca	8/105	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
453.	Rzeczyca	9/104	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
454.	Rzeczyca	10/106	69-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
455.	Rzeczyca	11/107	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
456.	Rzeczyca	12/109	69-21	śląd osadnictwa	neolit – epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	- / kultura łużycka
457.	Rzeczyca	13/111	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
458.	Rzeczyca	14/112	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
459.	Rzeczyca	15/113	69-21	osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
460.	Rzeczyca	16/114	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
461.	Rzeczyca	17/115	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
462.	Rzeczyca	18/116	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
463.	Rzeczyca	19/117	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
464.	Rzeczyca	20/118	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
465.	Rzeczyca	21/119	69-21	osada	wczesne średniowiecze
466.	Rzeczyca	22/120	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
467.	Rzeczyca	23/121	69-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
468.	Rzeczyca	24/122	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
469.	Rzeczyca	25/123	69-21	osada	wczesne średniowiecze
470.	Rzeczyca	26/124	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
471.	Rzeczyca	27/125	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
472.	Rzeczyca	28/126	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
473.	Rzeczyca	29/127	69-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich /kultura przeworska
474.	Rzeczyca	30/128	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
475.	Rzeczyca	31/129	69-21	osada	pradzieje
476.	Rzeczyca	32/130	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
477.	Rzeczyca	33/131	69-21	osada	epoka brązu / kultura łużycka
478.	Rzeczyca	34/132	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
479.	Rzeczyca	35/133	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
480.	Rzeczyca	36/134	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
481.	Rzeczyca	37/135	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
482.	Rzeczyca	38/137	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
483.	Rzeczyca	39/138	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
484.	Rzeczyca	40/139	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
485.	Rzeczyca	41/140	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	neolit
486.	Rzeczyca	42/141	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
487.	Rzeczyca	43/142	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
488.	Rzeczyca	44/143	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	epoka kamienia

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
489.	Rzeczyca	45/144	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
490.	Rzeczyca	46/146	69-21	osada	epoka brązu / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
491.	Rzeczyca	47/147	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich faza C/ kultura przeworska
492.	Rzeczyca	48/148	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
493.	Rzeczyca	49/149	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
494.	Rzeczyca	50/150	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
495.	Rzeczyca	51/151	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza E
496.	Rzeczyca	52/152	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
497.	Rzeczyca	53/153	69-21	osada	wczesne średniowiecze
498.	Rzeczyca	54/154	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
499.	Rzeczyca	55/155	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				punkt osadniczy	pradzieje
500.	Rzeczyca	56/156	69-21	osada	wczesne średniowiecze
501.	Rzeczyca	57/157	69-21	śląd osadnictwa	-
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
502.	Rzeczyca	58/158	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
503.	Rzeczyca	59/159	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
504.	Rzeczyca	60/160	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
505.	Rzeczyca	61/161	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
506.	Rzeczyca	62/162	69-21	osada	okres wpływów rzymskich? / kultura przeworska?
507.	Rzeczyca	63/163	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV
508.	Rzeczyca	64/164	69-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	epoka brązu wczesna
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
509.	Rzeczyca	65/165	69-21	osada	wczesne średniowiecze
510.	Rzeczyca	65/173	70-21	obozowisko?	Epoka kamienia
511.	Rzeczyca	66/166*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
512.	Rzeczyca	66/175	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
513.	Rzeczyca	67/167*	69-21	punkt osadniczy	pradzieje
514.	Rzeczyca	67/176	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza D
515.	Rzeczyca	68/168*	69-21	punkt osadniczy	pradzieje
516.	Rzeczyca	68/177	70-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
517.	Rzeczyca	69/178	70-21	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
518.	Rzeczyca	70/179	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze faza młodsza
				osada	wczesne średniowiecze faza D-E
519.	Rzeczyca	71/180	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
520.	Rzeczyca	72/181	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
521.	Rzeczyca	73/182	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
522.	Rzeczyca	74/183	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
523.	Rzeczyca	75/184	70-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
524.	Rzeczyca	76/185	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
525.	Rzeczyca	77/186	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
526.	Rzeczyca	78/187	70-21	osada	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
				Osada	- / kultura łużycka
527.	Rzeczyca	79/188	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
528.	Rzeczyca	80/189	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
529.	Rzeczyca	81/190	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny
				śląd osadnictwa	pradzieje
530.	Rzeczyca	82/191	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
531.	Rzeczyca	83/192	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
532.	Rzeczyca	84/193	70-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura przeworska?
				Osada	halsztat? / kultura łużycka
533.	Rzeczyca	85/194	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
534.	Stara Rzeka	1/15	70-20	cmentarzysko	- / kultura łużycka

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
535.	Stara Rzeka	2/16	70-20	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
536.	Stara Rzeka	3/54	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
537.	Stara Rzeka	4/55	70-20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze XI-XII
				osada?	Pradzieje
538.	Stara Rzeka	5/56	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada?	Pradzieje
539.	Stara Rzeka	6/57	70-20	osada	wczesne średniowiecze IX-XI
				osada	halsztat / kultura łużycka
540.	Stara Rzeka	7/58	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	- / kultura łużycka?
				Osada	pradzieje
541.	Stara Rzeka	8/59	70-20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze VIII-X
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
				osada?	Pradzieje
542.	Stara Rzeka	9/60	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze VIII-X
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
				punkt osadniczy	pradzieje
543.	Stara Rzeka	10/61	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
544.	Stara Rzeka	11/62	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
545.	Stara Rzeka	12/63	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
546.	Stara Rzeka	13/64	70-20	osada	halsztat / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	epoka kamienia
547.	Stara Rzeka	14/65	70-20	osada?	Późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
548.	Stara Rzeka	15/66	70-20	osada	wczesne średniowiecze IX-X
549.	Stara Rzeka	16/67	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	wczesne średniowiecze VII-X
				ślad osadnictwa	pradzieje
550.	Stara Rzeka	17/68	70-20	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze X-XII
551.	Stara Rzeka	18/69	70-20	ślad osadnictwa	późne średniowiecze*
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze X-XIII
				osada	- / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	pradzieje
552.	Stara Rzeka	19/70	70-20	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
553.	Szymocin	1/209	69-21	ślad osadnictwa	-
554.	Szymocin	1/73**	69-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				cmentarzysko	epoka brązu / halsztat / kultura łużycka
555.	Szymocin	2/59	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
556.	Szymocin	3/56	69-21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				nieokreślona	- / kultura przeworska
				cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
557.	Szymocin	4/67	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich? / kultura przeworska?
558.	Szymocin	5/54	69-21	cmentarzysko	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
559.	Szymocin	6/50	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				cmentarzysko	laten? / kultura pomorska?
				Cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu – halsztat
560.	Szymocin	7/55	69-21	śląd osadnictwa	-
561.	Szymocin	8/172	70-21	cmentarzysko ciałopalne	epoka brązu II-V – halsztat / kultura łużycka
562.	Szymocin	10/71	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				cmentarzysko	- / kultura łużycka
563.	Szymocin	11/44	69-21	osada hutnicza	okres wpływów rzymskich faza B2 / kultura przeworska
564.	Szymocin	12/45	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich faza B2-C1 / kultura przeworska
565.	Szymocin	13/46	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura przeworska
566.	Szymocin	14/47	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
567.	Szymocin	15/48	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				punkt osadniczy	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
568.	Szymocin	16/49	69-21	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
569.	Szymocin	17/51	69-21	śląd osadnictwa	-
				osada	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	neolit
570.	Szymocin	18/52	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
571.	Szymocin	19/53	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
572.	Szymocin	20/57	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
573.	Szymocin	21/60	69-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / przeworska
574.	Szymocin	22/61	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				obozowisko	mezolit
575.	Szymocin	23/62	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada?	- / kultura łużycka
				obozowisko	mezolit
576.	Szymocin	24/63	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				obozowisko?	Mezolit
577.	Szymocin	25/64	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
578.	Szymocin	26/65	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
579.	Szymocin	27/66	69-21	obozowisko?	Neolit?
580.	Szymocin	28/68	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
581.	Szymocin	29/69	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
582.	Szymocin	30/70	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia
583.	Szymocin	31/72	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
584.	Szymocin	32/74	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
585.	Szymocin	33/75	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	wczesne średniowiecze
586.	Szymocin	34/76	69-21	śląd osadnictwa	-
				punkt osadniczy	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
587.	Szymocin	35/77	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	epoka kamienia

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
588.	Szymocin	36/78	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
589.	Szymocin	37/43	69-21	śląd osadnictwa	-
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / przeworska
590.	Szymocin	38/58	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
591.	Szymocin	38/79*	69-21	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
592.	Szymocin	39/80*	69-21	cmentarzysko ciałopalne	-
593.	Szymocin	40/81*	69-21	cmentarzysko	epoka brązu?
594.	Szymocin	41/82*	69-21	osada	epoka brązu III – V / kultura łużycka
595.	Szymocin	42/83*	69-21	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich faza B2 – C / kultura przeworska
596.	Szymocin	43/84*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
597.	Szymocin	44/85*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
598.	Szymocin	45/86*	69-21	śląd osadnictwa	laten – okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
599.	Szymocin	46/87*	69-21	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
600.	Szymocin	47/88*	69-21	śląd osadnictwa	laten / kultura przeworska
601.	Szymocin	48/89*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
602.	Szymocin	49/90*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
603.	Szymocin	50/91*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu
604.	Szymocin	51/92*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu – halsztat
605.	Szymocin	52/93*	69-21	punkt osadniczy	halsztat
606.	Szymocin	53/94*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu – halsztat
607.	Szymocin	54/95*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
				punkt osadniczy	epoka brązu
				punkt osadniczy	mezolit
608.	Szymocin	55/96*	69-21	punkt osadniczy	-
609.	Szymocin	56/97*	69-21	punkt osadniczy	laten – okres wpływów rzymskich
610.	Szymocin	57/98*	69-21	śląd osadnictwa	epoka brązu IV
611.	Szymocin	58/99*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu III
612.	Szymocin	59/100*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu
613.	Szymocin	60/101*	69-21	punkt osadniczy	epoka brązu V

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
614.	Szymocin	61/102*	69-21	punkt osadniczy	-
615.	Szymocin	62/170	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
616.	Szymocin	63/171	70-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
617.	Trzęsów	1/30**	69-22	cmentarzysko	- / kultura łużycka
618.	Trzęsów	2/27**	69-22	osada	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada?	Kultura łużycka
619.	Trzęsów	3/204**	69-21	cmentarzysko	- / kultura łużycka
620.	Trzęsów	4/206	69-21	cmentarzysko	epoka brązu II-V halsztat / kultura łużycka
621.	Trzęsów	5/195	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
622.	Trzęsów	6/196	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
623.	Trzęsów	7/35	69-22	osada	wczesne średniowiecze
				osada	epoka kamienia
624.	Trzęsów	8/26	69-22	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
625.	Trzęsów	9/32	69-22	osada	wczesne średniowiecze
				osada	epoka kamienia
626.	Trzęsów	10/24	69-22	ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
627.	Trzęsów	11/25	69-22	osada	późne średniowiecze
628.	Trzęsów	12/28	69-22	punkt osadniczy	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
629.	Trzęsów	13/29	69-22	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	- / kultura łużycka
630.	Trzęsów	14/1	70-22	ślad osadnictwa	okres nowożytny
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
631.	Trzęsów	15/34	69-22	ślad osadnictwa	- / kultura przeworska
632.	Trzęsów	16/33	69-22	ślad osadnictwa	epoka kamienia
633.	Trzęsów	17/31	69-22	osada	wczesne średniowiecze
634.	Trzęsów	18/199	69-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	epoka brązu / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	epoka kamienia
635.	Trzęsów	19/193	69-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				osada	- / kultura łużycka
636.	Trzęsów	20/194	69-21	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				osada	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka
637.	Trzęsów	21/195	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
				ślad osadnictwa	epoka brązu wczesna
				ślad osadnictwa	neolit/epoka brązu wczesna
638.	Trzęsów	22/196	70-21	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				ślad osadnictwa	późne średniowiecze
				osada	epoka brązu V – halsztat / kultura łużycka

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
639.	Trzęsów	23/197	69-21	osada?	Okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
				osada	halsztat / kultura łużycka
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
640.	Trzęsów	24/198	69-21	śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
641.	Trzęsów	25/200	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
642.	Trzęsów	26/201	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
				osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
643.	Trzęsów	27/202	69-21	śląd osadnictwa	pradzieje
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	- / kultura łużycka
644.	Trzęsów	28/203	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
645.	Trzęsów	28/197	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
646.	Trzęsów	29/198	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
647.	Trzęsów	29/205	69-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
648.	Trzęsów	30/199	70-21	osada	późne średniowiecze
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
				śląd osadnictwa	pradzieje
649.	Trzęsów	31/200	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
650.	Trzęsów	32/201	70-21	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
651.	Trzęsów	33/202	70-21	śląd osadnictwa	okres nowożytny
				śląd osadnictwa	późne średniowiecze
652.	Wilczyn	1/78	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				osada	wczesne średniowiecze VII-IX
				osada	pradzieje
				śląd osadnictwa	neolit
653.	Wilczyn	2/79	70-20	osada	wczesne średniowiecze X-XII
654.	Wilczyn	3/80	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	epoka brązu wczesna / kultura łużycka
655.	Wilczyn	4/12	70-20	śląd osadnictwa	epoka kamienia -epoka brązu I-II
656.	Wilczyn	5/6**	70-20	osada	wczesne średniowiecze
657.	Wilczyn	6/81	70-20	osada	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	wczesne średniowiecze X-XII
658.	Wilczyn	7/11	70-20	cmentarzysko szkieletowe	późne średniowiecze
659.	Wilczyn	8/82	70-20	punkt osadniczy	późne średniowiecze XIV-XV
660.	Wilczyn	9/83	70-20	osada	okres wpływów rzymskich / kultura przeworska
661.	Wilczyn	10/84	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze XIV-XV
				osada	pradzieje
				osada	- / kultura łużycka
662.	Wilczyn	11/85	70-20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze – okres nowożytny XIV-XVI
				śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze IX-X
				osada	pradzieje

Lp.	Nazwa obrębu	Nr stanowiska (nr st. W obrębie/nr st. Na obszarze AZP)	Nr obszaru AZP	Funkcja obiektu	Chronologia/kultura
				osada	laten / kultura przeworska
				osada	epoka brązu – halsztat / kultura łużycka
663.	Wilczyn	12/86	70-20	punkt osadniczy	okres nowożytny
				ślad osadnictwa	pradzieje

* stanowisko, dla którego nie określono lokalizacji

** stanowisko wpisane do rejestru zabytków.

***ewidencja zabytków podlega bieżącej aktualizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie gminnej ewidencji zabytków oraz wykazu z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

6.4. Strefy ochrony konserwatorskiej.

Strefę ochrony konserwatorskiej ustanawia się w celu ochrony objętych nią obiektów, zespołów czy układów przestrzennych. W zależności od charakteru tych elementów oraz stopnia ich zachowania, wyróżnia się różne strefy ochrony konserwatorskiej. Na obszarze gminy Grębocice znajduje się stosunkowo dużo obszarów, które z uwagi na wartościowy kulturowo charakter istniejącego zagospodarowania, wskazane byłoby objąć ochroną konserwatorską w formie następujących stref ochrony konserwatorskiej:

- „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi,
- „K” ochrony krajobrazu kulturowego,
- „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej,
- „OW” obserwacji archeologicznej.

Strefa „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi powinna obejmować historyczne układy przestrzenne wsi, które zachowały swój średniowieczny lub nowożytny układ przestrzenny, wraz z zabudowaniami rozmieszczonymi w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych.

Celem ochrony strefy „U” jest zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego, w szczególności jego kompozycji przestrzennej oraz historycznej architektury. Cenne układy ruralistyczne niżej wymienionych wsi zostały objęte wpisem do ewidencji zabytków i zasługują na objęcie ochroną w ramach strefy „U”: Bucze, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Retków, Rzeczyca, Stara Rzeka, Szymocin oraz Trzęsów.

Strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna chronić krajobraz kulturowy wsi (w rozumieniu art. 3 ust. 14 ustawy z dnia 23 lipca

2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Należy więc nią objąć przedpola układów przestrzennych wsi chronionych strefą „U” ochrony konserwatorskiej. W szczególności strefą należy objąć przedpola wsi widoczne z ciągów komunikacyjnych. Dla tej strefy należy określić zasady zabudowy i zagospodarowania terenu zapobiegające realizacji inwestycji mogących negatywnie wpływać na percepcję chronionych układów ruralistycznych.

Strefa „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować obszary o rozpoznanej zawartości archeologicznej podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujące się własną formą krajobrazową. Do objęcia tą strefą kwalifikują się obszary w następujących obrębach: Duża Wólka (1), Grodowiec (1), Krzydłowice (1) i Obiszów (4). Zasięgi strefy „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej pokrywają się z granicami stanowisk archeologicznych, w których zidentyfikowano relikty grodzisk.

Strefa „OW” obserwacji archeologicznej. Do objęcia strefą ochrony konserwatorskiej „OW” kwalifikują się następujące wsie o średniowiecznej metryce potwierdzonej w źródłach historycznych: Bucze, Czerńczyce, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Grodziszczce, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Proszówek, Proszyce, Retków, Rzeczyca, Szymocin, Trzęsów, Wilczyn i Żabice.

Zasięgi wszystkich z ww. stref ochrony konserwatorskiej przedstawiono na obu rysunkach Studium. Regulacje dotyczące zasad ochrony obiektów i obszarów położonych w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej zawarto w rozdziale nr 18 pt. „Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego”.

6.5. Miejsca pamięci narodowej.

Ochrona miejsc pamięci narodowej stanowi jeden z elementów ochrony dziedzictwa narodowego. Zgodnie z *ustawą z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa* działalność związaną z upamiętnianiem historycznych wydarzeń i miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, a także bliskich Narodowi Polskiemu miejsc walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zajmuje się Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Miejscami pamięci narodowej są w szczególności: pomniki, cmentarze i mogiły wojenne, miejsca walk narodowowyzwoleńczych, cmentarze ofiar hitlerowskiego terroru, muzea walk i martyrologii, a także izby pamięci narodowej.

Na obszarze gminy Grębocice dotychczas nie zidentyfikowano miejsc pamięci narodowej.

6.6. Uwarunkowania rozwoju przestrzennego wynikające z zasobów i walorów środowiska kulturowego – podsumowanie.

1. Rejestr zabytków obejmuje 47 niearcheologicznych obiektów oraz 17 zabytków (stanowisk) archeologicznych. Stwarza to określone ograniczenia w działaniach podejmowanych w ich zasięgu, a także w ich otoczeniu.
2. Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 205 niearcheologicznych obiektów zabytkowych ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz 14 układów ruralistycznych wsi. Zabytkowe walory obiektów umieszczonych w gminnej ewidencji zabytków powinny być uwzględniane w przypadku modernizacji (rozbudowy, nadbudowy lub przebudowy), remontów lub zmiany funkcji tych obiektów i zespołów.
3. Na obszarze gminy Grębocice zidentyfikowano 663 stanowiska archeologiczne, ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Stwarzają one pewne ograniczenia we wprowadzaniu różnych sposobów zagospodarowania, jeśli wiążą się one z robotami ziemnymi.
4. Ze względu na zidentyfikowane w Studium walory zabytkowe i kulturowe gminy, przewiduje się celowość wyznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących stref ochrony konserwatorskiej:
 - 1) „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych;
 - 2) „K” ochrony krajobrazu kulturowego;
 - 3) „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej;
 - 4) „OW” obserwacji archeologicznej.
5. Dotychczas na obszarze gminy nie stwierdzono występowania miejsc pamięci narodowej, ani obiektów, które można by uznać za dobra kultury współczesnej. Nie zidentyfikowano tu także obszaru o walorach kwalifikujących go do objęcia ochroną w postaci parku kulturowego.

DZIAŁ II.
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-
GOSPODARCZE

7. DEMOGRAFIA.

7.1. Sieć osadnicza.

Sieć osadniczą gminy Grębocice tworzy 21 jednostek osadniczych: 17 wsi, 3 osady i 1 przysiółek – zgrupowanych w 17 sołectwach. Jeszcze na początku okresu powojennego (po II wojnie światowej) było 5 przysiółków, które obecnie nie istnieją: Grzegorzowice, Krzydłowiczki, Kwieliczki, Olsze i Szycówek.

Osadnictwo na obszarze urodzajnej Równiny Grębocickiej jest bardzo stare i od zawsze intensywne, o czym świadczą liczne stanowiska archeologiczne dokumentujące ślady osadnictwa z różnych epok: kamienia, żelaza, brązu, kultury łużyckiej, wpływów rzymskich, średniowiecza i czasów nowożytnych (patrz też rozdział 6). Współczesna sieć osadnicza ukształtowała się jednak głównie w średniowieczu. Pierwsze wzmianki o dzisiejszych wsiach i przysiółkach w różnych dokumentach pochodzą z XII-XIV wieku, ale same osady z pewnością istniały dużo wcześniej. Bazą ekonomiczną oraz podstawą utrzymania ludności było zawsze rolnictwo, chociaż prowadzone były także inne liczne aktywności gospodarcze: rzemiosło, przemysł wiejski, handel i wyszynk (karczmy).

W Krzydłowicach, należących do najstarszych osad Ziemi Głogowskiej, do XIV wieku istniał duży plac targowy. Funkcje handlowe tej osady, która do XIV wieku była miastem, wynikały z położenia na ważnym szlaku handlowym biegnącym z Głogowa do Wrocławia, stanowiącym odcinek „szlaku solnego” [*Materiały do Monografii Gminy Grębocice – Zeszyt III*]. Silna konkurencja innych miast położonych na trasie tego szlaku (Chobienia, Rudna) doprowadziła jednak do upadku gospodarczego miejscowości i utraty przez nią praw miejskich. Miejscowość ta zawsze jednak była względnie duża. W połowie XIX wieku zaludnienie wsi osiągnęło prawie 1000 mieszkańców, czyli przeszło 2-krotnie więcej niż obecnie. W tym okresie znaczącą funkcją gospodarczą miejscowości było jedwabnictwo. Do końca XIX-stulecia i później następował już stały spadek zaludnienia Krzydłowic. Podobnie spadek zaludnienia od połowy XIX wieku odnotowano także w innych większych wsiach gminy, np. w Kwielicach z ponad 700 mieszkańców (1845 r.) do 509 mieszkańców (1890 r.), czy w Rzeczycy z 511 mieszkańców (1845 r.) do 320 mieszkańców (1910 r.).

Spadek zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy w drugiej połowie XIX wieku związany był nie tylko z upadkiem różnych nierolniczych aktywności gospodarczych (np. jedwabnictwa w Krzydłowicach), ale także z postępem w produkcji rolniczej – wzrostem jej wydajności – i migracji nadwyżki ludności wiejskiej do intensywnie uprzemysławianych miast. Jedynie największa wieś Grębocice, która w połowie XIX wieku liczyła ponad 1300 mieszkańców, wykazywała niewielki wzrost w omawianym okresie (do około 1400 mieszkańców w 1900 r.). Związane to było z silniej niż gdzie indziej rozwiniętymi funkcjami centralnymi. Gospodarczemu

rozkwitowi tej miejscowości sprzyjało też przeprowadzenie linii kolejowej z Głogowa (przez Rudną) do Legnicy w 1854 roku, a wcześniej – w 1828 roku – drogi bitej do Głogowa. W 1907 roku doprowadzono linię energetyczną z Głogowa.

Ważną funkcją, jaka rozwijała się w niektórych wsiach dzisiejszej gminy Grębocice, był kult religijny i związane z nim pielgrzymki. Najważniejszym ośrodkiem pielgrzymkowym – znanym od średniowiecza – był (i pozostał do dzisiaj) Grodowiec (Wysoka Cerekiew; *Hochkirch*). Był to ośrodek kultu maryjnego o szerokim zasięgu. W drugiej połowie XVI wieku podczas niektórych mszy rozdawano nawet więcej Komunii Świętych niż liczyła mieszkańców ta niewielka miejscowość.

W okresie międzywojennym nastąpiła stabilizacja wielkości zaludnienia większości wsi; wykazywała ona roczne wahania (fluktuacje), typowe dla małych populacji w fazie stagnacji. Dotyczy to także największej wsi Grębocice, której ludność wykazała spadek: z 1412 mieszkańców w 1910 roku do 1316 mieszkańców w 1936 roku oraz ponowny niewielki wzrost – do 1365 mieszkańców w 1942 roku. Pomimo tego w pierwszej połowie XX wieku ukształtowała się silna dominacja Grębocic w strukturze sieci osadniczej opisywanej gminy; wskaźnik dominacji nad drugą co do wielkości wsią (Krzydlowice) wynosił w okresie II wojny światowej około 2,0 (dwukrotna przewaga).

Po II wojnie światowej nastąpiła wymiana narodowościowa populacji na obszarze gminy i ponowne zasiedlanie opuszczonych wsi niemieckich przez ludność napływającą głównie z utraconych wschodnich ziem Rzeczypospolitej – nie tylko polskiego pochodzenia. Między innymi we wsi Retków osiedlono 33 rodziny ukraińskie.

Szybki proces powojennego zasiedlania tylko w niektórych miejscowościach doprowadził (w swoim „maksymalnym” poziomie) do osiągnięcia wielkości zaludnienia z pierwszej połowy ubiegłego wieku. Liczba mieszkańców z okresu II wojny światowej przekroczona została m.in. we wsi gminnej Grębocice, a także w Retkowie, Rzeczy i Szymocinie. W 1987 roku Grębocice osiągnęły zaludnienie powyżej 1500 mieszkańców. Potem nastąpił tu jednak niewielki spadek zaludnienia, podobnie jak w większości pozostałych wsi gminy. Spadek ten w większości miejscowości notowany jest już co najmniej od końca lat 60-tych, a w ostatnich latach wykazuje niewielkie fluktuacje (wzrosty i spadki). Nie są to jednak zmiany na tyle istotne, ażeby świadczyły o jakichś trwałych trendach; są typowe dla fazy stabilizacji wzrostu (tabela nr 7.1.1.).

Tabela nr 7.1.1. Wielkość zaludnienia miejscowości w wybranych latach (według różnych źródeł).

Lp	Nazwa miejscowości	Liczba ludności										
		przed II wojną światową	1970 r.	1987 r.	1990 r.	1997 r.	2002 r.	2005 r.	2010 r.	2011 r.	2015 r.	2021 r.
1	Bucze	b.d.	b.d.	156	147	147	162	156	147	147	146	141
2	Czerńczyce (osada)	b.d.	b.d.	226	181	181	167	170	176	173	174	165
3	Duża Wólka	b.d.	304	260	72	63	61	52	53	52	50	57
4	Świnino (osada)	b.d.			166	155	146	148	130	125	112	99
5	Bieńków (przysiółek)	b.d.	b.d.	b.d.	29	26	28	30	32	30	30	31
6	Grębocice	1316 (1936 r.)	1331	1509	1462	1404	1439	1437	1450	1463	1497	1611
7	Grodowiec	120 (1937 r.)	173	161	165	147	139	140	148	150	155	147
8	Krzydłowice	750 (1910 r.)	b.d.	479	447	447	430	422	398	398	406	373
9	Grodziszcze (przysiółek)	b.d.	b.d.	73	70	65	59	63	57	58	57	57
10	Kwielice	542 (1936 r.)	492	410	393	389	396	404	410	411	388	374
11	Obiszów	308 (1929 r.)	273	262	253	241	226	223	241	240	252	251
12	Ogorzelec	b.d.	102	68	59	52	50	65	62	65	68	68
13	Proszówek	b.d.	b.d.	79	78	61	68	66	64	61	53	46
14	Proszyce (osada)	b.d.	207	145	153	132	106	107	92	88	86	76
15	Retków	355 (1929 r.)	298	401	383	375	387	395	389	397	376	342
16	Rzeczyca	272 (1929 r.)	b.d.	392	394	395	399	392	394	397	406	431
17	Żabice	b.d.	b.d.	164	154	176	182	180	176	177	192	197
18	Stara Rzeka	b.d.	219	252	252	243	238	242	254	249	251	259

Lp	Nazwa miejscowości	Liczba ludności										
		przed II wojną światową	1970 r.	1987 r.	1990 r.	1997 r.	2002 r.	2005 r.	2010 r.	2011 r.	2015 r.	2021 r.
19	Szymocin	259 (1928 r.)	373	306	279	270	272	279	269	269	283	270
20	Trzęsów	b.d.	337	272	268	255	262	273	263	255	261	285
21	Wilczyn	b.d.	73	76	82	85	77	70	68	67	68	66
Razem		-	5812	5691	5487	5309	5294	5314	5273	5272	5311	5346

b.d. – brak danych

źródło: GUS- Bank Danych Lokalnych, Urząd Gminy Grębocice.

Średnia gęstość zaludnienia gminy w 2020 r. wynosiła 45 osób/km², czyli była niższa od średniej gęstości zaludnienia w: gminach wiejskich Polski (57 osób/km²), gminach wiejskich województwa dolnośląskiego (59 osób/km²) oraz w gminach wiejskich powiatu polkowickiego (51 osób/km²). Sieć osadnicza jest więc silnie rozdrobniona. O rozdrobnieniu osadnictwa świadczy też struktura wielkościowa miejscowości – jedyną dużą wsią, o zaludnieniu powyżej 1000 mieszkańców, jest ośrodek gminny. Skupia on 30% populacji gminy, a jego dominacja nad drugą co do wielkości wsią gminy – Rzeczyca – wyraża się wskaźnikiem 3,7. Jest więc to dominacja znacznie większa niż to miało miejsce w okresie przedwojennym (1,75). W porównaniu natomiast z 1987 r. wskaźnik dominacji ośrodka gminy (3,1) także nieco się zwiększył.

Tabela nr 7.2.2. Struktura wielkości jednostek osadniczych w gminie Grębocice.

Klasa wielkości wsi	Liczba jednostek			Liczebność populacji (mieszkańcy)			Udział w gminie (w %)		
	1987 r.	2010 r.	2021 r.	1987 r.	2010 r.	2021 r.	1987 r.	2010 r.	2021 r.
> 1000 M	1	1	1	1509	1450	1611	26,5	27,5	30,1
500-1000 M	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0
300-500 M	5	4	4	1988	1591	1520	35,0	30,2	28,4
100-300 M	9	9	8	1898	1804	1715	33,4	34,2	32,1
< 100 M	5	7	8	292	428	500	5,1	8,1	9,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grębocice

Charakterystyczną cechą sieci osadniczej gminy Grębocice jest brak wsi średniej wielkości, tj. liczącej od 500 do 1000 mieszkańców. Wsie z grupy wielkościowej 300-500 mieszkańców (tj. małe średnie) skupiają niecałe 28,4% populacji gminy. Należą do nich (według wielkości): Rzeczyca, Kwielice, Krzydłowice i Retków, przy czym tylko w Rzeczycy zaludnienie przekroczyło w 2021 r. 400 mieszkańców. Obecnie (2021 r.) jest tyle samo wsi zarówno z grupy wielkościowej 100- 300 mieszkańców, jak i z grupy poniżej 100 mieszkańców (po 8 wsi w każdej z tych grup). Największy udział w grupach wielkościowych wsi w gminie ma grupa 100-300 mieszkańców (32,1%).

Obecnie funkcje centralne najsilniej są reprezentowane w Grębolicach, które są największą miejscowością gminy a jednocześnie siedzibą jej władz samorządowych.

7.2. Dynamika rozwoju zaludnienia i cechy biologiczne populacji.

W grudniu 2021 r. liczba ludności faktycznie zamieszkującej gminę Grębocice wynosiła 5 346 osób (według danych z Urzędu Gminy), o czym wspomniano już w poprzednim rozdziale. Najbardziej zaludnioną wsią gminy były Grębocice, a następnie Rzeczyca, Krzydłowice i Kwielice.

Według danych statystycznych gromadzonych w Urzędzie Gminy w okresie od 2011 r. do 2021 r. liczba mieszkańców gminy zwiększyła się z 5 272 osób do 5 346 osób, czyli przybyło 47 mieszkańców (wzrost o 1,40%). W podobnym okresie (od 2011 r. do 2020 r.) liczba ludności powiatu polkowickiego (wg danych GUS) spadła o 0,20%, a województwa dolnośląskiego o 0,87%, przy czym liczba ludności faktycznie zamieszkałej we wsiach województwa wzrosła w analizowanym okresie o 5,82%.

Spośród wszystkich miejscowości gminy w latach 2011-2021 przybyło mieszkańców w 10 wsiach gminy, w tym najwięcej w Grębocicach (148 osób, tj. wzrost o 10,12%), a następnie we wsiach Trzęsów (30 osób, tj. wzrost o 11,76%) i Żabice (20 osób; 11,30%). Ponadto przyrost mieszkańców nastąpił w miejscowościach: Bieńków, Duża Wólka, Obiszów, Ogorzelec, Rzeczyca, Stara Rzeka i Szymocin (tabela nr 7.2.1.). W pozostałych wsiach odnotowano spadek liczby mieszkańców, w tym największy w Retkowie (55 osób, tj. spadek o 13,85%), a następnie w Kwielicach (37 osób; 9,00%), Świninie (26 osób; 10,80%) i Krzydłowicach (25; 6,28%).

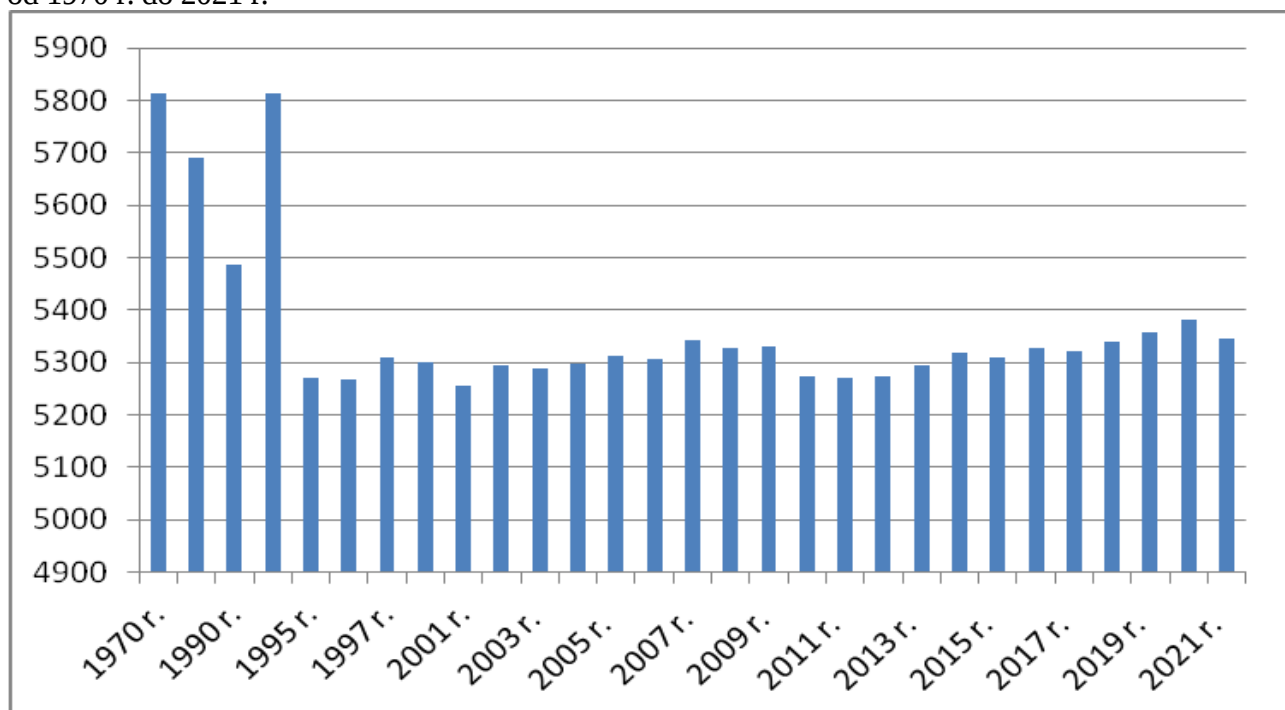
Tabela nr 7.2.1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Grębocice w latach 2011-2021.

Miejscowość	Liczba mieszkańców												
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	Zmiana 2011-2021	
												Liczba	%
Bieńków	30	29	29	30	30	34	36	38	38	36	31	1	3.33%
Bucze	147	138	147	144	146	147	145	142	143	145	141	-6	-4.08%
Czerńczyce	173	168	171	175	174	175	172	173	170	171	165	-8	-4.62%
Duża Wólka	52	52	50	51	50	53	53	54	53	53	57	5	9.62%
Grębocice	1463	1483	1485	1496	1497	1495	1505	1528	1549	1600	1611	148	10.12%
Grodowiec	150	150	151	149	155	158	150	144	151	147	147	-3	-2.00%
Grodziszczce	58	60	55	56	57	58	58	60	63	58	57	-1	-1.72%
Krzydlowice	398	402	396	408	406	401	396	391	382	381	373	-25	-6.28%
Kwielice	411	393	390	395	388	388	389	390	390	386	374	-37	-9.00%
Obiszów	240	248	252	255	252	253	255	246	254	254	251	11	4.58%
Ogorzelec	65	64	63	67	68	70	67	69	71	69	68	3	4.62%
Proszówek	61	57	57	54	53	58	56	54	54	46	46	-15	-24.59%
Proszyce	88	81	85	83	86	86	85	84	82	80	76	-12	-13.64%
Retków	397	395	383	381	376	369	372	362	349	342	342	-55	-13.85%
Rzeczyca	397	399	406	409	406	409	417	444	446	442	431	34	8.56%
Stara Rzeka	249	246	253	251	251	253	247	243	254	263	259	10	4.02%
Szymocin	269	276	281	282	283	287	290	281	272	267	270	1	0.37%
Świnino	125	126	118	110	112	109	102	100	98	98	99	-26	-20.80%
Trzęsów	255	263	264	263	261	267	267	273	280	279	285	30	11.76%
Wilczyn	67	64	69	69	68	66	66	65	70	68	66	-1	-1.49%
Żabice	177	180	189	191	192	192	193	200	189	197	197	20	11.30%
GMINA OGÓŁEM	5272	5274	5294	5319	5311	5328	5321	5341	5358	5382	5346	74	1.40%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grębocice.

W dłuższej perspektywie czasu (od 1970 r. wg danych z Urzędu Gminy Grębocice i GUS) można mówić o stosunkowo niewielkim spadku liczebności populacji gminy – w okresie od 1970 r. do 2021 r. ogólna liczba ludności gminy zmniejszyła się o 466 osób. Największy spadek liczby mieszkańców gminy nastąpił w 1995 r. – względem roku poprzedniego liczba ludności zamieszkującej gminę zmniejszyła się o 540 osób (wykres nr 7.2.1.). Niemniej od połowy lat 90-tych (po większym wzroście w 1993 r.) można mówić o stabilizacji w rozwoju liczebności populacji gminy na poziomie rzędu 5270-5340 mieszkańców. Pewnie niewielkie wzrost liczby ludności (w latach: 1997, 2002, 2004, 2005, 2007, 2009, 2012-2014, 2016, 2018-2020) poprzedzone były latami ubytku ludności. Takie roczne fluktuacje w dynamice liczebności są typowe dla populacji znajdującej się w fazie stagnacji wzrostu. O stagnacji tej decyduje niewielka stopa przyrostu naturalnego oraz znikome, często ujemne saldo migracyjne. Pod tym względem gmina Grębocice nie wyróżnia się na tle większości gmin; także populacja całego kraju wykazuje wyraźnie cechy wzrostu „zerowego”.

Wykres nr 7.2.1. Dynamika zmian liczby ludności gminy Grębocice w wybranych latach w okresie od 1970 r. do 2021 r.

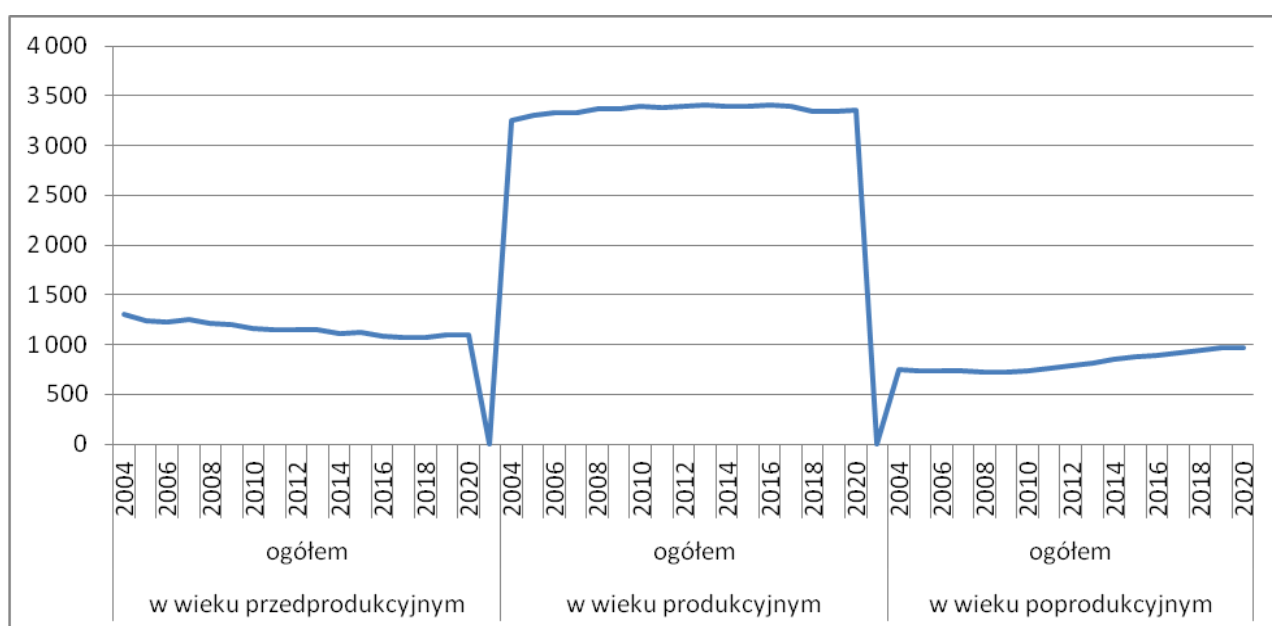
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Grębocice.

W strukturze płci gminy notowano dotychczas niewielką nadwyżkę kobiet – w 1996 r. 102, a w 2001 r. 101 kobiet przypadało na 100 mężczyzn. W 2004 r. zaznaczyła się już jednak, typowa dla obszarów wiejskich, przewaga mężczyzn (wskaźnik feminizacji wyniósł wówczas 98 kobiet/100 mężczyzn). Przewaga ta utrzymywała się do 2018 r., by w kolejnych latach (2019

i 2020) osiągnąć równowagę (w 2019 r. i w 2020 r. wskaźnik feminizacji wynosił 100). Na uwagę zasługuje fakt, iż zauważalna po 2004 r. przewaga liczebna mężczyzn w stosunku do kobiet w populacji gminy Grębocice, nie jest typowa dla województwa dolnośląskiego (w tym obszarów wiejskich) – województwo należy bowiem do jednego z najbardziej sfeminizowanych (po województwach łódzkim i mazowieckim) obszarów kraju.

Struktura wiekowa populacji gminy nie jest zbyt korzystna, ale w miarę stabilna. W latach 2010-2020 stopniowo malał udział osób w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) i zwiększał się udział osób w wieku poprodukcyjnym (wykres nr 7.2.2.).

Wykres nr 7.2.2. Zmiany w funkcjonalnych grupach wieku w gminie Grębocice.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z analizy struktury ludności gminy w wybranym okresie (od 2010 r. do 2020 r.) wynika bowiem, że udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 25% do 20% populacji gminy. Jednocześnie od 2011 r. w gminie systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym (od 14% w latach 2010-2011 do 18% w 2020 r.). Przy czym taka tendencja zauważalna jest w całej Polsce i z pewnością będzie się nasilała w następnych latach (zgodnie z prognozami demograficznymi GUS). Powoduje to sukcesywne starzenie się populacji gminy.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminie Grębocice od co najmniej 2004 r. sukcesywnie wzrastała, co zauważalne było nie tylko w tej gminie, ale w całej Polsce. Do tego czasu w wiek produkcyjny wchodziły ludzie urodzeni w pierwszej połowie lat 70-tych i w drugiej połowie lat 80-tych XX wieku, tj. roczniki wyżów demograficznych. Natomiast od 2010/2011 roku odsetek ludności w wieku produkcyjnym generalnie w Polsce maleje, jednakże w gminie Grębocice spadek

ten zauważalny jest dopiero od 2013 r. (obniżył się o 1% populacji gminy w stosunku do roku poprzedniego). Należy założyć dalszy ubytek ludności gminy w wieku produkcyjnym w kolejnych latach – zwłaszcza przy malejącym odsetku ludności w wieku przedprodukcyjnym. Warto także podkreślić, że według długofalowych prognoz GUS od 2018 r. obecna grupa ludności produkcyjnej zacznie się starzeć, tj. wśród ludności produkcyjnej będą przeważali ludzie po 45 roku życia. Z czasem ludzie ci zasilą grupę poprodukcyjną, co spowoduje skokowy wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, pogarszając tym samym strukturę demograficzną gminy. W ujęciu demograficznym jest to zjawisko niekorzystne. Z drugiej jednak strony należy pamiętać, że „powszechna opieka zdrowotna, rozwój i powszechna dostępność rehabilitacji, edukacji i profilaktyki prozdrowotnej oraz wiele innych czynników doprowadziły do tego, iż w społeczeństwach pojawia się coraz większa grupa ludzi, która mimo osiągnięcia wieku starszego w ujęciu ekonomicznym lub socjalnym, posiada atrybuty świadczące o możliwości dalszego sprawnego funkcjonowania na rynku pracy” [Iwański R., 2013 r.]. Zatem z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia, wykluczanie z rynku pracy osób w wieku poprodukcyjnym, doświadczonych i wciąż sprawnych umysłowo i fizycznie, nie jest zjawiskiem korzystnym. Zwłaszcza, gdy weźmie się pod uwagę wciąż wydłużającą się średnią długość życia (według prognoz GUS w 2050 r. średnia długość życia ludzi na świecie wyniesie ponad 74 lata). Niemniej, w związku z powyższym wystąpi konieczność dostosowania np. usług czy standardów mieszkań i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych.

Tabela nr 7.2.2. Analiza porównawcza biologicznej struktury wieku.

Grupa wieku	Województwo dolnośląskie [% ogółu ludności] 2020 r.	Gmina Grębocice [% ogółu ludności]		
		2010 r.	2015 r.	2020 r.
0 – 4	4,7	5,2	5,5	5,2
5 – 9	4,8	5,6	5,7	5,4
10 – 14	5,2	6,6	5,6	6,1
do 15 łącznie	14,7	17,4	16,8	16,7
15 – 19	4,3	7,4	6,8	5,6
20 – 29	10,6	15,7	14,0	13,9
30 – 39	16,4	15,3	16,8	15,0
do 40 łącznie	46,0	55,8	54,4	51,2
40 – 49	15,4	12,7	13,1	15,5
50- 59	11,5	14,7	13,1	11,8
60 – 64	7,4	5,4	6,5	6,7
≥ 65	19,7	11,4	12,9	14,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela nr 7.2.3. Funkcjonalna struktura wieku.

Wyszczególnienie	Grupy wiekowe (w %)			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
	przedprodukcyjna	produkcyjna	poprodukcyjna	
województwo dolnośląskie (2010 r.)	17,4	65,7	17,0	52,4
województwo dolnośląskie (2015 r.)	16,8	62,8	20,5	59,4
województwo dolnośląskie (2020 r.)	17,2	59,2	23,6	69,0
powiat polkowicki (2010 r.)	21,1	65,6	13,3	52,4
powiat polkowicki (2015 r.)	19,3	64,1	16,6	56,0
powiat polkowicki (2020 r.)	19,3	61,4	19,3	62,9
gmina Grębocice (2010 r.)	22,0	64,0	14,0	56,3
gmina Grębocice (2015 r.)	20,9	62,8	16,3	59,2
gmina Grębocice (2020 r.)	20,2	61,8	18,0	61,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tendencje demograficzne gminy obrazują dwa wskaźniki obciążenia demograficznego, a zwłaszcza wskaźnik 2 (obrazujący liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym; tabela nr 7.2.4.). Wielkość tego wskaźnika w analizowanym okresie sukcesywnie, aczkolwiek powoli wzrastała – na przestrzeni lat 2010-2020 wskaźnik ten wzrósł o ponad 25%.

Tabela nr 7.2.4. Zmiany wskaźników obciążenia demograficznego dla gminy Grębocice.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana w latach 2010-2020
Wskaźnik 1 *	56,2	56,6	57,2	57,4	57,7	59,1	57,9	58,6	60,4	61,5	61,8	5,6
Wskaźnik 2 **	63,4	66,6	68,6	70,7	76,6	77,7	82,5	85,4	88,4	88,3	88,8	25,4

* Wskaźnik 1 – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [%]

** Wskaźnik 2 – ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza wielkości stopy przyrostu naturalnego w gminie nie pozwala na określenie jakiegokolwiek tendencji – wielkości te z roku na rok podlegają fluktuacjom (tabela nr 7.2.5.). W latach 2010-2020 odnotowywano w gminie ujemny przyrost naturalny (za wyjątkiem lat: 2011, 2013, 2014 i 17, kiedy był dodatni). Średnia (z lat 2010-2020) wielkość przyrostu naturalnego w gminie osiągnęła wartość -2. Wywiera to negatywny wpływ na strukturę demograficzną gminy,

co przejawia się we wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Gmina, w celu poprawienia tego wskaźnika, powinna prowadzić szeroko rozumianą politykę prorodziną.

Saldo migracji w latach 2010-2020 dla gminy Grębocice było generalnie dodatnie (z wyjątkiem lat: 2010, 2011, 2014 i 2018, kiedy osiągnęło wartość ujemną), ale utrzymywało się na niskim poziomie w stosunku do liczby mieszkańców w gminie. Warty uwagi jest fakt notowanej corocznie stosunkowo dużej liczby zameldowań ze wsi na teren gminy Grębocice – przy czym liczba wymeldowań jest generalnie wyższa od liczby zameldowań.

W całym analizowanym okresie (tj. w latach 2010-2020) rzeczywisty przyrost naturalny ludności gminy Grębocice wahał się od -20 w 2010 r. do 31 w 2019 r. Średni rzeczywisty przyrost naturalny w analizowanym okresie był dodatni i osiągnął wartość 6 (tabela nr 7.2.5.).

Biorąc pod uwagę powyższe, należy spodziewać się, że dalszy rozwój procesów demograficznych, w tym wzrost zaludnienia, kształtowany będzie przede wszystkim dodatnim saldem migracyjnym. Jego wielkość uzależniona będzie od popytu i podaży terenów pod budownictwo mieszkaniowe i tempa tego budownictwa. Aby utrzymać tendencję wzrostu liczby mieszkańców w gminie w latach kolejnych, trzeba zadbać o intensywny rozwój infrastruktury społecznej, technicznej oraz komunikacji na wyznaczonych już w obowiązujących planach miejscowych terenach pod zabudowę, nie zapominając o tworzeniu nowych i udoskonalaniu istniejących przestrzeni publicznych.

Tabela nr 7.2.5. Ruch naturalny ludności oraz migracje wewnętrzne i zagraniczne.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Średnia z lat 2010-2020*
Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania	5 303	5 301	5 336	5 361	5 353	5 403	5 374	5 387	5 367	5 402	5 427	5 365
Urodzenia żywe	59	62	55	59	60	46	50	68	50	47	53	55
Zgony	64	54	56	54	40	54	69	53	58	55	78	58
Przyrost naturalny	-5	8	-1	5	20	-8	-19	15	-8	-8	-25	-2
Zameldowania	64	59	94	92	64	72	56	74	68	105	105	78
- z miast	45	38	65	50	37	45	42	38	47	50	63	47
- ze wsi	19	21	29	42	27	27	14	36	21	52	41	30
Wymeldowania	79	69	76	90	66	49	55	67	79	66	52	70
- do miast	51	47	47	62	40	38	37	50	49	51	34	46
- na wieś	27	22	28	28	24	11	15	17	30	15	18	21
- za granicę	1	0	1	0	2	b.d.	3	0	b.d.	b.d.	b.d.	1
Saldo migracji	-15	-10	18	2	-2	b.d.	1	7	-11	39	53	8
Przyrost rzeczywisty	-20	-2	17	7	18	b.d.	-18	22	-19	31	28	6

* lub okresu, dla którego znane są dane

b.d.- brak danych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

7.3. Prognozy demograficzne.

W ostatnim ćwierćwieczu w gminie Grębocice można było zaobserwować szereg różnych zjawisk demograficznych. Można wśród nich wymienić zarówno zjawiska pozytywne, jak: przyrost ogólnej liczby mieszkańców (w analizowanym okresie od 2010 do 2021 r.), dodatnie saldo migracji, czy niewielki dodatni przyrost rzeczywisty. Niekorzystny z punktu widzenia finansów publicznych jest wskaźnik demograficzny obrazujący strukturę populacji gminy – liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększa się.

Prognoza demograficzna zawarta w opracowaniu pt. „Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do roku 2035” [IRT, 2015 r.] przewiduje spadek liczby mieszkańców gminy Grębocice w całym okresie perspektywicznym (do 2035 r.). Należy podkreślić, że w omawianej prognozie nie uwzględniono czynników, mogących mieć znaczący wpływ na stan liczby ludności i strukturę populacji, w tym m.in.:

- powrotów Polaków z emigracji (zwłaszcza po brexicie), w tym zwłaszcza młodych, aktywnych zawodowo i często ze środkami finansowymi mogącymi zostać przeznaczonymi na zakup mieszkania,
- napływ emigrantów (w tym z zagranicy – zwłaszcza ze Wschodu, np. w Ukrainy, Białorusi), chęć poprawienia warunków mieszkaniowych na tańszych niż w miastach gruntach.

Uwzględnienie powyższych czynników w prognozie demograficznej dla gminy Grębocice pozwala na szacowanie przyrostu liczby mieszkańców gminy w 30-letniej perspektywie, pomimo niekorzystnej prognozy demograficznej IRT. Potwierdzają to długofalowe prognozy GUS. Prognozy demograficzne GUS dla gmin (opracowanie eksperymentalne; do 2030 r.) i ogółu wsi powiatu polkowickiego (do 2050 r.) przewidują bowiem – w całym okresie perspektywicznym – przyrost liczby mieszkańców gminy Grębocice. Zwiększenie się populacji gminy przewidywane jest także w oparciu o prognozy demograficzne GUS dla ogółu wsi województwa dolnośląskiego, ale nie w całym okresie perspektywicznym (tabela nr 7.3.1.). Należy podkreślić, że prognozy GUS bazują na analizie dotychczasowych zmian przyrostu naturalnego, jak i salda migracji, przy czym są dość ogólnikowe.

Gdyby przyjąć, że liczba ludności gminy Grębocice jednak będzie wzrastać i to w dotychczasowym tempie wg danych z Urzędu Gminy, co jest założeniem bardzo optymistycznym, w 2050 r. w gminie będzie 5574 mieszkańców (tabela nr 7.3.1.). Aby prognoza ta mogła się spełnić, należy zatrzymać negatywne tendencje demograficzne w gminie. W tym celu należy podejmować działania mające na celu wzrost atrakcyjności osadniczej gminy oraz prowadzenie polityki prorodzinnej, z których najważniejsze to:

- umożliwianie tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy;
- zapewnienie zróżnicowanej i dopasowanej do potrzeb inwestorów oferty nowych terenów mieszkaniowych;
- wprowadzanie ładu przestrzennego w osadniczych częściach gminy, ochronę wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy;
- budowanie wizerunku gminy oraz jej promowanie jako miejsca, w którym się przyjemnie mieszka.

Różne prognozy demograficzne określające maksymalną możliwą liczbę osób zamieszkujących gminę w dłuższej perspektywie czasu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 7.3.1. Prognozowana maksymalna liczba ludności w gminie gminy Grębocice wg różnych prognoz demograficznych.

Źródło	Prognozowana maksymalna liczba mieszkańców gminy		
	2030 r.	2035 r.	2050 r.
IRT – dane dla gminy Grębocice*	5222	5082	-
GUS – prognoza dla gminy Grębocice**	5480	-	-
GUS – prognoza dla wsi powiatu polkowickiego***	5808	5908	6125
GUS – prognoza dla wsi województwa dolnośląskiego***	5535	5547	5472
Na podstawie trendów demograficznych obserwowanych w gminie w latach 2010-2021 (opracowanie własne)	5421	5459	5574

źródło: opracowanie własne na podstawie:

* Instytut Rozwoju Terytorialnego, Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do roku 2035.

** GUS, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne).

*** GUS, Prognoza ludności na lata 2014-2050 (opracowana w 2014 r.)

7.4. Uwarunkowania wynikające z procesów demograficznych – podsumowanie.

1. Sieć osadnicza gminy jest rozdrobniona, ale miejscowości tworzą skupione układy osadnicze (co jest cechą korzystną).
2. W strukturze wielkościowej sieci osadniczej zaznacza się silna dominacja ośrodka gminnego, przy braku wsi średniej wielkości (500-1000 mieszkańców).
3. Obserwuje się stały wzrost liczby osób zamieszkałych na terenie gminy Grębocice. Od 2011 r. populacja gminy zwiększyła się o 47 mieszkańców (wzrost o 1,40%). W latach 2010-2020 rzeczywisty przyrost naturalny ludności gminy wahał się od -20 w 2010 r. do 31 w 2019 r. Średni rzeczywisty przyrost naturalny w analizowanym okresie był dodatni i osiągnął wartość 6.

4. Mała liczebność populacji gminy, a w konsekwencji:
 - 1) niewielka pojemność rynku zbytu ograniczająca rozwój niektórych lokalnych aktywności gospodarczych, zwłaszcza sektora usługowego;
 - 2) ograniczona podaż siły roboczej na rynku pracy;
 - 3) ograniczone opłacalności realizacji przedsięwzięć w zakresie infrastruktury społecznej, tj. tworzenia większych i bardziej zróżnicowanych obiektów usług w zakresie oświaty, kultury i zdrowia (usług „socjalnych”);
 - 4) uzależnienie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy (w tym w zakresie rynku pracy) od powiązań zewnętrznych.

5. W celu utrzymania oraz poprawy dotychczasowych tendencji demograficznych w gminie należy podejmować działania mające na celu wzrost atrakcyjności osadniczej gminy oraz prowadzenie polityki prorodzinnej, z których najważniejsze to:
 - 1) umożliwienie tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy;
 - 2) zapewnienie zróżnicowanej i dopasowanej do potrzeb inwestorów oferty nowych terenów mieszkaniowych;
 - 3) wprowadzanie ładu przestrzennego w osadniczych częściach gminy, ochronę wartości przyrodniczych i krajobrazowych gminy;
 - 4) budowanie wizerunku gminy oraz jej promowanie jako miejsca, w którym się przyjemnie mieszka.

8. MIESZKALNICTWO.

8.1. Charakterystyka stanu istniejącego i dotychczasowego rozwoju zasobów i standardów mieszkaniowych.

W 2020 r. w gminie Grębocice znajdowały się (według danych GUS) 1633 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 136 205 m², w których znajdowało się 6874 izb (tabela nr 8.1.1.) Przeciętne mieszkanie w gminie w 2020 r. posiadało przeciętną powierzchnię użytkową 83,4 m² i składało się z 4,2 izby.

W latach 2010-2020 w gminie Grębocice zasoby mieszkaniowe zwiększyły się o 125 mieszkań (wzrost o ponad 7%). W omawianym okresie zasoby mieszkaniowe zwiększyły się w większym stopniu, niż zaludnienie gminy.

Tabela nr 8.1.1 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych gminy Grębocice w wybranych latach.

Wyszczególnienie	2010 r.	2015 r.	2020 r.	Zmiany 2010- 2020 r.	
				liczba	%
Liczba mieszkań	1508	1545	1633	+125	7,65
Liczba izb	6234	6446	6874	+640	9,31
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	121 009	125 812	136 205	+ 15 196	11,16
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	80,2	81,4	83,4	+ 3,2	3,84
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	4,13	4,17	4,21	+ 0,08	1,90
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,52	3,50	3,32	- 0,2	-6,02
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	22,8	23,3	25,1	+ 2,3	9,16
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,85	0,84	0,79	- 0,06	-7,59

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W analizowanym okresie (od 2010 r. do 2020 r.) nastąpiło podwyższenie standardów powierzchniowych mieszkań w gminie (tabela nr 8.1.1.) Systematycznie zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (wzrost o niespełna 4%). Rosła także wielkość wskaźnika przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca (wzrost o ponad 9%). Przeciętna liczba izb w mieszkaniu również wzrosła (o niespełna 2%), przy jednoczesnym spadku przeciętnej liczby mieszkańców przypadających na izbę (spadek o ponad 7%) i spadku (o ponad 6%) przeciętnej liczby osób przypadających na mieszkanie.

Analiza zasobów mieszkaniowych w gminie Grębocice wykazała w szczególności wysoki – na tle gmin powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego – wskaźnik przeciętnej liczby osób

przypadających na mieszkanie (tabela nr 8.1.2.). Również mniej korzystnie przedstawia się wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca.

Warto dodać, że wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę, zarówno w gminie Grębocice (25,1 m²), jak i średnio w gminach powiatu polkowickiego (26,5 m²) i województwa dolnośląskiego (30,9 m²), jest znacząco niższy od średniej notowanej w krajach Europy Zachodniej, gdzie kształtuje się (wg danych z 2018 r.) na średnim poziomie 41,9 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca [Ministerstwo Rozwoju, marzec 2020 r.]. Należy się spodziewać, że w długoletniej perspektywie wartość omawianego wskaźnika w gminie Grębocice będzie się zwiększała – co obserwuje się zresztą od lat – zbliżając się w długiej perspektywie czasu do tendencji zachodnioeuropejskich. Będzie to uwarunkowane po pierwsze tendencją budowania mieszkań (tak jak dotychczas głównie w zabudowie jednorodzinnej), o coraz większej powierzchni użytkowej. Omawiane zjawisko rozgęszczania zaludnienia/zabudowy będzie ponadto związane ze zmianami w modelu rodziny, tj. dominacją par z jednym dzieckiem i zanikaniem „domów wielopokoleniowych”. W efekcie może to skutkować rozwojem struktury osadniczej gminy, również bez jednoczesnego istotnego przyrostu liczby mieszkańców.

Tabela 8.1.2. Standardy powierzchniowe mieszkań w wybranych jednostkach terytorialnych w 2020 r.

	gmina Grębocice	powiat polkowicki		województwo dolnośląskie	
		ogółem	gminy wiejskie	ogółem	gminy wiejskie
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	2,82	3,28	2,35	2,94
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,79	0,71	0,74	0,62	0,65
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,1	26,5	27,3	30,9	32,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	83,4	74,5	89,7	72,8	96,1

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych GUS (tabela nr 8.1.3.) w latach 2010-2020 w gminie Grębocice oddano do użytkowania łącznie 151 nowych mieszkań. Większość z tych obiektów (ponad 87%) została zaklasyfikowana jako indywidualne budownictwo mieszkaniowe – według GUS jest to budownictwo realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora i jego rodziny lub na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych jego pracowników, bądź na sprzedaż lub wynajem (w celu osiągnięcia zysku). Wśród nowo oddanych mieszkań znajdowały się także mieszkania komunalne, powiększające zasoby gminy (15 mieszkań oddanych do użytkowania w 2017 r.), a także mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (4 mieszkania oddane do użytku w 2020 r.).

W analizowanym okresie dość znaczący przyrost zabudowy mieszkaniowej nastąpił w obrębie Grębocice – oddano tu do użytkowania ponad 52% ogółu mieszkań powstałych w latach 2020-2022. Stosunkowo dużo mieszkań oddano do użytkowania także w obrębie Rzeczyca (niespełna 15% ogółu z analizowanego okresu). Pewne zainteresowanie osiedlaniem się obserwowane jest także w Obiszowie i Trzęsowie (po 4,6% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2010-2020), a także we wsiach: Stara Rzeką, Szymocin i Żabice (po 4% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w omawianym okresie). Najmniejszy przyrost nowej tkanki mieszkaniowej obserwuje się w: Dużej Wólce, Grodziszczu i Proszycach (w latach 2010-2020 oddano tu do użytkowania po 1 mieszkaniu).

Z analiz danych statystycznych wynika, że na obszarze gminy Grębocice następuje umiarkowany przyrost liczby mieszkań. Nie jest on jednak tak dynamiczny jak w innych gminach wiejskich bezpośrednio graniczących z istotnymi w regionie ośrodkami pracy, np. w latach 2010-2020 w gminie Jerzmanowa oddano do użytku 494 mieszkania, w gminie Radwanice – 246 mieszkań, a w wiejskiej części gminy Polkowice – 441 mieszkania.

Tabela nr 8.1.3. Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2010-2020 w wybranych jednostkach terytorialnych.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem 2010-2020
Liczba mieszkań	gmina Grębocice											151
	5	6	3	20	6	14	20	28	9	15	25	
	gmina Radwanice											246
	22	10	17	38	27	22	21	24	18	13	34	
	gmina Gaworzyce											116
	10	10	7	13	7	18	10	10	6	11	14	
	gmina Przemków – obszar wiejski											33
	2	2	1	7	3	1	2	4	4	4	3	
	gmina Polkowice – obszar wiejski											441
	40	32	40	47	52	49	33	36	30	34	48	
	gmina Jerzmanowa											494
	45	38	39	59	39	51	36	47	54	48	38	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz z przyrostem liczby mieszkań, stopniowemu polepszeniu ulegają także standardy powierzchniowe mieszkań. Na tle wiejskich układów osadniczych powiatu polkowickiego, jak i województwa dolnośląskiego, mieszkania w gminie Grębocice są stosunkowo dobrze wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj.: ustęp splukiwany, łazienkę i centralne ogrzewanie (tabela nr 8.1.4.). Natomiast w porównaniu z miastami powiatu i województwa charakteryzują się one – w tym zakresie – niższym standardem. Na obniżenie tego standardu

wpływa nadal duży udział starej wiejskiej zabudowy, w której omawiane standardy wyposażenia są często niższe niż w obecnie realizowanej zabudowie.

Tabela 8.1.4. Standard wyposażenia mieszkań w gminie Grębocice w instalacje techniczno-sanitarne w 2020 r.

Wyszczególnienie	gmina Grębocice		powiat polkowicki		województwo dolnośląskie	
			ogółem	gminy wiejskie	ogółem	gminy wiejskie
	liczba	%	%	%	%	%
wodociąg	1613	98,78	99,09	98,12	98,69	96,91
ustęp splukiwany	1591	97,43	96,82	95,54	95,19	93,16
łazienka	1517	92,90	94,69	92,03	93,09	89,91
centralne ogrzewanie	1283	78,57	86,93	79,19	82,55	78,53
gaz sieciowy	727	44,52	67,16	39,74	66,02	27,60

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W świetle wyników inwentaryzacji terenowej dominują budynki mieszkalne 1-kondygnacyjne i 2-kondygnacyjne o spadzistych i symetrycznych dachach, krytych dachówką, rzadziej papą, blachą lub eternitem. Nieliczne budynki o płaskich dachach, pochodzące z okresu powojennego, nie nawiązują do tradycji miejscowego budownictwa wiejskiego.

8.2. Uwarunkowania wynikające z założonego rozwoju mieszkalnictwa - podsumowanie.

1. W nowo realizowanych zasobach mieszkaniowych zakłada się dalszą dominację indywidualnego budownictwa, w tym z udziałem zabudowy gospodarczej (na dużych działkach, dla prowadzenia „drobnej” działalności gospodarczej).
2. Rozwój funkcji mieszkaniowych – przyrost zasobów mieszkaniowych i efektywne wykorzystanie istniejących zasobów – kształtowany będzie atrakcyjnością osiedleńczą gminy.
3. Standardy powierzchniowe mieszkań na obszarze gminy będą ulegać dalszej poprawie.

9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (USŁUGI SOCJALNE).

9.1. Warunki rozwoju infrastruktury społecznej, w tym usług publicznych.

Gmina Grębocice była stosunkowo dobrze wyposażona w obiekty usługowe „socjalne” (tj. świadczone w zasadzie nieodpłatnie przez organy publiczne, a także kościoły) omawianego typu i odznaczała się gęstą siecią tych obiektów. W okresie po 1989 r. nastąpiło jednak zmniejszenie się liczby obiektów usług publicznych. To pomniejszenie sieci placówek usługowych – obserwowane zresztą w całym kraju – wynikało częściowo ze spadku zaludnienia, ale w większym stopniu ze względów ekonomicznych. Nieracjonalne było bowiem utrzymywanie szeregu starych obiektów i o niskim standardzie świadczonych usług. Tak więc zmniejszenie liczby obiektów stwarzało warunki dla istotnego podwyższenia standardu w zachowanych placówkach (np. w szkołach).

Do infrastruktury społecznej gminy Grębocice zaliczono w Studium usługi o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Wśród usług lokalnych wyróżnia się te, które zaspokajają podstawowe potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne mieszkańców gminy. Natomiast usługi o znaczeniu ponadlokalnym to takie, z których korzystają przede wszystkim mieszkańcy innych gmin sąsiednich oraz przyjezdni – do tej grupy można przede wszystkim zaliczyć usługi turystyczne oraz także obiekty takie jak kościół Św. Jana Chrzciciela w Grodowcu, będący sanktuarium gromadzącym licznych pielgrzymów. Na obszarze gminy Grębocice usług ponadlokalnych jest niewiele.

Utrzymywanie na koszt gminy szeregu wysoko wyspecjalizowanych usług i obiektów sportowo-rekreacyjnych, z których korzystaliby tylko nieliczni mieszkańcy, zdecydowanie przekracza możliwości budżetowe gminy.

9.2. Oświata i wychowanie.

Na początku lat 90. W gminie Grębocice było aż 10 szkół podstawowych, w tym dwie „pełne” – ośmioklasowe. Pozostałe obiekty prowadziły klasy I-IV oraz ogniska przedszkolne. W 2010 r., po wcześniejszej reformie oświaty, w gminie zachowały się dwie szkoły podstawowe (w Grębolicach i Rzeczycy) oraz jedno gimnazjum w Grębolicach (mieszczące się we wspólnym obiekcie ze szkołą podstawową), a w 2012 r. wybudowano nowe gimnazjum (w Grębolicach). Po kolejnej reformie oświaty (w 2017 r), gimnazja wygaszono, zakładającej 8-letni cykl kształcenia podstawowego oraz wycofanie edukacji gimnazjalnej. Argumentem za „rozgęszczeniem” sieci szkolnej po 2010 r. był spadek liczebności dzieci w wieku szkolnym.

Najmłodszym mieszkańcom gminy w zakresie opieki i edukacji dedykowany jest **żłobek gminny „Promyczek”** w Grębolicach, zapewniającym opiekę nad dziećmi w wieku od 1 roku życia do 3 lat. Placówka ta dysponuje miejscami dla 24 dzieci.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest przez publiczne przedszkole w Grębolicach – wyposażone między innymi w 4 sale zabaw, salę wielofunkcyjną z urządzeniami rekreacyjnymi łącznie na 200 miejsc. Przedszkole to ma również dwa oddziały przedszkolne zlokalizowane we wsiach Rzeczyca i Krzydłowice.

Według danych GUS w 2020 r. łącznie wychowaniem przedszkolnym objętych było 207 dzieci, co stanowiło 90,1% populacji dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat). Wskaźnik ten uległ istotnej poprawie w ostatnich latach, ponieważ w 2010 r. wynosił 70,7%. Ten wskaźnik jest obecnie lepszy od ogólnokrajowego wskaźnika dla terenów wiejskich (78,3%), a także niektórych, okolicznych gmin wiejskich (Rudna – 89,6%, Pęcław – 57,6%) i porównywalny z ogólnokrajowym wskaźnikiem dla terenów miejskich (98,8%). Dlatego w dalszym rozwoju społeczno-gospodarczym gminy Grębocice należy dążyć do utrzymania odpowiedniej sieci placówek wychowania przedszkolnego.

Usługi oświaty na obszarze gminy reprezentują także wspomniane już wcześniej dwie szkoły podstawowe – w Grębolicach i w Rzeczy. Według danych GUS w 2020 r. do szkół tych uczęszczało łącznie 498 uczniów. Średnio na oddział szkolny przypadało 18 uczniów.

Miara powszechności kształcenia są współczynniki skolaryzacji, tj.:

- współczynnik skolaryzacji brutto – obrazujący relację liczby osób uczących się – wg stanu na początku roku szkolnego – na danym poziomie kształcenia – niezależnie od wieku – w stosunku do liczby ludności – wg stanu w dniu 31 XII - w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;
- współczynnik skolaryzacji netto – obrazujący relację liczby osób - w danej grupie wieku – uczących się – wg stanu na początku roku szkolnego – na danym poziomie kształcenia do liczby ludności – wg stanu w dniu 31 XII – w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

Według danych GUS współczynnik skolaryzacji brutto w szkolnictwie podstawowym w gminie w 2020 r. osiągnął wartość 94,68%. Wielkość omawianego współczynnika w gminie była wyższa, niż w średnia w gminach wiejskich powiatu polkowickiego (91,20%) i znacząco wyższa niż średnio w gminach wiejskich województwa dolnośląskiego (82,42%). Od 2010 r. wielkość tego współczynnika dla gminy Grębocice spadła o 3,73%.

Współczynnik skolaryzacji netto w szkolnictwie podstawowym w gminie Grębocice w 2020 r. osiągnął wartość 94,30%. Tak, jak w przypadku ww. współczynnika brutto, także w omawianym przypadku jego wielkość w gminie była wyższa, niż w pozostałych analizowanych jednostkach terytorialnych (90,62% w gminach wiejskich powiatu polkowickiego i 81,53% w gminach wiejskich województwa dolnośląskiego).

Placówki szkolne funkcjonujące w gminie Grębocice, są dobrze wyposażone, m.in. w sale: sportową z widownią na 200 osób (szkoła w Grębolicach), sale gimnastyczne pełnowymiarowe, sale korekcyjne, pracownie internetowe. Poza tym każda z placówek posiada bibliotekę oraz świetlicę.

9.3. Usługi zdrowia.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcy gminy Grębocice mają dostęp do Przychodni Zdrowia w Grębolicach, prowadzonej przez Miedziowe Centrum Zdrowia S.A. Przychodnia ta dysponująca 8 gabinetami lekarskimi i punktem szczepień. Wskaźnik liczby przychodni na 10 tys. mieszkańców w 2020 r. osiągnął w gminie wartość 2. Wartość tego wskaźnika była taka sama jak w gminach powiatu polkowickiego, wyższa niż w gminach wiejskich powiatu polkowickiego (1) i jednocześnie niższa niż w gminach wiejskich województwa dolnośląskiego (3) czy województwa ogółem (5).

Na obszarze gminy znajduje się jedna apteka – w miejscowości Grębocice. Według danych GUS w 2020 r. przypadało na nią 5 427 osób. Wielkość tego wskaźnika w gminie była nieco niższa niż w innych gminach wiejskich powiatu polkowickiego (4763 osób/aptekę) ale wyższa od wskaźnika dla województwa dolnośląskiego (8 203 osób/aptekę). Oznacza to, że na tle analizowanych jednostek terytorialnych, mieszkańcy gminy Grębocice mają dość dobry dostęp do apteki.

9.4. Kultura. Sport i rekreacja.

W miejscowości Grębocice funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka, który zapewnia mieszkańcom całej gminy dostęp do różnego typu zajęć. W ośrodku prowadzone są m.in.: zajęcia muzyczne (nauka gry na instrumentach muzycznych, śpiew, nauka tańca), zajęcia plastyczne, zajęcia teatralne oraz warsztaty językowe. Przy tym ośrodku działają również Uniwersytet Trzeciego Wieku i Koło Gospodyń Wiejskich. Oprócz Koła w Grębolicach na obszarze gminy działają jeszcze takie stowarzyszenia niemalże we wszystkich miejscowościach.

Oprócz ww. instytucji na obszarze gminy funkcjonują także: Centrum Aktywności Społecznej, Galeria Spichlerz (w Grębolicach) i Wiejski Ośrodek Kultury (w Rzeczy i w Kwielicach). W miejscowościach: Grębocice, Krzydłowice, Retków i Rzeczyca działają Kluby Seniora.

Jak już wspomniano w ramach Gminnego Ośrodka Kultury w Grębolicach funkcjonuje także biblioteka. Jej filia zlokalizowana jest w Krzydłowicach (niegdyś filia działała także w Rzeczy, a w miejscowości Bucze znajdował się punkt biblioteczny). Według danych GUS w 2020 r. z Gminnej Biblioteki Publicznej (z filią), której zasoby wynosiły wówczas 16 853 woluminów, skorzystało 478 czytelników. Wypożyczyli oni 8 862 woluminy, co stanowi około 18 wypożyczeń na czytelnika.

Poza instytucjami opisanymi powyżej, w gminie działają jednostki oferujące codzienny dostęp do kultury (w szerokim tego słowa znaczeniu). Niemalże w każdej miejscowości gminy działają świetlice wiejskie, w których organizowane są zajęcia (według potrzeb) przede wszystkim dla mieszkańców danej wioski.

Obiekty usług sportowo-rekreacyjnych ograniczają się do boisk wiejskich – według danych GUS w 2018 r. na obszarze gminy Grębocice funkcjonowało 19 takich obiektów (w tym 11 boisk piłkarskich, 3 boiska do piłki siatkowej, 3 boiska uniwersalne – wielozadaniowe oraz 2 boiska do koszykówki). Infrastrukturę rekreacyjną na terenie gminy uzupełniają place zabaw i tereny zieleni urządzonej. Place zabaw dla dzieci zlokalizowane są we wszystkich miejscowościach w gminie.

9.5. Kościoły i cmentarze.

Na terenie gminy Grębocice funkcjonują 4 parafie rzymsko-katolickie:

- w Grodowcu – z kościołem parafialnym pw. Św. Jana Chrzciciela – sanktuarium Matki Bożej Grodowieckiej w Grodowcu;
- w Grębolicach – z kościołem parafialnym pw. Św. Marcina;
- w Kwielicach – z kościołem parafialnym pw. Św. Michała Archanioła w Kwielicach oraz kościołem filialnym pw. Św. Kazimierza w Obiszowie;
- w Rzeczy – z kościołem parafialnym pw. Św. Jadwigi Śląskiej w Rzeczy, kościołem filialnym pw. Podwyższenie Krzyża Świętego w Szymocinie oraz kościołem filialnym pw. Św. Józefa w Trzęsowie.

Do parafii św. Michała Archanioła w Kwielicach, poza kościołem filialnym w Obiszowie, przynależy także kaplica pw. Matki Bożej Rokitniańskiej we wsi Turów (w gminie Głogów). Zaś do parafii Św. Jadwigi w Rzeczy, poza kościołami filialnymi w Szymocinie i Trzęsowie, należy także kaplica przystosowana do odprawiania nabożeństw we wsi Bucze.

Ww. parafie podlegają pod Dekanat Głogów – św. Mikołaja, diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Ponadto na obszarze gminy Grębocice znajduje się kościół filialny pw. Św. Marii Magdaleny w Krzydłowicach, przynależny do parafii św. Urszuli w Gwizdanowie (gmina Rudna), Dekanat Polkowice, diecezji legnickiej.

Na obszarze gminy czynnych jest 6 cmentarzy, w tym 3 komunalne. Cmentarze rzymsko-katolickie parafialne znajdują się we wsiach: Grodowiec, Kwielice, Rzeczyca, a cmentarze komunalne w: Grębolicach, Krzydłowicach i Szymocinie. Ponadto w gminie znajdują się tereny pocmentarne – w Obiszowie i w Trzęsowie, a także cmentarze nieczynne:

- poewangelickie we wsiach: Bucze, Duża Wólka, Retków i Świnino;
- przykościelne – rzymsko-katolickie: Grębocice, Krzydłowice, Kwielice,

Rzeczycza i Szymocin.

Według informacji uzyskanych z Urzędu Gminy powyższe cmentarze prawdopodobnie w pełni zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy Grębocice przez najbliższe kilkadziesiąt lat. Obecnie nie ma zatem potrzeby wyznaczania nowych miejsc pochówku zmarłych, co zostało potwierdzone wynikiem bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

9.6. Urzędy publiczne i organizacje społeczne.

Na obszarze gminy znajduje się kilka urzędów i instytucji publicznych. Największym z nich jest Urząd Gminy, zlokalizowany w Grębocicach, przy ul. Głogowskiej. Ponadto na obszarze gminy funkcjonują m.in.:

- Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębocicach, Centrum Aktywności Społecznej w Grębocicach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grębocicach,
- obiekty Ochotniczej Straży Pożarnej rozmieszczone po różnych miejscowościach gminy, tj.: w Szymocinie, Grębocicach, Rzeczycy, Obiszowie, Krzydłowicach i Kwielicach,
- posterunek Policji, znajdujący się w Grębocicach przy ul. Bankowej 2 – posterunek ten jest jednostką podległą Komendzie Powiatowej Policji w Polkowicach,
- Urząd Poczty „Poczty Polskiej” S.A. w Grębocicach.

9.7. Uwarunkowania wynikające z rozwoju sieci placówek infrastruktury społecznej - podsumowanie.

1. Obecnie liczbę placówek przedszkolnych i szkolnych w gminie można ocenić jako wystarczającą. Pożądane jest zwiększenie liczby miejsc w żłobku.
2. Barię rozwoju placówek infrastruktury społecznej – zarówno ilościowego (rozbudowa sieci), jak i jakościowego (np. poszerzenie asortymentu usług) – jest stosunkowo niewielkie zaludnienie gminy.
3. Większe zapotrzebowanie na nowe tereny może wynikać z ewentualnej realizacji atrakcyjnego zagospodarowania sportowo-rekreacyjnego. Dotyczy to zwłaszcza miejscowości najbardziej rozwijających się. Obszary ekspansji zabudowy mieszkaniowej należy doposażyć w place zabaw, boiska, ale także urządzone tereny zieleni rekreacyjnej.
4. Duży potencjał stanowi zainteresowanie turystów i mieszkańców imprezami turystycznymi, sportowymi, kulturalnymi i rozrywkowymi organizowanymi na terenie gminy.

5. Nie występuje w najbliższych latach potrzeba zakładania nowych lub dalszego powiększania istniejących cmentarzy komunalnych.

10. SFERA GOSPODARCZA I BAZA EKONOMICZNA GMINY.

10.1. Struktura gospodarcza gminy.

Na koniec 2020 r. na obszarze gminy zarejestrowane były 282 podmioty gospodarcze, z tego 10 podmiotów sektora publicznego. W stosunku do stanu z 2012 r. liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 29 podmiotów, zatem o 11%.

Na 1000 mieszkańców przypadają 52 podmioty gospodarcze; średni wskaźnik dla województwa dolnośląskiego wynosi 137 podmiotów/1000 mieszkańców, a powiatu polkowickiego – 80. Wielkość omawianego wskaźnika dla gminy Grębocice jest znacznie niższa od wielkości dla pozostałych analizowanych jednostek terytorialnych. Jest to charakterystyczne dla obszarów o profilu przemysłowym (a za taki należy uznać Legnicko-Głogowski Okręg Miedziowy, obejmujący zasięgiem m.in. gminę Grębocice), gdzie duże zakłady produkcyjne zatrudniają zwykle znacznie więcej pracowników, niż firmy usługowe.

Udział podmiotów gospodarczych sektora prywatnego prowadzonych przez osoby fizyczne jest w gminie Grębocice również niższy (36 podmiotów/1000 mieszkańców), niż generalnie w województwie dolnośląskim (90) i powiecie polkowickim (56).

Struktura wielkościowa podmiotów działających na obszarze gminy Grębocice jest rozdrobniona, podobnie jak średnio w województwie dolnośląskim i w powiecie polkowickim; w 2020 r. 95,74% podmiotów w gminie to przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób (w powiecie polkowickim udział ten wynosił 96,24%, a w województwie dolnośląskim – 96,97%). Tylko 12 podmiotów zatrudniało więcej niż 9 pracowników, przy czym brakuje w gminie podmiotów dużych (tj. zatrudniających powyżej 50 osób). Występują więc tylko mikro i małe przedsiębiorstwa. Duże zakłady pracy znajdują się w okolicznych gminach Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego, gdzie znaczna część mieszkańców gminy znajduje miejsce pracy.

Na obszarze gminy Grębocice działalność podmiotów gospodarczych skupia się głównie na terenie wsi Grębocice – w 2020 r. było tam zarejestrowanych ponad 37% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy (tabela nr 10.1.1.). Stosunkowo dużo przedsiębiorstw – na tle gminy – zarejestrowanych w 2020 r. było także we wsiach Rzeczyca i Trzęsów (po około 10% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy).

Miejscowością, w której w latach 2010-2020 zarejestrowano najwięcej nowych przedsiębiorstw były Grębocice – 91 podmiotów. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że w tym czasie z obszaru wsi wyrejestrowano aż 87 przedsiębiorstw. Tak duża liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw może mieć związek z możliwością otrzymania dotacji z funduszy Unii Europejskiej w ramach pomocy w rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które niestety nie są w stanie utrzymać dobrej pozycji na rynku i są w krótkim czasie zamykane. Tendencja ta widoczna

jest w całej Polsce, zwłaszcza na wsiach i w małych miastach. Na sytuację przedsiębiorstw na świecie w ostatnich latach miał także pandemia COVID-19.

Tabela 10.1.1. Zmiany struktury podmiotów gospodarczych z podziałem na rodzaj działalności PKD w latach 2010-2020.

	Podmioty gospodarcze						
	2020				zmiana w latach 2010-2020	nowo zarejestrowane	wyrejestrowane
	RLLR*	PB**	PD***	suma		w latach 2010-2020	
Bucze	0	3	2	5	0	6	7
Czerńczyce	3	6	3	12	4	16	13
Duża Wólka	1	0	6	7	1	10	10
Grębocice	4	25	76	105	5	91	87
Grodziszczce	0	2	0	2	-2	2	2
Krzydłowice	0	2	14	16	-1	12	9
Kwielice	2	4	11	17	0	14	11
Obiszów	1	2	8	11	-2	13	13
Ogorzelec	0	2	3	5	2	6	4
Proszówek	0	0	1	1	1	1	0
Proszyce	0	1	0	1	0	2	2
Retków	0	2	9	11	-4	17	15
Rzeczyca	5	6	18	29	2	26	21
Stara Rzeka	1	2	4	7	0	10	7
Szymocin	0	1	8	9	2	16	16
Trzęsów	10	4	15	29	17	22	18
Wilczyn	0	1	2	3	-1	7	7
Grodowiec	0	1	6	7	0	6	6
Żabice	0	4	1	5	1	4	3
Razem	27	68	187	282	25	281	251

RLLR* - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; PB** - przemysł i budownictwo; PD*** - pozostała działalność.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na obszarze gminy Grębocice najmniej działalności gospodarczych zarejestrowanych jest w branżach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 9,57% ogółu działalności wpisanych do rejestru REGON w 2020 r. Liczba ta prawdopodobnie nie reprezentuje wszystkich indywidualnych gospodarstw rolnych, gdyż część z nich nie jest zarejestrowana w rejestrze REGON. Jak wynika z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r. na terenie gminy funkcjonowało 596 gospodarstw rolnych, czyli 112 na 1000 mieszkańców. Tak wysoki udział gospodarstw jest typowy dla gmin o charakterze wiejskim.

Drugą pod względem liczebności grupą podmiotów gospodarczych na obszarze gminy są te zaliczone do przemysłu i budownictwa – 24,11% ogółu podmiotów widniejących w rejestrze REGON w 2020 r. Najwięcej działalności zarejestrowanych jest w grupie nazwanej pozostałe działalności (66,31%), do których zalicza się między innymi: handel hurtowy i detaliczny, naprawę

samochodów i motocykli, transport i gospodarkę magazynową, działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, działalność finansową i ubezpieczeniową, działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości, działalność profesjonalną, naukową i techniczną, usługi administrowania, administrację publiczną, edukację, opiekę zdrowotną i pomoc społeczną oraz działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją.

W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych w gminie Grębocice zdecydowanie dominuje (tak jak średnio w Polsce i w województwie dolnośląskim) handel i naprawy (24,82% liczby podmiotów zarejestrowanych w 2020 r. na obszarze gminy). Duży udział mają też firmy budowlane (15,96%), a także rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (9,57%), pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (sekcje „S” i „T” wg PDK 2007; 7,80%).

Najwięcej obiektów usług handlu i innych usług komercyjnych koncentruje się we wsi Grębocice (28 podmiotów). Oferta usługowa nie jest bogata. Wynika to z małej gęstości zaludnienia gminy oraz z położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie względnie dużego ośrodka usługowego, jakim jest powiatowe miasto Głogów. Miasto to stwarza silną konkurencję także w odniesieniu do innych aktywności usługowych.

Ze względu na występowanie surowców mineralnych za ważną funkcję gospodarczą gminy uznać należy górnictwo. Funkcja ta przejawia się elementami zagospodarowania przestrzennego, takimi jak obiekty i urządzenia przemysłu miedziowego oraz wyrobiska powierzchniowej eksploatacji surowców pospolitych.

Turystyka w bazie ekonomicznej gminy odgrywa znikomą rolę.

10.2. Rolnictwo i leśnictwo.

Gmina Grębocice jest typową gminą wiejską, więc w strukturze użytkowania gruntów dominują tu użytki rolne (patrz rozdział 12.1.).

Według informacji z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r. na terenie gminy zlokalizowanych było 271 gospodarstw rolnych, prowadzących działalność rolniczą, w tym 266 gospodarstw indywidualnych. Liczba gospodarstw rolnych znacząco spadła – względem liczby zarejestrowanej w ramach poprzedniego (przeprowadzonego w 2010 r.) Powszechnego Spisu Rolnego (wówczas na obszarze gminy znajdowało się 596 gospodarstw rolnych.).

Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w 2020 r. wynosiła w gminie Grębocice 22 ha i była wyższa od średniej dla ogółu gmin powiatu polkowickiego, ale nieco niższa, niż w innych analizowanych gminach wiejskich powiatu (tabela nr 10.2.1.).

W porównaniu do innych analizowanych gmin wiejskich powiatu polkowickiego gospodarstwa rolne w gminie Grębocice były najgorzej wyposażone w ciągniki (liczba ciągników na 100 ha użytków rolnych była tu nieco niższa niż w gminie Radwanice i znacząco niższa, niż w gminie Gaworzyce czy generalnie w powiecie polkowickim).

Tabela nr 10.2.1. Wybrane wskaźniki poziomu rozwoju rolnictwa w wybranych jednostkach terytorialnych według Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.

		powiat polkowicki	gmina Grębocice	gmina Radwanice	gmina Gaworzyce
Liczba gospodarstw rolnych	ogółem	1 694	271	208	194
Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego (grunty ogółem)	[ha]	18,16	25,96	24,01	22,0
Ciągniki rolnicze [szt.]	ogółem	1765	384	237	238
	na 100 ha użytków rolnych	6,16	5,22	5,68	6,04

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Chociaż indywidualne rolnictwo na obszarze gminy Grębocice należy ocenić jako rozdrobnione, to gmina należy do gmin o dość wysokiej średniej powierzchni gospodarstwa indywidualnego. Korzystniej też na tle województwa przedstawiała się struktura wielkościowa indywidualnych gospodarstw rolnych (tabela nr 10.2.2.). Dalszy, pożądany wzrost powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych będzie głównie efektem spadku ich liczebności.

Tabela nr 10.2.2. Struktura wielkości indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Grębocice – dane z ostatniego spisu rolnego (2020 r.).

Grupa wielkości gospodarstw (w ha)	Liczba gospodarstw	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw (w %)
do 1,0 włącznie	3	1,11
1 – 5	101	37,27
5 – 10	57	21,03
10 – 15	28	10,33
powyżej 15	82	30,26
RAZEM	271	100,00

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Oprócz przeważającej części areалу użytkowanego rolniczo, we władaniu rolników indywidualnych znajdują się prawie wszystkie budynki gospodarcze służące produkcji rolniczej. Zaznacza się przy tym wysoki stopień wykorzystania (rolniczego) tych obiektów w porównaniu ze stanem w innych rejonach województwa. Wysoki stopień wykorzystania gospodarczej zabudowy

potwierdza tezę o stosunkowo korzystnej sytuacji ekonomicznej grębocickiego rolnictwa. W dalszym rozwoju sektora rolniczego gminy należy się jednak liczyć ze wzrostem liczby budynków porzucanych przez rolników i niewykorzystywanych dla bezpośredniej produkcji rolnej. Związane to będzie z procesem zmniejszania się liczebności gospodarstw rolniczych (przy równoczesnym wzroście ich areалу). Pojawi się więc „postrolnicza” rezerwa majątku trwałego (albo co najmniej terenu budowlanego, jeśli budynki popadną w ruinę) dla podejmowania różnych aktywności gospodarczych.

W kierunkach produkcji rolniczej zdecydowanie dominuje produkcja roślinna. W strukturze zasiewów największy udział mają (wg danych PSR z 2020 r.) zboża – około 75%. Na drugim miejscu znajdują się rośliny przemysłowe – niespełna 10%, w tym głównie rzepak i rzepik. Ziemniaki (trzecia uprawa główna) obejmują areal stanowiący około 6,5%. Taka struktura upraw nie uległa zmianie, jest bowiem zgodna z uwarunkowaniami ekologicznymi grębocickiej rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Chów zwierząt odgrywa w gminie Grębocice, podobnie jak w większej części województwa dolnośląskiego, drugorzędną rolę. Świadczą o tym m.in. niskie wskaźniki obsady zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych (tabela nr 10.2.3.). Do końca lat 80. Hodowla była domeną gospodarstw uspołecznionych.

Tabela nr 10.2.3. Wskaźniki obsady zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wg Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.

	Pogłowie zwierząt[szt.]/100 ha użytków rolnych				
	bydło – ogółem	bydło – krowy	trzoda chlewna (świnie) – ogółem	trzoda chlewna – lochy	drób – ogółem
województwo dolnośląskie	12,00	4,93	25,32	2,78	770,86
powiat polkowicki	6,53	2,51	5,28	0,55	10009,27
gmina Grębocice	2,07	0,70	2,73	0,32	76,12

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

10.3. Bezrobocie.

Nowym zjawiskiem, jakie się pojawiło z początkiem lat 90. (w wyniku zmian ustrojowych kraju) jest bezrobocie. W 1996 r. objętych nim było 420 mieszkańców gminy, w 2003 r. wzrosło do 681 bezrobotnych, a następnie spadło do 179 bezrobotnych w 2020 r. (bezrobotni zarejestrowani wg danych GUS). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2020 r. w gminie stanowiła 5,4% ogółu ludności gminy w wieku produkcyjnym, co na tle gmin powiatu polkowickiego (średnio 4,70%;

z wyjątkiem gminy Przemków – 6,28%) czy województwa dolnośląskiego (4,02%) było odsetkiem dość wysokim.

Tak jak w większości innych obszarów województwa dolnośląskiego i kraju, wśród osób pozostających bez pracy w gminie w 2020 r. przeważały kobiety (ponad 64% zarejestrowanych bezrobotnych). Bezrobocie dotyka też w większym stopniu ludzi młodych (rozpoczynających pracę) oraz osoby o niższym wykształceniu: podstawowym i zasadniczym zawodowym.

Wielkość bezrobocia podlega wahaniom z roku na rok. Dotyczy to całego kraju i regionu (województwa), co wskazuje, że ten niepożądany społecznie proces ma podłoże makroekonomiczne i w dużym stopniu zależy od wahań koniunktury gospodarczej kraju.

10.4. Uwarunkowania wynikające z rozwoju strefy gospodarczej i bazy ekonomicznej gminy – podsumowanie.

1. Podstawową funkcją gospodarczą gminy Grębocice pozostaje rolnictwo – produkcja bezpośrednia.
2. W strukturze podmiotów gospodarczych (nie będących gospodarstwami rolnymi) przeważają przedsiębiorstwa prywatne i małe – o zatrudnieniu do 9 osób; wskaźnik 52 podmioty gospodarcze /1000 mieszkańców należy do niskich.
3. Wśród największych przedsiębiorstw działających na terenie gminy, zdecydowanie dominuje KGHM Polska Miedź S.A. Kolejne miejsce zajmują branże związane z rolnictwem, a następnie z przemysłem i budownictwem.
4. W dalszym rozwoju gospodarczym gminy przewiduje się koncentrację gospodarstw rolnych (spadek ich liczby przy powiększaniu areалу produkcyjnego) oraz rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości (w tym nierolniczej). Rozwój ten nie będzie wywoływał istotnych skutków przestrzennych. Znaczna bowiem część nowych przedsięwzięć gospodarczych będzie mogła być realizowana na dotychczasowych terenach osadniczych (m.in. z wykorzystaniem porolniczego majątku trwałego).

DZIAŁ III.

**UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE
Z ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA
I STRUKTURY WŁASNOŚCI GRUNTÓW**

11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.

11.1. Struktura własności gruntów.

Grunty będące własnością gminy obejmowały w 1998 r. jedynie 92 ha, tzn. niespełna 0,8% obszaru gminy. Do roku 2005 powierzchnia gruntów znajdujących się w gestii gminy wzrosła do 324 ha, tj. do 2,7%, a do końca 2010 r. – do 335 ha, tj. do 2,8% obszaru gminy. Nadal jednak jest to udział bardzo niewielki, przy czym aż 66,6% areálu gminnego to drogi, a rowy melioracyjne ok. 7,5%. Użytki rolne stanowią około 12%. Niemal wszystkie tereny sportowo-rekreacyjne należą do gminy. Zajmują one łącznie powierzchnie około 21 ha (6,3% gruntów gminnych).

Tabela nr 11.1.1. Struktura własności gruntów (opracowano na podstawie „Wykazu gruntów” – stan na 01.01.2005 r. i 01.01.2011 r.).

Lp.	Rodzaj własności	2005 r.		2011 r.	
		ha	%	ha	%
1.	Skarb Państwa – z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	6 190	51,1	5 412	44,6
2.	Skarb Państwa – grunty przekazane w użytkowanie wieczyste	576	4,8	541	4,5
3.	Spółki	0	0	0	0
4.	Gmina	324	2,7	335	2,8
5.	Gmina – grunty przekazane w wieczyste użytkowanie	2	0,0	2	0
6.	Własność samorządowa – osoby prawne i nieznanego właściciela gruntów	0	0	0	0
7.	Prywatne, w tym:	4 874	40,2	5 533	45,8
7.1	- indywidualne gospodarstwa rolne	4 568		5 180	
7.2	- osoby fizyczne nie posiadające gospodarstwa rolnego	306		353	
8.	Spółdzielnie	23	0,2	3	0
9.	Kościół i wspólnoty wyznaniowe	99	0,8	99	0,8
10.	Wspólnoty gruntowe	0	0	0	0
11.	Powiat	0	0	98	0,8
12.	Powiatowe przekazane w wieczyste użytkowanie	0	0	0	0
13.	Województwo	0	0	34	0,3
14.	Pozostałe (spółki prawa handlowego, pozostałe osoby)	20	0,2	51	0,4
	Razem	12 108*	100,0	12 108*	100,0

*bez powierzchni wyrównawczej (62 ha).

Źródło: Zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków. Starostwo Powiatowe w Polkowicach.

Do prywatnych właścicieli należy obecnie 45,7% powierzchni gminy, przy czym 93,6% z tego areálu do rolników indywidualnych (w 2006 r. procent ten był wyższy i wynosił 97,3%).

Udział państwa w strukturze własności gruntów wynosi prawie 45%; na własność tę składają się głównie grunty Własności Rolnej Skarbu Państwa i Lasów Państwowych. Niewielki areál gruntów państwowych przekazany został w wieczyste użytkowanie – 4,5% powierzchni gminy. W porównaniu z rokiem 2005 powierzchnia gruntów państwowych, których udział był wówczas największy (51,1%), zmniejszył się o 12,6 %. Obecnie dominują już grunty prywatne, przy czym

w analizowanym okresie nastąpił spadek udziału indywidualnych gospodarstw rolnych na rzecz gruntów budowlanych.

11.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury własności gruntów – podsumowanie.

1. Pomimo pewnego wzrostu nadal niewielki jest udział gruntów znajdujących się w gestii gminy (tylko 2,8% powierzchni gminy); może to ograniczać działalność inwestycyjną gminy (realizację lokalnych celów publicznych). Dodatkowo większość areálu tych gruntów to drogi gminne (66,6%), a relatywnie duży jest też udział rowów melioracyjnych (ok. 7,5% całkowitej powierzchni gruntów gminnych).
2. Nadal wysoki (choć już nie dominujący) jest udział własności państwowej (prawie 45%), w tym zwłaszcza terenów rolnych, co stwarza potencjalnie korzystne uwarunkowania dla realizacji celów publicznych (ponadlokalnych).
3. W areale gruntów osób fizycznych zdecydowanie przeważają grunty należące do indywidualnych gospodarstw rolnych.

12. UKŁAD FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY I STRUKTURA UŻYTKOWANIA TERENÓW.

12.1. Struktura użytkowania terenów.

Powierzchnia gminy Grębocice wynosi 12 170 ha (121,7 km²). W strukturze użytkowania gruntów dominują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące niemal 71% obszaru gminy. Niewielki udział stanowią natomiast tereny osadnicze (około 3,82% obszaru gminy) oraz tereny komunikacyjne (około 3,42%). Przewaga lub zbliżony udział terenów komunikacyjnych i osadniczych charakteryzuje gminy wiejskie.

Przestrzeń rolniczą gminy Grębocice tworzą przede wszystkim grunty orne – niemal 87%. Łąki trwałe zajmują z kolei 7,55%, a pastwiska 4,09%. Najmniejszy udział w gminnej przestrzeni rolniczej mają natomiast sady – 0,17% i rowy – 1,22%.

W strukturze terenów osadniczych dominują grunty rolne zabudowane, zajmujące 37,39% terenów osadniczych. Znaczny udział stanowią również tereny przemysłowe (około 31,5%), ze względu na fakt przypisania do tej grupy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”. Mniejszym udziałem w strukturze terenów osadniczych odznaczają się tereny: mieszkaniowe (17,51%), rekreacyjne (8,28%) oraz inne tereny zabudowane (4,82%).

Charakterystyczną cechą przestrzeni osadniczej gminy jest stosunkowo niewielki stopień rozproszenia zabudowy (terenów zainwestowanych). Zdecydowana większość terenów osadniczych to dość małe, ale skupione układy przestrzenne o mniej lub bardziej gęstej (intensywnej) zabudowie, w zależności od typu genetycznego miejscowości. Rozproszona pojedyncza zabudowa, w tym związana z gospodarką rolniczą, odgrywa marginalną rolę w układzie przestrzennym i w krajobrazie gminy.

Znaczny stopień skupienia osadnictwa, a więc nieliczne przypadki oderwania zabudowy od głównych układów osadniczych, to korzystna cecha przestrzeni gminy z różnych punktów widzenia: gospodarczego, społecznego, komunikacyjnego, krajobrazowego, a także ekologicznego.

W istniejącym, historycznie ukształtowanym systemie komunikacyjnym, większość utwardzonych dróg (z wyjątkiem drogi wojewódzkiej nr 292) przebiega poprzez układy osadnicze gminy. Są one obustronnie zabudowane, co utrudnia ruch, stwarza zagrożenia wypadkami drogowymi oraz negatywnie wpływa na warunki aerosanitarne i akustyczne miejscowości. Utrudnia też modernizację dróg w kierunku podwyższenia ich klasy technicznej (poszerzenia pasa drogowego w liniach rozgraniczających).

Przestrzeń rolnicza gminy odznacza się dużą zwartością. Przecinają ją jedynie linie układu komunikacyjnego oraz mniej ingerujące z tą przestrzeń sieci infrastruktury technicznej, a także skupione (najczęściej wzdłuż dróg), ale niezbyt rozległe układy osadnicze. Ciągłość przestrzeni

rolniczej, jako cecha korzystna z ekologicznego i gospodarczego punktu widzenia, powinna być maksymalnie zachowana także w dalszym rozwoju przestrzennym gminy. Mniej korzystną cechą terenów użytków rolnych jest stosunkowo mały udział zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, a zwłaszcza pasów zadrzewień o charakterze wiatrochronnym.

Gmina jest uboga w wody powierzchniowe. Wody płynące pokrywają 0,22% powierzchni gminy, a stojące wody powierzchniowe około 0,01%. Istnieją jednak pewne warunki naturalne, zwłaszcza w dolinach cieków, dla budowy stawów, co byłoby korzystne, tak z ekologicznego, jak i z gospodarczego punktu widzenia.

Stosunkowo niewielki odsetek gruntów przypada na lasy – około 20,29%, a łącznie z terenami zadrzewionymi – 21,44%.

Szczegółową strukturę użytkowania gruntów w gminie Grębocice przedstawia poniższa tabela nr 12.1.1.

Tabela nr 12.1.1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Grębocice w 2022 r.

Rodzaj użytkowania	ha	%	%
PRZESTRZEŃ ROLNICZA	8592,3	70,60	100
Grunty orne	7471,9	61,40	86,96
Sady	14,8	0,12	0,17
Łąki trwałe	649,1	5,33	7,55
Pastwiska	351,7	2,89	4,09
Stawy	0	0,00	0,00
Rowy	104,8	0,86	1,22
LASY, ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA	2608,8	21,44	100
Lasy	2469,4	20,29	94,66
Zadrzewienia i zakrzaczenia	139,4	1,15	5,34
TERENY ZAINWESTOWANE*	880,6	7,24	-
Tereny osadnicze*	464,8	3,82	100
Tereny mieszkaniowe	81,4	0,67	17,51
Tereny przemysłowe	146,5	1,20	31,52
Grunty rolne zabudowane	173,8	1,43	37,39
Tereny zabudowane – inne	22,4	0,18	4,82
Tereny zurbanizowane niezabudowane	2,2	0,02	0,48
Tereny rekreacyjne	38,5	0,32	8,28
Tereny komunikacyjne	415,8	3,42	100
Drogi	382,5	3,14	91,99
Koleje	32,1	0,26	7,72
Inne komunikacyjne	1,2	0,01	0,29
Użytki kopalne	9,3	0,08	-
Wody	27,7	0,23	100
Wody płynące	26,5	0,22	95,67
Wody stojące	1,2	0,01	4,33
Użytki ekologiczne	0	0,00	-

Rodzaj użytkowania	ha	%	%
Nieużytki	50	0,41	-
Tereny różne	1,3	0,01	-
RAZEM	12170	100	

* Grunty rolne zabudowane stanowią pod względem funkcjonalnym część terenów osadniczych, dlatego zaliczono je tu do terenów osadniczych i – w konsekwencji – zainwestowanych.

Źródło: Zestawienia zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków. Starostwo Powiatowe w Polkowicach.

12.2. Uwarunkowania wynikające ze struktury funkcjonalno-przestrzennej – podsumowanie.

1. Struktura użytkowania gruntów odpowiada miejscowym uwarunkowaniom siedliskowym. Zdecydowanie dominuje przestrzeń rolnicza (ponad 71% obszaru gminy), charakteryzująca się wysokimi walorami produkcyjnymi; przeważają grunty orne.
2. Relatywnie wysoki udział terenów przemysłowych wynika z występowania tu obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” oraz terenów dla szybów górniczych wraz z przyległymi obiektami.
3. Dotychczas ukształtowaną strukturę przestrzeni uznać można za racjonalną i odpowiadającą miejscowym uwarunkowaniom środowiskowym.

13. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.

13.1. Komunikacja kolejowa i autobusowa.

Przez gminę Grębocice przebiega linia kolejowa nr 273 relacji: Wrocław Główny – Szczecin Główny, odcinek Rudna – Gwizdanów - Głogów. Linia ta została zaliczona do linii państwowego znaczenia (na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 maja 2019 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym*).

Według informacji od zarządcy ww. linii na jej odcinku Rudna – Gwizdanów - Głogów średniodobowe natężenie ruchu wynosiło w pierwszej połowie 2022 r. 106 pociągów/dobę, w tym 44 pociągi towarowe/dobę.

W gminie Grębocice znajduje się jedna stacja kolejowa – we wsi Grębocice. Na stacji tej zatrzymują się pociągi dwóch przewoźników – Koleje Dolnośląskie S.A. i POLREGIO S.A. Pociągi z Grębocic kursują w wielu kierunkach, w tym zapewniają połączenia m.in. do i z: Głogowa, Jelcza-Laskowic, Legnicy, Strzelina, Wrocławia i Zielonej Góry [e-podróżnik.pl, stacja kolejowa Grębocice...].

Na obszarze gminy Grębocice zlokalizowanych jest 8 przejazdów drogowych, 4 różnych kategorii (które wyróżnione są w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 17 kwietnia 2020 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych oraz bocznic kolejowych z drogami i ich usytuowanie*). Niemal wszystkie z tych przejazdów – z wyjątkiem 3 – są wyposażone w systemy i urządzenia zabezpieczenia ruchu (w zależności od kategorii rogatkami lub samoczynną sygnalizacją świetlną).

Tabela nr 13.1.1.1. Liczba przejazdów drogowych na linii kolejowej nr 273 w gminie Grębocice w podziale na kategorie.

Oznaczenie literowe kategorii przejazdu	Liczba przejazdów w gminie Grębocice	Lokalizacja przejazdu*
A	2	rejon wsi Grębocice i Retków (na drodze powiatowej i na drodze gminnej – ul. Spółdzielczej)
B	2	na drogach powiatowych
C	1	na drodze powiatowej
D	3	na dojazdach do pól i na drodze przeciwpożarowej

źródło: opracowanie własne na podstawie https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/Imgp_2.html?gpmap=gp0 oraz informacji PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Centrala w Warszawie*.

Komunikacja autobusowa w gminie Grębocice obsługiwana jest przez firmę „Intertrans” PKS Głogów S.A., która zapewnia wiele połączeń wewnętrznych i zewnętrznych – najwięcej

z Grębolicami. Wszystkie miejscowości gminy Grębocice mają dostęp do publicznej komunikacji autobusowej.

13.2. Układ drogowy.

Gminę Grębocice omijają główne szlaki drogowej komunikacji międzynarodowej i międzyregionalnej, w tym przez jej teren nie przechodzi żadna droga krajowa.

13.2.1. Drogi wojewódzkie.

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 292 relacji: Nowa Sól (DW 315) – Bytom Odrzański – gr. Województwa – Brzeg Głogowski – Głogów – (po DK 12) – Głogów – Nieszczyce – Chobienia - Ścinawa – (po DK 36) – Ścinawa – Zaborów – Lisowice/k. Prochowic (DK 36) . Droga ta ma parametry, które wskazują na klasę główną (G). Droga ta powstała z połączenia dawnych dróg o następujących numerach: 292, 334, 111, 36 i 372 [Wykaz dróg wojewódzkich....]. Droga wojewódzka nr 292, o pełnych parametrach klasy głównej (G), została wybudowana w latach 1970-80, jako element tzw. małej obwodnicy LGOM (Lubin – Polkowice – Potoczek – Głogów – Studzionki – Rudna – Lubin) na osi, która miała połączyć istniejącą Hutę „Głogów” z projektowaną wówczas Hutą „Orsk”.

We wrześniu 2019 r. dawna droga wojewódzka nr 104 relacji: Trzęsów (DW 292) – Leszkowice (DW 330), której odcinek prowadził przez północną część gminy, została pozbawiona rangi drogi wojewódzkiej (na mocy Uchwały Nr X/277/19 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 września 2019 r. w *sprawie pozbawienia dróg i odcinków dróg kategorii dróg wojewódzkich*). Droga ta miała marginalne znaczenie dla obsługi ruchu komunikacyjnego w skali regionu.

W związku z rozbudową obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, odcinek drogi wojewódzkiej nr 331, prowadzący przez gminę Grębocice, został zaliczony do kategorii dróg powiatowych. Odcinek ten charakteryzuje się dość dobrymi parametrami technicznymi. Jego likwidacja osłabiła strukturę układu drogowego w gminie.

13.2.2. Drogi powiatowe.

Przez teren gminy przechodzi 12 dróg powiatowych, w tym dla 9 z nich zarządca określił parametry techniczne jako odpowiadające drogom klasy zbiorczej (Z), a dla pozostałych lokalnej (L).

Drogi powiatowe w gminie Grębocice pełnią ważniejszą, niż drogi wojewódzkie, rolę w obsłudze terenów osadniczych. Drogi te zapewniają podstawowe połączenia pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi, w tym z siedzibą gminy.

Tabela nr 13.2.2.1. Zestawienie (numerowanych) dróg powiatowych.

Lp.	Numer drogi	Klasa drogi	Przebieg drogi	Długość [km]
1.	1001D	Z	Retków – Stara Rzeka – Grodowiec	11,89
2.	1011D	L	Piersna granica powiatu – Żabice	2,36
3.	1013D	Z	Jerzmanowa granica powiatu – Obiszów	2,36
4.	1128D	Z	Świnino- Kwielice – Ogorzelec – granica powiatu Głogów	7,57
5.	1130D	Z	Grębocice – Kwielice	1,71
6.	1131D	Z	Retków – Żabice – Trzęsów	7,38
7.	1132D	L	Proszyce – Proszówek	3,93
8.	1133D	L	Grodziszczce – Krzydłowice-	3,94
9.	1134D	Z	Grębocice -Wilczyn – Stara Rzeka	4,23
10.	1136D	Z	Wilczyn – Świnino –Żuków – Komorniki-Tarnówek	8,88
11.	1201D	Z	Rudna granica powiatu – Krzydłowice - Retków – granica powiatu Przedmoście	11,01
12.	1202D	L,Z	droga wojewódzka nr 292 – granica gminy (Pęcław)-Trzęsów-granica gminy (Rudna)	4,19

źródło: opracowanie własne na podstawie <https://powiatpolkowice.lp-portal.pl>.

13.2.3. Drogi gminne.

Sieć dróg gminnych w gminie Grębocice pełni rolę pomocniczą w stosunku do sieci dróg wyższego rzędu (tj. powiatowych i wojewódzkiej). Sieć ta jest stosunkowo gęsta – składa się na nią 65 dróg gminnych o łącznej długości niespełna 32,5 km (tabela nr 13.2.3.1).

Tabela nr 13.2.3.1. Zestawienie (numerowanych) dróg gminnych.

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Długość [w km]
1.	1D	Krzydłowice – przez wieś	0,07
2.	1SD	Krzydłowice – przez wieś	0,006
3.	2D	Grębocice (ul. Chabrowa)	0,03
4.	3D	Grębocice (ul. Różana)	0,03
5.	4D	Grębocice (ul. Konwaliowa)	0,04
6.	5D	Grębocice (ul. Azaliowa)	0,03
7.	6D	Grębocice (ul. Wrzosowa)	0,03
8.	1001D	Grębocice – dawna droga powiatowa	2,21
9.	100514D/100941D	-	0,16
10.	100514 D	Kwielice – Kurów Mały	1,03
11.	100941 D	Żabice – Rzeczyca – Krzydłowice	6,78

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Długość [w km]
12.	100942 D	granica gminy – Pęcław – Czerńczyce – Bucze – Szymocin	3,89
13.	100943 D	od drogi nr 100948 D – do drogi powiatowej nr 1001D	2,21
14.	100944D	Krzydłowice – Gawronki	2,10
15.	100945 D	Krzydłowice – Bytków	1,40
16.	100946 D	Kwielice – Jaczów	3,25
17.	100947 D	droga powiatowa nr 1001D – Grodowiec	1,76
18.	100948 D	Grębocice (ul. Spółdzielcza) – droga powiatowa 1201D	1,63
19.	100949 D	Rzeczyca – droga powiatowa 1131D	0,73
20.	100950D	Grębocice (ul. Bankowa)	0,006
21.	100951D	Grębocice (ul. Działkowa)	0,04
22.	100952D	Grębocice (ul. Zielona)	0,04
23.	100952SD	Grębocice (ul. Zielona)	0,03
24.	100953D	Grębocice (ul. Szkolna)	0,05
25.	100954D	Grębocice (ul. Wąska)	0,002
26.	100955D	Grębocice (ul. Kościelna)	0,07
27.	100956D	Grębocice (ul. Wspólna)	0,09
28.	100957D	Grębocice (ul. Krótka)	0,002
29.	100958D	Grębocice (ul. Kwiatowa)	0,08
30.	100959D	Grębocice (ul. Irysowa)	0,001
31.	100960D	Grębocice (ul. Parkowa)	0,002
32.	100961D	Grębocice (ul. Polna)	1,16
33.	100961SD	Grębocice (ul. Polna)	0,009
34.	100962D	Grębocice (ul. Radosna)	0,06
35.	100963D	Grębocice (ul. Słoneczna)	0,09
36.	100964D	Stara Rzeka	0,07
37.	100965D	Stara Rzeka	0,05
38.	100966D	Proszówek	0,08
39.	100967D	Obiszów	0,08
40.	100967SD	Obiszów	0,03
41.	100968D	Żabice	0,02
42.	100969D	Żabice	0,08
43.	100969SD	Żabice	0,001
44.	100970D	Szymocin	1,30
45.	100970SD	Szymocin	0,03
46.	100971D	Kwielice	1,30
47.	100972D	Kwielice	0,02
48.	100973D	Grodowiec	0,04
49.	100974D	Krzydłowice	0,05
50.	100975D	Krzydłowice	0,08
51.	100976D	Grodziszczce	0,03
52.	100977D	Grodziszczce	0,03
53.	100978D	Grodziszczce	0,04
54.	100979D	Duża Wólka	0,036

Lp.	Numer drogi	Przebieg drogi	Długość [w km]
55.	100979SD	Duża Wólka	0,009
56.	100980D	Bieńków	0,05
57.	121501D	Trzęsów	0,03
58.	121502D	Trzęsów	0,05
59.	121503D	Trzęsów	0,002
60.	121504D	Wilczyn	0,05
61.	121505D	Grodowiec	0,07
62.	121505SD	Grodowiec	0,004
63.	121506D	Czerńczyce	0,07
64.	121507D	Ogorzelec-Grębocice	1,80
65.	121508D	wzdłuż OUOW „Żelazny Most”	2,40
Razem			32,40

Nawierzchnia dróg gminnych w gminie Grębocice jest zróżnicowana, występuje nawierzchnia: żwirowa, brukowa, z kostki kamiennej, z kostki prefabrykowanej, ustabilizowana za pomocą żwiru lub żużlu oraz utwardzona masą bitumiczną.

13.2.4. Trasy rowerowe i szlaki turystyczne.

Zróżnicowane ukształtowanie terenu gminy Grębocice – nizinne okolice części centralnej oraz pagórki Wzgórz Dalkowskich na południu i południowym zachodzie – wraz z walorami przyrodniczymi i kulturowymi Grodowca stanowi o atrakcyjności gminy dla turystyki, w tym turystyki rowerowej.

Na obszarze gminy został wytyczony szlak rowerowy zaprojektowany w formie pętli rozpoczynającej się i kończącej się przy stacji PKP w Grębolicach. Długości trasy rowerowej (według danych zamieszczonych na stronie Urzędu Gminy) wynosi około 60 km, a czas przejazdu został oszacowany na około 5 h. Szlak ten został zaprojektowany w taki sposób, aby turyści mogli podziwiać miejsca cenne zarówno przyrodniczo, jak i architektonicznie oraz historycznie. Większość szlaku prowadzi publicznymi drogami asfaltowymi, jednak część odcinków biegnie drogami i duktami leśnymi czy ścieżkami i drogami polnymi. Szlak prowadzi przez następujące miejscowości: Grębocice, Szymocin, Żabice, Piersną i Leszkowie (w gminie Pęcław), Trzęsów, Rzeczyce, Krzydłowice, Żuków (w gminie Polkowice), Bieńków, Dużą Wólkę, Obiszów i Kwielice. Szlak łączy się z innymi szlakami o charakterze regionalnym: w Leszkowicach w gminie Pęcław ze Szlakiem Odry, w Dużej Wólce i Grębolicach ze szlakiem Wojszyn – Rokitki.

Na obszarze gminy wyznaczono także szlak rowerowy „BIKE PARK Obiszów” o długości 35 km, z sumą przewyższeń do pokonania wynoszącą 560 metrów. Pętla oznakowana jest przy pomocy 333 charakterystycznych słupków, a 1 usytuowany jest w pobliżu boiska w Obiszowie.

Trasa przebiega w pobliżu atrakcji turystycznych np. grodziska wczesnosłowiańskiego plemienia Dziadoszan czy cmentarzyska kultury łużyckiej.

Na terenie gminy Grębocice wytyczono także piesze szlaki turystyczne, tj.:

- odcinek Dolnośląskiej Drogi Św. Jakuba, prowadzącej z kolegiaty w Głogowie, m.in. przez Grodowiec - do granicy polsko-niemieckiej w Zgorzelcu; omawiany szlak stanowi fragment drogi św. Jakuba, tj. europejskiej sieci szlaków prowadzących do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela w Hiszpani;
- ścieżkę przyrodniczo-kulturową prowadzącą przez Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Grodowiec”, między innymi do Sanktuarium Maryjnego w Grodowcu – o długości 3 km (szacowany czas przejścia wynosi 1 godzinę);
- szlak zabytkowych kościołów gminy Grębocice, który obejmuje 6 kościołów (pw. Św. Marcina z Tours w Grębocicach, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Szymocinie, pw. Św. Michała Archaniola w Kwielicach, pw. Św. Jadwigi Śląskiej w Rzeczycy, pw. Św. Jana Chrzciciela w Grodowcu oraz pw. Św. Marii Magdaleny w Krzydłowicach);
- ścieżkę przyrodniczą „Uroczysko Obiszów”, która prowadzi przez rezerwat przyrody „Uroczysko Obiszów” – o długości 4 km (szacowany czas przejścia wynosi 2 godziny) [<https://grebocice.com.pl/szlaki-turystyczne.html>].

13.3. Uwarunkowania wynikające z istniejącego systemu komunikacyjnego oraz możliwości i potrzeb jego rozwoju – podsumowanie.

1. Przez gminę i jej siedzibę – Grębocice, przebiega linia nr 273 relacji: Wrocław Główny – Szczecin Główny, państwowego znaczenia. Na terenie gminy znajduje się jedna stacja kolejowa – Grębocice.
2. Wszystkie miejscowości gminy obsługiwane są przez komunikację autobusową. Oferowanych jest wiele – zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych – połączeń komunikacyjnych. Gmina posiada bezpośrednie połączenia z takimi miejscowościami rejonu, jak np.: Głogów, Polkowice, Rudna.
3. Przez obszar gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 292 relacji Nowa Sól – Bytom Odrzański – Głogów – Nieszczyce – Chobienia - Ścinawa – Zaborów, która powstała z połączenia dróg 292, 334, 111, 26 i 372.

4. W obsłudze terenów gminy ważniejszą rolę, niż droga wojewódzka, odgrywają drogi powiatowe. Drogi te zapewniają podstawowe połączenia pomiędzy poszczególnymi jednostkami osadniczymi, w tym z siedzibą gminy.
5. Zróżnicowane ukształtowanie terenu gminy Grębocice oraz wysokie walory przyrodniczymi i kulturowe gminy stanowią o atrakcyjności gminy dla turystyki, w tym turystyki rowerowej. Z tego względu na obszarze gminy zostały wytyczone szlaki rowerowe zaprojektowane w formie pętli – jednej rozpoczynającej się i kończącej się przy stacji PKP w Grębolicach, a drugiej prowadzącej z boiska w Obiszowie. Ponadto wytyczono 4 piesze ścieżki – odcinek Dolnośląskiej Drogi św. Jakuba, przyrodniczo-kulturową „Grodowiec”, przyrodniczą „Uroczysko Obiszów” i szlak zabytkowych kościołów gminy Grębocice.

14. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

14.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

Zagadnieniami z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na obszarze gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębolicach. Odpowiada on za funkcjonowanie i rozwój istniejących komunalnych sieci i urządzeń wodociągowych oraz istniejących sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

14.1.1. Zaopatrzenie w wodę.

Sieć wodociągowa w gminie Grębocice jest dobrze rozbudowana. Wszystkie miejscowości położone na obszarze gminy Grębocice są zwodociągowane. W 2020 r. (wg danych GUS) sieć wodociągowa w gminie składała się z odcinków o łącznej długości 91,7 km. Sieć ta jest rozbudowywana sukcesywnie, w miarę potrzeb indywidualnych inwestorów. Odsetek mieszkańców gminy korzystających z sieci wodociągowej osiągnął w 2014 r. 99,9% (wg danych GUS) i od tego czasu stale utrzymuje się na tak wysokim poziomie. Poziom wyposażenia w sieci wodociągowe na terenie gminy Grębocice jest porównywalny z innymi gminami wiejskimi powiatu polkowickiego (99,0% w 2020 r.) i wyraźnie wyższy w stosunku do średniej dla gmin wiejskich województwa dolnośląskiego (92,4% w 2020 r.).

Woda uzdatniona dostarczana jest do odbiorców za pośrednictwem dwóch systemów wodociągów należących do gminy. Gminną sieć rozdzielczą tworzą rurociągi PCV o średnicach Ø 80-160 mm.

Najbardziej rozbudowany system wodociągów, zasilany jest z podziemnego ujęcia wody, zlokalizowanego w miejscowości Grębocice. System wodociągów zasilanych z ujęcia „Grębocice” zaopatruje w wodę miejscowości: Grębocice, Grodowiec, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Proszycy, Retków, Stara Rzeką, Bieńków, Dużą Wólkę, Świnino, Krzydłowice, Proszówek, Grodziszczce i Wilczyn. Stacja uzdatniania wody (wraz z hydrofornią) znajduje się w Grębolicach, natomiast pozostałe hydrofornie zlokalizowane są w: Grodowcu, Kwielicach i Krzydłowicach. Zapewniają one potrzebne ciśnienie wody w rozdzielczej sieci wodociągowej w miejscowościach, w których się znajdują.

Drugi z gminnych systemów wodociągów zaopatrywany jest w wodę z ujęcia w Rzeczycy. Omawiany system zaopatruje w wodę 6 miejscowości położonych na obszarze gminy. Są to: Bucze, Czerńczyce, Rzeczycą, Szymocin, Trzęsów i Żabice. Stacja uzdatniania wody znajduje się w Rzeczycy.

Na obszarze gminy znajdują się także nieczynne odcinki wodociągów, np. przebiegające na trasie Grębocice – Wilczyn (wodociąg gminny) i Stara Rzeka – Proszycze (wodociąg „Energetyki” Sp. z o.o.).

Z analizy ilości wody dostarczonej gospodarstwom domowym (według GUS) wynika, iż w latach 2010-2020 ilość ta podlegała znacznym wahaniom. Można jednak zauważyć pewną tendencję wzrostową, wynikającą z przyrostu liczby odbiorców (tabela nr 14.1.1.1.).

Tabela nr 14.1.1.1. Woda dostarczona gospodarstwom domowym w gminie Grębocice.

Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam³]										
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
136,4	144,8	136,8	136,2	135,4	131,3	144,0	147,9	165,1	159,8	167,7

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średni wskaźnik zużycia wody w gospodarstwach domowych gminy Grębocice w analizowanych latach (2010-2020) wyniósł 27,22 m³/mieszkańca (tabela nr 14.1.1.2.). Wartość ta jest nieco wyższą od średniej zanotowanej w gminach wiejskich powiatu polkowickiego (26,58 m³/mieszkańca wg danych GUS) lecz nieco niższą od średniej dla gmin wiejskich województwa dolnośląskiego (27,37 m³/mieszkańca). Należy podkreślić, iż wartość omawianego wskaźnika w gminie Grębocice w analizowanym okresie (2010-2020) podlegała nieznacznym fluktuacjom. Podobna tendencja zauważalna jest w pozostałych analizowanych jednostkach terytorialnych.

Tabela 14.1.1.2. Wskaźnik zużycia wody w gospodarstwach domowych w gminie Grębocice na tle wskaźników zużycia wody w powiecie i województwie (w m³/rok) – przez jednego mieszkańca w latach 2010-2020.

Jednostka terytorialna	Lata										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
gmina Grębocice	25,6	27,3	25,7	25,5	25,2	24,6	26,7	27,4	30,7	29,8	30,9
powiat polkowicki – ogółem	31,8	28,4	29,9	28,9	29,1	30,3	30,3	29,1	27,9	29,2	30,3
powiat polkowicki – gminy wiejskie	b.d.	b.d.	25,7	24,7	23,8	25,4	26,1	27,7	27,9	28,0	29,9
województwo dolnośląskie – ogółem	24,0	24,3	24,6	23,8	24,4	25,9	26,4	25,8	27,5	28,5	29,0
województwo dolnośląskie – gminy wiejskie	25,1	26,0	26,2	25,2	26,1	27,4	27,7	27,4	29,1	30,0	30,9

b.d. – brak danych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W związku z wdrażaniem „Programu Ochrony Środowiska gminy Grębocice”, w celu ochrony wód podziemnych, dla gminy Grębocice planowane są działania takie jak: budowa płyt obornikowych i zbiorników na gnojowice, konserwacja systemów i urządzeń melioracji.

14.1.2. Odprowadzanie ścieków.

Sieć kanalizacyjna na obszarze gminy Grębocice składa się (według danych GUS za 2020 r.) z odcinków o łącznej długości 102,6 km. Sieć jest stosunkowo nowa (pierwszy etap budowy zakończono w 1996 r.). Stan techniczny tej sieci określa się jako dobry; jej eksploatacja przebiega bez większych problemów. Sieci kanalizacji grawitacyjnej (zbudowanej z rur PCV Ø 160 i Ø 200) i tłocznej (zbudowanej z rur PCV 110 i PE 63), o łącznej długość 102,6 km, obsługuje wszystkie miejscowości w gminie.

Nieznaczny, ale sukcesywny, przyrost długości sieci kanalizacyjnej następuje w gminie od lat. Wraz ze wzrostem długości sieci kanalizacyjnej wzrosła także liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania.

Jednocześnie wzrosła liczba mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej (z 78,3% w 2010 r. do 99,6% w 2020 r.). W porównaniu z powiatem polkowickim i województwem dolnośląskim (zarówno z gminami wiejskimi, jak i ogółem) poziom dostępności sieci kanalizacyjnej w gminie Grębocice w 2020 r. można było określać jako wysoki (tabela nr 14.1.2.1.).

Tabela nr 14.1.2.1. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2010-2020.

Jednostka terytorialna	Korzystający z kanalizacji sanitarnej [%]										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
gmina Grębocice	78,3	78,4	78,4	78,6	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6
powiat polkowicki – gminy wiejskie	<i>b.d.</i>	<i>b.d.</i>	60,2	60,5	81,9	84,5	84,4	84,6	85,6	87,1	87,3
powiat polkowicki – ogółem	76,1	78,9	79,3	79,4	86,0	86,6	86,7	86,7	86,6	87,2	87,2
województwo dolnośląskie – gminy wiejskie	34,5	37,1	39,2	40,4	47,3	49,2	50,4	51,1	51,5	52,7	53,3
województwo dolnośląskie – ogółem	68,1	69,3	70,1	70,8	75,0	75,7	76,3	76,6	76,5	76,9	77,1

b.d. – brak danych

źródło: opracowane na podstawie danych GUS.

Ścieki bytowe z prawie wszystkich miejscowości znajdujących się na terenie gminy odprowadzane są do centralnej oczyszczalni ścieków komunalnych. Zlokalizowana jest ona

w odległości około 450 m na północny-zachód od miejscowości Grębocice. Jest to mechaniczno-biologiczno-chemiczna oczyszczalnia, o przepustowości do 700 m³/d (dane GUS). Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych z tej oczyszczalni jest, znajdujący się w sąsiedztwie i łączący się z rzeką Rudną, rów Ru-12. Dąży się do przyłączania nowych użytkowników do istniejącej sieci kanalizacyjnej, jednakże w przypadku braku możliwości technicznych podłączenia do kanalizacji dopuszcza się możliwość budowy indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych.

Według danych GUS w latach 2015-2020 ilość ścieków odprowadzanych z obszaru gminy Grębocice siecią kanalizacyjną sukcesywnie wzrasta, przy czym wzrost ten nie jest stały (nie występuje z roku na rok). Generalny wzrost ilości odprowadzanych ścieków zauważalny jest także w innych gminach wiejskich powiatu i województwa (tabela nr 14.1.2.2.). Wykazany generalny przyrost produkcji ścieków w analizowanych latach 2015 – 2020 związany jest częściowo ze wzrostem zużycia wody.

Tabela 14.1.2.2. Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną.

rok	Ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną [dam ³]					
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
gmina Grębocice	126,3	141,7	134,4	150,0	194,2	150,5
powiat polkowicki – gminy wiejskie	281,6	290,0	310,1	356,5	411,5	375,7
powiat polkowicki – ogółem	1768,4	1792,9	1864,8	2003,1	1781,4	1752,9
województwo dolnośląskie – gminy wiejskie	9675,4	9711,3	10254,2	10796,1	12089,3	12406,6
województwo dolnośląskie – ogółem	89799,2	88013,8	88978,6	90680,5	95754,9	95028,3

źródło: opracowane na podstawie danych GUS.

Na terenie gminy, w niektórych miejscowościach częściowo zachowała się stara poniemiecka kanalizacja deszczowa, a także występują nieliczne powojenne odcinki takiej sieci. Najczęściej wody deszczowe odprowadzane są do przydrożnych rowów.

Przez obszar gminy przebiega kilka rurociągów wód przemysłowych. Można wymienić dwie zasadnicze grupy tych rurociągów:

- 1) przebiegające wzdłuż zapór obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, w związku z jego obsługą,
- 2) przebiegające z południa na północ, m.in. w rejonie Dużej Wólki i Bieńkowa, umożliwiające zrzut wód ponadosadowych z ww. obiektu do Odry.

Ponadto w związku z budową szybu wentylacyjnego wydechowego R-XI zrealizowany został rurociąg wód deszczowo-przemysłowych z rur PVC o średnicy Ø 160 do pompowni Tarnówek w gminie Polkowice oraz system kanalizacji sanitarnej do miejscowości Grodowiec. Zrealizowana

została także sieć infrastruktury technicznej do szybu wentylacyjnego wdechowego o funkcji materiałowo-zjazdowej „GG-1” w Kwielicach.

14.2. Gospodarka odpadami.

Wejście w życie w dniu 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897) nałożyło na gminy nowe obowiązki związane z gospodarowaniem odpadami, wśród których jako najważniejsze należy wymienić:

- 1) objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- 2) zapewnienie budowy i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych
- 3) ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym biodegradowalnych, oraz utworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Ponadto gminy były zobowiązane osiągnąć do dnia 31 grudnia 2020 r. odpowiedni poziom, tj. co najmniej 50% - recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Kolejnym obowiązkiem było ograniczenie – do 16 lipca 2020 r. – masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – ilość ta powinna zostać zmniejszona do 35% całkowitej masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Gmina Grębocice należy do Związku Gmin Zagłębia Miedziowego, wraz z gminami: Chocianów, Gaworzyce, Jerzmanowa, Pęcław, Polkowice, Przemków i Radwanice. Samorządy należące do ZGZM przekazały Związkowi zadania związane z organizacją systemu gospodarki odpadami na swoim terenie. Zgodnie z Uchwałą Nr XV/69/20 Zgromadzenia Związku Gmin Zagłębia Miedziowego z dnia 5 listopada r. w sprawie *Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Związku Gmin Zagłębia Miedziowego*, z późniejszymi zmianami, właściciele nieruchomości obowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania następujących rodzajów odpadów: papieru, tworzyw sztucznych, szkła, opakowań wielomateriałowych, metalu, odpadów zielonych, przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, zużytych opon, tekstyliów i ubrań, popiołu. Zbiórka tych odpadów odbywa się w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Na obszarze gminy Grębocice taki punkt znajduje się przy ul. Spółdzielczej 32A w Grębocicach.

Odpady komunalne odbierane są przez podmioty wpisane do specjalnego rejestru

i przekazywane do Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Prowadzony przez ZGZM system gospodarowania odpadami komunalnymi przynosi efekty. Odzwierciedla się to w osiągniętych poziomach recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz poprzez poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

Na obszarze Gminy Grębocice znajduje się zrekultywowane składowisko odpadów komunalnych – zostało ono zamknięte w 2003 r. decyzją Starosty Polkowickiego Nr SR 76441-6/03 z 31.12.2003 r., z późn. zm. I przeznaczone do rekultywacji poprzez nasadzenia drzew i krzewów oraz w niewielkim stopniu poprzez zalesienie. Rekultywację składowiska zakończono w 2018 r.

W południowo-wschodniej części gminy znajduje się fragment obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”, należącego do KGHM Polska Miedź S.A. W związku z ciągłym procesem eksploatacji złóż miedzi, a co się z tym wiąże, deponowania odpadów niezbędna jest dalsza nadbudowa obiektu, planowana przez przedsiębiorca górniczego. Według danych przekazanych przez KGHM Polska Miedź S.A. do uzyskanie wymaganej docelowej pojemności dyspozycyjnej obiektu około 1,1 mld m³, niezbędne jest – m.in. w granicach gminy Grębocice podniesienie maksymalnej rzędnej korony zapór do 205 m n.p.m. oraz przebudowa infrastruktury biegnącej wzdłuż zapór.

14.3. Gospodarka energetyczna.

14.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Obszar gminy przecinają linie wysokiego napięcia, stanowiąca element sieci przesyłowej, tj. fragment dwutorowej linii przesyłowej o napięciu 2x220 kV relacji: Polkowice – Leszno - Polkowice. Wzdłuż przebiegu tej linii występują ograniczenia w formach inwestowania i sposobach użytkowania terenu.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Energia elektryczna dla gminy dostarczana jest głównie z GPZ „Żarków” (usytuowanego w Głogowie), który zasilany jest dwoma liniami wysokiego napięcia 110 kV S-443 relacji Żarków – Żukowice i S-408. Z GPZ energia rozsyłana jest liniami energetycznymi średniego napięcia 20 kV, które dla zapewnienia stałości zasilania połączone są ze sobą oraz z innymi liniami. Linie te zasilają stacje transformatorowe 20/0,4 kV, z których energia elektryczna rozprowadzana jest do bezpośrednich odbiorców liniami niskiego napięcia (napowietrznymi lub kablowymi).

Przez obszar gminy przebiega kilka napowietrznych linii wysokiego napięcia 110 kV:

- S-442 relacji Tarnówek - Grodowiec,
- S-452 relacji Żukowice - Huta Cedynia,
- S-408 relacji Żarków - Tarnówek,
- S-421 relacji Grodowiec - Kalinówka,
- S-422 do szybu R-XI w Grodowcu.

Według informacji otrzymanych od Tauron Dystrybucja S.A. na obszarze gminy planowana jest budowa:

- dwutorowej linii napowietrznej 110 kV prowadzącej od istniejącej linii 110 kV relacji Żarków-Tarnówek do szybu wentylacyjnego wdechowego o funkcji materiałowo-zjazdowej „GG-1”;
- odcinka napowietrznej linii 110 kV;
- stacji elektroenergetycznej 110/20 kV „Grębocice” wraz z dowiązaniami liniowymi 110 kV.

Wobec obserwowanych - aczkolwiek niewielkich - zmian w zainwestowaniu, należy liczyć się w najbliższych latach - w dziedzinach nie związanych z górnictwem - z niewielkim wzrostem zapotrzebowaniem na energię elektryczną.

14.3.2. Zaopatrzenie w gaz.

Na obszarze gminy Grębocice występuje przesyłowa sieć gazowa wysokiego ciśnienia (6,3 MPa), w skład której wchodzi:

- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Kotowice – Zielona Góra, o średnicy nominalnej DN 300,
- gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Kotowice – Legnica, o średnicy nominalnej DN 300,
- odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia Gwizdanów, o średnicy nominalnej DN 100,
- odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia Grodziszczce, o średnicy nominalnej DN 100,
- stacja redukcyjno-pomiarowa gazu I^o w obrębie Rzeczyca,
- stacja redukcyjno-pomiarowa gazu I^o w obrębie Grodziszczce.

Gazociągi te eksploatowane są przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A., Oddział we Wrocławiu.

Ponadto przez obszar gminy prowadzi gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej do DN 200 mm i ciśnieniu 6,3 MPa, relacji Kopalnia Gazu Ziarnego Kościan – KGHM

Żukowice/Polkowice (odgałęzienie w kierunku Polkowic), będący własnością PGNiG S.A. w Warszawie.

Według informacji od zarządcy sieci gazowej - na obszarze gminy planowana jest także budowa gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia relacji Kotowice - Legnica, odcinek północny: Kotowice - odgałęzienie Krzeczyn (DN 300). Zakłada się, że trasa tego planowanego gazociągu będzie prowadziła wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kotowice-Legnica. Planowany termin zakończenia tej inwestycji to koniec 2026 r.

Teren gminy zasilany jest w gaz ziemny siecią dystrybucyjną. Do odbiorców gaz ten dostarczany jest za pośrednictwem dwóch systemów gazociągów średniego ciśnienia. Pierwszy system zasilany jest z dwóch stacji redukcyjno-pomiarowych I^o, z których jedna zlokalizowana w Przedmościu (w gminie Głogów), a druga w Rzeczycy. Stacja w Przedmościu przyłączona jest do gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej DN 300 relacji Kotowice – Zielona Góra, zaś druga stacja „Rzeczycza” podłączona jest do gazociągu DN 300 6,3 MPa relacji Kotowice – Polkowice za pośrednictwem gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej DN 100. Ten dwustronnie zasilany system, dostarcza gaz, za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia, do: Grębocic, Kwielic, Retkowa, Szymocina i Rzeczycy.

Drugi system zasilany jest ze stacji redukcyjno-pomiarowej I^o zlokalizowanej w Grodziszczu, która - tak jak stacja w Rzeczycy - podłączona jest do gazociągu DN 300 6,3 MPa relacji Kotowice – Polkowice, również za pośrednictwem gazociągu DN 100 6,3 MPa. Poprowadzony od niej gazociąg średniego ciśnienia dostarcza gaz mieszkańcom wsi: Grodowiec, Grodziszczce, Krzydłowice i Stara Rzeką. Planowana jest dalsza rozbudowa sieci rozdzielczych.

Według informacji GUS w latach 2019-2020 długość gazowej sieci dystrybucyjnej, na terenie gminy Grębocice, systematycznie wzrasta: z 44,35 km w 2010 r. do 63,19 km w 2020 r. Liczba podłączeń do budynków wzrosła w tym okresie z 652 do 803, a liczba osób korzystających z sieci gazowej z 2 099 do 2 497. Wzrasta również zużycie gazu.

14.3.3. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

Obecnie na obszarze gminy nie ma systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło. Zaopatrzenie w energię ciepłą ma tu zatem charakter indywidualny. Zarówno gospodarstwa domowe, jak i obiekty publiczne i podmioty gospodarcze ogrzewane są poprzez indywidualne źródła energii cieplnej. Jak wynika z danych GUS w 2020 r. ponad 66% gospodarstw domowych posiadających gaz, wykorzystywało go w celach grzewczych. Odbiorcy korzystają zatem głównie z lokalnych i indywidualnych instalacji grzewczych.

14.4. Telekomunikacja.

Z wykazu pozwoleń wydanych przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej wynika, że na obszarze gminy Grębocice znajduje się kilka stacji bazowych telefonii komórkowej – 2 w Grębocicach (na działkach nr 648/6 i 648/6) oraz 2 w Grodowcu (na działkach nr 9/2 i 60/4). Miejsca lokalizacji stacji są trudnodostępne dla ludzi, więc pole elektromagnetyczne generowane przez anteny nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla stanu zdrowia ludzi. Stacje te stanowią własność różnych podmiotów: Aero 2, Polkomtel Sp. z o.o., T-Mobile, P4 Sp. z o.o.

Na terenie gminy znajdują się również, należące do KGHM Polska Miedź S.A., sieci teletechniczne. W Grodowcu i Starej Rzece znajdują się natomiast urządzenia radiotelekomunikacyjne, służące do włączania pomp w przepompowniach wody na trasie wodociągu relacji Stara Rzeki - Grodowiec.

Przez obszar gminy przebiegają również, oprócz miedzianych, także kable światłowodowe, w tym relacji: Głogów – Grębocice, Orsk – Grębocice, Jerzmanowa – Huta „Głogów”.

14.5. Uwarunkowania wynikające z istniejącego wyposażenia w systemy infrastruktury technicznej - podsumowanie

1. Pełne zwodociągowanie obszaru gminy odbywa się za pomocą dwóch systemów wodociągów należących do gminy.
2. Na terenie gminy znajdują się dwa gminne ujęcia wód podziemnych, wraz ze stacjami uzdatniania wody, zlokalizowane w Grębocicach i Rzeczycy. Ujęcia te zasilają komunalne systemy wodociągów grupowych.
3. Zagadnieniami z zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Grębocicach.
4. W miejscowości Grębocice zlokalizowana jest mechaniczno-biologiczno-chemiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych. Obsługuje ona wszystkie miejscowości z terenu gminy Grębocice.
5. Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej - tłocznej i grawitacyjnej - obejmuje wszystkie miejscowości gminy Grębocice. Istniejąca, stosunkowo nowa, sieć kanalizacji sanitarnej jest w dobrym stanie technicznym.
6. Przez obszar gminy przebiega kilka rurociągów wód przemysłowych, związanych z przemysłem miedziowym.

7. Gospodarka odpadami w gminie Grębocice prowadzona jest w oparciu o plan Gospodarki Odpadami dla gmin należących do „ZGZM” – Związku Gmin Zagłębia Miedziowego.
8. Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, które zostają poddane recyklingowi.
9. Należy dążyć do dalszej rozbudowy systemu selektywnego zbierania odpadów i zmniejszania ilości odpadów biodegradowalnych przekazywanych do składowania.
10. Składowisko odpadów komunalnych w Grębocicach, zostało zamknięte w 2003 r. i przeznaczone do rekultywacji. Rekultywację składowiska zakończono w 2018 r.
11. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się fragment obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” należący do KGHM Polska Miedź S.A. Planowana jest nadbudowa obiektu do maksymalnej rzędnej korony zapór 205 m n.p.m. i docelowej objętości około 1,1 mld m³.
12. Energię elektryczną na teren gminy dostarczana jest za pośrednictwem napowietrznych, napowietrzno-kablowych i kablowych elektroenergetycznych linii 110 kV, 20 kV i 0,4 kV.
13. Przez teren gminy przebiegają: dwutorowa linia przesyłowa o napięciu 220 kV oraz linie wysokiego napięcia 110 kV.
14. Sieć średniego napięcia – z wyjątkiem odcinków obsługujących kopalnie i kolej - pracuje na napięciu 20 kV, przekazywanym do stacji transformatorowych 20/0,4 kV zlokalizowanych na terenie gminy.
15. Odnotowuje się stały, acz niewielki wzrost zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, szczególnie wśród odbiorców będących gospodarstwami domowymi; jest to związane z coraz szerszym używaniem w mieszkaniach urządzeń elektrycznych.
16. Nie przewiduje się w ciągu najbliższych lat znaczących potrzeb w zakresie rozbudowy sieci elektroenergetycznych średniego lub niskiego napięcia (wyłączając inwestycje górnicze), a jedynie niezbędny rozwój tych sieci stosownie do bieżąco pojawiających się potrzeb. Jednakże dopuszczono na obszarze gminy możliwość budowy nowych linii napowietrznych, kablowych, napowietrzno-kablowych 20 kV i 0,4 kV oraz stacji elektroenergetycznych 20/0,4 kV.

17. Przez teren gminy przechodzą 3 gazociągi wysokiego ciśnienia o ciśnieniu 6,3 MPa oraz 2 odgałęzienia gazociągów wysokiego ciśnienia. Na obszarze gminy znajdują się także 2 stacje redukcyjno-pomiarowe gazu I^o (w obrębach Grodziszcz i Rzeczyca).
18. Przebiegi gazociągów, szczególnie tych o wyższym ciśnieniu, wiążą się z ograniczeniami w zagospodarowaniu w ich sąsiedztwie, określonymi przez odpowiednie przepisy powszechne.
19. Gaz dostarczany jest na teren gminy za pośrednictwem dwóch systemów gazociągów średniego ciśnienia. Jeden z nich dostarcza gaz do miejscowości: Kwielice, Grębocice, Retków, Szymocin i Rzeczyca, drugi do miejscowości: Grodowiec, Grodziszcz, Krzydłowice i Stara Rzeką. Planuje się dalszą gazyfikację gminy.
20. Na terenie gminy nie występują, poza instalacjami służącymi przemysłowi miedziowemu, centralne systemy ciepłownicze, dominują natomiast indywidualne, nieskorygowane rozwiązania w zakresie zaopatrzenia w energię cieplną.
21. Przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat nie wystąpią istotne zmiany w zapotrzebowaniu gminy na ciepło, gdyż przewidywany wzrost ogólnej kubatury na terenie gminy powinien być rekompensowany inwestycjami w termoizolacje budynków.
22. Gmina wspiera działania proekologiczne, między innymi poprzez dofinansowanie: do usuwania azbestu, wymiany źródeł ogrzewania (pieców) oraz do instalowania urządzeń fotowoltaicznych.
23. W zakresie sieci telefonii komórkowej działa tu prawdopodobnie większość obecnych w Polsce operatorów.
24. Na terenie gminy zlokalizowane są maszty telefonii komórkowej (w Grębolicach - na terenie oczyszczalni ścieków oraz w Grodowcu, w tym na budynku kościoła).
25. Na terenie gminy znajdują się również, należące do KGHM Polska Miedź S.A., sieci i urządzenia teletechniczne.

15. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

15.1. Wstęp.

W celu sformułowania maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w podziale na

poszczególne funkcje zabudowy należało przeprowadzić szereg czynności inwentaryzacyjnych, analitycznych i obliczeniowych, przyjmując jednocześnie pewne założenia wynikające z aktualnie panujących uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Założenia te są wynikiem szczegółowych analiz przeprowadzonych dla obszaru gminy, dotyczących obecnego stanu i standardów zagospodarowania przestrzeni oraz obserwowanych w ostatnich latach w gminie zmian w zakresie zagospodarowania przestrzennego i urbanistyki. Przyjęte założenia w znacznej mierze odzwierciedlają obecnie obserwowane trendy i tendencje zmian w zakresie przekształceń urbanistycznych w gminie. W ramach części analitycznej i obliczeniowej przeprowadzono między innymi następujące czynności:

1) **wyodrębniono i oszacowano powierzchnie terenów obecnie zainwestowanych**

wykorzystywanych na różne cele, a także komunikacyjne, konfrontując to (tam, gdzie było to możliwe) z ogólną powierzchnią użytkową budynków wykorzystywanych na poszczególne cele; inwentaryzację terenów zainwestowanych przeprowadzono w głównie w oparciu o dane z mapy ewidencyjnej (pozyskanej z ośrodka geodezyjnego w 2022 r.). Z mapy tej wyodrębniono - jako tereny zabudowane i zurbanizowane - klasoużytki: „B”, „Ba”, „Bi”, „Br”, „Bp”, „Bz”, „Tr” oraz tereny komunikacyjne. Następnie - na potrzeby niniejszego bilansu - dokonano podziału tych terenów względem ich zagospodarowania na:

- tereny mieszkaniowo-usługowe (klasoużytki: B, Br i Bp);
- tereny produkcyjne (klasoużytki Ba);
- tereny usługowe (klasoużytki Bi);
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (klasoużytki Bz);
- tereny cmentarne;
- tereny komunikacyjne.

Dokonując weryfikacji terenów faktycznie zagospodarowanych na funkcje związane z zabudową wzięto pod uwagę także aktualne (w czasie sporządzania bilansu) działania inwestycyjne w zakresie realizacji nowej zabudowy. Przyjęto przy tym m.in., że działki z trwającą budową ujmuje się w bilansie jako tereny zainwestowane, zaś działki z wydanymi decyzjami o warunkach zabudowy traktowane są, jako niezabudowane - jeżeli nie ma na nich zabudowy.

2) **oszacowano chłonność obszarów położnych w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz poza nią, dla lokalizowania nowej zabudowy** (w powierzchni użytkowej wyrażonej w m²), w podziale na funkcje zabudowy, na podstawie zaobserwowanych tendencji intensywności i zagęszczenia zabudowy w gminie. W oparciu

o pisemną interpretację Ministra Infrastruktury i Budownictwa (pismo DPP.621.1.2016.1.RR z 29.04.2016 r.) przyjęto, że ww. obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej cechują się:

- zwartością zabudowy - założono przy tym, że obszarami zwartej zabudowy są obszary już zabudowane a także te położone w odległości do 100 m od nich i posiadające dostęp do co najmniej jednej drogi publicznej;
- dostępnością do dróg publicznych, w tym poprzez drogi wewnętrzne;
- dostępnością do infrastruktury technicznej; założono przy tym, że dostęp do drogi publicznej jest równoznaczny z dostępem do niezbędnych sieci infrastruktury technicznej.

Za tereny dotychczas niezabudowane a potencjalnie możliwe dla realizacji nowej zabudowy (potencjalnie inwestycyjne; z wyłączeniem zabudowy służącej kolei i służącej prowadzeniu gospodarki leśnej, gdyż zabudowa ta jest specyficzna i ściśle powiązana z przeznaczeniem terenu) **uznano** te na użytkach: R, Ps, Ł, S i N. Przy czym wzięto pod uwagę fakt, iż nie wszystkie z tych terenów są fizycznie możliwe do zabudowy lub realizacja na nich zabudowy byłaby trudna. Są to przede wszystkim tereny:

- faktycznie zagospodarowane w inny sposób niż wynika to z klasoużytku (tereny funkcjonalnie stanowią część terenów zabudowanych, np. ogródek przydomowy na użytku rolnym itp.),
- których zabudowanie nie jest możliwe w oparciu o ustalenia obowiązujących planów miejscowych, które wprowadziły zakaz zabudowy na terenach o przeznaczeniu innym niż rolne i leśne;
- których kształt lub wielkość uniemożliwia lub znacznie utrudniłaby realizację zabudowy o danej funkcji.

Powyższe tereny nie predysponowane do zabudowy pomniejszają ogólną powierzchnię terenów niezabudowanych o potencjalnych możliwościach inwestycyjnych dla realizacji nowej zabudowy, co uwzględniono w bilansie. Przyjęto przy tym, na potrzeby bilansu, że omawiane tereny faktycznie możliwe do zabudowy stanowią 30% ogólnej powierzchni terenów dotychczas niezabudowanych a potencjalnie możliwych dla realizacji zabudowy.

- 3) **sformułowano maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę** (w oparciu o konkretne założenia, o których mowa w podrozdziale 15.4.) **w podziale na funkcje zabudowy**. Należy przy tym pamiętać, że to zapotrzebowanie - podobnie jak

oszacowana na potrzeby bilansu chłonność obszarów dla lokalizacji nowej zabudowy - może odbiegać od rzeczywistego. Potrzeby realizacji zabudowy o danej funkcji zależą bowiem od wielu czynników, których nie sposób obecnie jednoznacznie przewidzieć. Niemniej szacunki sporządzone na potrzeby bilansu, wynikające z analizy obecnych tendencji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy, należy traktować jako realnie obrazujące obecne zapotrzebowanie na nową zabudowę na obszarze gminy;

- 4) **porównano maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę z chłonnością** terenów dotychczas nie zainwestowanych, a możliwych do zabudowania, w podziale na funkcje zabudowy.

15.2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

Określając uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy Grębocice w zakresie potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniono w szczególności analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, a także prognozy demograficzne. Z analiz tych wynika m.in., że:

- 1) Część obszaru gminy podlega ograniczeniom w zagospodarowaniu, wynikającym z położenia w zasięgu obszarowych form ochrony przyrody.
- 2) Na obszarze gminy występują duże obszary zasobowe wód podziemnych, lokalnie o wysokiej wrażliwości na degradację, co ogranicza niektóre formy zagospodarowania na powierzchni.
- 3) Ograniczenia dla zagospodarowania wynikają ze skutków negatywnego oddziaływania powodowanego głównie działalnością górnictwem. Najpoważniejszym zagrożeniem jest wylanie się zasolonych wód i upłynnionych osadów z OUOW „Żelazny Most” - w przypadku jego awarii. Planowana jest nadbudowa obiektu do maksymalnej rzędnej korony zapór 205 m n.p.m. i docelowej objętości około 1,1 mld m³.
- 4) Sieć infrastruktury wodociągowej w gminie jest bardzo dobrze rozbudowana - woda dostarczana jest generalnie do wszystkich chętnych odbiorców. Wysoki jest także stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę kanalizacyjną. Nie ma również problemów z dostępnością do energii elektrycznej - jest ona rozbudowywana na bieżąco, stosownie do potrzeb.
- 5) Na obszarze gminy nie ma systemu ciepłowniczego - dominują tu indywidualne, niskoefektywne rozwiązania w zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą. Przewiduje się, że w ciągu najbliższych lat nie wystąpią istotne zmiany w zapotrzebowaniu gminy na ciepło, gdyż przewidywany wzrost ogólnej kubatury na terenie gminy powinien być rekompensowany inwestycjami w termoizolacje budynków.

- 6) Gmina jest zgazyfikowana w niewielkim stopniu - gaz dostarczany jest do odbiorców we wsiach: Grębocice, Grodowiec, Grodziszczce, Krzydłowice, Kwielice, Retków, Rzeczyca, Stara Rzeka i Szymocin. Planuje się dalszą gazyfikację gminy.
- 7) Nowe tereny osadnicze warto planować w sąsiedztwie istniejących, większych układów osadniczych, wyposażonych w media, by zminimalizować koszty i czas realizacji nowych sieci oraz ze względu na ochronę środowiska.
- 8) Na obszarze gminy znajduje się stosunkowo dobrze rozbudowana infrastruktura drogowa. Podstawowy układ komunikacyjny gminy tworzy droga wojewódzka nr 292 i drogi powiatowe. Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa nr 273, ze stacją we wsi Grębocice.
- 9) W kolejnych latach inwestycje stanowiące zadania własne gminy związane z siecią komunikacyjną, infrastrukturą techniczną oraz infrastrukturą społeczną będą finansowane, jak dotychczas, z różnych dostępnych źródeł, o czym mowa szerzej w podrozdziale 15.3.
- 10) W gminie obserwowane są pozytywne tendencje demograficzne (dodatnie saldo migracji, czy niewielki dodatni przyrost rzeczywisty), co przekłada się na przyrost ogólnej liczby mieszkańców (w analizowanym okresie od 2010 r. do 2021 r.). Niemniej jednocześnie w gminie postępuje proces starzenia się populacji. W celu poprawy sytuacji demograficznej gminy należy podejmować działania mające na celu wzrost jej atrakcyjności osadniczej oraz prowadzenie polityki prorodzinnej.
- 11) Według najbardziej optymistycznej prognozy GUS (tj. prognozy ludności na lata 2014-2050, opracowanej w 2014 r.) liczba mieszkańców gminy będzie rosła - do 6 125 osób w 2050 r.
- 12) W gminie Grębocice zauważa się rozwój zasobów mieszkaniowych - nie jest on jednak tak dynamiczny, jak na obszarach innych gmin wiejskich bezpośrednio graniczących z istotnymi w regionie ośrodkami pracy (np. w Jerzmanowej, Radwanicach czy w wiejskiej części gminy Polkowice).
- 13) Założono, że w długoletniej perspektywie standardy mieszkaniowe będą ulegały dalszej poprawie, a prezentujące je wskaźniki będą zbliżały się do średniej wojewódzkiej i ogólnokrajowej, a w dalszej perspektywie do średniej zachodnioeuropejskiej.
- 14) Rozwój zabudowy mieszkaniowej w gminie będzie wiązać się m.in. z przyrostem liczby mieszkańców, jednakże przyrost ten nie powinien wpłynąć na konieczność budowy nowych placówek oświatowych, kulturalnych czy ochrony zdrowia.
- 15) Według danych GUS na koniec 2020 r. na terenie gminy było zarejestrowanych 179 osób pozostających bez pracy, co stanowiło 5,4% ogółu ludności gminy w wieku

produkcyjnym. Bezrobocie dotyczyło głównie kobiet. Z danych GUS wynika, że w latach 1996-2020 nastąpiła znaczna poprawa na rynku pracy.

- 16) Występowanie na obszarze gminy udokumentowanych złóż kopalin, stwarza szansę dalszego rozwoju działalności górniczej na jej obszarze, a co za tym idzie utrzymania i rozwoju tego sektora gospodarczego.
- 17) Szansą na pobudzenie gospodarki lokalnej jest rozwój sektora turystycznego.

15.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeb gminy w tym zakresie.

15.3.1. Zadania własne gminy i źródła ich finansowania.

Jak wynika z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) zadania własne gminy związane z siecią komunikacyjną, infrastrukturą techniczną oraz infrastrukturą społeczną w szczególności obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;
- 4) działalności w zakresie telekomunikacji;
- 5) lokalnego transportu zbiorowego;
- 6) ochrony zdrowia;
- 7) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;
- 8) gminnego budownictwa mieszkaniowego;
- 9) edukacji publicznej;
- 10) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 11) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- 12) targowisk i hal targowych;
- 13) zieleni gminnej i zadrzewień; cmentarzy gminnych;
- 14) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;

15) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

Wyżej wymienione zadania mogą być finansowane z różnych źródeł, w tym między innymi:

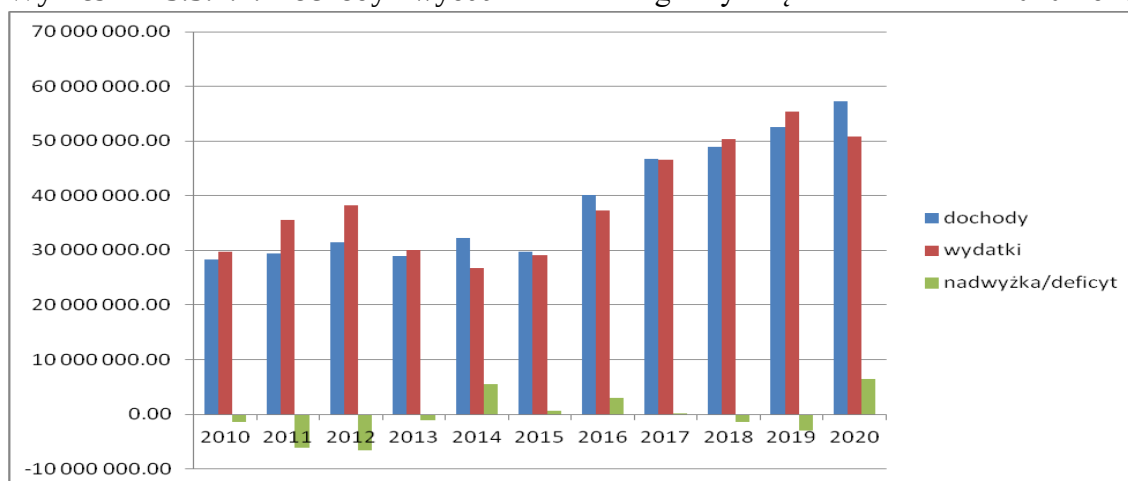
- 1) ze środków własnych gminy (pochodzących m.in. z podatków i opłat lokalnych, udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i osób prawnych; ze sprzedaży majątku gminy);
- 2) z dotacji i subwencji;
- 3) z pożyczek zaciągniętych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub pożyczek i kredytów zaciąganych na rynku krajowym;
- 4) z dofinansowań unijnych;
- 5) z emisji obligacji.

Pozyskiwanie środków z ww. różnych źródeł stwarza szansę finansowania wielostronnego rozwoju, stanowiąc podstawy trwałego sukcesu gospodarczego i społecznego.

15.3.2. Analiza budżetu Gminy i możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy.

Analiza dochodów i wydatków z budżetu gminy w latach 2010-2020 wykazała sukcesywny wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków gminy. W analizowanym okresie dochody gminy wzrosły 2-krotnie, zaś wydatki o 1,7 raza (wykres nr 15.3.2.1.). Wśród wydatków przeważały te bieżące, ale znaczący był także odsetek wydatków inwestycyjnych - w latach 2010-2020 średnia wydatków inwestycyjnych utrzymywała się na poziomie 29% ogółu wydatków.

Wykres nr 15.3.2.1. Dochody i wydatki z budżetu gminy Grębocice w latach 2010-2020.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Odnosnie przyszłych możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, zakłada się przede wszystkim, że:

- 1) gmina będzie finansowała ze swojego budżetu zadania inwestycyjne z zakresu infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Rozwój pozostałych sieci infrastruktury technicznej będzie realizowany staraniem i na koszt odpowiednich przedsiębiorstw;
- 2) gmina będzie finansowała ze swojego budżetu zadania inwestycyjne z zakresu przebudowy, modernizacji i budowy nowych dróg gminnych;
- 3) rozwój nowej zabudowy o funkcji mieszkaniowej będzie się wiązał z przyrostem liczby mieszkańców, ale nie przewiduje się w związku z tym potrzeby rozbudowy istniejącej sieci placówek oświatowych;
- 4) inwestycje z zakresu sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy, będą realizowane przez gminę – podobnie jak dotychczas – z różnych źródeł, w tym między innymi: ze środków własnych, z dotacji i subwencji, z pożyczek oraz ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
- 5) rozbudowa systemów infrastrukturalnych będzie się wiązała ze zwiększeniem wydatków na ich utrzymanie i bieżące remonty.

Należy dodać, że nakłady inwestycyjne na realizację zadań własnych gminy, mogą być częściowo równoważone poprzez wzrost wpływów do budżetu gminy, wynikający z realizacji jakiegoś zadania własnego (np. budowa drogi podnosi atrakcyjności położonych przy niej działek budowlanych, co może przyciągnąć nowych inwestorów, którzy osiedlą się lub założą działalność gospodarczą na terenie gminy, a co za tym idzie będą płacili do jej budżetu podatki).

W kontekście możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (drogowej), warto także podkreślić, że część z nowo wyznaczonych terenów dla zabudowy będzie posiadała dostęp do dróg publicznych oraz sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej. Będą to tereny położone w zasięgu jednostek osadniczych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, jeszcze niezabudowane, a predysponowane do tego. Gmina nie będzie ponosiła kosztów związanych z ich wyposażeniem w ww. infrastrukturę.

Należy także zwrócić uwagę, że w Polsce zauważalna jest tendencja do minimalizacji ilości dróg publicznych o charakterze dróg dojazdowych na rzecz dróg wewnętrznych, będących własnością/współwłasnością właścicieli obsługiwanych przez te drogi nieruchomości. Polityka taka jest wdrażana także w gminie Grębocice. Pozwala to na znaczne zmniejszenie wydatków z budżetu gminy na realizację i utrzymanie nowych dróg. Na potrzeby niniejszego bilansu, biorąc pod uwagę

trendy widoczne w wielu gminach kraju można założyć, że w 30-letniej perspektywie co najmniej połowa nowych dróg obsługujących nowe tereny dla zabudowy, zostanie zrealizowana z funduszy prywatnych. Gmina będzie natomiast odpowiedzialna za realizację i utrzymanie nowych dróg publicznych, mających wpływ na poprawę jakości i bezpieczeństwa powiązań komunikacyjnych wewnątrz wsi oraz pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na obszarze gminy oraz/lub powiązań z gminami sąsiednimi.

Warto również zauważyć, że zagospodarowanie nowych terenów inwestycyjnych będzie wiązało się nie tylko z wydatkami na ich wyposażenie w infrastrukturę, ale także z nowymi wpływami do budżetu gminy z tytułu np. podatku od nieruchomości i podatku dochodowego od osób prawnych. Te dodatkowe dochody mogą zostać przeznaczone na pokrycie co najmniej części kosztów związanych z realizacją i utrzymaniem nowych dróg oraz sieci infrastruktury technicznej. Wielkości tych dochodów nie sposób obecnie nawet oszacować. Należy także pamiętać, że zagospodarowywanie nowych terenów inwestycyjnych będzie realizowane - tak, jak dotychczas - etapowo i będzie rozłożone w czasie. Zatem zarówno wydatki, jak i przyszłe dodatkowe dochody do budżetu gminy, także zostaną rozłożone w czasie. Pozwoli to na racjonalne gospodarowanie budżetem gminy.

Jak wspomniano już wcześniej, rzeczywistych, realnych kosztów jakie Gmina będzie musiała ponieść na wyposażenie nowych terenów dla zabudowy w sieć komunikacyjną oraz infrastrukturę techniczną i społeczną, służących realizacji zadań własnych gminy nie sposób obecnie rzetelnie określić. Bowiem koszty budowy infrastruktury zależą od wielu czynników, w tym przede wszystkim od rodzaju, skali i lokalizacji planowanej inwestycji (uwarunkowań ekofizjograficznych), a także cen rynkowych materiałów i prac budowlanych, które ulegają wahaniom. Także wielkość przychodów do budżetu gminy z roku na rok zmienia się. Zatem nie sposób jednoznacznie określić, jak ww. przychody i wydatki będą kształtowały się w 30-letniej perspektywie. Niemniej można założyć, że Gmina będzie w przyszłości dysponowała środkami, które będą mogły zostać przeznaczone na realizację ww. inwestycji. Bowiem analiza Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grębocice na lata 2022-2033 (przyjętej uchwałą Nr LIII/352/2022 Rady Gminy Grębocice z dnia 12 maja 2022 r.) wykazała, że w 2022 r. przewidywany jest deficyt na łączną kwotę około 8,9 mln zł (tabela nr 15.3.2.1.). W kolejnych latach (tj. 2023-2032) przewidywana jest nadwyżka budżetowa, a w roku 2033 - równowagę budżetową. Zatem na podstawie aktualnych założeń ww. Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grębocice można przyjąć, że Gmina będzie w przyszłości dysponowała środkami, które mogłaby przeznaczyć na inwestycje związane z realizacją zadań własnych z zakresu sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej. Przyjmuje się zatem, że możliwości finansowania

przez Gminę wykonania ww. infrastruktury służącej realizacji zadań własnych Gminy, są wystarczające zarówno do realizacji bieżących, jak i przyszłych potrzeb - zwłaszcza, że nowe inwestycje będą realizowane etapowo i zostaną rozciągnięte w czasie. Wówczas część poniesionych wydatków może zostać zrównoważona np. przez nowe wpływy do budżetu Gminy z tytułu różnego rodzaju podatków czy opłat.

Tabela nr 15.3.2.1. Przewidywany budżet gminy Grębocice w latach 2023-2033.

Rok	Dochody budżetu gminy ogółem	Wydatki budżetu gminy ogółem	Wynik budżetu
2022	51 030 424,60	59 948 211,82	- 8 917 787,22
2023	61 008 914,00	60 417 114,00	591 800,00
2024	48 677 123,00	48 085 323,00	591 800,00
2025	49 888 801,00	49 297 001,00	591 800,00
2026	51 130 771,00	50 538 971,00	591 800,00
2027	52 403 791,00	51 852 891,00	550 900,00
2028	53 708 639,00	53 198 639,00	510 000,00
2029	55 046 101,00	54 536 101,00	510 000,00
2030	56 417 004,00	55 907 004,00	510 000,00
2031	57 822 179,00	57 312 179,00	510 000,00
2032	59 310 035,26	59 052 483,00	257 552,25
2033	60 528 795,00	60 528 795,00	0,00

źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Grębocice przyjętej Uchwałą Nr LIII/352/2022 Rady Gminy Grębocice z dnia 12 maja 2022 r.).

15.4. Założenia przyjęte do obliczeń bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Sporządzając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę przyjęto następujące założenia:

1) wszystkie obszary:

- a) obecnie zainwestowane tereny pozostaną zainwestowane w dotychczasowy sposób;
- b) zachowane zostaną dotychczasowe zasoby przy zmianie wskaźnika ich zagęszczenia - w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej - i ewentualnej zmianie tkanki budowlanej na nową, realizowaną na dotychczas zainwestowanych obszarach;
- c) określając zapotrzebowanie na nową zabudowę wzięto pod uwagę perspektywę do 2049 r. oraz niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%;
- d) przyjmuje się perspektywną liczbę mieszkańców gminy - 6 125 w 2050 r.;

2) zabudowa mieszkaniowo-usługowa:

- a) przez zabudowę mieszkaniowo-usługową rozumie się: zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną, zabudowę zagrodową, zabudowę letniskową, zabudowę służącą nieuciążliwym funkcjom usługowym towarzyszącym funkcji

mieszkaniowej (np. handlu, gastronomi), zabudowę usług i produkcji nie kolidująca z funkcją mieszkaniową, obiekty obsługi gospodarki komunalnej;

- b) zakłada się, że w obrębie przyszłych terenów zabudowy mieszkaniowej 10% zajęte będzie przez obszary zabudowane zabudową produkcyjną lub usługową, w obrębie których intensywność zabudowy będzie zbliżona do średniej intensywności zabudowy mieszkaniowej;
- c) przyjmuje się, że na niezabudowanych obszarach osadniczych 70% nowej zabudowy mieszkaniowej będzie realizowane wyłącznie jako zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, 25% w ramach zabudowy zagrodowej, 4% jako zabudowa letniskowa, a 1% będzie realizowane jako zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna;
- d) zakłada się, że na 1 budynek w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej będzie przypadało 1900 m² powierzchni terenu osadniczego brutto (na podstawie obecnej średniej wielkości działki dla tego typu zabudowy w gminie), na 1 mieszkanie w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej będzie przypadało 250 m² powierzchni terenu osadniczego brutto, na jeden budynek w zabudowie letniskowej będzie przypadało 500 m², a na 1 mieszkanie w zabudowie zagrodowej będzie przypadało 3000 m²; w terenie osadniczym brutto będą się zawierały tereny mieszkaniowe, tereny zieleni, tereny podstawowych urządzeń wypoczynkowych i infrastrukturalnych, ewentualnie tereny komunikacyjne; średnia powierzchnia nowo budowanych mieszkań w 30-letniej perspektywie wyniesie 100 m², z zastrzeżeniem, że średnia wielkość zabudowy letniskowej wyniesie 35 m²;
- e) przyjmuje się, że wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca będzie docelowo wynosił 42 m²;
- f) zakłada się, że nowe budynki gospodarcze i garażowe będą towarzyszyły zabudowie o funkcji mieszkaniowej; przyjęto, że na 250 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkaniowych będzie przypadało 50 m² powierzchni użytkowej budynków gospodarczych i garażowych; powierzchnia terenu potrzebna do zrealizowania tych budynków będzie ujęta w zapotrzebowaniu na powierzchnię terenu brutto pod budynki o funkcji mieszkaniowej;

3) zabudowa usługowa:

- a) przez zabudowę usługową rozumie się zabudowę o funkcji: usługowej (komercyjnej i publicznej; w tym zabudowa usług oświaty, ochrony zdrowia, opieki społecznej, administracji, turystyki - z wyłączeniem usług sportu i rekreacji, zabudowa usług biurowych), sakralnej (bez cmentarnej), budynki o funkcji garaży i parkingów, stacje

paliw i zabudowa usług towarzyszących (np.: naprawy i obsługi pojazdów, handlu, gastronomii, hotelarskich), budynki służące kolei;

- b) przyjmuje się, że na każdy nowy 1 ha terenu będzie przypadało 200 m² powierzchni użytkowej budynków o funkcji usługowej (na podstawie obecnego stopnia zagęszczenia omawianego typu zabudowy w gminie), z zastrzeżeniem lit. c;
- c) przyjmuje się, że na 1 mieszkańca będzie przypadało 35 m² powierzchni terenu usługowego;
- d) zapotrzebowanie na nową zabudowę służącą kolei będzie zależało od potrzeb zarządcy infrastruktury kolejowej; niemniej na potrzeby bilansu przyjmuje się, że na 1 ha terenu kolejowego będzie przypadało 400 m² powierzchni użytkowej budynków służących kolei;

4) zabudowa produkcyjna:

- a) przez zabudowę produkcyjną rozumie się zabudowę o funkcji: produkcyjnej, przemysłowej, naprawczej, bazy, składy, magazyny, aktywności związane z produkcją zwierzęcą, rolniczą i obsługą rolnictwa, obsługi gospodarki komunalnej, z wyłączeniem zabudowy związanej z działalnością górniczą;
- b) przyjmuje się, że zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji produkcyjnej będzie wynikało z potrzeb utworzenia miejsc pracy dla wszystkich bezrobotnych mieszkańców gminy (179 osób wg danych GUS z 2020 r.) oraz dla 30% aktywnych ekonomicznie mieszkańców gminy (1 046 osób w 2050 r.) tj. łącznie 1 225 nowych miejsc pracy;
- c) zakłada się, że na każdy nowy 1 ha terenu będzie przypadało 1000 m² powierzchni użytkowej budynków o funkcji produkcyjnej;
- d) przyjmuje się, że na jednego zatrudnionego będzie przypadało 65 m² powierzchni zabudowy o funkcji produkcyjnej (biorąc pod uwagę obecną wielkość tego wskaźnika i zakładając jego wzrost w przyszłości wynikająca m.in. z automatyzacji procesów produkcyjnych);

5) zabudowa związana z powierzchniową działalnością górniczą:

- a) przez zabudowę związaną z powierzchniową działalnością górniczą rozumie się zabudowę służącą eksploatacji - powierzchniowej - udokumentowanych na obszarze gminy złóż kopalin;
- b) nowe tereny dla zabudowy związanej z działalnością górniczą będą wyznaczane z myślą o możliwości eksploatacji wszystkich dotychczas udokumentowanych złóż kopalin na obszarze gminy (mogących podlegać eksploatacji powierzchniowej);

- c) przyjęto, że na każdy nowy 1 ha terenu będzie przypadało 45 m² powierzchni użytkowej budynków związanych z powierzchnią działalnością górniczą;
- d) maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na zabudowę związaną z powierzchnią działalnością górniczą będzie zależało od potrzeb przedsiębiorcy górniczego;

6) zabudowa związana z szybami górniczymi:

- a) przyjęto, że na każdy nowy 1 ha terenu będzie przypadało 4000 m² powierzchni użytkowej budynków związanych z szybem górniczym;
- b) maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na zabudowę związaną z szybami górniczymi będzie zależało od potrzeb przedsiębiorcy górniczego;

7) zabudowa związana z obsługą i funkcjonowaniem obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW):

- a) nowe tereny dla zabudowy związanej z obsługą i funkcjonowaniem obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych będą wyznaczane z myślą o konieczności zapewnienia właściwego funkcjonowania OUOW;
- b) przyjęto, że na każdy nowy 1 ha terenu będzie przypadało 10 m² powierzchni użytkowej budynków związanych z obsługą i funkcjonowaniem OUOW;
- c) maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na zabudowę oraz na zajętość terenową są obecnie wyrażone w obowiązujących gminnych dokumentach planistycznych, w których przewidziano nadbudowę OUOW „Żelazny Most” oraz budowę infrastruktury obsługującej obiekt;

8) zabudowa rekreacyjno-wypoczynkowa:

- a) przez zabudowę rekreacyjno-wypoczynkową rozumie się: zabudowę usług sportu i rekreacji, zabudowę usług towarzyszących zabudowie związanej ze sportem i rekreacją, obiekty sportowe i rekreacyjne, zabudowę usług uatrakcyjniających parki i inne zespoły zieleni, parkingi i garaże wraz z obiektami towarzyszącymi ww. zabudowie; zabudowę letniskową, zabudowę ogródków działkowych;
- b) zakłada się dalsze funkcjonowanie, w tym rozbudowę, na obszarze gminy obiektów służących sportowi i rekreacji oraz budowę nowych tego typu obiektów;
- c) przyjmuje się, że na 1 ha terenu będzie przypadało 300 m² powierzchni użytkowej budynków służących rekreacji i wypoczynkowi, z zastrzeżeniem lit d;
- d) przyjmuje się, że na 1 ha terenu będzie przypadało 60 m² powierzchni użytkowej budynków letniskowych oraz na ogródkach działkowych;
- e) przyjmuje się, że na 1 mieszkańca będzie przypadało 50 m² powierzchni terenów

sportowych i rekreacyjnych;

9) zabudowa cmentarna:

- a) zapotrzebowanie na nowe tereny cmentarne szacuje się na podstawie następujących wskaźników: powierzchnię grzebalną oblicza się mnożąc średnioroczną liczbę zgonów z lat 2010-2020 (tj. 58) przez 6,5 m², przy czym powierzchnia grzebalna zajmuje 50% powierzchni całego cmentarza;
- b) przyjmuje się, że na 1 ha terenu będzie przypadało 55 m² powierzchni użytkowej budynku (na podstawie obecnego stopnia zagęszczenia omawianego typu zabudowy w omawianej części gminy);

10) zabudowa infrastruktury technicznej:

- a) przyjmuje się wskaźnik rozbudowy terenów i budynków o charakterze infrastruktury technicznej adekwatny do planowanego przyrostu terenów zainwestowanych (100 m² powierzchni użytkowej budynków infrastrukturalnych na każde 10 ha nowych terenów zainwestowanych; 60 m² powierzchni użytkowej budynków służących infrastrukturze na 1 ha terenów infrastrukturalnych);
- b) zakłada się, że 50% powierzchni użytkowej budynków o funkcji infrastruktury technicznej zostanie zrealizowanych w obrębie terenów zabudowy o funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej; powierzchnia terenu potrzebna do zrealizowania tych budynków będzie ujęta w zapotrzebowaniu na powierzchnię terenu brutto pod budynki o funkcji mieszkaniowo-usługowej, usługowo-produkcyjnej i produkcyjnej;
- c) zakłada się, że 50% powierzchni użytkowej budynków o funkcji infrastruktury technicznej zostanie zrealizowanych poza istniejącymi i planowanymi terenami osadniczymi oraz terenami aktywności gospodarczej – w zasięgu odrębnie wyznaczonych jednostek terenowych.

15.5. Wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę i ich stosowanie.

Wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę przedstawiono w poniższej tabeli nr 15.5.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę wyodrębnionych funkcji (kolumna 3 tabeli) przekracza sumę powierzchni użytkowej możliwej do realizacji na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę (kolumna 6 tabeli). Istnieje zatem możliwość lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami „chłonnymi”, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu - kolumny 7 i 8. Przy

czym w kolumnie 8 tabeli zawarto dane powierzchniowe (w ha), określające jaką powierzchnię terenów przeznaczonych pod zabudowę można wyznaczyć w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w ramach uzupełnienia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Dane te mają charakter poglądowy. Wyznaczając w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nowe tereny dla zabudowy poszczególnych funkcji należy posługiwać się powierzchnią podaną w kolumnie 7.

Potrzeb inwestycyjnych gminy wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy wg maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania (zgodnie z wynikami bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę) nie sposób obecnie jednoznacznie określić. Bowiem potrzeba (lub nie) wyposażenia nowych terenów inwestycyjnych w odpowiednią infrastrukturę, będzie zależała m.in. od ich położenia względem istniejących terenów osadniczych i aktywności gospodarczych. Można jednak założyć, że w przypadku nowych terenów dla osadnictwa czy działalności gospodarczych, położonych poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, konieczna może okazać się budowa nowych dróg (niezbędnych dla skomunikowania tych terenów z resztą terenów zainwestowanych w gminie oraz regionie) oraz co najmniej sieci wodociągowych.

Na podstawie analiz budżetu gminy i dotychczasowych rzeczywistych wydatków na realizację inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej (o czym mowa szerzej w podrozdziale 15.3.2.), można przypuszczać, że potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych w związku z lokalizacją nowej zabudowy w ilości wynikającej z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, nie przekroczą możliwości finansowania wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy. Nie ma zatem potrzeby dokonania zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Tabela 15.5.1. Wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Lp.	Funkcja zabudowy	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę [powierzchnia użytkowa w m²]	Chłonność obszarów [powierzchnia użytkowa w m²]			Możliwości uzupełnienia bilansu i lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami chłonnymi w jednostce osadniczej i w mpzp		Ile wykorzystano w Studium poza obszarami chłonnymi w jednostce osadniczej i mpzp		Symbole funkcjonalnych jednostek terenowych wyznaczonych w Studium w ramach danej grupy funkcji zabudowy	Ile pozostało do wykorzystania w przyszłości	
			o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej	przeznaczonych pod zabudowę w mpzp	razem	powierzchnia użytkowa [m²]	powierzchnia [ha]	powierzchnia użytkowa [m²]	powierzchnia [ha]		powierzchnia użytkowa [m²]	powierzchnia [ha]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	mieszkaniowo-usługowa	173094,35	94655,69	10750,66	104406,35	67688,00	146,74	62914,99	136,39	MP, MU, MS, ML	4773,01	10,35
2.	usługowa	278687,50	352,00	4352,00	4704,00	273983,50	4,35	112329,81	1,78	OS, UK, UO, KS	161653,69	2,57
3.	produkcyjna	103512,50	0,00	11280,00	11280,00	92232,50	92,23	91140,00	91,14	P, PP, RU	1092,50	1,09
4.	związana z powierzchnią działalnością górniczą	1007,37	0,00	774,90	774,90	232,47	5,17	214,20	4,76	PE	18,27	0,41
5.	związana z szybami górnictwami	Według potrzeb przedsiębiorcy górnictwa	0,00	0,00	0,00	Według potrzeb przedsiębiorcy górnictwa	Według potrzeb przedsiębiorcy górnictwa	20000,00	64,68	PK**	Według potrzeb przedsiębiorcy górnictwa	Według potrzeb przedsiębiorcy górnictwa
6.	związana z obsługą i funkcjonowaniem OUOW	1596,00	0,00	1596,00	1596,00	0,00	0,00	0,00	0,00	PZ*	0,00	0,00
7.	rekreacyjno-wypoczynkowa	14332,50	141,60	3844,80	3986,40	10346,10	23,46	7584,73	17,20	US, ZP	2761,37	6,26
8.	cmentarna	111,97	0,00	77,55	77,55	34,42	0,63		1,33	ZC		33,09
9.	infrastruktury technicznej	3012,00	1,20	316,80	318,00	2694,00	22,45	0,00	0,00	K, W*	2694,00	22,45

* wyznaczone w Studium tereny kategorii: „PE”, „PZ”, K” i „W” są już zainwestowane.

** niemal wszystkie ze wskazanych w Studium terenów kategorii „PK” są już zainwestowane; wyjątek dotyczy terenu „PK” w obrębie Stara Rzeka.

CZĘŚĆ C.
KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO
GMINY GRĘBOCICE

16. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

1. Zakłada się dalszy umiarkowany rozwój przestrzenny zainwestowania, w tym zabudowy mieszkaniowej i obiektów aktywności gospodarczej, zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 17. Zakłada się kontynuację dotychczasowych wzrostów liczby mieszkańców w niektórych miejscowościach gminy, w tym przede wszystkim w Grębolicach.
2. Przyrost terenów osadniczych powinien polegać przede wszystkim (i w pierwszej kolejności) na dopełnianiu i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych bezpośrednio do granic istniejących terenów osadniczych. Niedopuszczalne jest rozpraszanie nowej zabudowy poza skupione układy osadnicze. Przyrost nowej zabudowy powinien również mieć charakter sukcesywny (ciągły), a nie rozproszony.
3. Dla rozwoju drobnej działalności gospodarczej dopuszcza się jej lokalizowanie w granicach większości jednostek osadniczych – zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 17.
4. Dla rozwoju aktywności gospodarczej o charakterze ponadlokalnym (z wyjątkiem związanej z eksploatacją złóż surowców) wyznacza się strefy rozwoju funkcji przemysłowo-usługowych:
 - po obydwu stronach drogi wojewódzkiej nr 292, na południe od miejscowości Rzeczyca,
 - po południowej stronie drogi wojewódzkiej nr 292, pomiędzy drogą powiatową nr 1201D a planowaną drogą biegnącą od Proszówka do Szymocina,
 - w południowo-wschodniej części miejscowości Grębocice,
 - w sąsiedztwie linii kolejowej, na wschód od miejscowości Grębocice.
5. W związku z rozwojem przestrzennym gminy, w tym: osadnictwa, terenów aktywności gospodarczych, terenów komunikacyjnych, terenów związanych z infrastrukturą techniczną, a także zalesień, zmniejszy się dotychczasowa powierzchnia przestrzeni rolniczej.
6. Zakłada się nadbudowę obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach terenów kategorii „PZ”, na zasadach określonych w rozdziałach 17.3 i 21.

7. Zakłada się wprowadzenie zmian w układzie komunikacyjnym obejmujących między innymi modernizację i budowę nowych odcinków dróg, modernizację linii kolejowej oraz rozbudowę systemu tras turystycznych, zgodnie z ustaleniami rozdziału 20.
8. Przewiduje się dalszy rozwój sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej, kanalizacyjnej, elektroenergetycznej, gazowej, telekomunikacyjnej i przemysłowej, w tym sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanej z przemysłem miedziowym, na zasadach określonych w rozdziale 21.
9. Dla zapewnienia mieszkańcom gminy możliwość wspólnego spędzania czasu wolnego w otwartej przestrzeni, a przy tym sprzyjającego nawiązywaniu i pogłębianiu relacji oraz kontaktów społecznych w obrębie Obiszów - na terenie o symbolu „8.US.1” - wyznacza się duży publicznie dostępny teren rekreacyjno-wypoczynkowy. Ponadto obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne dopuszczono na większości terenów - zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 17.3.
10. Dla jednostek osadniczych o wielkości powyżej 250 mieszkańców wyznacza się następujące publicznie dostępne tereny rekreacyjno-wypoczynkowe w zasięgu pieszego dojścia i dojazdu rowerem:
 - 1) we wsi Grębocice - teren o symbolu „4.ZP.1”;
 - 2) we wsi Krzydłowice - teren o symbolu „6.US.2”;
 - 3) we wsi Kwielice - teren o symbolu „7.US.1”;
 - 4) we wsi Obiszów - teren o symbolu „8.US.1”;
 - 5) we wsi Retków - teren o symbolu „12.US.1”;
 - 6) we wsi Rzeczyca - teren o symbolu „13.US.1”;
 - 7) we wsi Stara Rzeka - teren o symbolu „14.US.1”;
 - 8) we wsi Szymocin - teren o symbolu „15.US.1”;
 - 9) we wsi Trzęsów - teren o symbolu „16.US.2”.

17. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW.

17.1. Ogólne kierunki i zasady zagospodarowania terenów.

1. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zaleca się stosować rozwiązania w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu, z zachowaniem dużej dbałości o ich stan. W szczególności zaleca się stosować tę politykę na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych.
2. Na terenach, w granicach których potwierdzono występowanie cennych siedlisk przyrodniczych należy ograniczyć wprowadzanie nowego zainwestowania, które mogłoby prowadzić do zniszczenia tych siedlisk, między innymi poprzez ograniczenie lokalizacji obiektów kubaturowych (co należy limitować poprzez linie zabudowy określone w planie miejscowym).
3. Zaleca się, by nowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa (lub wielorodzinna o zbliżonym charakterze), mieszkaniowo-gospodarcza i mniejsza zabudowa służąca działalności gospodarczej swoją architekturą nawiązywała do tradycji regionalnych; zaleca się by wysokość takiej zabudowy nie przekraczała 2-kondygnacji nadziemnych z ewentualnie użytkowym poddaszem; zaleca się symetryczne pokrycia dachowe, o nachyleniu połaci około 45°.
4. Zaleca się, by nowa wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa nie przekraczała 4 kondygnacji nadziemnych.
5. W zagospodarowaniu i zabudowie zaleca się stosować rozwiązania o wysokiej sprawności energetycznej i korzystanie z energii odnawialnej za pośrednictwem urządzeń i obiektów nie kolidujących z celami ochrony przyrody i środowiska oraz krajobrazu.
6. Należy ograniczać lokalizację budynków w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej oraz dróg klasy głównej i zbiorczej.
7. Zaleca się realizowanie budynków niskoenergetycznych.
8. Dopuszcza się dokonywanie scaleń i podziałów geodezyjnych, które nie będą utrudniały realizacji ustaleń Studium i w zgodzie z obowiązującymi przepisami.

9. W Studium nie przewiduje się lokalizacji wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² dopuszcza się w obrębie geodezyjnym Grębocice na terenach kategorii: „PP”, „P” i „MP”, z wyłączeniem terenu o symbolu „4.MP.9”.
10. Stacje paliw dopuszcza się wyłącznie na terenach kategorii: „KS”, „PP”, „P” i „PK”.
11. Przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizacja urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, powinny odbywać się w sposób minimalizujący ewentualny negatywny wpływ na tereny przewidziane pod zainwestowanie oraz obszary podlegające ochronie.
12. Zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej, a także modernizowane i przebudowywane, lokowane na terenach zainwestowanych i przeznaczonych pod zainwestowanie inne niż przemysłowe, składowe lub służące infrastrukturze technicznej, były realizowane wyłącznie jako podziemne.
13. Drogi (publiczne i wewnętrzne) oraz podziemne sieci infrastruktury technicznej i urządzenia towarzyszące zaleca się lokalizować na terenach przeznaczonych pod osadnictwo w sposób nie kolidujący z podstawowym przeznaczeniem i pozostałymi zasadami zagospodarowania terenu.
14. W zakresie lokalizowania **innych niż wolnostojące**, tj. na dachach i ścianach budynków i wiat, urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, dopuszcza się je na wszystkich terenach, na których dopuszczono zabudowę, z zastrzeżeniem, że:
 - 1) zakazuje się lokalizacji urządzeń wykorzystujących do wytwarzania energii moc wiatru o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu legalnej definicji z *ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1378, z późn. zm.),
 - 2) zakazuje się instalacji wykorzystujących energię z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów;
 - 3) lokalizacja tych urządzeń nie będzie stanowiła naruszenia zasad ochrony konserwatorskiej i innych przepisów.
15. W zakresie lokalizacji **wolnostojących** urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, z zastrzeżeniem przepisów odrębnych w zakresie urządzeń fotowoltaicznych

o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki, z zastrzeżeniem ust. 17:

- 1) o mocy zainstalowanej nie większej niż 500 kW:
 - a) zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych,
 - b) dopuszcza się instalacje wykorzystujące energię promieniowania słonecznego wyłącznie na terenach kategorii: „PP”, „P”, „PK”, „K” i „EF” oraz - w ramach rekultywacji - na terenie kategorii „PZ”,
 - c) dopuszcza się instalacje wykorzystujące energię aerotermalną i geotermalną na wszystkich terenach, na których dopuszczono zabudowę mieszkaniową i usługową oraz na terenach kategorii: „PP”, „P” i „PK”;
 - d) dopuszcza się instalacje wykorzystujące energię z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów wyłącznie na terenie kategorii „RU”;
- 2) o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW:
 - a) zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz instalacji wykorzystujących energię aerotermalną i geotermalną czy energię z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów,
 - b) dopuszcza się instalacje wykorzystujące energię promieniowania słonecznego wyłącznie na terenach kategorii: „PP”, „P”, „PK”, „K” i „EF” oraz - w ramach rekultywacji - na terenie kategorii „PZ”.

16. Strefy ochronne dla obszarów, o których mowa w ust. 15, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, z zastrzeżeniem przepisów odrębnych w zakresie urządzeń fotowoltaicznych, ustala się w zasięgu terenów, na których te urządzenia będą lokalizowane.
17. Zakazuje się lokalizacji wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki, położonych w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, tj. w międzywalu rzeki Rudna.
18. **Za obszary przestrzeni publicznej** uznaje się obszary placów i dróg publicznych wskazanych w Studium, a także obszary, na których zlokalizowane są gminne obiekty oświaty, edukacji oraz sportu i rekreacji oraz obiekty administracji publicznej.
19. **Terenami wyłączonymi spod nowej zabudowy**, przez którą należy rozumieć nowe budynki, są tereny kategorii: „R”, „EF”, „IT,R” oraz „IT,ZL”.

17.2. Funkcjonalne jednostki terenowe – ogólne zasady.

1. Cały obszar gminy dzieli się na jednostki terenowe (**tereny**), dla których określono **przeważające przeznaczenie** (podstawowe funkcje terenów), funkcje dopuszczalne oraz sposoby i zasady zagospodarowania. Jednostki te oznaczono na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolami i wydzielono liniami rozdzielającymi. Funkcję linii rozdzielających pełnią również przedstawione na tym rysunku drogi (w tym planowane), linia kolejowa oraz granice obrębów ewidencyjnych (za wyjątkiem tych odcinków granic obrębów, które biegną wzdłuż istniejących dróg i na rysunkach Studium mają wyłącznie charakter informacyjny).
2. Przeważające przeznaczenie terenu, wymienione w rozdz. 17.3 w zdaniach wprowadzających do poszczególnych ustępów („tereny z przewagą”, „tereny dla”), oznacza takie formy zagospodarowania, które powinny zajmować więcej niż połowę wyznaczonej jednostki terenowej, z zastrzeżeniem, że regulacja ta nie ogranicza powierzchni, która może być pokryta zielenią towarzyszącą (za którą na terenach oznaczonych symbolami: „MP”, „P”, „ZE”, „IT,R”, „IT,ZL” i „WS” uważa się także niezabudowane użytki rolne i leśne, zadrzewienia i zakrzaczenia) lub dotychczasowymi użytkami rolnymi, leśnymi lub zadrzewieniami i zakrzewieniami. Pozostałe części jednostki terenowej mogą być zagospodarowane w sposób, który w ustaleniach określono jako dopuszczalny (dopuszczalne rodzaje przeznaczenia i sposoby zagospodarowania), z zastrzeżeniem rozdz. 17.4 ust. 2, 5 i 6.
3. Każda z form zagospodarowania stanowiąca przeważające przeznaczenie terenu może zajmować do 100% powierzchni jednostki terenowej.
4. W użytkowaniu i zagospodarowaniu jednostek terenowych należy – oprócz ustaleń określonych w rozdz. 17.3 - uwzględnić występowanie chronionych obiektów i obszarów, rozważyć powołanie proponowanych w Studium tego typu obiektów i obszarów oraz respektować zasady zagospodarowania dotyczące innych wydzielen przestrzennych określonych w niniejszym Studium oraz zasady określone w jego części C „Kierunki rozwoju przestrzennego”.
5. Pod pojęciem „usługi niekomercyjne” należy rozumieć działalność usługową nie nastawioną na osiągnięcie zysku, realizowaną zarówno przez podmioty publiczne, prywatne i inne. Do działalności komercyjnej (inaczej gospodarczej) – nie tylko usługowej – zalicza się natomiast takie, które nastawione są na osiągnięcie zysku.

6. Pod pojęciem „działalność/obiekt/funkcja nieuciążliwa” należy rozumieć taką, która w miejscu lokalizacji nie spowoduje obniżenia standardów środowiska określonych w przepisach szczególnych.
7. Pod pojęciem „usługi chronione” należy rozumieć te, dla których w przepisach ochrony środowiska ustalono standardy jakości środowiska takie jak dla zabudowy mieszkaniowej lub wyższe (np. szpitale, domy opieki społecznej, budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży itp.).
8. Pod pojęciem „drobna działalność gospodarcza (produkcyjna, naprawcza lub komercyjna - usługowa)” należy rozumieć przedsiębiorstwa produkcyjne (w tym w sferze gospodarki rolnej) o zatrudnieniu do 20 osób oraz inne przedsiębiorstwa o zatrudnieniu do 50 osób.
9. Symbole liczbowo-literowe jednostek terenowych składają się z trzech członów oddzielonych od siebie kropkami. Pierwszy człon określa numer obrębu, nadany zgodnie z tabelą nr 17.2.1. Drugi człon literowy jest symbolem danej kategorii terenu, po nim następuję trzeci, liczbowy człon – określający kolejny numer terenu w danej kategorii. Symbole literowo-liczbowe terenów dróg i linii kolejowej składają się z dwóch członów oddzielonych kropkami. Pierwszy literowy człon jest symbolem danej kategorii terenu, drugi określa kolejny numer w tej kategorii.

Tabela nr 17.2.1. Symbole liczbowe poszczególnych obrębów.

Symbol liczbowy obrębu geodezyjnego	Nazwa obrębu geodezyjnego
1	Bucze
2	Duża Wólka
3	Czerńczyce
4	Grębocice
5	Grodowiec
6	Krzydlowice
7	Kwielice
8	Obiszów
9	Ogorzelec
10	Proszówek
11	Proszyce
12	Retków
13	Rzeczyca
14	Stara Rzeka
15	Szymocin
16	Trzęsów
17	Wilczyn

17.3. Funkcjonalne jednostki terenowe – szczegółowe zasady i standardy zagospodarowania.

1. **ML – Tereny z przewagą indywidualnej zabudowy rekreacyjnej (letniskowej), jednorodzinnej i pensjonatowej**, na których:
 - 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
 - b) stacji paliw płynnych;
 - 2) dopuszcza się nieuciążliwe usługi związane z funkcją rekreacyjną (np. gastronomii lub handlu) i usługi turystyczne (np. hotel, kemping);
 - 3) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleń urządzoną oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
 - 4) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
 - 5) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
 - 6) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej, usług chronionych i zabudowy rekreacyjnej, w odległości mniejszej niż 400 m od granic jednostki terenowej „PK”;
 - 7) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek wynosi:
 - a) 2500 m² dla nowej zabudowy pensjonatowej lub obiektów sportowo-rekreacyjnych lokalizowanych na wyodrębnionych działkach,
 - b) 1000 m² dla nowej wolnostojącej jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej i letniskowej o powierzchniach całkowitej przekraczających 50 m²/budynek,
 - c) 500 m² dla nowej zabudowy letniskowej o powierzchniach całkowitej nie przekraczających 50 m²/budynek;
 - d) 500 m² na jedno mieszkanie dla nie wymienionej wyżej nowej zabudowy mieszkalnej;
 - 8) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m;

dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:

- a) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
 - b) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
 - c) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 9) zaleca się zabudowę o wysokości 1 lub 2 kondygnacji nadziemnych;
- 10) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,3;
- 11) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy rekreacyjnej, mieszkaniowej i letniskowej nie mniejszy niż 40% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

2. MP – Tereny z przewagą zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej oraz obiektów usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m²,
 - b) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice, z wyłączeniem jednostki terenowej „4.MP.9”,
 - c) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się zabudowę wielorodzinną, jeżeli nie będzie kolidowała krajobrazowo z zabudową jednorodziną i zagrodową;
- 3) dopuszcza się bazy, składy i magazyny o powierzchni terenu nie przekraczającej 5000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 2000 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleń urządzoną oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 6) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnictwo (w tym pod szkłem i folią) oraz ogrody działkowe;

- 7) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 8) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 9) na terenie o symbolu „4.MP.7” w obrębie Grębocice dopuszcza się zintegrowane węzły przesiadkowe;
- 10) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.), w odległości mniejszej niż 400 m od granic jednostki terenowej „PK”;
- 11) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek wynosi:
 - a) 3000 m² dla nowej zabudowy zagrodowej,
 - b) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
 - c) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),
 - d) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
 - e) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
- 12) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:
 - a) stanowi to odbudowę lub rekonstrukcję, w historycznej formie, zniszczonego obiektu zabytkowego,
 - b) są to obiekty sakralne,
 - c) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
 - d) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
 - e) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 13) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 3 kondygnacji nadziemnych;

- 14) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
- 15) dla ograniczenia ewentualnych konfliktów należy dążyć do tworzenia enklaw (jednostek terenowych) z zainwestowaniem nie kolizyjnym względem siebie;
- 16) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

3. MS – Tereny z przewagą zabudowy wielorodzinnej socjalnej i komunalnej,
na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
 - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się zabudowę jednorodzinną lub zagrodową oraz obiekty usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową;
- 3) dopuszcza się bazy, składy i magazyny o powierzchni terenu nie przekraczającej 4000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 1500 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleni urządzonej oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;
- 6) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnicze (w tym pod szkłem i folią) oraz ogrody działkowe;
- 7) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 8) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 9) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek wynosi:
 - a) 1200 m² dla nowej zabudowy zagrodowej,
 - b) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
 - c) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),

- d) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
- e) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
- 10) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 15 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 15 m, jeżeli:
 - a) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
 - b) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 11) zaleca się zabudowę o wysokości od 2 do 4 kondygnacji nadziemnych;
- 12) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
- 13) dla ograniczenia ewentualnych konfliktów należy dążyć do tworzenia enklaw (jednostek terenowych) z zainwestowaniem nie kolizyjnym względem siebie;
- 14) udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy mieszkaniowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

4. MU - Tereny z przewagą zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i nieuciążliwych usług, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
 - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się lokalizację - w budynkach na powierzchni użytkowej nie przekraczającej 400 m² - nieuciążliwej działalności gospodarczej innej niż usługowa oraz wymieniona w pkt 1 i 3;
- 3) dopuszcza się – na wydzielonych działkach lub terenach - bazy, składy, magazyny i hurtownie o powierzchni gruntu nie przekraczającej 3000 m² oraz o powierzchni pod budynkami nie przekraczającej 2000 m²;
- 4) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej (np.: warsztaty lub bazy);
- 5) dopuszcza się, w tym na wydzielonych działkach lub jednostkach terenowych, zieleni urządzonej oraz obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne;

- 6) dopuszcza się lokalizację miejsc postojowych, zarówno terenowych, jak i w budynkach, z zastrzeżeniem, że jednokondygnacyjne naziemne garaże mogą być lokalizowane wyłącznie na zasadach i w miejscach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 7) dopuszcza się przeprowadzanie dróg (publicznych i wewnętrznych) oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 8) zaleca się lokalizację usług i innych obiektów służących do prowadzenia działalności gospodarczej przede wszystkim w parterach zabudowy mieszkaniowej lub w wyodrębnionych budynkach,
- 9) zaleca się by nowe obiekty należały wyłącznie do kategorii obiektów nieuciążliwych;
- 10) zalecana minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek z zabudową mieszkaniową wynosi:
 - a) 1000 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej,
 - b) 600 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej (na jedno mieszkanie),
 - c) 300 m² dla nowej zabudowy jednorodzinnej szeregowej, atrialnej i innej nie wymienionej powyżej (na jedno mieszkanie),
 - d) 300 m² terenu/mieszkanie w przypadku nowej zabudowy wielorodzinnej;
- 11) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 12 m; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 12 m, jeżeli:
 - a) są to obiekty sakralne,
 - b) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
 - c) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
 - d) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 12) zalecana wysokość zabudowy od 1 lub 2 kondygnacji nadziemnych;
- 13) zaleca się wskaźnik powierzchni zabudowy do 0,5;

- 14) udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z i dla zabudowy mieszkaniowej nie mniejszy niż 25% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

5. UO – Tereny z przewagą usług oświaty oraz sportu i rekreacji wraz z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²,
 - b) stacji paliw płynnych;
- 2) dopuszcza się inne usługi publiczne lub nieuciążliwe usługi komercyjne; dopuszcza się adaptację budynków szkolnych (także ich przebudowę lub modernizację) na te i inne rodzaje usług nie kolidujące z przeważającym przeznaczeniem;
- 3) dopuszcza się funkcje mieszkaniowe;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 5) budynki usługowe powinny wyróżniać się atrakcyjną architekturą; zalecane są także cechy symbolizujące przeznaczenie, a ogrodzenia i zagospodarowanie działki, w tym zielenią, wysokimi walorami estetycznymi; pożądane są obiekty małej architektury podnoszące walory estetyczne terenu;
- 6) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 20 m;
- 7) zaleca się wskaźnik powierzchni zabudowy do 1,0;
- 8) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej nie mniejszy niż 30% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

6. US – Tereny z przewagą usług sportu i rekreacji wraz z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na których:

- 1) dopuszcza się zieleni urządzoną;
- 2) dopuszcza się usługi związane z funkcją przeważającą (np. hotelarskie, handlu i gastronomii) oraz lokalizowanie usług komunalnych (np. świetlic wiejskich);

- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 4) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała;
 - a) 20 m w przypadku budynków przeznaczonych dla usług sportu,
 - b) 12 m w przypadku innych budynków;
- 5) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej nie mniejszy niż 30% ich powierzchni, a na innych niedrogowych działkach oraz nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10%.

7. UK – Tereny dla usług turystycznych, obiektów i urządzeń sportu i rekreacji powiązanych ze skansenem archeologicznym, służące ochronie zabytków, popularyzacji dziedzictwa historycznego oraz potrzebom zwiedzających, na których:

- 1) dopuszcza się zieleni urządzoną;
- 2) dopuszcza się niewielkie usługi związane z funkcją przeważającą (np. handlu i gastronomii);
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 4) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 12 m;
- 5) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 2 kondygnacji nadziemnych;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 20% ich powierzchni.

8. OS – Tereny dla obiektów sakralnych, na których:

- 1) dopuszcza się funkcje mieszkaniowe związane z obiektem usług kultu religijnego (np. plebanie, itp.);
- 2) dopuszcza się tworzenie zespołów zieleni urządzonej; kompozycje zagospodarowania powinny cechować się wysokimi walorami estetycznymi;

- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 4) obszary cmentarzy zamkniętych należy chronić przed zniszczeniem i utrzymywać jako tereny zieleni urządzonej z zachowaniem pozostałości nekropolii;
- 5) wysokość nowo wznoszonych lub modernizowanych budynków powinna nawiązywać do zabudowy istniejącej w otoczeniu, i nie powinna przekraczać 15 m oraz 70% wysokości zabytkowego obiektu sakralnego znajdującego się na terenie; dopuszcza się wznoszenie obiektów budowlanych o wysokości przekraczającej 15 m oraz 70% wysokości zabytkowego obiektu sakralnego, jeżeli:
 - a) stanowi to odbudowę lub rekonstrukcję, w historycznej formie, zniszczonego obiektu zabytkowego,
 - b) są to obiekty sakralne,
 - c) są to określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dominanty układu zabudowy,
 - d) są to budynki nawiązujące wysokością i formą do znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących budynków o wysokości przekraczającej 12 m,
 - e) są to dopuszczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wieże, maszty i inne budowle;
- 6) zaleca się by budynki wyróżniały się atrakcyjną architekturą (zwłaszcza pożądane są cechy symbolizujące przeznaczenie);
- 7) zaleca się zabudowę o wysokości od 1 do 2 kondygnacji nadziemnych;
- 8) zaleca się wskaźnik intensywności zabudowy: 0,1 - 0,5;
- 9) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 20% ich powierzchni.

9. KS – Tereny dla stacji paliw i usług towarzyszących (naprawy i obsługi pojazdów samochodowych, handlu, gastronomii i hotelarskich), na których:

- 1) dopuszcza się zieleni urządzonej, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym, zwłaszcza w przypadku ich sąsiedztwa z istniejącą lub planowaną zabudową mieszkaniową;

- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 3) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 12 m;
- 4) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy usługowej oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

10. PP – Tereny dla skoncentrowanej aktywności gospodarczej – dla funkcji przemysłowych, usługowych, naprawczych oraz baz, składów i magazynów, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów produkcji rolniczej,
 - b) obiektów górnictwa,
 - c) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
 - d) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice;
- 2) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 3) dopuszcza się obiekty sportowe w budynkach (np. basen pływacki, kryte korty tenisowe itp.);
- 4) dopuszcza się obiekty usług niekomercyjnych w budynkach, z zastrzeżeniem następnego punktu,
- 5) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej, i usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.);
- 6) dopuszcza się uprawy rolne i ogrodnicze (w tym pod szkłem i folią);
- 7) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym, zwłaszcza w przypadku ich sąsiedztwa z istniejącą lub planowaną zabudową mieszkaniową;
- 8) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 15 m;

- 9) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

11. P – Tereny dla skoncentrowanej aktywności gospodarczej – dla funkcji przemysłowych, usługowych, naprawczych oraz baz, składów i magazynów, a także obiektów związanych z produkcją rolniczą (np. intensywne ogrodnictwo, lokalizacja ferm hodowlanych) i obsługą produkcji rolniczej, na których:

- 1) nie dopuszcza się lokalizacji:
 - a) obiektów górnictwa,
 - b) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
 - c) obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m² na innych terenach niż położonych w obrębie geodezyjnym Grębocice;
- 2) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 3) dopuszcza się obiekty sportowe w budynkach (np. basen pływacki, kryte korty tenisowe itp.);
- 4) dopuszcza się obiekty usług niekomercyjnych w budynkach, z zastrzeżeniem następnego punktu;
- 5) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej, i usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.) oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
- 6) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 7) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 8) na terenie o symbolu „4.P.1” w obrębie Grębocice dopuszcza się zintegrowane węzły przesiadkowe;
- 9) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 15 m;
- 10) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

12. RU – Teren dla obiektów związanych z produkcją rolniczą i obsługą produkcji rolniczej, na którym:

- 1) dopuszcza się obiekty obsługi gospodarki komunalnej;
- 2) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej;
- 3) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 5) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 15 m;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na działkach z oraz dla zabudowy oraz na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni.

13. PK – Tereny dla obiektów szybów kopalni rud miedzi, obiektów i urządzeń towarzyszących wraz z zagospodarowanymi na terenie placu szybowego masami ziemnymi lub skalnymi, usuwanymi albo przemieszczanymi w związku z realizacją inwestycji głębinienia szybu, w formie odpowiednio usytuowanych i zagospodarowanych wzniesień, tzw. ekranów oraz dla obiektów i urządzeń niekolidujących z funkcją górnictw, na których:

- 1) dopuszcza się inne obiekty dla prowadzenia działalności gospodarczej nie kolidujące z przeważającym przeznaczeniem;
- 2) dopuszcza się zieleń urządzoną, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 4) niedopuszczalne jest lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.) oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;

- 5) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 10% ich powierzchni;
- 6) zaleca się, by wysokość zabudowy nie przekraczała 60 m;
- 7) po likwidacji szybu górniczego teren może być w całości przeznaczony dla niegórniczej działalności gospodarczej.

14. PZ – Teren dla obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” wraz z sieciami, obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, na którym:

- 1) dopuszcza się zielen izolacyjną i urządzoną;
- 2) dopuszcza się budowę nasypów dociążających’
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, jeżeli sposób ich lokalizacji nie będzie kolidował z kierunkowym przeznaczeniem określonym w zdaniu wprowadzającym;
- 4) dopuszcza się rozbudowę obiektu uzasadnioną potrzebami do rzędnej korony zapór nie przekraczającej 205 m n.p.m., przy uwzględnieniu wymogów bezpieczeństwa i ochrony środowiska, przy czym maksymalna rzędna stożków uformowanych z odpadów wewnątrz OUOW „Żelazny Most” - w przypadku ich zagęszczania, w tym do konsystencji pasty - nie może wynosić więcej niż 212 m n.p.m.; zasady i rozmiary tej rozbudowy należy określać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 5) po wypełnieniu i zakończeniu eksploatacji OUOW „Żelazny Most”, teren powinien być zrekultywowany w kierunku: użytku zielonego, przez co rozumie się zatrawienie z dopuszczeniem zakrzaczeń i zadrzewień lub w kierunku specjalnym - poprzez lokalizację urządzeń fotowoltaicznych, w tym o mocy powyżej 500 kW.

15. PE – Tereny dla powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych, na których:

- 1) dopuszcza się obiekty i urządzenia towarzyszące przeważającemu przeznaczeniu terenu;
- 2) dopuszcza się uprawy rolne i leśne;
- 3) dopuszcza się zielen urządzoną i nieurządzoną;

- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 5) po zakończeniu eksploatacji, teren powinien być zrekultywowany w odpowiednim kierunku (w zależności od miejscowych uwarunkowań i/lub przyszłych potrzeb – w kierunku leśnym, rolnym, wodnym lub dla wykorzystania sportowego, rekreacyjnego lub innego); rekultywacja powinna być sukcesywnie prowadzona już w trakcie eksploatacji.

16. EF – Tereny dla obiektów farmy fotowoltaicznej, na których:

- 1) dopuszcza się użytkowanie rolnicze;
- 2) dopuszcza się zieleń urządzoną i nieurządzoną, z wyjątkiem sadzenia drzew;
- 3) dopuszcza się przeprowadzenie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 4) zakazuje się wznoszenia budynków;
- 5) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 50% powierzchni działki budowlanej.

17. IT,R – Tereny z przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach wykorzystywanych rolniczo, na których:

- 1) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i lokalizację miejsc postojowych;
- 2) możliwe jest użytkowanie rolne bez prawa wznoszenia obiektów budowlanych służących temu przeznaczeniu;
- 3) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 60% powierzchni terenu.

18. IT,ZL – Tereny z przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach leśnych, na których:

- 1) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i lokalizację miejsc postojowych;
- 2) na terenie o symbolu „6.IT,ZL.5” dopuszcza się budowę nasypów dociążających; możliwe jest użytkowanie rolne lub leśne bez prawa zalesiania i wznoszenia obiektów budowlanych służących temu przeznaczeniu;

- 3) możliwe jest zakładanie szkółek leśnych nie kolidujących z podstawowym przeznaczeniem terenu;
- 4) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 50% terenu.

19. ITK – Tereny z przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej służącej przemysłowi miedziowemu, w tym szybowi wentylacyjnemu wdechowemu o funkcji materiałowo-zjazdowej „Retków”, na których:

- 1) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i lokalizację miejsc postojowych;
- 2) dopuszcza się lokalizację: otworów wiertniczych, otworów geotechnicznych i otworów wielkośrednicowych;
- 3) możliwe jest użytkowanie rolne lub leśne bez prawa zalesiania i wznoszenia obiektów budowlanych służących temu przeznaczeniu;
- 4) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 50% terenu.

20. W - Tereny dla obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę, na których:

- 1) dopuszcza się zieleni urządzoną lub nieurządzoną (o charakterze łąkowym);
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej, oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

21. K – Tereny dla obiektów i urządzeń gospodarki ściekowej, na którym:

- 1) dopuszcza się zieleni, w szczególności o charakterze izolacyjnym i osłonowym;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych.

22. ZP – Tereny z przewagą parków i innych zespołów zieleni, na których:

- 1) zaleca się modernizację zabytkowych budynków oraz ich adaptację dla nowych funkcji o charakterze usługowym lub mieszkaniowym;
- 2) dopuszcza się pojedyncze obiekty usługowe uatrakcyjnijające podstawowe zagospodarowanie terenu (np. gastronomia, sanitariaty, świetlice wiejskie) oraz inne funkcje zapewniające właściwą opiekę nad występującymi na tych terenach budynkami zabytkowymi;
- 3) dopuszcza się obiekty i zagospodarowanie sportowo-rekreacyjne, z zastrzeżeniem,

że na obszarach objętych wpisem do rejestru zabytków, ten rodzaj zagospodarowania nie może kolidować z występującymi na tym obszarze walorami zabytkowymi;

- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 5) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej i usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.) w odległości mniejszej niż 400 m od granic jednostki terenowej „PK”;
- 6) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 12 m;
- 7) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej na niedrogowych działkach budowlanych oraz działkach nieprzeznaczonych wyłącznie dla obiektów infrastruktury technicznej nie mniejszy niż 80% ich powierzchni.

23. **ZC - Tereny dla cmentarzy**, na których:

- 1) dopuszcza się obiekty sakralne oraz kaplice przedpogrzebowe, sanitariaty i inne obiekty obsługi cmentarza;
- 2) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 3) wskazane jest wprowadzanie zieleni urządzonej; kompozycje zagospodarowania powinny cechować się wysokimi walorami estetycznymi;
- 4) pochówki mogą być zarówno typu urnowego, jak i ziemnego (tradycyjne);
- 5) zaleca się, by wysokości zabudowy nie przekraczała 15 m;
- 6) obszary cmentarzy zamkniętych należy chronić przed zniszczeniem i utrzymywać jako tereny zieleni urządzonej z zachowaniem pozostałości nekropolii;
- 7) wokół cmentarzy obowiązują pasy izolacyjne, których zasięg i sposób zagospodarowania określają właściwe przepisy.

24. **ZE - Tereny z przewagą ekstensywnego zagospodarowania osadniczego** z dużym udziałem zieleni swobodnie rosnącej, urządzonej lub użytkowanej gospodarczo przez rolnictwo lub gospodarkę leśną oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych, na których:

- 1) dopuszcza się nowe ekstensywne zainwestowanie, np. pojedyncze obiekty (w tym z zabudową) o różnych funkcjach (najlepiej usługowe z wykluczeniem stacji paliw), ogrody działkowe, ogrodnictwo, tereny sportowe (boiska wiejskie), stawy itp.;
- 2) dopuszcza się zagospodarowanie rolnicze w formie upraw polowych i trwałych użytków zielonych (bez zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej);
- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych; zaleca się by nowe sieci infrastruktury technicznej były realizowane wyłącznie jako podziemne;
- 4) dopuszcza się zalesienia i zadrzewienia;
- 5) zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej, w tym zagrodowej i rekreacyjnej, usług chronionych (typu szkoła, przedszkole itp.), w odległości mniejszej niż 400 m od granic jednostki terenowej „PK”;
- 6) zaleca się udział powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszy niż 80% powierzchni terenu.

25. ZN - Tereny dla obszarów objętych ochroną lub proponowanych do ochrony jako użytki ekologiczne, na których:

- 1) nie dopuszcza się zmiany dotychczasowego pokrycia terenu;
- 2) nie dopuszcza się gospodarczego wykorzystywania terenu.

26. ZL - Tereny z przewagą lasów i zalesień oraz obiektów gospodarki leśnej, na których:

- 1) dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących wędrownikom turystycznym (ścieżki - piesze, rowerowe, konne oraz ławki, wiaty itp.);
- 2) dopuszcza się, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych, prowadzenie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, w szczególności tych, które zostały przedstawione na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”, a także lokalizację miejsc postojowych;
- 3) przy prowadzeniu nasadzeń drzew i krzewów zaleca się zachować 3,0 m odległości od górnej krawędzi skarp rowów i kanałów melioracji podstawowej, z zastrzeżeniem pkt 4;
- 4) zakazuje się nasadzeń drzew i krzewów w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią (tj. w międzywalu rzeki Rudna);

- 5) na terenach położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym obowiązują przepisy odrębne wynikające z *ustawy Prawo wodne*. Przepisy odrębne obowiązują także na terenach znajdujących się w 50-metrowej strefie ochronnej wału przeciwpowodziowego.

27. R – Tereny z przewagą użytkowania rolniczego, na których:

- 1) dopuszcza się zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, które powinny być kształtowane w sposób nie oddziałujący niekorzystnie na istniejące obiekty infrastruktury technicznej, z zastrzeżeniem pkt 5;
- 2) dopuszcza się zalesienia, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych;
- 3) dopuszcza się budowę stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa, z zastrzeżeniem pkt 5 i pod warunkiem, że będą uwzględnione inne ustalenia niniejszego studium, w tym określone w rozdziale 22 ust. 6;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, przy uwzględnieniu przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- 5) zakazuje się nasadzeń drzew i krzewów oraz budowy stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią (tj. w międzywalu rzeki Rudna), a także budowy stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego;
- 6) zakazuje się wznoszenia nowych budynków, w tym także w ramach zabudowy zagrodowej i innej związanej z produkcją rolniczą, dopuszcza się natomiast w odległości do 50 m od linii rozdzielającej z terenami oznaczonymi symbolami „MP”, wznoszenie nowych rolniczych budowli i obiektów małej architektury (obiektów budowlanych nie będących budynkami);
- 7) na terenach położonych między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym obowiązują przepisy odrębne wynikające z *ustawy Prawo wodne*. Przepisy odrębne obowiązują także na terenach znajdujących się w 50-metrowej strefie ochronnej wału przeciwpowodziowego.

28. WS – Tereny z przewagą stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa, na których:

- 1) dopuszcza się użytkowanie rolnicze;
- 2) dopuszcza się zadrzewienia i zakrzewienia;

- 3) dopuszcza się przeprowadzanie dróg i sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację obiektów i urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych;
- 4) zabudowa wyłącznie w obiektach tymczasowych, o łącznej powierzchni zabudowy nie przekraczającej 5% powierzchni lustra wody na terenie;
- 5) na terenie o symbolu „4.WS.1” znajdującym się w 50-metrowej strefie ochronnej wału przeciwpowodziowego obowiązują przepisy odrębne wynikające z *ustawy Prawo wodne*.

29. **KK – Tereny dla obiektów i urządzeń służących kolei** – linia kolejowa wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, obejmujące także graficznie oznaczoną linię kolejową; zagospodarowanie zgodnie z potrzebami funkcji kolei i jej zarządcy oraz z obowiązującymi przepisami, z następującymi zastrzeżeniami:

- 1) w przypadku rezygnacji z wykorzystania dla potrzeb kolei tereny można przeznaczyć na potrzeby: terenów aktywności gospodarczej, usług innych niż chronione, magazynów i składów, obsługi komunikacji, oraz dróg, ścieżek rowerowych i ciągów pieszych, a także sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- 2) zmiany przeznaczenia i zagospodarowania, o których mowa w pkt 1 mogą być dokonane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

30. Jednostką terenową są też oznaczone na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” **główne cieki powierzchniowe**. Na terenach tych:

- 1) dopuszcza się użytkowanie rolnicze;
- 2) dopuszcza się urządzenia i obiekty związane z ochroną przeciwpowodziową oraz inne niezbędne urządzenia hydrotechniczne i hydroenergetyczne;
- 3) dopuszcza się zieleń urządzoną i nieurządzoną pod warunkiem, że nie będzie ona zakłócać swobodnego odpływu wód;
- 4) dopuszcza się przeprowadzanie dróg oraz sieci infrastruktury technicznej i lokalizację urządzeń towarzyszących tym sieciom, a także miejsc postojowych, o ile nie jest to sprzeczne z przepisami odrębnymi i przeważającym przeznaczeniem terenu;
- 5) dopuszcza się wykorzystanie rekreacyjne, o ile nie jest to sprzeczne z przepisami odrębnymi i przeważającym przeznaczeniem terenu;

- 6) na terenach położonych w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią należy uwzględnić ograniczenia w zagospodarowaniu, wynikające z przepisów odrębnych.
31. Jednostkami terenowymi są także oznaczone na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” **drogi publiczne stanowiące główne elementy układu drogowego**, dla których zasady zagospodarowania określono w rozdziale 20:
- 1) drogi klasy głównej – symbol „KDG”;
 - 2) drogi klasy zbiorczej – symbol „KDZ”;
 - 3) drogi klasy lokalnej (wybrane) – symbol „KDL”;
 - 4) drogi klasy dojazdowej (wybrane) – symbol „KDD”.

17.4. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Linie rozdzielające poszczególne jednostki terenowe mogą podlegać pewnym korektom i uściśleniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem, że przesunięcie linii rozdzielającej nie przekroczy 50 m i będzie wynikało z potrzeby dostosowania linii do aktualnych wydzielen geodezyjnych; zakazuje się zmiany przebieg linii rozdzielającej w przypadku terenów kategorii: „PP”, „P”, „RU”, „PK”, „PZ”, „PE”, „PK” i „EF”.
2. Zgodne z ustaleniami Studium jest przyjmowanie w ustaleniach planów miejscowych bardziej rygorystycznych i zawężonych regulacji niż te, które zostały określone w niniejszym dokumencie; w szczególności dotyczy to ustaleń odnoszących się do przeznaczenia terenów. Dopuszczalny jest też podział określonych w niniejszym Studium funkcjonalnych jednostek terenowych na mniejsze, z bardziej szczegółowo ustalonymi funkcjami („węższymi”) oraz sposobami zagospodarowania (bardziej szczegółowymi lub bardziej rygorystycznymi). Strefowanie funkcji ma w szczególności służyć zapobieganiu powstawania konfliktów przestrzennych.
3. Dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujące są te ustalenia Studium - także w następnych rozdziałach - w których użyto następujące sformułowania:
 - 1) „*przeważające przeznaczenie terenów*” (zgodnie z zasadami określonymi w rozdz. 17.2. ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 5-7 niniejszego rozdziału;

- 2) „*dopuszcza się*”;
 - 3) „*zakazuje się, niedopuszczalne jest, nie dopuszcza się, nie powinna, nie może*”;
 - 4) „*należy, powinna*”.
4. Dyspozycje sformułowane jako zalecenia lub propozycje – także w innych rozdziałach - nie są ustaleniami Studium.
 5. Dopuszcza się - uznając za również zgodne z ustaleniami Studium - przyjmowanie w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego utrzymania dotychczasowego przeznaczenia (określonego w obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), sposobu zagospodarowania i zabudowy lub sposobu wykorzystania także na terenach (lub ich fragmentach), na których Studium przewiduje ich zmianę.
 6. Szczególnym przypadkiem zasady omówionej w ust. 5 jest przyjmowanie w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na nie zabudowanych terenach rolnych i leśnych dotychczasowej formy użytkowania tych gruntów, w tym z wyłączeniem prawa zabudowy, także na terenach, na których Studium przewiduje możliwość wprowadzenia zabudowy.
 7. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się wykorzystywanie i przebudowę akwenów wodnych, cieków i innych urządzeń melioracyjnych oraz odbudowę i budowę urządzeń małej retencji, jeżeli nie stoi to w kolizji z pozostałymi ustaleniami niniejszego Studium i odrębnymi przepisami.
 8. Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej na działce budowlanej nie może wynosić mniej niż 0,1% – w przypadku działek dla obiektów infrastruktury technicznej i innych obiektów liniowych, w tym dróg, i działek położonych w zasięgu terenów kategorii „PZ” – oraz nie mniej niż 5% dla pozostałych działek. Na działkach z istniejącą zabudową, na których warunek ten nie może być spełniony, dopuszcza się pomniejszenie powierzchni biologicznie czynnej o 10% w stosunku do istniejącej. Zaleca się przyjmować minimalne wskaźniki udziału powierzchni biologicznie czynnej określone w rozdziale 17.3. na poszczególnych funkcjonalnych jednostkach terenowych.

9. Maksymalna powierzchnia zabudowy działki nie może przekraczać 90% działki. Na działkach z istniejącą zabudową, na których warunek ten nie może być spełniony, dopuszcza się powiększenie powierzchni zabudowy działki do 100%.

18. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

18.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. Dopuszcza się prowadzenie eksploatacji udokumentowanych złóż kopalin zgodnie z koncesjami w sposób, który będzie ograniczał oddziaływanie tej eksploatacji na środowisko przyrodnicze i kulturowe oraz istniejące i planowane zagospodarowanie.
2. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w zasięgu terenów górniczego wyznaczonych dla eksploatacji złóż rud miedzi, w rozwiązaniach przyjmowanych w planowanych inwestycjach należy uwzględnić występowanie wpływów podziemnej eksploatacji górniczej.
3. Dla nowych obiektów budowlanych oraz rozbudowy, nadbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących obiektów budowlanych należy przyjmować rozwiązania konstrukcyjne uwzględniające prognozowane parametry wpływów górniczych, określane na bieżąco przez przedsiębiorcę górniczego.
4. Na obszarze gminy Grębocice dopuszcza się składowanie, magazynowanie lub wykorzystanie odpadów wydobywczych i innych powstających w wyniku działalności przemysłu miedziowego, przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów:
 - 1) na obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”,
 - 2) w miejscach i na zasadach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub zgodnie z obowiązującą decyzją wydaną przez kompetentny organ administracji państwowej lub samorządowej w zakresie pozwoleń na wytwarzanie i gospodarowanie odpadami.
5. W celu ograniczenia szkodliwego wpływu robót górniczych na powierzchnię ziemi dopuszcza się sposób zagospodarowania pustek poeksploatacyjnych, polegający na ich wypełnianiu masami skalnymi (skałą płonną), powstającymi w wyniku prowadzenia eksploatacji kopalin w zgodzie z obowiązującymi koncesjami.
6. Dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych i mas skalnych powstających między innymi podczas robót inwestycyjnych, remontowych, prowadzenia działalności wydobywczej rudy miedzi (w tym z głębinia szybu) oraz odpadów z flotacji rud miedzi, w sposób nie stwarzający zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami ochrony środowiska.

7. Dopuszcza się zagospodarowanie mas ziemnych i skalnych, o których mowa w ust. 7 do:
 - 1) utwardzania powierzchni terenów, do których przedsiębiorca górniczy lub zależne od tego przedsiębiorcy podmioty posiadają tytuł prawny;
 - 2) wykorzystania w podziemnych technikach górniczych, przez które rozumie się wykorzystanie odpadów:
 - a) jako składnika podsadzki hydraulicznej i samozestalającej,
 - b) do doszczelniania zrobów, które powstały w wyniku eksploatacji prowadzonej systemem z ugięciem stropu, podsadzki suchej i innych,
 - c) do profilaktyki przeciwpożarowej i budowy korków izolacyjnych,
 - d) do likwidacji zbędnych wyrobisk, w tym szybów,
 - e) do wzmocnień i stabilizacji wyrobisk górniczych,
 - f) do utwardzania dróg na dole kopalni;
 - 3) budowania wałów, nasypów kolejowych i drogowych;
 - 4) podbudowy dróg;
 - 5) wykorzystania przy rekultywacji obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych;
 - 6) wykorzystania przy rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i nieeksploatowanych części wyrobisk.
8. Dopuszcza się zagospodarowanie odpadów z flotacji rud miedzi oraz mas ziemnych i skalnych powstających między innymi podczas robót inwestycyjnych, remontowych, głębienia i budowy szybów kopalni rud miedzi do formowania zapór, pirsów oraz nasypów dociążających OUOW „Żelazny Most”.
9. Na terenie „6.IT,ZL.5” dopuszcza się wykorzystanie odpadów poflotacyjnych, żużli pomiedziowych i odpadów budowlanych do budowy obiektów budowlanych związanych z obsługą OUOW „Żelazny Most”.
10. Dopuszcza się wykorzystanie odpadów innych niż wydobywcze, m.in. odpadów budowlanych pochodzących z rozbiórek i remontów oraz granulowanego żużla pomiedziowego, w OUOW „Żelazny Most” oraz w towarzyszących budowlach i urządzeniach.
11. Dopuszcza się możliwość wykorzystywania granulowanego żużla pomiedziowego do budowy drenaży OUOW „Żelazny Most” oraz gruzu betonowego pochodzącego z

rozbiórek i remontów do utwardzania powierzchni gruntów przemysłowych i dróg wewnętrznych służących obsłudze OUOW „Żelazny Most”.

12. Dopuszcza się lokowanie w podziemnych wyrobiskach górniczych odpadów powstałych w wyniku eksploatacji i przerabiania wydobytych na powierzchnię ziemi rudy miedzi, w zgodzie z odpowiednimi koncesjami, pod następującymi warunkami:
 - 1) lokowany w wyrobiskach górniczych odpad wydobywczy nie będzie stwarzał zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska;
 - 2) lokowany w wyrobiskach górniczych odpad wydobywczy nie będzie oddawał odcieków do otoczenia przekraczających parametry określone w przepisach oraz zagrażających środowisku.
13. W bezpośrednim sąsiedztwie OUOW „Żelazny Most” należy zachować tereny otwarte – kategorii „ZL” i „R” - jako tereny pełniące funkcję zieleni izolacyjnej, przy uwzględnieniu innych ustaleń Studium, w tym dopuszczających na tych terenach także sieci infrastruktury technicznej i drogi.

18.2. Pozostałe zasady ochrony środowiska i jego zasobów, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zaleca się stosować rozwiązania w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu, z zachowaniem dużej dbałości o ich stan. W szczególności zaleca się stosować tę politykę na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych.
2. W celu ograniczenia potencjalnego zagrożenia zalaniem powodziowym oraz podtopieniami na terenie gminy i w regionie zaleca się:
 - 1) dna niezabudowanych dotychczas dolin wyłączać z intensywnego zagospodarowania, a w szczególności z zabudowy kubaturowej. Wskazane jest zagospodarowanie ekstensywne - łąki (najlepiej jednokośne), zieleń wypoczynkowa, tereny spacerowe oraz niezbędne przejścia infrastrukturalne i komunikacyjne, drogi i obiekty hydrotechniczne, w szczególności przeciwpowodziowe - jeżeli nie ograniczą one przekroju doliny czynnie przewodzącego wysokie wezbrania oraz nie zaburzają ciągłości i funkcji przyrodniczych doliny, jako korytarza ekologicznego;
 - 2) prowadzić systematyczną konserwację oraz sprawdzanie stanu technicznego istniejących wałów przeciwpowodziowych;

- 3) eliminować istniejące przeszkody, które utrudniają przepływ wód powodziowych (mosty o małym świetle, przepusty o małej wydolności);
 - 4) tworzyć naturalną retencję spowalniającą spływ wód tam, gdzie nie zagraża ona obiektom (poprzez realizację zadrzewień i zakrzaceń, miedz utrudniających spływ z pól, oczek wodnych, stosowanie ażurowych powierzchni na obszarach zainwestowanych);
 - 5) przywracać odcięte od rzeki tereny zalewowe poprzez odsuwanie wałów, odtwarzanie retencji dolinowej, zachowanie i odtwarzanie terenów podmokłych, łąk nadrzecznych, lasów łęgowych, torfowisk, oczek wodnych i starorzeczy.
3. Na obszarach zagrożonych podtopieniami zaleca się, przy lokalizowaniu obiektów budowlanych, stosowanie odpowiednich rozwiązań konstrukcyjnych, minimalizujących skutki podtopień.
 4. Na niezainwestowanych i nie przewidzianych pod zainwestowanie terenach podmokłych zaleca się zachować naturalne cechy siedlisk.
 5. Zaleca się by przebudowa lub budowa elementów systemów melioracyjnych, wynikająca z inwestowania na terenach zmeliorowanych, nie powodowała niekorzystnych zmian stosunków gruntowo-wodnych, zwłaszcza na terenach tworzących system przyrodniczy gminy. Odpowiednio należy dokonywać przebudowy systemów melioracyjnych na terenach odkształceń powierzchni gruntów powstałych w wyniku eksploatacji górniczej.
 6. Wzdłuż cieków wodnych nowe budynki zaleca się lokalizować w odległości co najmniej 5 m od górnej krawędzi ich koryt. Zaleca się tę zasadę stosować także do nowych sieci infrastruktury obsługujących ww. budynki.
 7. Dopuszcza się realizację zbiorników wodnych w szczególności o funkcji przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej, retencyjnej i nawadniającej, pod warunkiem uwzględnienia lokalnych uwarunkowań, w tym w zakresie występowania obiektów i obszarów chronionych, obszarów zurbanizowanych oraz walorów krajobrazowych, a także przepisów odrębnych.
 8. W ochronie środowiska priorytetowe znaczenie ma ochrona wód podziemnych i powierzchniowych m.in. poprzez:
 - 1) sukcesywne porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenach zainwestowanych;
 - 2) wdrażanie odpowiednich (proekologicznych) kierunków produkcji rolniczej i agrotechnik;

- 3) kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej według zasad określonych w rozdziale 22;
 - 4) zalesianie najsłabszych gleb;
 - 5) sukcesywne porządkowanie i nadawanie nowych funkcji obszarom dawniej zainwestowanym, które przestały być racjonalnie wykorzystywane;
 - 6) stałą kontrolę i wprowadzanie odpowiednich zabezpieczeń przed ekspansją (w środowisku gruntowo-wodnym) frontu wód zmineralizowanych z obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”.
9. Zaleca się dążyć - także na terenach przeznaczonych dla skoncentrowanej działalności gospodarczej - do zminimalizowania uciążliwości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, m.in. poprzez wprowadzanie czystszych technologii w procesach produkcyjnych oraz różnych urządzeń zabezpieczających.
10. Zaleca się dążyć do przenoszenia uciążliwych zakładów i obiektów lub urządzeń z terenów mieszkaniowych oraz lokalizację nowych zakładów i obiektów o takim charakterze na wydzielonych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczej, tj. terenach kategorii: „PP”, „P” i „RU” .
11. Tereny dla nowej zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem zaleca się lokalizować, z zastrzeżeniem ust. 12, w odległości:
- 1) co najmniej 500 m od dużych zwartych kompleksów terenów dla zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej, z której funkcjonowaniem mogą wiązać się emisje odorów;
 - 2) co najmniej 20 m od dużych zwartych kompleksów terenów dla zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej, z której funkcjonowaniem mogą wiązać się ponadnormatywne emisje hałasu.
12. Na terenach kategorii: „ML”, „MP”, „ZP” i „ZE” położonych w odległości mniejszej niż 400 m od granic jednostki terenowej „PK” zakazuje się realizacji nowej zabudowy, zgodnie z ustaleniami rozdziału 17.3. Studium.
13. W dalszym rozwoju zagospodarowania terenów osadniczych istotną rolę powinna odegrać prośrodowiskowa infrastruktura techniczna o wysokim standardzie technologicznym (w tym systemy ogrzewania).

14. W ukształtowaniu zabudowy i wprowadzaniu obiektów technicznych (zwłaszcza na terenach otwartych) należy uwzględnić potrzebę zachowania walorów krajobrazowych oraz inne zasady określone w Studium.
15. Pozostałe zasady ochrony krajobrazu kulturowego zawarte są dodatkowo w rozdziale 19 Studium.
16. Na obszarach objętych ochroną prawną obowiązują ograniczenia wynikające z przepisów szczególnych, które należy uwzględnić przy rozpatrywaniu innych ustaleń Studium, w tym zawartych w rozdziale 17. Dotyczy to także obszarów, na których zidentyfikowano punktowe formy ochrony przyrody (stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt, pomniki przyrodnicze), a także cenne siedliska przyrodnicze.
17. Na całym obszarze gminy dopuszcza się lokalizowanie obiektów, instalacji i urządzeń związanych z monitorowaniem i ochroną środowiska, bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz OUOW „Żelazny Most”.
18. W trakcie eksploatacji OUOW „Żelazny Most” należy stosować najlepsze dostępne techniki ograniczające negatywne oddziaływanie obiektu na środowisko, w szczególności na powietrzne atmosferyczne oraz wody podziemne i powierzchniowe.
19. W ramach planowanej nadbudowy OUOW „Żelazny Most” należy przewidzieć ewentualną konieczność prowadzenia działań ograniczających jego negatywne oddziaływanie oraz rozważyć potrzebę podjęcia działań kompensujących potencjalny negatywny wpływ na środowisko przedsięwzięcia.
20. Ze względu na występujące złoża surowców naturalnych, należy brać pod uwagę możliwość prowadzenia na obszarze gminy prac geologicznych, zmierzających do poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin.
21. Biorąc pod uwagę potrzebę optymalnego wykorzystania energii solarnej do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej oraz minimalizacji zjawiska kumulacji ciepłej przy kształtowaniu terenów mieszkaniowych zaleca się:

- 1) kształtować układ drogowy w sposób determinujący kierunki sytuowania zabudowy;
- 2) kształtować wysokości zabudowy na terenach sąsiednich z uwzględnieniem właściwego dostępu do światła dziennego na każdej z kondygnacji budynku;
- 3) dopasować rodzaje dachu i ich kąt nachylenia do lokalnych warunków, przy uwzględnieniu innych ustaleń Studium;
- 4) realizować zieleń, w tym zwłaszcza wysoką;
- 5) ograniczać powstawanie dużych połąci terenu o utwardzonej nawierzchni, cechujących się wysokim poziomem akumulacji ciepłej;
- 6) wśród terenów o utwardzonej nawierzchni wprowadzać elementy zacieniające, np. wysokie drzewa.

22. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia optymalnych warunków przewietrzania terenów przy kształtowaniu zabudowy i zagospodarowaniu terenów zabudowanych i przeznaczonych dla zabudowy zaleca się:

- 1) uwzględnić i kształtować zieleń tak, aby była elementem wpływającym na warunki przewietrzania;
- 2) w obszarach dróg lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, przy uwzględnieniu przepisów odrębnych, wprowadzać szpalery lub aleje drzew.

23. W sąsiedztwie gminy Grębocice występują zakłady o ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych:

- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii: KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Huta Miedzi „Głogów” oraz AIR LIQUIDE POLSKA Sp z o.o. - Oddział w Głogowie;
- zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii - AIR PRODUCTS Sp z o.o. - Zakład w Głogowie.

W Raporcie o bezpieczeństwie Huty Miedzi „Głogów”, do opracowania którego Zakład został zobligowany art. 253 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*, zawarto różne scenariusze wystąpienia poważnej awarii na terenie w/w Zakładu oraz zasięgi oddziaływania poważnej awarii dla poszczególnych scenariuszy. Analiza Raportu o bezpieczeństwie Huty Miedzi „Głogów” wykazała, że część obszaru gminy Grębocice znajduje się w strefie ostrzegania AEGL-1 dla której progowe stężenie toksyczne wynosi 0,20 ppm o zasięgu >10 km od miejsca awarii oraz w strefie ostrzegania

AEGL-2 dla której progowe stężenie toksyczne wynosi 0,75 ppm o zasięgu >10 km od miejsca awarii.

18.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic terenów i obszarów górniczych aktualnych w okresie sporządzania tych opracowań.
2. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów chronionych na podstawie przepisów o ochronie przyrody aktualnych w okresie sporządzania tych opracowań.
3. Podział na kategorie terenów ze względu na ochronę przed hałasem oraz przed promieniowaniem elektromagnetycznym zaleca się określić na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z uwagi na możliwość uszczegółowienia w planach miejscowych funkcji terenu.
4. Dla planów miejscowych sporządzanych dla jednostek osadniczych przyjmuje się minimalny wskaźnik 0,1 ha publicznie dostępnych terenów rekreacyjno-wypoczynkowych na każde 10 ha nowych terenów dla zabudowy mieszkaniowej.

19. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

19.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji zabytków.

1. Zabytki i ich zespoły wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w ewidencji zabytków (gminnej lub wojewódzkiej) podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści odpowiednich aktów prawnych. Przede wszystkim są objęte ochroną konserwatorską, wynikającą z przepisów *ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) oraz *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane* (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351, z późn. zm.).
2. W odniesieniu do budynków ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków:
 - 1) należy utrzymać ich historyczną formę (wysokość, bryłę, kształt i geometrię dachu, kolor pokrycia dachowego, kompozycję i wystrój elewacji, formy stolarki okiennej i drzwiowej),
 - 2) zaleca się przy wymianie stolarki okiennej odtwarzać zabytkowe podziały słupków

- i szprosów; zakazuje się stosowania podziałów imitujących szprosy wewnątrz szyb;
 - 3) zaleca się zachować lub odtworzyć historyczną stolarkę drzwiową;
 - 4) zaleca się zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodne z historycznym wizerunkiem budynku; w przypadku konieczności przebicia nowych otworów, zaleca się je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku;
 - 5) należy unikać umieszczania elementów technicznego wyposażenia budynków na fasadach budynku widocznych od strony ulicy (klimatyzatorów, anten satelitarnych, przewodów dymowych i wentylacyjnych),
 - 6) zaleca się chronić, a w przypadku zniszczenia odtwarzać historyczny detal architektoniczny;
 - 7) zaleca się stosować historyczne lub nawiązujące do lokalnych tradycji materiały budowlane oraz kolorystykę; w szczególności zakazuje się stosowania: sidingów, okładzin ceramicznych, drewnianych i drewnopodobnych, nieotynkowanych bali drewnianych;
 - 8) w przypadku zagospodarowania budynku na nowe funkcje zachować jego walory zabytkowe;
 - 9) nowa zabudowa realizowana w bezpośrednim sąsiedztwie tych obiektów nie powinna naruszać ich zabytkowych walorów, w szczególności poprzez swoją formę, gabaryty czy kolorystykę.
3. W odniesieniu do zespołów obiektów (zespoły dworskie, folwarczne i pałacowe) ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków zaleca się:
- 1) uwzględniać zapisy wymienione w ust. 2;
 - 2) zachować i konserwować zachowane elementy historycznych układów przestrzennych oraz poszczególne elementy tych układów tj. historyczne ogrodzenia, bramy, drogi, ścieżki, a także zieleni;
 - 3) zachować historycznie ukształtowane przestrzenie otwarte pomiędzy budynkami takie jak dziedzińce oraz place.
4. W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy i miejsc pocmentarnych ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków zaleca się, aby:
- 1) jeżeli są one nadal użytkowane, zachować ich dotychczasową funkcję;
 - 2) miejsca pocmentarne zachować jako tereny zielone; zaleca się zaznaczać ich granice poprzez ogrodzenie ich w trwały sposób; funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur, estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot);

- 3) zachować i konserwować istniejące elementy historycznych układów przestrzennych oraz ich poszczególne elementy takie, jak m.in.: historyczne ogrodzenia, bramy, ścieżki, obiekty sztuki sepulkralnej czy zieleni; zachowane nagrobki należy zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie tworzyć dla nich lapidaria lub zachować je w inny sposób.
5. W odniesieniu do zabytkowych parków ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków zaleca się:
 - 1) prowadzić konserwację istniejącej zieleni i przywracać zabytkowe założenia zieleni z zachowaniem pierwotnej kompozycji tych założeń;
 - 2) utrzymywać i odtwarzać zabytkowe układy kompozycyjne parków;
 - 3) adaptację i modernizację obiektów budowlanych z zachowaniem ich pierwotnej bryły;
 - 4) by aleje i szpalery drzew były konserwowane poprzez odtwarzanie i uzupełnianie ubytków tymi samymi gatunkami drzew; dotyczy to także pozostałej dendoflory w zasięgu danego parku; zalecane jest stosowanie gatunków drzew trwałych i długowiecznych;
 - 5) utrzymywać lub odtwarzać urządzenia wodne w celu zapewnienia właściwej gospodarki wodnej.
6. Ochronie podlegają figurujące w ewidencji zabytków stanowiska archeologiczne – na zasadach określonych dla strefy „OW” obserwacji archeologicznej.
7. Określenie „historyczna” forma, stolarka, wizerunek, detal, materiały, ukształtowanie przestrzeni lub układów przestrzennych odnosi się do bytów powstałych przed końcem lat 30-tych ubiegłego wieku.

19.2. Strefy ochrony konserwatorskiej.

1. Na obszarze gminy Grębocice zaleca się wyznaczenie następujących stref ochrony konserwatorskiej:
 - 1) „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi;
 - 2) „K” ochrony krajobrazu kulturowego;
 - 3) „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej;
 - 4) „OW” obserwacji archeologicznej.
2. **W zasięgu strefy „U” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych wsi:**
 - 1) zaleca się zachowanie i rewaloryzację historycznego układu przestrzennego, w tym

układu dróg oraz historycznej nawierzchni;

- 2) zaleca się dostosowanie nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej, m.in. poprzez:
 - a) linię zabudowy wyznaczoną przez zachowaną zabudowę historyczną albo w sposób zgodny z tradycyjnym sposobem zabudowy,
 - b) utrzymanie skali zabudowy, wytyczonej wysokością zachowanej zabudowy historycznej,
 - c) realizację formy, geometrii i pokrycia dachów, jak w sąsiednich lub pobliskich historycznych budynkach,
 - d) stosować historyczne lub nawiązujące do lokalnych tradycji materiały budowlane oraz kolorystykę; w szczególności zakazuje się stosowania: sidingów, okładzin ceramicznych, drewnianych i drewnopodobnych, nieotynkowanych bali drewnianych;
- 3) zaleca się unikać lokalizacji obiektów o formach i kubaturze obcych w historycznie ukształtowanej przestrzeni;
- 4) zakazuje się lokalizacji nowych wież i masztów, z wyjątkiem wież i masztów związanych z bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz masztów flagowych związanych z usługami publicznymi realizowanymi w ramach zadań własnych gminy.

3. W zasięgu strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego:

- 1) zakazuje się lokalizacji nowych wież i masztów, z wyjątkiem wież i masztów związanych z bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz masztów flagowych związanych z usługami publicznymi realizowanymi w ramach zadań własnych gminy;
- 2) zaleca się przy lokalizacji nowej zabudowy uwzględnić zapisy zawarte w rozdziale 19.1. ust. 2.

4. W zasięgu strefy „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej, obejmującej:

stanowiska archeologiczne o zachowanej formie krajobrazowej (wyeksponowane w terenie), krzyże pokutne wraz z najbliższym otoczeniem oraz zespoły lub obiekty zabytkowe o szczególnych wartościach krajobrazowych, należy podejmować działania mające na celu właściwą ekspozycję zabytku. W szczególności zaleca się, aby:

- 1) w zasięgu stanowisk archeologicznych o zachowanej formie krajobrazowej oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie działania inwestycyjne zostały ograniczone do prac porządkowych oraz prac mających na celu rewaloryzację zabytku,

2) w planach miejscowych wyznaczyć i objąć ochroną osie oraz otwarcia widokowe na obiekt, dla którego ochrony ustanowiono strefę „W”.

5. **W zasięgu strefy „OW” obserwacji archeologicznej**, roboty budowlane naruszające powierzchnię ziemi mogą podlegać ograniczeniom wynikającym z przepisów o ochronie zabytków, związanym z koniecznością przeprowadzenia badań archeologicznych. Prowadzone roboty budowlane ziemne nie mogą doprowadzić do zniszczenia potencjalnie występujących w strefie zabytków archeologicznych.

19.3. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Dopuszcza się dokonywanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego korekt zasięgu stref ochrony konserwatorskiej, jeżeli wynika to ze szczegółowych analiz przeprowadzonych w trakcie opracowania planów miejscowych, zmiany ewidencji zabytków lub stanowiska Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
2. Dopuszcza się wprowadzenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego innych, dodatkowych lub bardziej szczegółowych zapisów służących ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
3. Do zabytków umieszczonych w rejestrze zabytków i w ewidencji zabytków, znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej, oprócz ustaleń i zaleceń dla tych zabytków dodatkowo odnoszą się ustalenia i zalecenia dla stref ochrony konserwatorskiej.
4. Wykazy zabytków wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków przedstawione w rozdziale 6 mają charakter jedynie informacyjny i nie stanowią one ustaleń Studium. Wykazy są sukcesywnie weryfikowane i aktualizowane, co oznacza, iż poszczególne zabytki mogą zarówno z niego zostać wykreślone, jak i do niego dodane.

20. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.

20.1. Układ i hierarchia ważniejszych dróg, ustalenia dotyczące dróg.

1. W Studium – na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” - określono podstawowy hierarchiczny układ dróg publicznych wyznaczając przebiegi dla dróg: głównych, zbiorczych oraz ważniejszych (istotnych dla powiązań funkcjonalnych) dróg lokalnych i dojazdowych. Drogi te wraz z pozostałymi (nieokreślonymi w Studium) drogami publicznymi oraz drogami wewnętrznymi mają zapewnić sprawną obsługę obecnych

terenów zainwestowanych, terenów przeznaczonych pod nowe inwestycje (wyznaczonych w Studium) oraz terenów nie zainwestowanych, głównie rolniczych.

2. Zaleca się dążyć do zapewnienia dla drogi wojewódzkiej nr 292 warunków w pełni odpowiadających klasie drogi głównej.
3. Zaleca się dążyć do poprawy warunków technicznych istniejących dróg i osiągnięcia przez nie parametrów właściwych dla klas określonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”, rezerwując ustalone na tym rysunku tereny, odpowiadające przyjętym klasom.
4. Dopuszcza się modernizację istniejących, nie wskazanych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” dróg publicznych oraz dróg wewnętrznych.
5. Dopuszcza się budowę nieokreślonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” nowych dróg publicznych klasy zbiorczej i niższych oraz dróg wewnętrznych.
6. Dopuszcza się rezygnację z niektórych odcinków projektowanych dróg, a także likwidację niektórych istniejących odcinków w rejonach, w których zostaną zrealizowane drogi nie przewidziane w Studium w oparciu o tzw. specustawy.
7. Dla poprawy obsługi w zakresie komunikacji drogowej na rysunku Studium wskazano nowe odcinki dróg lub odcinku dróg istniejących przeznaczone do modyfikacji, z których za najważniejsze zaleca się uznać obejścia w rejonie miejscowości Grębocice, Krzydłowice i Kwielice.
8. Dopuszcza się utworzenie na obszarze gminy zintegrowanych węzłów przesiadkowych – zarówno gminnych, jak i aglomeracyjnych. Lokalizację takich węzłów dopuszcza się na terenach o symbolach „4.MP.7” i „4.P.1” w obrębie Grębocice - w zasięgu „obszaru zintegrowanego węzła przesiadkowego” wskazanego na rysunku Studium pt. „Kierunki rozwoju przestrzennego”.
9. Należy dążyć do zmniejszenia uciążliwości wywoływanych ruchem kolejowym i samochodowym; dotyczy to głównie miejscowości, przez które przebiega magistrala linia kolejowa i droga krajowa nr 292. Dla innych bardziej obciążonych tras wskazana jest eliminacja ruchu tranzytowego z obszarów zabudowanych i skierowanie go drogami obwodowymi.

10. We wszystkich miejscowościach, przy przejściu dróg tranzytowych przez tereny zabudowane, należy dążyć do segregacji ruchu kołowego i pieszego. Zaleca się wyposażyć drogi, zależnie od posiadanych środków, w: podniesione krawężniki, obustronne lub jednostronne chodniki, kanalizację burzową. Jednocześnie zaleca się dążyć do ograniczenia uciążliwości wywołanej ruchem drogowym i zwiększenia bezpieczeństwa (np. przez izolację przyległej do jezdni zabudowy pasami zieleni, np. żywopłotami itp.).
11. Należy dążyć do minimalizowania transportochłonności układów przestrzennych.
12. Należy zapewniać rozwiązania przestrzenne ułatwiające przemieszczanie się pieszych i rowerzystów.
13. Należy dążyć do dalszego rozwoju transportu publicznego, w tym opartego na komunikacji autobusowej
14. Dla obsługi gospodarki rolnej zaleca się w możliwym zakresie prowadzić remonty istniejących dróg transportu rolnego oraz realizować nowe tego typu drogi.
15. Przy zagospodarowywaniu terenów położonych w sąsiedztwie skrzyżowań drogowo-kolejowych należy uwzględnić przepisy odrębne, w tym Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 20 października 2015 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych oraz bocznic kolejowych z drogami i ich usytuowanie.*

20.2. Ustalenia dotyczące pozostałych elementów komunikacji i transportu.

1. Należy wprowadzić zasadę realizacji niezbędnej ilości miejsc postojowych dla samochodów w obrębie działek dla nowych albo przekształcanych funkcjonalnie lub architektonicznie obiektów, z dopuszczeniem lokalizacji tych miejsc w nieodległym sąsiedztwie, jako „wydzierżawionych” na obszarze innej nieruchomości.
2. Zaleca się wykonać i/lub oznakować oraz utrzymać we właściwym stanie ścieżki rowerowe. Ścieżki rowerowe prowadzone wzdłuż dróg klasy zbiorczej lub klas wyższych nie powinny być prowadzone po jezdni przeznaczonej dla ruchu pojazdów samochodowych.
3. Dopuszcza się wytyczanie nowych szlaków i ścieżek rowerowych, a także innych szlaków o charakterze turystycznym, takich jak piesze, rowerowe, konne lub narciarskie.

4. Należy monitorować trasy ruchu przeznaczone dla transportu niebezpiecznych materiałów i wprowadzać wzdłuż nich rozwiązania ograniczające ewentualne zagrożenia wywołane tym ruchem; dotyczy to przede wszystkim dróg o klasie drogi głównej.
5. Zakłada się potrzebę modernizacji linii kolejowej nr 273 państwowego znaczenia relacji Wrocław Główny – Szczecin. Obiekt stacyjny w Grębolicach należy utrzymywać w odpowiednim stanie technicznym.
6. Ze względu na znaczenie magistrali kolejowej Wrocław Główny – Szczecin, o której mowa w ust. 5, należy w szczególności:
 - 1) ograniczyć do niezbędnego minimum realizację skrzyżowań tej linii z obiektami infrastruktury technicznej, a przy ich realizacji stosować rozwiązania techniczne ograniczające zagrożenia i uciążliwości dla funkcjonowania linii kolejowej;
 - 2) nie prowadzić rurociągów ciśnieniowych wody lub ścieków o średnicy przekraczającej DN 150 wzdłuż linii kolejowej, w jej bliskim sąsiedztwie,
 - 3) ewentualne urządzenia telekomunikacyjne, w tym służące im konstrukcje wieżowe, realizować w sposób niezagrożający ruchowi na linii kolejowej oraz związanych z nim sieci łączności,
 - 4) nie dopuszcza się lokalizowania nowych stawów nadpoziomowych oraz gruntowych w sąsiedztwie linii kolejowej;
 - 5) wykluczyć odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz ścieków na tereny kolejowe i wykorzystania do tego celu kolejowych urządzeń odwadniających;
 - 6) uwzględnić nakazy, zakazy i ograniczenia zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu transportu kolejowego dotyczące działania urządzeń związanych z prowadzeniem ruchu kolejowego, a także bezpieczeństwa ruchu kolejowego, w sąsiedztwie obszaru kolejowego - w celu zapewnienia eksploatacji linii kolejowej.

20.3. Wytczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Za zgodne z ustaleniami Studium uznaje się:
 - 1) przyjmowanie w ustaleniach nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego utrzymania dotychczasowego (w tym określonego w obowiązujących planach miejscowych) przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy lub sposobu wykorzystania, także na terenach, na których Studium przewiduje przebiegi nowych dróg;

- 2) uwzględnianie w nowych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego istniejących odcinków dróg, dla których w Studium przewidziano zmianę przebiegu, w tym budowę obwodnic – jeżeli nie zamierza się realizować nowych przebiegów tych dróg;
 - 3) dokonywanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od określonych w Studium przebiegów dróg, przy zachowaniu relacji połączeń wskazanych w tym dokumencie;
 - 4) odstępstwa od spełnienia wszystkich parametrów technicznych wiążących się z przyjętą klasą dróg i ulic na terenach zabudowanych (w chwili uchwalenia Studium);
 - 5) przyjmowanie innej klasy niż określona w Studium dla całych dróg lub ich wybranych odcinków;
 - 6) wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nieoznaczonych na rysunku Studium dróg i ulic publicznych klasy lokalnej i dojazdowej oraz dróg wewnętrznych;
 - 7) zmianę wskazanych w Studium kształtu i powierzchni terenu zajmowanego przez skrzyżowania dróg i ulic.
2. Zaleca się przyjmowanie pasów dróg i ulic o szerokościach większych niż minimalne, określone w obowiązujących przepisach.
 3. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się przyjmować wskaźnik co najmniej 5 miejsc postojowych dla samochodów na 10 mieszkańców.

21. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

21.1. Zasady wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej.

1. Dla zapewnienia warunków harmonijnego rozwoju gminy należy zapewnić możliwość przyłączania nowych odbiorców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.
2. Zaleca się podejmować niezbędne działania i inwestycje służące zapewnieniu wysokiej niezawodności dostaw wody pitnej o dobrych parametrach jakościowych, w tym poprzez:
 - 1) skuteczną ochronę ujęć wody przed zanieczyszczeniami,
 - 2) dbałość o właściwe parametry techniczne sieci i urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę,
 - 3) zabezpieczenie rurociągów i innych urządzeń gospodarki wodnej przed szkodliwym oddziaływaniem eksploatacji górniczej.
3. Gospodarowanie w zasięgu stref ochronnych ujęć wody, podlega rygorom wynikającym z odpowiednich aktów prawnych.
4. Należy podejmować działania, które doprowadzą do sytuacji, że wszystkie wytworzone na terenie gminy ścieki będą odpowiednio oczyszczone przed zrzutem do odbiornika (wód lub gruntu).
5. Obiekty przemysłowe, w tym przemysłu miedziowego, mogą być podłączone do komunalnych sieci infrastruktury technicznej, jeżeli nie będzie to w konflikcie z potrzebami innych użytkowników tych sieci.
6. Dopuszcza się indywidualne systemy zaopatrzenia w wodę oraz usuwania ścieków, przy uwzględnieniu przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*.
7. Dopuszcza się - w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych oraz potrzeb - podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej systemów obsługujących tereny leżące poza granicami gminy.

8. Zaleca się uregulować gospodarkę wodami opadowymi, w szczególności na terenach o intensywnym zainwestowaniu technicznym powierzchni gruntu.
9. Należy dążyć do zatrzymywania wód opadowych i roztopowych na terenie działki, oraz ich zagospodarowania, m.in. poprzez rozsączania, gospodarcze wykorzystanie wód oraz ich gromadzenie.
10. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę i przebudowę istniejących sieci kanalizacyjnych i wodociągowych oraz budowę nowych ujęć wody.
11. W zagospodarowaniu należy uwzględniać wymagania wynikające z przepisów w sprawie ochrony przeciwpożarowej, odnoszące się m.in. do dróg pożarowych – ich parametrów, ilości, lokalizacji oraz do zaopatrzenia w wodę, w tym co do rodzaju i sposobu rozmieszczenia zewnętrznych hydrantów przeciwpożarowych na sieci wodociągowej.
12. Gospodarkę odpadami należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami powszechnymi i miejscowymi oraz systemem gospodarki odpadami przyjętym w województwie, regionie i w gminie; należy podejmować dalsze skuteczne działania administracyjne skłaniające do utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.
13. Zaleca się dalsze wprowadzanie w zakresie gospodarki odpadami rozwiązań wspólnych z pozostałymi gminami Związku Gmin Zagłębia Miedziowego.
14. Zaleca się przydomowe kompostowanie frakcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, celem ograniczenia odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.
15. Zaleca się wspierać inicjatywy zmierzające do zbierania i przetwarzania surowców wtórnych.
16. Inwestycje w zakresie energetyki i telekomunikacji powinny stwarzać warunki dla harmonijnego rozwoju gminy.

17. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących linii elektroenergetycznych niskiego, średniego, wysokiego i najwyższego napięcia w formie linii napowietrznych, kablowych, napowietrzno-kablowych wraz z przyłączami, z zastrzeżeniem, że nowe napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego i najwyższego napięcia dopuszcza się wyłącznie w zasięgu terenów kategorii: „IT,R”, „IT,ZL” i „ITK”, przy uwzględnieniu innych ustaleń Studium, w tym zawartych w rozdziale 17.1. ust. 2 oraz przepisów odrębnych.
18. Dopuszcza się budowę stacji elektroenergetycznych, w tym stacji transformatorowych, z zastrzeżeniem, że stacje elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć dopuszcza się wyłącznie na terenach kategorii „PP” i „PK”.
19. Zaleca się realizowanie nowych dystrybucyjnych linii energetycznych o napięciu powyżej 0,4 kV jako kablowych.
20. W odniesieniu do linii elektroenergetycznych zaleca się, aby pasy technologiczne, w zasięgu których mogą występować ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu, miały szerokość:
 - 1) 50 m - po 25 m z każdej strony od osi linii - dla napowietrznej linii elektroenergetycznej najwyższych napięć 2x200 kV;
 - 2) 22 m - po 11 m z każdej strony od osi linii - dla napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV;
 - 3) 14 m - po 7 m z każdej strony od osi linii - dla napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia;
 - 4) 7 m - po 3,5 m z każdej strony od osi linii - dla napowietrznej linii elektroenergetycznej niskiego napięcia;
 - 5) 1,0 m - po 0,5 m z każdej strony od osi linii - dla kablowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia;
 - 6) 0,5 m - po 0,25 m z każdej strony od osi linii - dla kablowej linii elektroenergetycznej średniego napięcia.
21. W zasięgu pasów technologicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych występują ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów, między innymi dla lokalizowania budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i innych przeznaczonych

na stały pobyt ludzi, kolizyjnego z tymi liniami tworzenia hałd i nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej (powyżej 3 m).

22. W bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych linii elektroenergetycznych występują ograniczenia w lokalizacji budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem.
23. Zaleca się dalszą, sukcesywną gazyfikację gminy, głównie w oparciu o posiadającą duże rezerwy stację redukcyjno-pomiarową I^o w Grodziszczu.
24. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację sieci i urządzeń służących zaopatrzeniu w gaz oraz związanych z jego przesyłem, magazynowaniem i dystrybucją, w tym o znaczeniu ponadlokalnym, z zastrzeżeniem ust. 25.
25. Dopuszcza się budowę nowych rurociągów gazowych i innych urządzeń wysokiego ciśnienia wyłącznie na terenach kategorii: „IT,R”, „IT,ZL”, „ITK”, „PP”, „P” i „PK”, w taki sposób, żeby strefy kontrolowane tych gazociągów i innych urządzeń nie wykraczały poza te tereny.
26. W zasięgu stref kontrolowanych gazociągów, obiektów i urządzeń zaopatrzenia w gaz należy uwzględnić obowiązujące ograniczenia w zagospodarowaniu.
27. Zaleca się sukcesywne przekształcanie dotychczasowych systemów zaopatrzenia w ciepło w bardziej ekologiczne - wykorzystujące paliwa ekologiczne lub odnawialne źródła energii; na obszarach zgazyfikowanych warto zachęcać przyszłych odbiorców do wykorzystywania gazu w celach grzewczych.
28. Przy realizacji systemów zaopatrzenia w ciepło należy wziąć pod uwagę przepisy odrębne, w tym Uchwałę Nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. U. Województwa Dolnośląskiego z 2017 r., poz. 51.55) w zakresie ustaleń dotyczących instalacji, w których następować będzie

spalanie paliw, a których eksploatacja nie wymaga pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza od dnia 1 lipca 2018 r.

29. Należy sukcesywnie poprawiać izolacyjność cieplną ogrzewanych budynków.
30. Dopuszcza się budowę sieci ciepłowniczych.
31. Telefonizacja i zapewnianie innych usług telekomunikacyjnych o wysokim standardzie (zarówno w zakresie systemów przewodowych, jak i bezprzewodowych) powinno być prowadzone zgodnie z uwarunkowaniami rynkowymi; zaleca się sprzyjać konkurencji na rynku usług telekomunikacyjnych.
32. Na całym obszarze gminy dopuszcza się lokalizację sieci, obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych, z zachowaniem przepisów szczególnych. Przy lokalizacji zaleca się:
 - 1) ograniczyć (do niezbędnych) lokalizację widocznych w przestrzeni obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych na obszarach objętych formami ochrony przyrody oraz strefami ochrony konserwatorskiej;
 - 2) ograniczyć (do niezbędnych) lokalizowanie widocznych w przestrzeni anten, masztów i wież na terenach mieszkaniowych (oznaczonych symbolami: „ML”, „MS”, „MU” i „MP”) i usługowych (oznaczonych symbolami: „UK”, „UO” i „US”);
 - 3) by obiekty i urządzenia telekomunikacyjne lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów zabytkowych nie naruszały walorów zabytkowych i kulturowych oraz nie konkurowały z zabytkami wysokością; dotyczy to także obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych położonych w zasięgu stref, o których mowa w pkt 1;
 - 4) anteny na terenach, o których mowa w pkt 2 zaleca się lokalizować przede wszystkim na obiektach budowlanych pełniących nie tylko funkcje łączności (np.: na wysokich budynkach, wieżach widokowych czy innych wysokich obiektach, takich jak m.in. silosy, kominy i inne konstrukcje przemysłowe);
 - 5) w kształtowaniu i lokalizowaniu obiektów telekomunikacyjnych, które ze względu na wymagania techniczne muszą być lokalizowane powyżej sąsiadującej z nim zabudowy lub na terenach otwartych (w tym zwłaszcza masztów, wież i innych nośników anten), zaleca się uwzględniać potrzebę zachowania walorów krajobrazowych; zasada ta nie dotyczy obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych lokalizowanych na wyodrębnionych terenach przeznaczonych dla aktywności gospodarczych (oznaczonych symbolami „P” i „PP”) oraz terenach dla przemysłu miedziowego.

33. Ograniczenia, o których mowa w powyższym ustępie nie dotyczą masztów Lokalnych Stacji Alarmowania (LSA).
34. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących sieci teletechnicznych i telekomunikacyjnych, w tym związanych z przemysłem miedziowym.
35. Zaleca się by przebieg nieokreślonych w Studium sieci infrastruktury technicznej był jak najmniej kolizyjny z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem.
36. Zaleca się lokalizację nowych sieci infrastruktury technicznej w wyznaczonych korytarzach infrastruktury technicznej oznaczonych symbolami „IT,R” i „IT,ZL”, a nowych sieci technologicznych, związanych z funkcjonowaniem szybu wentylacyjnego wdechowego o funkcji materiałowo-zjazdowej „Retków” w zasięgu terenów kategorii „ITK”.
37. Dopuszcza się budowę nowych oraz rozbudowę, przebudowę i modernizację istniejących sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym związanej z przemysłem miedziowym.
38. Ustala się, że nadbudowa obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w zasięgu gminy Grębocice będzie realizowana w granicach terenu oznaczonego rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolem „PZ”.
39. W granicach oznaczonej na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” strefy ochrony OUOW „Żelazny Most”:
 - 1) dopuszcza się budowę nasypów dociążających oraz innych obiektów budowlanych mających służyć funkcjonowaniu i obsłudze obiektu lub zapewnieniu bezpieczeństwa jego użytkowania;
 - 2) zakazuje się lokalizacji obiektów budowlanych niezwiązanych z funkcjonowaniem przemysłu miedziowego, w tym OUOW „Żelazny Most” wraz z infrastrukturą techniczną; zakaz ten nie dotyczy:
 - a) dróg i innych obiektów związanych z transportem drogowym (m.in. miejsc postojowych, dróg transportu rolnego) oraz sieci, obiektów i urządzeń

infrastruktury technicznej, z wyłączeniem niesłużących przemysłowi miedziowemu napowietrznych linii wysokich i najwyższych napięć;

- b) obiektów budowlanych na terenie kategorii „PE”;
- c) instalacji i urządzeń związanych z monitorowaniem i ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz bezpieczeństwem OUOW „Żelazny Most”.

21.2. Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

1. Przedstawione na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” przebiegi sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizacja towarzyszących im obiektów i urządzeń – istniejących i projektowanych – nie stanowią ustaleń Studium; dopuszcza się możliwość przeprowadzenia tych sieci i lokalizacji towarzyszących im obiektów i urządzeń w inny sposób, przy czym zaleca się, by ich lokalizacja była jak najmniej kolizyjna z istniejącym i planowanym zagospodarowaniem oraz nie naruszała przepisów odrębnych.
2. Przy planowaniu i realizacji zmian w zagospodarowaniu i zabudowie należy uwzględniać ograniczenia w sąsiedztwie istniejących sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej wynikające z obowiązujących przepisów; w szczególności dotyczy to sąsiedztwa sieci elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć oraz sieci gazowych wysokiego ciśnienia i obiektów oraz urządzeń telekomunikacyjnych powodujących większe oddziaływanie.
3. Dopuszcza się zmianę szerokości stref ochronnych gazociągów wysokiego ciśnienia oraz pasów technologicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych wskazanych na rysunku Studium, jeżeli będzie to wynikało z postulatu zarządcy sieci i będzie zgodne z przepisami odrębnymi.
4. Należy uwzględniać w planach miejscowych zasięgi stref ochronnych wyznaczonych dla ujęć wód, także tych, które choćby ze względu na skalę rysunku studium nie mogły być na nim przedstawione.
5. Dopuszcza się wyznaczanie w planach miejscowych niewyznaczonych na rysunku Studium korytarzy technologicznych dla istniejących i planowanych sieci infrastruktury technicznej.

22. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

1. Na obszarach gruntów ornych należy chronić, a także wprowadzać zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne w formie pasów/rzędów/szpalerów (w tym o funkcji wiatrochronnej) lub kęp/enklaw, zwłaszcza wzdłuż dróg gminnych i polnych oraz koryt większych cieków, poza zasięgiem terenów, na których przewiduje się realizowanie nowych inwestycji, z którymi zadrzewienia i zakrzewienia mogą kolidować.
2. W celu ochrony gruntów przed erozją wodną i wietrzną należy stosować odpowiednie zabiegi agrotechniczne, biologiczne i techniczne. Zaleca się wykorzystanie ochronnych właściwości roślin polowych, trwałych użytków zielonych, plantacji trwałych oraz zakrzywień, zadrzewień i zalesień. Ponadto zalecane jest wprowadzenie zadrzewień pasmowych wzdłuż dróg oraz cieków wodnych, w ramach ochrony wód płynących przed zanieczyszczeniem pestycydami i nawozami.
3. W strukturze użytkowania gruntów rolnych zaleca się co najmniej utrzymać dotychczasowy udział trwałych użytków zielonych, zwłaszcza łąk na wilgotnych siedliskach.
4. Zaleca się wdrażanie „zamkniętych” systemów melioracji.
5. Wzdłuż cieków powierzchniowych przepływających przez pola orne, zaleca się zachować (po obu stronach koryta) pasy o szerokości minimum 7 m dla umożliwienia stworzenia biofiltra (np. w formie zadrzewień, zakrzewień lub nie nawożonych łąk), ograniczającego napływ biogenów do wód z uprawianych pól. Ustalenie to nie będzie dotyczyć cieków stanowiących element przyszłych „zamkniętych” systemów melioracji (o ile takie systemy zostaną wdrożone).
6. Dopuszcza się zakładanie stawów hodowlanych tylko w przypadku, jeśli nie naruszają istotnie bilansu wodnego (nie spowodują deficytu wodnego) w zlewni oraz nie spowodują zanieczyszczenia bądź eutrofizacji wód w innych akwenach.
7. Lokalizację zabudowy kubaturowej związanej z produkcją rolniczą dopuszcza się na terenach oznaczonych na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego” symbolami „P” i „RU”, a w przypadku zabudowy zagrodowej „MP” (zgodnie z ustaleniami

w rozdz. 17.3). Zaleca się przeciwdziałać fragmentacji przestrzeni rolniczej, także w wyniku przeprowadzenia liniowych elementów zainwestowania technicznego (zwłaszcza dróg). Zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne należy ograniczyć do terenów wyznaczonych w Studium pod nowe zainwestowanie.

8. Przy zalesieniach gruntów rolnych zaleca się dążyć do wyrównania granicy rolno-leśnej i łączenia izolowanych enklaw leśnych (łączenia ich w większe zwarte kompleksy). Przy zalesianiu uwzględniać należy jednak ograniczenia, wynikające z planowanego na obszarze gminy zainwestowania oraz przepisów odrębnych.
9. Ewentualne nasadzenia drzew w sąsiedztwie linii kolejowej należy realizować w sposób nie zagrażający ruchowi pociągów.
10. W zagospodarowaniu terenów położonych w rejonie granicy rolno-leśnej (istniejącej i planowanej) zaleca się stworzyć odpowiednie warunki dla kształtowania się strefy ekotonowej lasu i właściwej (ekologicznie) krawędzi lasu. W szczególności lokalizowanie zabudowy zaleca się ograniczać w strefie minimum 12 m od granicy lasu.
11. Zaleca się ograniczyć gospodarcze wykorzystanie lasów łęgowych (m.in. poprzez minimalizowanie rębności).
12. Zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne należy w miarę możliwości ograniczyć.
13. Dopuszcza się eksploatację udokumentowanych złóż surowców naturalnych, których granice wskazanego na rysunkach Studium, w oparciu o odpowiednie koncesje wydane na podstawie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.
14. Na rysunku pt. „Kierunki rozwoju przestrzennego” wskazano „powiązania systemu zielonej infrastruktury”. Należy je zachować.

23. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

1. Na obszarze gminy Grębocice, w jej północnej części, przy rzece Rudna, wyznaczono - na mocy przepisów ustawy *Prawo wodne* - **obszary szczególnego zagrożenia powodzią**, obejmujące tereny między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym. W zasięgu tych obszarów występują określone ograniczenia w zagospodarowaniu, wynikające z przepisów odrębnych oraz zapisów zawartych w rozdziale 17.3. Studium.
2. Na obszarze gminy nie występują **obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych** wpisane do rejestru prowadzonego przez Starostę Polkowickiego.

24. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

1. Na obszarze gminy Grębocice prowadzona jest podziemna eksploatacja złóż rud miedzi. W związku z powyższym wskazuje się następujące obszary i obiekty, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny:
 - 1) obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
 - 2) zabytkowy kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Grodowcu i obiekty przykościelne, w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
 - 3) szyb wentylacyjny wydechowy „R-XI” i obiekty budowlane szybu „R-XI”, położone na terenie oznaczonym symbolem „5.PK.1” w obrębie geodezyjnym Grodowiec, w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
 - 4) szyb wentylacyjny wdechowy o funkcji materiałowo-zjazdowej „GG-1” i obiekty budowlane szybu „GG-1”, położone na terenie oznaczonym symbolem „7.PK.1” w obrębie geodezyjnym Kwielice, w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”;
 - 5) szyb wentylacyjny wdechowy o funkcji materiałowo-zjazdowej „Retków” i obiekty budowlane szybu „Retków” na terenie oznaczonym symbolem „14.PK.1” w obrębie geodezyjnym Stara Rzeką, w granicach wskazanych na rysunku pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

2. Szczegółowy przebieg granic obszarów obejmowanych ochroną poprzez ustanowienie filara ochronnego należy określać w planach miejscowych w oparciu o granice wyznaczone w Studium, przy czym zasięg tych granic:
 - 1) dla obiektów wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 2 musi być zgodny z określonym na rysunku studium lub być od niego większy;
 - 2) dla obiektu wymienionego w ust. 1 pkt 3 musi być zgodny z określonym na rysunku studium;
 - 3) dla obiektu wymienionego w ust. 1 pkt 4 ma się mieścić w zasięgu terenu oznaczonego symbolem „7.PK.1”;
 - 4) dla obiektu wymienionego w ust. 1 pkt 5 może obejmować część terenu „14.PK.1”.
3. W przypadku likwidacji obiektów, o których mowa w ust. 1, dopuszcza się zmianę granic obszaru chronionego lub nawet likwidację obszaru chronionego, dla którego wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

25. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREFY OCHRONNE.

Na obszarze gminy Grębocice nie występują pomniki zagłady, które wymagałyby ustanowienia obszarów i ich stref ochronnych.

26. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE.

Tereny zamknięte na obszarze gminy Grębocice stanowią tereny kolejowe, przez które przebiega linia kolejowa nr 273. Są to tereny wskazane w poniższej tabeli (wg decyzji nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe; Dz. Urz. z 2020 r. poz. 38) i określone na rysunku Studium pt.: „Kierunki rozwoju przestrzennego”. Dla tych terenów dopuszcza się ustalenie strefy ochronnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

L.p.	Nazwa obrębu	Nr działki ewidencyjnej	Powierzchnia [ha]
1.	Grębocice	626/1	11,1600
2.	Grębocice	626/2	0,0080
3.	Krzydłowice	8	0,8900
4.	Krzydłowice	9	2,5600
5.	Proszówek	30	8,1300
6.	Proszyce	179	2,9900
7.	Proszyce	182	0,4800

8.	Retków	146	3,8600
RAZEM			30,0780

27. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI ORAZ OBSZARY ZDEGRADOWANE.

1. Do rekultywacji wskazuje się wszystkie wyrobiska poeksploatacyjne pozostałe po wydobywaniu kopalin metodą odkrywkową. Kierunki i zasady rekultywacji wyrobisk (leśny, rolniczy, rekreacyjny, wodny, sportowy, usługowy lub inny) należy określać indywidualnie (m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego).
2. Po zakończeniu eksploatacji do rekultywacji wskazuje się obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” - w kierunku użytku zielonego, przez co rozumie się zatrawienie z dopuszczeniem zakrzaczeń i zadrzewień lub w kierunku specjalnym - dla instalacji wykorzystujących energię promieniowania słonecznego.
3. Zaleca się poddanie rehabilitacji, modernizacji oraz adaptacji do nowych funkcji istniejące przedwojenne zespoły wiejskiej zabudowy. Szczegółowe zasady tych działań powinny być określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
4. Nie określa się obszarów zdegradowanych.
5. Według art. 3 pkt 31 b *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.) remediacja to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu. Remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska. Art. 101 ww. *ustawy* wskazuje, jako sposoby ochrony powierzchni ziemi, m.in. zapobieganie zanieczyszczeniu substancjami powodującymi ryzyko oraz na remediację. Z kolei wg art. 101 c ust. 1 ww. *ustawy* Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, w którym gromadzi m.in. informacje o potencjalnych historycznych zanieczyszczeniach powierzchni ziemi, o przeprowadzonych remediacjach oraz osiągniętych w ich wyniku

efektach ekologicznych. Regionalny dyrektor ochrony środowiska w drodze decyzji skierowanej do władającego powierzchnią ziemi, dokonuje do rejestru wpisu o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi. RDOŚ także aktualizuje i uzupełnia rejestr - na podstawie m.in. planu remediacji i oceny przeprowadzenia remediacji. Podmiotem zobligowanym do przeprowadzenia remediacji jest władający powierzchnią ziemi, na której występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku w odniesieniu do powierzchni ziemi podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany nie tylko do podjęcia działań w celu ograniczenia szkody w środowisku, zapobieżenia kolejnym szkodom i negatywnym skutkom dla zdrowia ludzi lub dalszemu osłabieniu funkcji elementów przyrodniczych, w tym natychmiastowego opanowania, powstrzymania, usunięcia lub ograniczenia w inny sposób zanieczyszczenia lub innych szkodliwych czynników, ale także winien podjąć działania naprawcze.

Według ww. rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, prowadzonego przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, na obszarze gminy Grębocice – na działce ewidencyjnej nr 50/4 w obrębie Grębocice, znajduje się teren, na którym występuje potencjalne historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi. W odniesieniu do tego obszaru może wystąpić potrzeba remediacji.

28. OBSZARY LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM I LOKALNYM.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjętym Uchwałą Nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. (opublikowanym w Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z 2020 r. poz. 4036) na terenie gminy Grębocice ujęto następujące zadania dotyczące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- 1) prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław Brochów/Grabiszyn - Głogów - Zielona Góra - Rzepin - Szczecin Podjuchy - na terenie województwa dolnośląskiego;
- 2) kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu - mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych;
- 3) udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska - prace na linii kolejowej nr 273 na odcinku Wrocław - Głogów;
- 4) modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Grębocice;
- 5) składowisko w Grębocicach - rekultywacja.

Część z powyższych zadań została już zrealizowana.

Ponadto w ww. Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wskazano na terenie gminy Grębocice - jako postulowane - następujące inwestycje:

- 1) inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego;
- 2) przebudowa i modernizacja stacji redukcyjno-pomiarowych - Rzeczyca;
- 3) budowa stacji redukcyjno-pomiarowej wysokiego ciśnienia oraz gazociągu przyłączeniowego wysokiego ciśnienia do KGHM Kwielice;
- 4) budowa linii 110 kV relacji Kalinówka - wcinka w linię S-452;
- 5) budowa stacji 110 kV pomiędzy Grębowicami a Kwielicami.

W Studium stworzono warunki umożliwiające lokalizację i realizację ww. inwestycji oraz inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym wskazując tereny o określonym przeznaczeniu i zasadach zagospodarowania oraz wprowadzając odpowiednie zapisy. Przyjmuje się ponadto, że inwestycje celu publicznego, w tym o **znaczeniu lokalnym**, mogą być rozmieszczane – zgodnie z innymi ustaleniami Studium oraz obowiązującymi przepisami – na obszarze całej gminy.

29. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, przyjętym Uchwałą Nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., został wyróżniony między innymi Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny (LGOF), w skład którego wchodzi gmina Grębocice. Obszar ten obejmuje zagłębie miedziowe oraz jego zaplecze, którego rozwój jest silnie związany z przemysłem górniczym.

W związku z powyższym, na podstawie art. 9 ust. 2 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, w Studium określa się Obszar Funkcjonalny Górnictwa Podziemnego, obejmujący swoim zasięgiem fragmenty następujących terenów górniczych, położonych w zasięgu gminy Grębocice:

- 1) terenu górniczego „Rudna”;
- 2) terenu górniczego „Sieroszowice”;
- 3) terenu górniczego „Głogów Głęboki - Przemysłowy”.

Określa się go z uwagi na potencjalne występowanie wpływów podziemnej eksploatacji górniczej, które należy uwzględniać - zgodnie z ustaleniami rozdziału 18 - przy zagospodarowaniu terenów.

30. UZDROWISKA.

Na obszarze gminy Grębocice nie wyznaczono obszaru uzdrowiska, obszaru ochrony uzdrowiskowej, ani ich strefy ochronnych. Brak też uwarunkowań dla powstania i rozwoju funkcji uzdrowiskowych.

31. NARZĘDZIA REALIZACJI STUDIUM.

31.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Grębocice obowiązuje 30 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Największym obszarowo planem miejscowym jest plan dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”. Obejmuje on około 3400 ha - niemalże 28% powierzchni gminy. Plan ten jest jednym z dwóch obowiązujących na obszarze gminy Grębocice planów miejscowych dla terenów górniczych, w rozumieniu art. 53 ust. 2 *ustawy Prawo geologiczne i górnicze*. Drugim „planem górniczym”, jest plan dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice, przyjęty uchwałą Nr XVII/68/2003 Rady Gminy Grębocice z dnia 14 listopada 2003 r. Łącznie plany dla terenów górniczych zajmują 5300 ha, co stanowi 43% powierzchni gminy.

Na obszarze gminy obowiązują jeszcze dwa plany miejscowe dla terenów górniczych, tj. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w Gminie Grębocice, w tym położonych w granicach terenów górniczych, przyjęty Uchwałą Nr LXI/291/2014 Rady Gminy Grębocice z dnia 30 czerwca 2014 r. oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w Gminie Grębocice, w tym położonych w granicach terenów górniczych, przyjęty Uchwałą Nr LXIII/300/2014 Rady Gminy Grębocice z dnia 26 sierpnia 2014 r. Plany te obejmują wybrane obszary w gminie i stanowią fragmentaryczną zmianę obowiązujących wcześniej planów miejscowych - na obszarach nim objętych.

Na obszarze gminy, poza granicami terenów górniczych, obowiązuje 26 planów miejscowych. Największym z nich jest plan dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice, przyjęty uchwałą Nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r. Plan ten obejmuje swoim zasięgiem tereny osadnicze wymienionych powyżej obrębów geodezyjnych.

Pozostałe plany miejscowe obejmują obszary przeznaczone głównie pod zalesienie, położone poza terenami wsi, OUOW „Żelazny Most” lub stanowią niewielkie obszarowo zmiany ww. obowiązujących planów miejscowych.

Większość obowiązujących na obszarze gminy Grębocice planów miejscowych zostało sporządzonych w trybie *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, z późn. zm.). Trzyście planów miejscowych zostało sporządzonych w oparciu o *ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Zestawienie wszystkich obowiązujących (na dzień 9 czerwca 2022 r.) na obszarze gminy Grębocice miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedstawia poniższa tabela nr 31.1

Tabela nr 31.1. Zestawienie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
1.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 455	XXIV/110/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu dla poszerzenia i przebudowy pasa drogi, położonego w gminie Grębocice, obręb Czerńczyce.	Czerńczyce
2.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 466	XXIV/121/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, w obrębach Grodowiec, Krzydłowice i Stara Rzeka.	Grodowiec, Krzydłowice, Stara Rzeka.
3.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 469	XXIV/124/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów pod zalesienie, drogi i eksploatację surowca położonych w gminie Grębocice, obręb Krzydłowice.	Krzydłowice
4.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 479	XXIV/134/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, obręb Proszówek.	Proszówek
5.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 485	XXIV/140/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zalesienie, położonego w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca.	Rzeczyca
6.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 486	XXIV/141/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i obiekty gospodarki leśnej, położonych w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca.	Rzeczyca
7.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 487	XXIV/142/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zalesienie i drogi, położonych w gminie Grębocice, obręb Rzeczyca.	Rzeczyca
8.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 490	XXIV/145/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zalesienie, położonego w gminie Grębocice, obręb Trzęsów.	Trzęsów

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
9.	Województwa Legnickiego z dnia 30.10.1996 r. Nr 64 poz. 491	XXIV/146/96	26.09.1996 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla przeprowadzenia odcinka gazociągu wysokiego ciśnienia Proszówek-Gwizdanów na terenie gminy Grębocice.	Proszówek
10.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 09.01.2004 r. Nr 4 poz. 99	XVII/68/2003	14.11.2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych „Rudna I” oraz „Rudna II” w granicach gminy Grębocice.	teren górniczy „Rudna I” i „Rudna II”
11.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1163	XXIII/104/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Bucze.	Bucze
12.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1166	XXIII/107/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grębocice.	Grębocice
13.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1167	XXIII/108/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Grodowiec.	Grodowiec
14.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1168	XXIII/109/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Krzydłowice.	Krzydłowice
15.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1169	XXIII/110/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Obiszów.	Obiszów

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
16.	Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.04.2004 r. Nr 60 poz. 1171	XXIII/112/2004	20.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów gminy Grębocice w obrębie Proszówek. <i>Plan w części stracił moc prawną w wyniku uchwalenia mpzp dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice przyjętego uchwałą nr LX/238/2010 z dnia 10 czerwca 2010 r.</i>	Proszówek
17.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 1 kwietnia 2004 r. Nr 60 poz. 1172	XXIII/113/2004	24.09.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu gminy Grębocice w obrębie Retków, obejmującego połączenie drogi powiatowej nr 20 101 z drogą wojewódzką nr 292.	Retków
18.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 listopada 2010 r. Nr 203 poz. 3647	XLVII/191/2009	24.09.2009	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych „Głogów Głęboki – Przemysłowy” i „Sieroszowice I” oraz powiązanych z nimi funkcjonalnie innych obszarów w granicach administracyjnych gminy Grębocice, z wyłączeniem części obszarów leżących w granicach terenów górniczych „Rudna I” i „Rudna II”. <i>Zmieniony w części Uchwałą Nr XXX/119/2016 Rady Gminy Grębocice z dnia 23 czerwca 2016 r.</i>	Grębocice, Duża Wólka Obiszów, Ogorzelec, Proszyce, Retków, Stara Rzeką, Wilczyn, Grodowiec, Krzydłowice (wieś Grodziszczce)
19.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 23 lipca 2010 r. Nr 136 poz. 2098	LX/238/2010	10.06.2010	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach: Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin i Trzęsów w gminie Grębocice. <i>Zmieniony w części Uchwałą Nr XXX/121/2016 Rady Gminy Grębocice z dnia 23 czerwca 2016 r.</i>	Bucze, Czerńczyce, Grębocice, Krzydłowice, Proszówek, Retków, Rzeczyca, Szymocin, Trzęsów

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
20.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2012 r. poz. 1488	XXI/95/2012	31.01.2012	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla korytarza infrastruktury technicznej w obrębie Kwielice w gminie Grębocice.	Fragment obrębu Kwielice
21.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2012 r. poz. 3434	XXIX/134/2012	24.07.2012	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranego obszaru w obrębie Rzeczyca Gminy Grębocice. <i>Unieważniony § 1 ust. 4 pkt 1, § 4 ust. 3 pkt 2 i § 7 - na mocy wyroku WSA we Wrocławiu z dnia 10 stycznia 2013 r., sygn. akt II/SA/Wr 763/12</i>	Rzeczyca
22.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2014 r. poz. 1730	LVI/265/2014	25.03.2014 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla rozbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” w granicach administracyjnych gminy Grębocice.	OUOW „Żelazny Most”
23.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2014 r. poz. 3098	LXI/291/2014	30.06.2014 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w Gminie Grębocice, w tym położonych w granicach terenów górniczych.	Duża Wólka, Grębocice, Krzydłowice, Kwielice, Obiszów, Proszówek, Retków, Stara Rzeka, Trzęsów, Wilczyn
24.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2014 r. poz. 3687	LXIII/300/2014	26.08.2014 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w Gminie Grębocice, w tym położonych w granicach terenów górniczych.	Grębocice
25.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2016 r. poz. 4171	XXX/123/2016	12.09.2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębie Grębocice w gminie Grębocice.	Grębocice

Lp.	Dziennik Urzędowy	Nr uchwały	Data uchwalenia	Nazwa planu miejscowego	Obręb geodezyjny
26.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2017 r. poz. 798	XXXVII/164/2016	19.12.2016 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach: Duża Wólka, Grodowiec, Grębocice, Kwielice, Obiszów, Retków i Wilczyn w gminie Grębocice.	Duża Wólka, Grodowiec, Grębocice, Kwielice, Obiszów, Retków, Wilczyn
27.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2020 r. poz. 3121	XX/161/2020	24.03.2020 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach: Bucze, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Rzeczyca, Stara Rzeką i Szymocin w gminie Grębocice.	Bucze, Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Kwielice, Obiszów, Ogorzelec, Rzeczyca, Stara Rzeką, Szymocin
28.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2020 r. poz. 5482	XXVII/197/2020	29.09.2020 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach: Duża Wólka, Krzydłowice, Rzeczyca, Stara Rzeką i Wilczyn w gminie Grębocice.	Duża Wólka, Krzydłowice, Rzeczyca, Stara Rzeką, Wilczyn
29.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2021 r. poz. 3423	XXXVII/267/2021	29.06.2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranego obszaru w obrębie Ogorzelec w gminie Grębocice	Ogorzelec
30.	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z 2021 r. poz. 5084	XLII/293/2021	26.10.2021 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów w obrębach: Rzeczyca, Retków i Obiszów w gminie Grębocice	Rzeczyca, Retków, Obiszów

31.2. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 8 *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* konieczne jest sporządzenie planów miejscowych dla:

- 1) obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości – **których nie wyznaczono w Studium;**
- 2) innych obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obejmujących grunty rolne i leśne wymagające zmiany przeznaczenia na podstawie zgody, o której mowa w art. 7 ust. 2 *ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych* – w miarę potrzeb, co może się ujawnić w każdym czasie.

31.3. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zakłada się sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podobnie jak do tej pory, na wnioski mieszkańców lub inwestorów działających na terenie gminy. Rozpoznanie zatem bieżących potrzeb będzie warunkowało kolejność podejmowania prac nad sporządzaniem omawianych dokumentów planistycznych.

31.4. Ogólne zalecenia dotyczące przystępowania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W procesie rozwoju gminy plany miejscowe są podstawowym narzędziem tworzenia reguł zagospodarowania oraz przygotowania terenów dla różnych nowych zamierzeń inwestycyjnych. Jednocześnie są narzędziem, które w świetle obecnego prawa może nakładać na gminę szereg zobowiązań o charakterze finansowym i inwestycyjnym. W tym celu określa się poniżej zalecane zasady polityki, odnoszące się do przystępowania do sporządzania miejscowych planów:

1. Najbardziej pożądane jest przystępowanie do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenach będących własnością Gminy, których wartość w wyniku uchwalenia planu znacząco wzrośnie. Dzięki podniesieniu w ten sposób wartości tych gruntów gmina dysponowałaby środkami, np. na ich uzbrojenie.
2. Celowe jest przystępowanie do planu miejscowego, gdy zagrożone są (zamierzeniami inwestycyjnymi różnych podmiotów) szczególne interesy gminy, np. zablokowanie terenów

przydatnych dla realizacji przedsięwzięć gminnych, dla których brak jest alternatywnych lokalizacji. Z takimi sytuacjami mamy do czynienia przede wszystkim w odniesieniu do podstawowych elementów układu ulicznego i drogowego.

3. Warto obejmować planami miejscowymi obszary, dla których uprzednio przygotowano atrakcyjną lub choćby akceptowalną koncepcję zagospodarowania oraz istnieje zainteresowany jej realizacją wiarygodny inwestor. W takich sytuacjach plan miejscowy będzie narzędziem, które dopasuje zamierzenia inwestora do interesów gminy i uzasadnionych potrzeb sąsiadów; taka metoda jest powszechną praktyką postępowania m.in. w Niemczech.
4. Wskazane jest przystępowanie do planów na obszarach o potencjalnie korzystnej lokalizacji dla nowych, atrakcyjnych inwestycji, ale które nie mogą być odpowiednio zagospodarowane ze względu na niewłaściwą wewnętrzną strukturę przestrzenną (np. brak ulic) lub niekorzystną strukturę własnościową (np. niedogodny dla przyszłego zainwestowania układ działek). Formalne przystąpienie do planu miejscowego powinno być jednak poprzedzone odpowiednimi uzgodnieniami (umowami) z dysponentami nieruchomości, a uchwalenie planu powiązane z decyzjami w zakresie gospodarki gruntami.
5. Wskazane jest przystępowanie do planów miejscowych na obszarach, na których będzie to jedyna skuteczna metoda ochrony określonych walorów; przykładowo, może to dotyczyć zespołów o walorach kulturowych, w szczególności tych, które nie są wpisane do rejestru zabytków. Również plany miejscowe warto sporządzać dla obszarów otwartych, które warto zabezpieczyć przed wkraczaniem zainwestowania, w tym dla ochrony walorów krajobrazowych. Należy mieć jednak świadomość, że wprowadzenie rygorów ochronnych może spotkać się niekiedy ze sprzeciwami właścicieli i władających gruntami.
6. Warto przystępować do planu miejscowego dla umożliwienia realizacji urządzeń i obiektów wynikających z rozstrzygnięć przyjętych w niniejszym Studium, których wykonanie wymaga uprzednio zmiany przeznaczenia gruntów.
7. W przypadku planu miejscowego – w wyniku którego nastąpi zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne – grunty wymagające zmiany

takiego przeznaczenia w całości winny znajdować się w granicach jednego lub większej liczby obszarów określonych w poniższy sposób:

- 1) obszar obejmujący całą – wyznaczoną w niniejszym Studium – jednostkę terenową w liniach rozdzielających, lub
- 2) obszar obejmujący część jednostki terenowej, która nie została dotychczas objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jeśli tworzy jeden zwarty obszar, lub
- 3) obszar obejmujący wszystkie części jednostki terenowej, które nie zostały objęte dotychczas miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i występującymi (enklawami) w rozproszeniu, lub
- 4) obszar obejmujący część jednostki terenowej o powierzchni co najmniej 10 ha, na której w Studium przewiduje się możliwość wznoszenia budynków, lub
- 5) obszar obejmujący część jednostki terenowej o powierzchni co najmniej 20 ha, na której w Studium nie przewiduje się możliwości wznoszenia budynków, lub
- 6) obszar obejmujący całą jednostkę terenową wyznaczoną liniami rozdzielających w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, lub
- 7) obszar obejmujący dowolną część terenów kolejowych, lub
- 8) obszar obejmujący dowolną część terenu istniejącej lub planowanej drogi lub ulicy, lub
- 9) obszar obejmujący dowolną część terenów oznaczonych symbolami „IT,R” i „IT,ZL”, lub
- 10) dowolna część obszaru niezbędnego dla realizacji obiektów, sieci lub urządzeń infrastruktury technicznej.

Kolejność obejmowania poszczególnych terenów planami oraz zakres ich ustaleń winien wynikać z bieżących potrzeb. Przy określaniu zasięgu terenów do objęcia planami miejscowymi - jeżeli sąsiadują one z drogami (ulicami) - należy włączyć pasy tych dróg, co najmniej do ich osi, w granice obszaru objętego planem.

31.5. Wnioski do ponadgminnych działań i opracowań planistycznych lub wykonywanych w sąsiednich gminach.

1. Modernizacja i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych i innych elementów hydrotechnicznych.
2. Modernizacja systemów melioracji gruntów użytkowanych rolniczo; odbudowa i budowa urządzeń małej retencji.

3. Ustalenie rygorów ochronnych dla podziemnych struktur wodonośnych (ONO, OWO).
4. Wyposażenie zlewni cieków wpływających na teren gminy Grębocice w skuteczne rozwiązania zabezpieczające przed zanieczyszczeniem wód.
5. Wspieranie działań służących zwiększaniu lesistości na terenie gminy Grębocice oraz koordynacja polityki zalesień na obszarach sąsiadujących z gminą Grębocice.
6. Wprowadzanie rozwiązań ograniczających uciążliwości i zagrożenia, wywołane przez funkcjonowanie przemysłu miedziowego, w tym przez obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most”; dotyczy to zarówno ochrony osadnictwa i środowiska przyrodniczego, jak i elementów infrastruktury technicznej i komunikacji, w tym w szczególności magistrali kolejowej relacji „Wrocław Główny - Szczecin”.
7. Prowadzenie stałego, niezależnego od KGHM Polska Miedź S.A., systemu monitoringu wokół obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” i na terenach oddziaływania eksploatacji górniczej.
8. Zwiększenie liczby miejsc pracy w sąsiadujących ośrodkach miejskich, głównie w Głogowie i Polkowicach.
9. Modernizacja magistrali kolejowej państwowego znaczenia (relacji: Wrocław Główny – Szczecin) wraz z ograniczeniem jej uciążliwości i budową bezkolizyjnych dwupoziomowych skrzyżowań z drogami.
10. Modernizacja dróg wojewódzkich i powiatowych dla uzyskania przez nie parametrów określonych w niniejszym Studium.
11. Realizacja powiatowego, a w miarę możliwości także regionalnego systemu dróg rowerowych.
12. Rozbudowa systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy.

13. Stworzenie systemu odbioru i unieszkodliwiania odpadów przemysłowych specjalnych i niebezpiecznych, w tym pochodzących z gospodarstw domowych.
14. Uwzględnienie gminy Grębocice w ponadlokalnych programach, w tym m.in. w zakresie współpracy międzynarodowej, rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców, w tym niepełnosprawnych.

32. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM WRAZ Z UZASADNIENIEM OBJAŚNIAJĄCYM PRZYJĘTE ROZWIĄZANIA.

Dotychczasową strukturę funkcjonalno-przestrzenną obszaru gminy Grębocice ocenić można jako zgodną z generalnymi uwarunkowaniami (predyspozycjami) przyrodniczymi, tj. racjonalnie wykorzystującą walory i zasoby przyrodnicze. Układy osadnicze cechuje względny ład przestrzenny wyrażający się w architektonicznej jakości zabudowy i jej rozplanowaniu (występuje stosunkowo niewiele współczesnych realizacji, które by rażąco dysharmonizowały z otoczeniem), sposobach zagospodarowania większości posesji oraz w zachowaniu najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych.

Do zmiany dotychczasowego Studium przystąpiono przede wszystkim ze względu na potrzebę nadbudowy obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” zlokalizowanego na południowym wschodzie gminy - inwestycji umożliwiającej dalsze prowadzenie eksploatacji rud miedzi przez KGHM Polska Miedź S.A. Dla nadbudowywanego obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” ustalono maksymalną rzędną korony zapór na 205 m n.p.m., przy docelowej objętości około 1,1 mld m³ i około 2000 ha powierzchni. Celem Studium było zatem stworzenie warunków przestrzennych dla dalszego funkcjonowania przemysłu miedziowego oraz racjonalnego rozwoju gminy Grębocice (w tym m.in. poprzez: wyznaczenie nowych terenów rozwojowych oraz określenie kierunków i zasad realizacji infrastruktury), a także poprawa warunków zamieszkiwania ludności - przy jednoczesnym wykorzystaniu, ale i ochronie, lokalnych zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.

W określeniu kierunków zagospodarowania przestrzennego osadnictwa dążono do utrzymania pozytywnych cech dotychczasowego zagospodarowania, przy usprawnieniu funkcjonowania układów oraz stworzeniu warunków dla sukcesywnej eliminacji lokalnie niekorzystnych przejawów tego zagospodarowania, w szczególności w środowisku przyrodniczym i krajobrazie. W rozwiązaniach funkcjonalno-przestrzennych przyjęto podstawową zasadę nierozpraszania zabudowy (tak pojedynczych obiektów, jak i większych ich zespołów) poza ukształtowane skupione zespoły osadnicze. Dalszy rozwój przestrzenny osadnictwa polegać ma głównie na dopełnieniu (lub intensyfikacji) istniejących terenów zabudowanych lub na dodawaniu nowych terenów bezpośrednio przylegających do granic układów osadniczych (utrzymanie kontinuum tych układów). Należy podkreślić, że w niniejszym Studium dość dużej modyfikacji - w stosunku do dotychczasowego Studium - uległ zasięg terenów dla rozwoju szeroko rozumianego osadnictwa. Zmiany te wyniknęły przede wszystkim z uwzględnienia wyników bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. W związku z powyższym w Studium pomniejszeniu - w stosunku do dotychczasowego Studium - uległy tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową

w miejscowości Trzęsów. Równocześnie we wsiach: Duża Wólka, Grębocice, Grodowiec, Grodziszczce, Krzydłowice, Obiszów i Rzeczyca nieznacznie powiększono - w stosunku do tych przewidzianych w dotychczasowym Studium - tereny przewidziane pod zabudowę mieszkaniową. Jednocześnie w Studium pomniejszono - w stosunku do dotychczasowego Studium - rezerwy terenów dla zabudowy przemysłowej w obrębach Proszówek i Rzeczyca.

W strukturze docelowych jednostek terenowych wyróżniono następujące ich typy funkcjonalne (przeważające przeznaczenie):

- tereny związane z zabudową mieszkaniową, w tym: tereny z przewagą indywidualnej zabudowy rekreacyjnej (letniskowej), jednorodzinnej i pensjonatowej (symbol „ML”), wielorodzinnej socjalnej i komunalnej (symbol „MS”), tereny zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej oraz obiektów usług i produkcji nie kolidujących z funkcją mieszkaniową (symbol „MP”), tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i nieuciążliwych usług (symbol „MU”),
- tereny z przewagą usług oświaty oraz sportu i rekreacji z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi – symbol „UO”,
- tereny z przewagą usług sportu – symbol „US”,
- tereny dla skansenu archeologicznego i jego zaplecza – symbol „UK”,
- tereny dla obiektów sakralnych – symbol „OS”,
- tereny dla stacji paliw i usług towarzyszących – symbol „KS”,
- tereny z przewagą funkcji gospodarczych, z wyłączeniem aktywności związanych z produkcją rolniczą i obsługą rolnictwa, obiektów górnictwa oraz obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² – symbol „PP”,
- tereny z przewagą funkcji gospodarczych, a także obiektów związanych z produkcją rolniczą i obsługą produkcji rolniczej – symbol „P”,
- teren dla obiektów związanych z produkcją rolniczą (np. intensywne ogrodnictwo, lokalizacja ferm hodowlanych) i obsługą produkcji rolniczej – symbol „RU”,
- tereny dla obiektów szybu kopalni rud miedzi – symbol „PK”,
- teren dla obiektu unieszkodliwiania odpadów wydobywczych „Żelazny Most” wraz z sieciami, obiektami i urządzeniami towarzyszącymi – symbol „PZ”,
- tereny dla powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych – symbol „PE”,
- tereny dla obiektów farmy fotowoltaicznej - symbol „EF”,
- tereny z przewagą sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach wykorzystywanych rolniczo - symbol „IT,R”,

- tereny z przewagą sieci i urządzeń wykorzystujących korytarz infrastruktury technicznej na gruntach leśnych – symbol „IT,ZL”,
- tereny przewagą obiektów oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej służącej przemysłowi miedziowemu, w tym szybowi wentylacyjnemu wdechowemu o funkcji materiałowo-zjazdowej „Retków” – symbol „ITK”;
- tereny dla urządzeń i obiektów zaopatrzenia w wodę – symbol „W”,
- teren dla urządzeń i obiektów gospodarki ściekowej – symbol „K”,
- tereny z przewagą parków i innych zespołów zieleni – symbol „ZP”,
- tereny dla cmentarzy - symbol „ZC”,
- tereny z przewagą ekstensywnego zagospodarowania osadniczego – symbol „ZE”,
- tereny dla obszarów objętych ochroną lub proponowanych do ochrony jako użytki ekologiczne – symbol „ZN”,
- tereny z przewagą lasów i zalesień oraz obiektów gospodarki leśnej – symbol „ZL”,
- tereny z przewagą użytkowania rolniczego - symbol „R”,
- tereny z przewagą stawów hodowlanych i dla potrzeb rolnictwa - symbol „WS”,
- główne ciekі powierzchniowe,
- tereny kolejowe - symbol „KK”,
- drogi i ulice publiczne stanowiące główne elementy układu drogowego – (symbole: „KDG”, „KDL”, „KDZ” i „KDD”).

Dla poprawy warunków i bezpieczeństwa ruchu samochodowego oraz usprawnienia powiązań komunikacyjnych gminy (zewnętrznych i wewnętrznych) określono odpowiednie klasy techniczne ważniejszych dróg oraz wskazano (do wybudowania) nowe odcinki dróg. Wskazano również potrzebę modernizacji drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych dla uzyskania przez nie parametrów określonych w niniejszym Studium.

Założono pełny standard wyposażenia terenów zainwestowanych w zakresie infrastruktury technicznej. Wskazano korytarze infrastruktury technicznej, w których zaleca się przeprowadzanie nowych sieci infrastruktury. Korytarze te wyznaczono głównie wzdłuż już istniejących magistralnych linii infrastruktury technicznej.

Dla zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych wskazano istniejące oraz postulowane do objęcia ochroną obiekty i tereny. Określono ponadto obszary zagrożone powodzią.